BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI

RAPORT ANUAL
2012

BANCA NAŢIONALĂ A ROMÂNIEI

RAPORT ANUAL
2012

Notă

Raportul anual 2012 *a fost analizat şi aprobat de Consiliul de administraţie al Băncii Naţionale a României în şedinţa din 25 iunie 2013 şi a fost înaintat Parlamentului României în conformitate cu prevederile Legii nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naţionale a României.*

Unele date statistice au caracter provizoriu, urmând a fi revizuite în publicaţiile ulterioare ale Băncii Naţionale a României. Datorită rotunjirilor este posibil ca totalurile să nu corespundă exact sumei componentelor sau să apară mici diferenţe faţă de variaţiile procentuale indicate în grafice sau tabele.

Reproducerea publicaţiei este interzisă, iar utilizarea datelor şi informaţiilor în diferite lucrări este permisă numai cu indicarea sursei.

Banca Naţională a României, Str. Lipscani nr. 25, cod 030031, Bucureşti
tel.: 021/312.43.75; fax: 021/314.97.52
internet: http://www.bnr.ro

ISSN 1453-3936 (versiune tipărită)
ISSN 1584-0913 (versiune *online*)

R O M Â N I A

– prezentare generală –

Localizare	• În sud-estul Europei Centrale, în interiorul şi exteriorul arcului Munţilor Carpaţi, pe cursul inferior al Dunării (1 075 km), cu ieşire la Marea Neagră (245 km); • Totalul graniţelor României însumează 3 150 km; • Vecini: Bulgaria, Republica Moldova, Serbia, Ucraina, Ungaria.
Suprafaţă	• 238 391 kmp (locul 12 în Europa); • Structură: 61,2 la sută teren agricol (39,2 la sută arabil), 28,5 la sută păduri, 10,3 la sută alte terenuri.
Populaţie	• 21,3 milioane locuitori (locul 9 în Europa); • Densitate: 89,9 locuitori/kmp; • Urbanizare: 55,0 la sută; • Structura etnică: 89,5 la sută români, 6,6 la sută maghiari, 3,9 la sută alte naţionalităţi.
Organizarea administrativă	• Administrativ, România este împărţită în 42 de judeţe (inclusiv municipiul Bucureşti, cu regim de judeţ), are un număr de 320 oraşe (din care 103 municipii) şi 2 861 comune; • Capitala: municipiul Bucureşti (1,9 milioane locuitori).
Forma de guvernământ	• Republică; • Puterea legislativă: parlament bicameral; • Puterea executivă: guvern, condus de un prim-ministru desemnat de preşedintele ţării. Preşedintele ţării este ales prin scrutin universal pentru un mandat de 5 ani.
Moneda naţională	• Leul (RON), cu subdiviziunea sa, banul; • Convertibilitate deplină a monedei naţionale; • Cursul monedei naţionale este stabilit zilnic pe piaţa valutară interbancară; moneda de referinţă este euro.

LISTA ABREVIERILOR

ANOFM	Agenţia Naţională pentru Ocuparea Forţei de Muncă
ANRE	Autoritatea Naţională de Reglementare în Domeniul Energiei
BCDMN	Banca pentru Comerţ şi Dezvoltare a Mării Negre
BCE	Banca Centrală Europeană
BEI	Banca Europeană de Investiţii
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucţie şi Dezvoltare
BIM	Biroul Internaţional al Muncii
BIRD	Banca Internaţională pentru Reconstrucţie şi Dezvoltare
BM	Banca Mondială
BNI	Banca Nordică de Investiţii
BRI	Banca Reglementelor Internaţionale
CE	Comisia Europeană
CEBS	Comitetul Supraveghetorilor Bancari Europeni
CERS	Comitetul European pentru Risc Sistemic
CFI	Corporaţia Financiară Internaţională
CNSF	Comitetul Naţional pentru Stabilitate Financiară
CNVM	Comisia Naţională a Valorilor Mobiliare
EBA	Autoritatea Bancară Europeană
ECOFIN	Consiliul miniştrilor economiei şi finanţelor din statele membre UE
Eurostat	Oficiul de Statistică a Comunităţilor Europene
FGDB	Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar
FMI	Fondul Monetar Internaţional
IAPC	Indicele armonizat al preţurilor de consum
IFN	Instituţii financiare nebancare
IFRS	Standardele Internaţionale de Raportare Financiară
IMM	Întreprinderi mici şi mijlocii
IPC	Indicele preţurilor de consum
MFP	Ministerul Finanţelor Publice
MIGA	Agenţia pentru Garantarea Multilaterală a Investiţiilor
MUS	Mecanism unic de supraveghere
OCDE	Organizaţia pentru Cooperare şi Dezvoltare Economică
ON	*overnight*
PEP	Pactul Euro Plus
PIB	Produsul intern brut
PNR	Programul Naţional de Reforme
RMO	Rezervele minime obligatorii
ROBOR	Rata dobânzii pe piaţa monetară pentru depozitele plasate de bănci
SEBC	Sistemul European al Băncilor Centrale
SEC	Sistemul European de Conturi
UE	Uniunea Europeană
UEM	Uniunea Economică şi Monetară

Cuprins

Sinteza principalelor evoluţii economice şi financiare în anul 2012 11

1. Evoluţii macroeconomice 11
2. Corelarea politicilor macroeconomice 18
3. Stabilitatea financiară şi supravegherea prudenţială a instituţiilor de credit 21
4. Integrarea europeană şi relaţiile cu organismele internaţionale 25
5. Rezultatele financiare ale BNR la 31 decembrie 2012 29

Capitolul I. Politica monetară a Băncii Naţionale a României 31

1. Provocări pentru politica monetară 32
2. Implementarea politicii monetare 35
3. Utilizarea instrumentelor politicii monetare 42
4. Orientările politicii monetare 46

Capitolul II. Stabilitatea financiară 50

1. Principalele evaluări privind stabilitatea financiară 50
2. Instrumente de sprijin pentru supravegherea prudenţială şi stabilitatea financiară 57
3. Planificarea pentru situaţii neprevăzute şi gestiunea crizelor financiare 62

Capitolul III. Autorizarea şi reglementarea instituţiilor financiare 64

1. Autorizarea şi notificarea instituţiilor financiare 64
2. Cadrul legislativ şi de reglementare a instituţiilor de credit 65
3. Reglementarea activităţii instituţiilor financiare nebancare 68
4. Reglementarea clasificării creditelor şi constituirii, regularizării şi utilizării provizioanelor specifice de risc de credit, aplicabilă entităţilor supravegheate de Banca Naţională a României, altele decât instituţiile de credit 68
5. Reglementarea condiţiilor de acordare şi derulare a creditelor 69
6. Cadrul legislativ şi de reglementare contabilă pentru instituţiile care intră în sfera de reglementare a Băncii Naţionale a României 70
7. Cadrul legislativ şi de reglementare privind regimul valutar 71
8. Principalele obiective pentru anul 2013 72

Capitolul IV. Supravegherea prudenţială a instituţiilor financiare 75

1. Structura sectorului bancar 75
2. Performanţe şi perspective ale sectorului bancar 78
3. Evaluarea riscurilor din activitatea bancară 83
4. Instituţiile financiare nebancare 84
5. Monitorizarea aplicării sancţiunilor internaţionale, prevenirea spălării banilor şi finanţării terorismului 89

Capitolul V. Emisiunea de numerar 91

1. Evoluţia numerarului în circulaţie aflat în afara sistemului bancar 91
2. Plăţile şi încasările în numerar ale BNR în relaţia cu instituţiile de credit/Trezoreria Statului 95
3. Activitatea de procesare a numerarului 98
4. Emisiunile numismatice 99
5. Falsurile depistate în cazul monedei naţionale şi al euro 101

Capitolul VI. Sisteme de plăţi şi decontări 102

1. Sistemul ReGIS 102
2. Sistemul SaFIR 106
3. Sistemul TARGET2 109
4. Cooperarea în cadrul Sistemului European al Băncilor Centrale 113
5. Autorizarea şi monitorizarea sistemelor de plăţi, a sistemelor de decontare a operaţiunilor cu instrumente financiare şi a schemelor de plăţi 113

Capitolul VII. Administrarea rezervelor internaţionale 118

1. Evoluţia rezervelor internaţionale ale statului în anul 2012 118
2. Obiectivele strategice 118
3. Modul de realizare a obiectivelor strategice 122

Capitolul VIII. Balanţa de plăţi şi poziţia investiţională internaţională a României 124

1. Contul curent 124
2. Contul de capital şi financiar 126
3. Poziţia investiţională internaţională a României 127

Capitolul IX. Activitatea internaţională 130

1. România – stat membru al Uniunii Europene 130
2. Relaţiile financiare internaţionale 140

Capitolul X. Convergenţa economiei româneşti şi noul cadru de guvernanţă economică în Uniunea Europeană 146

1. Stadiul procesului de convergenţă a economiei româneşti 146
2. Evoluţii în domeniul guvernanţei economice în Uniunea Europeană 151

Capitolul XI. Comunicarea externă a Băncii Naţionale a României 159

1. Relaţii publice 159
2. Educaţie financiară 163

Capitolul XII. Statistică şi cercetare economică 169

1. Activitatea statistică 169
2. Cercetarea economică 170

Capitolul XIII. Alte activităţi ale Băncii Naţionale a României 181

1. Managementul resurselor umane 181
2. Tehnologia informaţiei 183
3. Activitatea de audit intern 185
4. Activitatea juridică 185
5. Refacerea patrimoniului BNR 190

Capitolul XIV. Situaţiile financiare ale Băncii Naţionale a României la 31 decembrie 2012 192

1. Consideraţii generale 192
2. Reflectarea în contabilitate a operaţiunilor de politică monetară 194
3. Reflectarea în contabilitate a operaţiunilor de administrare a activelor şi pasivelor în valută 195
4. Efectele contabile ale evoluţiei cursului de schimb al monedei naţionale, respectiv ale evoluţiei preţurilor de piaţă pentru activele din rezerva internaţională 196
5. Concluzii 197

Situaţiile financiale ale Băncii Naţionale a României la 31 decembrie 2012 (auditate de KPMG) 201

- Raportul auditorului independent 202
- Bilanţul contabil 204
- Contul de profit şi pierdere 206
- Note la situaţiile financiare la 31 decembrie 2012 207

ANEXE

Organigrama Băncii Naţionale a României la 31 decembrie 2012 240

Lista publicaţiilor Băncii Naţionale a României la 31 decembrie 2012 242

Principalele lucrări transmise Parlamentului României de către Banca Naţională a României în anul 2012 242

Principalele reglementări emise de BNR în anul 2012 243

LISTA TABELELOR DIN TEXT

Principalii indicatori utilizaţi de CRC – instituţii de credit 58

Principalii indicatori utilizaţi de CRC – instituţii financiare nebancare şi instituţii de plată 59

Principalii indicatori privind schimbul transfrontalier de informaţii 60

Componenţa sistemului bancar pe forme de proprietate 75

Cota de piaţă a instituţiilor de credit 76

Ponderea instituţiilor de credit în volumul agregat al capitalului 77

Principalii indicatori de analiză a sistemului bancar 80

Valoarea activului net bilanţier şi a fondurilor proprii la 31 decembrie 2012 82

Distribuţia instituţiilor financiare nebancare pe tipuri de activităţi la 31 decembrie 2012 85

Principalii indicatori ai sectorului instituţiilor financiare nebancare la 31 decembrie 2012 86

Ponderile capitalului social în funcţie de ţara de origine la 31 decembrie 2012 87

Dinamica numerarului în afara sistemului bancar în perioada 2003-2012 91

Emisiunile numismatice realizate în anul 2012 100

Distribuţia lunară a falsurilor 101

Structura pe cupiuri a falsurilor 101

Evoluţia traficului de plăţi în sistemul ReGIS 103

Structura plăţilor în sistemul ReGIS în anul 2012 105

Structura plăţilor în sistemul TARGET2-România în anul 2012, pe tipuri de operaţiuni 111

Contul curent 124

Finanţarea deficitului de cont curent 127

Principalii indicatori de îndatorare externă 129

Criteriile de la Maastricht (indicatori de convergenţă nominală) 146

Tabloul de bord pentru supravegherea dezechilibrelor macroeconomice 153

Principalele acte normative asupra cărora BNR a formulat observaţii şi propuneri în anul 2012 186

Structura bilanţieră la 31 decembrie 2012 195

Rezultatele tranzacţiilor efectuate în anul 2012 196

Diferenţe din reevaluare la 31 decembrie 2012 197

Capitalul propriu 198

Rezultatul exerciţiului financiar 2012 198

Rezultatul operaţional al exerciţiilor financiare 2011 şi 2012 199

LISTA GRAFICELOR DIN TEXT

Rata inflaţiei 31
Rata dobânzii de politică monetară şi rata inflaţiei 35
Contribuţia principalelor componente ale cererii la dinamica PIB 37
Creditul acordat sectorului privat 40
Creditul acordat populaţiei 40
Evoluţia depozitelor populaţiei 41
Ratele dobânzilor pe piaţa monetară interbancară 43
Cursul de schimb al leului faţă de euro şi dolarul SUA 45
Principalii indicatori privind incidentele de plată în perioada 1997-2012 61
Evoluţia numerarului în afara sistemului bancar 92
Structura pe cupiuri a bancnotelor în circulaţie 93
Structura pe cupiuri a monedelor în circulaţie 94
Evoluţia numerarului în afara sistemului bancar din punct de vedere cantitativ 94
Evoluţia numerarului în afara sistemului bancar din punct de vedere valoric 94
Structura pe cupiuri a plăţilor în bancnote 95
Structura pe cupiuri a plăţilor în monede 96
Structura pe cupiuri a încasărilor în bancnote 96
Structura pe cupiuri a încasărilor în monede 97
Situaţia pe cupiuri a bancnotelor procesate în 2011 şi 2012 98
Structura pe cupiuri a bancnotelor procesate în anul 2012 98
Evoluţia plăţilor de mare valoare şi/sau urgente în anul 2012 104
Evoluţia plăţilor de mare valoare şi/sau urgente în anul 2012 comparativ cu anul 2011 104
Operaţiuni cu titluri de stat denominate în lei decontate prin sistemul SaFIR în anul 2012 107
Operaţiuni cu titluri de stat denominate în euro decontate prin sistemul SaFIR în anul 2012 107
Structura transferurilor în anul 2012 107
Valoarea garanţiilor aferente sistemelor de plăţi cu decontare pe bază netă 108
Evoluţia plăţilor prin sistemul TARGET2-România în anul 2012 110
Evoluţia plăţilor domestice/transfrontaliere prin sistemul TARGET2-România în anul 2012 111
Evoluţia rezervelor internaţionale în anul 2012 118
Structura rezervei valutare a României 122
Randament comparativ faţă de indicii Bank of America Merrill Lynch 123
Compoziţia rezervei valutare a României 123

Rezultatele administrării rezervei internaţionale 123
Rata inflaţiei (IAPC) 147
Deficitul bugetului consolidat – metodologie SEC95 147
Cursul de schimb EUR/RON 147
Ratele dobânzilor pe termen lung 147
Evoluţia PIB pe locuitor 149
Ponderea sectoarelor economice în PIB 149
Gradul de deschidere a economiei 149
Ponderea comerţului cu UE în totalul comerţului exterior 149
Evoluţia intermedierii financiare indirecte 150
Evoluţia costurilor unitare nominale cu forţa de muncă 150
Evoluţia cheltuielilor BNR cu operaţiuni bancare 192
Evoluţia activelor externe ale BNR 196

Sinteza principalelor evoluţii economice şi financiare în anul 2012

1. Evoluţii macroeconomice

La începutul anului 2012, indicatorii conjuncturali sugerau aşteptări optimiste cu privire la dinamica activităţii economice la nivel global, însă percepţia pozitivă a fost de scurtă durată, tensionarea pieţelor financiare, intensificarea crizei datoriilor suverane în unele state din zona euro şi persistenţa unui grad ridicat de incertitudine conducând la o nouă decelerare a ritmului anual al PIB real în economiile avansate (-0,4 puncte procentuale, până la 1,2 la sută). Evoluţia a fost determinată, în bună măsură, de contracţia înregistrată în zona euro (-0,6 la sută), în condiţiile în care procesul de restructurare a bilanţurilor în sectorul privat, nivelul ridicat al preţurilor produselor energetice, restrictivitatea condiţiilor de creditare şi preocuparea privind sustenabilitatea finanţelor publice în unele state membre au continuat să inhibe creşterea economică. Pe fondul aceloraşi factori de influenţă externi, dar şi al politicilor economice austere implementate în anii anteriori, dinamica PIB s-a atenuat şi în economiile emergente (în special din Europa Centrală şi de Est), rămânând, totuşi, robustă comparativ cu cea din economiile dezvoltate (5,1 la sută, în scădere de la 6,4 la sută în 2011).

Criza din zona euro a reprezentat unul dintre cei mai importanţi factori care au marcat evoluţiile economice la nivel global în anul 2012, afectând dinamica schimburilor comerciale, percepţia de risc pe pieţele financiare şi încrederea operatorilor economici. Pentru stabilizarea pieţelor financiare şi disiparea climatului de incertitudine care submina redresarea economică, autorităţile europene au reacţionat pe mai multe planuri: (i) adoptarea formei finale a Pactului Fiscal European; (ii) accelerarea demersurilor în direcţia constituirii Uniunii Bancare; (iii) anunţarea de către Banca Centrală Europeană a introducerii unui nou instrument de piaţă (tranzacţiile monetare directe), care permite Eurosistemului să intervină pe pieţele secundare ale titlurilor suverane; (iv) lansarea Mecanismului European de Stabilitate; (v) deblocarea unei noi tranşe din pachetul de asistenţă financiară acordat Greciei.

În România, conduita politicilor macroeconomice a fost afectată – dincolo de influenţele externe inerente – de calendarul electoral, alegerile parlamentare fiind precedate de două schimbări de guvern şi de un referendum privind demiterea Preşedintelui ţării. În aceste condiţii, existenţa unui acord de tip preventiv cu Uniunea Europeană şi Fondul Monetar Internaţional, precum şi angajamentul autorităţilor române de a îndeplini ţinta de deficit bugetar şi de a ieşi, astfel, din procedura privind deficitul excesiv instituită de Comisia Europeană au constituit ancore importante în păstrarea coeziunii politicilor economice.

Rata inflaţiei. Pe parcursul anului 2012, rata anuală a inflaţiei a evoluat neuniform, înscriindu-se pe o traiectorie ascendentă după atingerea unui nou minim istoric în lunile aprilie şi mai (1,8 la sută) şi ulterior depăşind limita superioară a intervalului-ţintă (3 la sută ±1 punct procentual). Nivelul de 4,95 la sută consemnat în luna decembrie

2012 (comparativ cu 3,14 la sută la finele anului precedent) a fost rezultatul unor şocuri adverse tranzitorii de natura ofertei, în condiţiile în care persistenţa deficitului amplu de cerere a continuat să acţioneze în sens dezinflaţionist.

Variaţiile substanţiale şi de sensuri opuse ale producţiei agricole interne din anii 2011-2012 şi gradul ridicat de corelaţie a preţurilor interne cu cele externe ale materiilor prime agroalimentare au determinat o alternanţă de influenţe directe şi efecte statistice favorabile şi nefavorabile asupra dinamicii anuale a preţurilor mărfurilor alimentare. Ilustrativă în acest sens este evoluţia componentei volatile alimentare[1], al cărei ritm anual, puternic negativ în semestrul I 2012, s-a accelerat cu aproape 30 puncte procentuale pe parcursul semestrului II, când efectul de bază nefavorabil, anticipat în proiecţiile BNR[2] încă din noiembrie 2011, a fost dublat de impactul restrângerii ofertei de legume şi fructe, ca urmare a secetei prelungite.

Celelalte subgrupe ale IPC aflate în afara sferei de influenţă a politicii monetare[3] au înregistrat în anul 2012 o temperare a ritmurilor anuale de creştere, acestea rămânând totuşi superioare mediei. Dinamica preţurilor administrate a consemnat cea mai redusă ajustare (-0,5 puncte procentuale) şi cel mai ridicat nivel la finele intervalului analizat (6,2 la sută), principala contribuţie revenind majorărilor preţului energiei electrice, pe fondul costurilor mai ridicate ale producătorilor şi distribuitorilor şi, respectiv, al implementării schemelor de sprijin al producţiei din surse regenerabile. În cazul combustibililor, atenuarea de ritm s-a produs integral în trimestrul IV 2012, variaţia cotaţiilor internaţionale ale petrolului şi deprecierea monedei naţionale faţă de dolarul SUA reprezentând în perioada ianuarie-septembrie factori de presiune inflaţionistă.

La nivelul inflaţiei de bază, impactul şocurilor adverse de natura ofertei (majorarea preţurilor materiilor prime agroalimentare şi ale produselor energetice) a fost atenuat de persistenţa deficitului de cerere, precum şi de temperarea inflaţiei importate pe segmentul mărfurilor nealimentare. Cu toate acestea, presiunile exercitate în partea a doua a perioadei analizate de preţurile alimentelor procesate au contribuit – alături de evoluţia cursului de schimb al monedei naţionale şi de deteriorarea anticipaţiilor inflaţioniste – la creşterea ratei anuale a inflaţiei CORE2 ajustat cu 1 punct procentual în anul 2012, până la 3,26 la sută.

Evoluţia preţurilor de consum din primele cinci luni ale anului 2013 a confirmat aşteptările băncii centrale – după atingerea unui vârf de 5,97 la sută în luna ianuarie, în contextul majorării unor preţuri administrate şi volatile şi al recalculării accizelor în funcţie de noul curs de schimb aplicabil, rata anuală a inflaţiei IPC s-a stabilizat la circa 5,3 la sută, rămânând temporar în afara intervalului de variaţie de ±1 punct procentual din jurul ţintei staţionare multianuale de 2,5 la sută urmărite începând cu anul 2013. Presiunile inflaţioniste s-au atenuat însă semnificativ începând cu

1 Legume, fructe, ouă.

2 A se vedea „Raportul asupra inflaţiei", ediţia noiembrie 2011.

3 Preţurile combustibililor, preţurile administrate, preţurile produselor din tutun şi ale băuturilor alcoolice.

luna februarie[4], odată cu detensionarea pieţelor internaţionale ale materiilor prime agroalimentare şi energetice, aprecierea monedei naţionale faţă de principalele valute, îmbunătăţirea anticipaţiilor privind inflaţia, dar şi pe fondul persistenţei deficitului de cerere.

Creşterea economică. Anul 2012 a consemnat o încetinire semnificativă a dinamicii PIB real (până la 0,7 la sută, de la 2,2 la sută în anul 2011), rezultat care evidenţiază, încă o dată, dependenţa pronunţată a creşterii economice interne de evoluţia producţiei agricole. Acest sector a exercitat o dublă influenţă în direcţia decelerării ratei de creştere a PIB – pe de o parte, recolta modestă din anul curent, determinată de condiţiile climatice adverse, iar pe de altă parte, efectul de bază asociat producţiei vegetale de excepţie din anul 2011. Practic, izolând influenţa sectorului agricol (cu o contracţie a valorii adăugate brute de -21,6 la sută), economia românească şi-ar fi intensificat ritmul de creştere în anul 2012 (de la 1,5 la 2,2 la sută). Pe traiectorii descrescătoare, dar cu pante mult mai atenuate comparativ cu agricultura, s-au plasat şi alte două sectoare economice: (i) industria, a cărei valoare adăugată brută s-a redus cu 1 la sută, performanţe inferioare anului precedent înregistrând atât livrările pe piaţa internă, cât şi exporturile; (ii) construcţiile, cu o scădere de 0,3 la sută, pe seama restrângerii volumului de lucrări pe segmentul rezidenţial. În sens ascendent a evoluat sectorul serviciilor, contribuţiile cele mai importante revenind accelerărilor de ritm ale încasărilor din comerţul cu amănuntul şi din serviciile IT&C, dar şi întreruperii traiectoriei descrescătoare a activităţii de transport.

Din perspectiva cererii, frânarea creşterii economice în anul 2012 a fost imprimată de cererea de investiţii şi de exportul net. Astfel, formarea brută de capital fix şi-a diminuat cu 2,4 puncte procentuale ritmul de creştere (până la 4,9 la sută), în condiţiile în care dinamizarea achiziţiilor de echipamente (inclusiv mijloace de transport) la nivelul sectorului corporatist a fost insuficientă pentru a contrabalansa restrângerea cheltuielilor publice de capital şi întârzierea relansării investiţiilor efectuate de populaţie – această din urmă tendinţă, marcată de contracţia volumului lucrărilor de construcţii rezidenţiale noi (cu peste 13 la sută), a fost doar marginal estompată de intensificarea achiziţiilor de locuinţe deja construite (cu contribuţia determinantă a programului „Prima casă"), influenţa acestor tranzacţii asupra poziţiei „formare brută de capital fix" limitându-se la cheltuielile pentru serviciile asociate transferului de proprietate. Acumulările de capital au fost erodate şi de restrângerea stocurilor, asociată, în bună măsură, evoluţiei nefavorabile a sectorului agricol în anul 2012. Cererea de consum s-a menţinut pe o traiectorie moderat ascendentă (+1,2 la sută), susţinută atât de componenta guvernamentală, cât şi de cea privată. În cazul celei din urmă, tendinţa s-a datorat achiziţiilor de bunuri de larg consum, pe fondul unei modificări de comportament observate la nivelul populaţiei, în sensul orientării către produse cu preţuri mai mici, evoluţie stimulată de factori de natura ofertei (extinderea reţelei de hiper/supermarketuri, de magazine de tip discount şi magazine specializate; promovarea pe scară largă a unor produse mai ieftine, de tipul mărcilor private). Acest segment de piaţă a captat, practic, uşoara redresare a venitului disponibil al populaţiei, cererea de bunuri durabile fiind limitată de continuarea procesului de

[4] În intervalul februarie-mai 2013, rata medie lunară a inflaţiei a atins minimul istoric al perioadei (0,18 la sută).

dezintermediere financiară şi de accentuarea înclinaţiei către economisire. Contracţia înregistrată în anul 2012 de economiile din Uniunea Europeană, concomitent cu deteriorarea performanţelor economice ale principalilor parteneri comerciali din afara acestei regiuni[5] au condus la o inversare a traiectoriei aferente volumului exporturilor româneşti de bunuri şi servicii (de la +10,3 la sută în anul 2011 la -3 la sută). O evoluţie asemănătoare, dar de amplitudine inferioară, au consemnat şi importurile, astfel încât contribuţia cererii externe nete la dinamica PIB s-a deteriorat până la -0,8 puncte procentuale.

Poziţia fiscală. Deficitul bugetului general consolidat a fost redus de la 5,6 la sută din PIB în anul 2011 la 2,9 la sută din PIB (conform SEC95) în anul 2012, sub nivelul de referinţă de 3 la sută stabilit de Tratatul de la Maastricht, fiind respectat astfel termenul limită (2012) pentru corectarea deficitului excesiv. Ca urmare a acestor evoluţii, Consiliul UE a aprobat, la data de 21 iunie 2013, încetarea procedurii privind deficitul excesiv pentru România. În ambii ani, traiectoria deficitului bugetar a fost distorsionată de impactul unor elemente temporare de venituri şi cheltuieli: 1,1 la sută din PIB cheltuieli temporare în 2011[6], respectiv 0,5 la sută din PIB venituri extraordinare în 2012, din închirierea benzilor de frecvenţă către operatorii de telefonie mobilă. În termeni *cash*, deficitul fiscal a fost redus cu 1,8 puncte procentuale, până la 2,5 la sută din PIB.

În condiţiile în care poziţia ciclică a economiei s-a deteriorat, reducerea deficitului a fost în întregime de natură structurală, localizată pe partea de cheltuieli, reflectând îngheţarea pensiilor, precum şi restrângerea cheltuielilor de investiţii şi a consumului intermediar. Conform evaluării Comisiei Europene, deficitul structural se situa la finele anului 2012 la un nivel de 2,7 la sută din PIB, în scădere semnificativă comparativ cu cel de 4 la sută din PIB consemnat în anul anterior. În urma actualizării proiecţiilor privind costul îmbătrânirii populaţiei, obiectivul pe termen mediu al României privind poziţia bugetară structurală a fost reevaluat la un nivel de -1 la sută din PIB (anterior, obiectivul era de -0,7 la sută din PIB), acesta fiind deficitul maxim permis de Tratatul privind stabilitatea, coordonarea şi guvernanţa în Uniunea Economică şi Monetară pentru statele cu un stoc redus de datorie publică.

Reflectând obiectivul autorităţilor de a consolida rezervele de lichiditate, precum şi deprecierea monedei naţionale, creşterea datoriei publice a depăşit nevoia de finanţare a deficitului, ponderea acesteia în PIB atingând 37,8 la sută în 2012 (faţă de 34,7 la sută în 2011). Stocul datoriei publice rămâne în continuare confortabil sub plafonul de 60 la sută prevăzut de Tratatul de la Maastricht, iar perspectivele privind evoluţia acestuia sunt de stabilizare şi, ulterior, de intrare pe o traiectorie descendentă, pe măsură ce nivelul deficitului public va continua să scadă, iar creşterea economică se va accelera.

---

5 Încetinire a creşterii economice în Turcia, Rusia, Ucraina, restrângere a activităţii în Serbia şi Moldova.

6 Reprezentând cuantumul, rezultat în urma unor sentinţe judecătoreşti, al obligaţiilor restante de natură salarială ale statului către diferite categorii de personal bugetar, obligaţii ce vor fi achitate eşalonat în perioada 2012-2016.

Conturile externe. Înrăutăţirea situaţiei economice pe principalele pieţe de desfacere a produselor româneşti (îndeosebi la nivelul Uniunii Europene) a generat întreruperea tendinţei crescătoare a exporturilor de bunuri în anul 2012, evoluţia antrenând şi frânarea severă a importurilor. Concret, ambele componente ale balanţei comerciale s-au restrâns cu câte 0,5 la sută, rezultat care a condus la o uşoară diminuare a gradului de deschidere a economiei comparativ cu anul precedent (până la 73,9 la sută).

Deficitul asociat operaţiunilor din contul curent a marcat o îmbunătăţire vizibilă – îngustare cu 13,3 la sută şi, în consecinţă, scădere până la 3,9 la sută a ponderii acestuia în PIB. Principalele contribuţii au revenit balanţei veniturilor (îndeosebi ca urmare a reducerii plăţilor de dobânzi aferente creditelor intragrup) şi balanţei serviciilor (pe fondul îmbunătăţirii raportului dintre încasări şi plăţi în activităţile de transport, turism etc.). De asemenea, influenţe favorabile, dar de mică amplitudine, au fost exercitate de balanţa comercială şi de contul transferurilor curente – în primul caz, deficitul s-a restrâns cu 0,5 la sută, în condiţiile în care ameliorarea soldului aferent tranzacţiilor extracomunitare (restrângerea deficitului la o treime din nivelul anului 2011) a contrabalansat adâncirea cu circa 12 la sută a deficitului pe relaţia cu Uniunea Europeană; în cel de-al doilea caz, majorarea surplusului (cu 0,5 la sută) a fost imprimată de existenţa unor influxuri mai consistente orientate către sectorul privat, altele decât transferurile băneşti ale lucrătorilor din străinătate. Procesul de ajustare a contului curent a continuat în anul 2013, în primele patru luni înregistrându-se chiar un surplus de 54 milioane euro. Contribuţia determinantă a revenit balanţei comerciale, al cărei deficit s-a restrâns la jumătate din valoarea aferentă perioadei similare din anul precedent (până la 956 milioane euro), ca urmare a dinamicii mult mai alerte a exporturilor – mai ales pe relaţia extra-UE – comparativ cu importurile (7,2 la sută, faţă de 0,5 la sută).

Pe ansamblul anului 2012, aproape două treimi din finanţarea deficitului de cont curent s-a realizat pe seama fluxurilor nete nepurtătoare de dobândă – investiţii directe (alcătuite, în proporţie de peste 50 la sută, din credite intragrup) şi transferuri de capital, dominate de fonduri nerambursabile destinate retehnologizării. Aceste resurse au fost completate cu intrări sub forma investiţiilor de portofoliu, al căror cuantum s-a dublat comparativ cu anul precedent, ca urmare a emisiunilor de obligaţiuni efectuate de Ministerul Finanţelor Publice pe pieţele externe şi a tranzacţiilor cu titluri de stat derulate pe piaţa secundară. În ceea ce priveşte fondurile împrumutate, anul 2012 a consemnat ieşiri nete atât pe segmentul „termen mediu şi lung" (datorită rambursării primelor două rate din cadrul acordului *stand-by* încheiat cu FMI în anul 2009), cât şi pe segmentul „termen scurt" (constând în rambursări de credite primite de sectorul bancar şi de sectorul corporatist).

Şomaj, salarii, productivitate. În anul 2012, evoluţiile pe piaţa forţei de muncă[7] au confirmat semnalele de redresare apărute pe parcursul intervalului anterior de analiză, însă ritmul modest de creştere economică şi persistenţa incertitudinilor pe plan intern şi regional au reprezentat factori de limitare a tendinţelor favorabile consemnate. Continuarea refacerii cererii de forţă de muncă a fost generalizată în

[7] Date ajustate sezonier referitoare la numărul salariaţilor şi ratele şomajului.

principalele subsectoare preponderent private (industrie, agricultură, construcţii, servicii de piaţă), în pofida dificultăţilor cu care s-au confruntat unele domenii de activitate, iar procesul de restrângere a numărului de angajaţi din sectorul bugetar pare să se fi încheiat, după o perioadă de peste trei ani (trimestrul II 2009 – trimestrul III 2012). Prin urmare, numărul salariaţilor pe ansamblul economiei s-a menţinut pe trendul ascendent observat începând cu trimestrul II 2011, dar fără a se recupera, până la finele anului 2012, mai mult de o treime din declinul înregistrat în intervalul trimestrul IV 2008 – trimestrul I 2011.

Din perspectiva ofertei excedentare de forţă de muncă, o concluzie neechivocă este dificil de formulat, în condiţiile în care indicatorii privind şomajul s-au înscris, şi în acest an, pe traiectorii divergente: rata şomajului înregistrat şi-a inversat tendinţa de scădere în semestrul II 2012, în timp ce rata şomajului BIM a coborât, în acelaşi interval, la niveluri inferioare pragului de 7 la sută, peste care se menţinuse începând din luna iulie 2009. Posibile explicaţii rezidă în: (i) gradul redus de promovabilitate la examenul de bacalaureat, respectiv înscrierea în evidenţele ANOFM a unui număr semnificativ de absolvenţi de liceu care aveau dreptul la ajutor de şomaj, dar care, de fapt, nu au căutat activ un loc de muncă; (ii) extinderea economiei informale, în vederea reducerii costurilor companiilor cu forţa de muncă; (iii) majorarea numărului de persoane ocupate în agricultură. Cu toate acestea, merită menţionată reducerea populaţiei inactive în vârstă de muncă (15-64 ani), îndeosebi pe seama diminuării numărului de persoane descurajate în a-şi căuta un loc de muncă, astfel încât rata de activitate pentru populaţia în vârstă de muncă s-a majorat de la 63,3 la sută în 2011 la 64,2 la sută în intervalul analizat.

Absorbţia de forţă de muncă a avut loc în condiţiile în care companiile private au recurs la moderarea ritmului de creştere a câştigurilor salariale nominale brute, de la o medie de 7,2 la sută în anul 2011 la 4,4 la sută în anul 2012. Evoluţia a fost contrabalansată de accelerarea de dinamică înregistrată în sectorul bugetar (de la -2,5 la sută până la 6,8 la sută), ca urmare a aplicării ultimelor două etape de majorare a salariilor, în lunile iunie şi decembrie, în vederea eliminării integrale a efectelor măsurii de reducere a acestora cu 25 la sută în iulie 2010. Astfel, pe ansamblul economiei, câştigurile salariale nominale brute s-au majorat în perioada analizată cu 5 la sută în termeni anuali, variaţie similară celei din anul precedent.

Mişcarea ascendentă a dinamicii remunerării salariaţilor din sectorul bugetar a contribuit, alături de scăderile de productivitate a muncii consemnate în industrie, construcţii, dar mai ales în agricultură (ca rezultat al declinului puternic al producţiei agricole), la deteriorarea costurilor unitare cu forţa de muncă, al căror ritm anual de creştere a urcat de la 0,9 la sută la 6,5 la sută. Totuşi, variaţia cumulată în ultimii trei ani a costurilor unitare cu forţa de muncă (+4,8 la sută) se încadrează în criteriul de +12 la sută prevăzut ca limită maximă în tabloul de bord, iar perspectivele pentru anul 2013 sugerează încetinirea dinamicii acestui indicator comparativ cu anul precedent, având în vedere accelerarea creşterii economice în primele luni ale anului, temperarea suplimentară a creşterii câştigurilor salariale în sectorul privat, precum şi efectul de bază favorabil asociat productivităţii în agricultură, în ipoteza unui an agricol normal.

Convergenţa nominală. Potrivit Programului de convergenţă 2013-2016, România îşi menţine angajamentul de adoptare a monedei euro pentru o dată la care va fi atins obiectivul privind îndeplinirea criteriilor de convergenţă nominală şi reală.

Din perspectiva îndeplinirii criteriilor de la Maastricht, în anul 2012 s-au înregistrat progrese vizibile. Astfel, rata medie anuală a IAPC s-a apropiat simţitor de valoarea de referinţă a criteriului corespunzător, nivelul de 3,4 la sută atins la finele perioadei plasându-se cu doar 0,3 puncte procentuale peste *benchmark*, faţă de 2,7 puncte procentuale la sfârşitul anului 2011. Evoluţia indicatorului a fost însă neuniformă pe parcursul anului, traiectoria descendentă observată în primele opt luni – determinată în mare măsură de incidenţa unor efecte statistice de bază favorabile – inversându-se în ultima parte a anului sub acţiunea unor şocuri de natura ofertei (producţie agricolă deficitară, cotaţii în creştere pe pieţele externe ale materiilor prime agricole, introducerea costurilor cu certificatele verzi în factura de energie electrică a consumatorilor casnici).

În ceea ce priveşte criteriul referitor la poziţia fiscală, anul 2012 marchează revenirea ponderii în PIB a deficitului bugetului general consolidat (2,9 la sută) sub limita de 3 la sută stabilită prin Tratatul de la Maastricht. La acest rezultat au contribuit măsurile de consolidare fiscală implementate în ultimii ani, impuse atât de declanşarea procedurii privind deficitul excesiv pentru România în anul 2009, cât şi de condiţionalităţile acordurilor de finanţare încheiate cu instituţiile financiare internaţionale. Cel de-al doilea element de evaluare a sustenabilităţii finanţelor publice, raportul dintre datoria publică şi PIB, a consemnat o deteriorare în anul 2012 (+3,1 puncte procentuale, până la 37,8 la sută), situându-se însă cu mult sub plafonul aferent criteriului nominal (60 la sută).

Pe parcursul celor doi ani care constituie, conform definiţiei criteriului nominal, perioada de evaluare a variaţiei cursului de schimb al monedei naţionale faţă de euro (ianuarie 2011 – decembrie 2012), aceasta s-a încadrat în banda standard de fluctuaţie de ±15 la sută. Astfel, faţă de media lunii decembrie 2010 – considerată în mod convenţional valoare de referinţă, în absenţa unei paritǎţi centrale – fluctuaţiile cursului de schimb s-au situat între +5,4 la sută şi -7,6 la sută. Cea mai mare amplitudine a variaţiilor negative s-a înregistrat în luna iulie 2012, ca urmare a escaladării temporare a tensiunilor politice interne, într-un context extern marcat de prelungirea crizei datoriilor suverane.

Pe fondul reducerii gradului de risc asociat economiei româneşti, ratele dobânzilor pe termen lung şi-au continuat tendinţa descendentă în anul 2012, însă traiectoria similară observată în cele trei ţări din grupul de referinţă (Suedia, Irlanda, Germania) a plasat ecartul faţă de *benchmark* la 1,6 puncte procentuale, nivel comparabil cu cel din anul precedent.

Tabloul de bord, ce constituie punctul de plecare al evaluării realizate în cadrul procedurii dezechilibrelor excesive, nu identifică dezechilibre interne, dar relevă menţinerea vulnerabilităţilor în plan extern semnalate în exerciţiul anterior (atât deficitul de cont curent, cât şi poziţia investiţională netă au depăşit valorile de referinţă stabilite). Comparativ cu celelalte state membre ale UE, România se situează pe o

poziţie relativ favorabilă, îndeplinind, la nivelul anului 2012, 9[8] din cele 11 criterii (similar Danemarcei, Poloniei, statelor baltice) – un scor mai bun a înregistrat doar Republica Cehă, cu 10 criterii îndeplinite.

2. Corelarea politicilor macroeconomice

Într-un context mondial şi european care a rămas dificil, fiind marcat de persistenţa efectelor crizei economice şi financiare, politicile macroeconomice ale României au vizat continuarea stabilizării economiei şi recâştigarea încrederii investitorilor străini şi autohtoni. Un rol important în acest sens l-a avut derularea cu succes a acordului *stand-by* de tip preventiv semnat în 2011 de autorităţile române cu Uniunea Europeană şi Fondul Monetar Internaţional. În timp ce politica fiscală a cunoscut constrângeri importante, derivând din necesitatea reducerii deficitului bugetar *headline* şi a celui structural, politica monetară a avut, datorită prudenţei anterioare, un oarecare grad de libertate în a stimula cererea, cel puţin în prima parte a anului 2012, înainte ca şocuri externe şi interne conjugate să reclame o întărire a acestei politici. În aceste condiţii, progrese vizibile ar fi fost necesare în planul politicilor structurale, însă contextul electoral intern a accentuat dificultatea adoptării măsurilor necesare.

Politica monetară. În anul 2012, obiectivul general al băncii centrale a constat în finalizarea procesului de dezinflaţie început în anul 2000 şi ancorarea fermă a anticipaţiilor inflaţioniste la niveluri care să asigure atingerea începând cu anul 2013 a unei ţinte staţionare multianuale de inflaţie de 2,5 la sută ±1 punct procentual, nivel compatibil cu definiţia de stabilitate a preţurilor pe termen mediu în economia românească.

În primele luni ale anului analizat, rata anuală a inflaţiei a atins minime istorice, coborând în lunile aprilie şi mai chiar sub limita inferioară a intervalului-ţintă, iar previziunile privind menţinerea sa în interiorul acestuia pe orizontul de timp relevant pentru politica monetară s-au consolidat. În plus, alături de continuarea scăderii dinamicii anuale a preţurilor volatile ale produselor alimentare pe fondul manifestării unui efect de bază favorabil, un determinant important al scăderii inflaţiei a fost decelerarea inflaţiei CORE2 ajustat, reflectând persistenţa deficitului de cerere agregată şi continuarea ajustării descendente a anticipaţiilor inflaţioniste. În aceste condiţii, BNR a prelungit ciclul de scădere prudentă a ratei dobânzii de politică monetară, efectuând în lunile februarie şi martie două reduceri succesive de câte 0,25 puncte procentuale, până la nivelul de 5,25 la sută.

Contextul de implementare a politicii monetare s-a schimbat însă semnificativ începând cu luna mai, sub impactul crizei din Grecia şi al accentuării problemelor din sistemul bancar european, care au sporit considerabil aversiunea globală faţă de risc. La acestea s-au adăugat tensiunile manifestate în mediul politic intern, precum şi pierderile de producţie agricolă provocate de seceta prelungită. În aceste

[8] Valorile înregistrate în anul 2011 pentru cei trei indicatori pentru care nu sunt încă disponibile date pentru 2012 (datoria sectorului privat, fluxul creditelor acordate sectorului privat şi totalul pasivelor sectorului financiar), precum şi evoluţia consemnată în perioada analizată de creditul acordat sectorului privat şi de activele bancare sugerează îndeplinirea criteriilor respective cu o marjă considerabilă.

condiţii nefavorabile, provocarea majoră a politicii monetare a redevenit ancorarea fermă a anticipaţiilor inflaţioniste pe termen mediu. Astfel, în a doua jumătate a anului, BNR a menţinut constantă rata dobânzii de politică monetară la nivelul de 5,25 la sută şi a păstrat neschimbate nivelurile ratelor rezervelor minime obligatorii aplicabile pasivelor în lei (15 la sută) şi celor în valută (20 la sută). Totodată, începând din luna august, banca centrală a sporit fermitatea controlului exercitat asupra lichidităţii din poziţia sa de creditor al sistemului bancar din perspectiva operaţiunilor de politică monetară, pe care a deţinut-o pe tot parcursul anului. În acelaşi timp, BNR a intensificat şi a diversificat acţiunile de comunicare şi de explicare a motivaţiei deciziilor de politică monetară.

Cursul de schimb al leului a evoluat pe o traiectorie ascendentă în cea mai mare parte a anului 2012, sub acţiunea conjugată a factorilor externi şi interni menţionaţi anterior. O inversare de tendinţă a devenit vizibilă spre finele anului, în contextul atenuării sensibile a incertitudinilor generate de mediul intern ulterior finalizării procesului electoral, precum şi al diminuării aversiunii globale faţă de risc, în principal ca urmare a măsurilor de politică monetară adoptate de principalele bănci centrale. Ameliorarea percepţiei de risc a investitorilor s-a reflectat inclusiv în coborârea *spread*-ului obligaţiunilor suverane româneşti faţă de titlurile similare germane până la valori ce nu mai fuseseră atinse din primăvara anului 2011.

Setul de instrumente ale politicii monetare s-a dovedit adecvat cerinţelor de implementare a acesteia în contextul anului 2012, însă BNR a continuat să adopte măsuri vizând creşterea eficienţei cadrului operaţional. Astfel, mecanismul rezervelor minime obligatorii a fost atenuat prin eliminarea constrângerii anterioare asupra neprelungirii scadenţei iniţiale a pasivelor instituţiilor de credit. În ceea ce priveşte operaţiunile de politică monetară, BNR a extins gama activelor eligibile, astfel încât acestea să includă şi obligaţiuni în dolari SUA emise de România pe piaţa externă, precum şi obligaţiuni denominate în lei emise de instituţiile financiare internaţionale. Totodată, începând cu luna noiembrie 2012 au fost eliminate restricţiile privind numărul de opţiuni în cadrul licitaţiilor cu rată fixă şi cu rată variabilă a dobânzii.

Politica fiscală. În timp ce politica monetară a avut câmp de manifestare anticiclică în 2012, datorită spaţiului monetar creat în anii precedenţi, dimensiunea dezechilibrelor acumulate în perioada premergătoare crizei şi necesitatea eliminării deficitului excesiv până la finele anului 2012 au constrâns politica fiscală să acţioneze în continuare de o manieră prociclică. Deşi obiectivul de a reduce deficitul conform metodologiei SEC95 sub nivelul de referinţă de 3 la sută din PIB a fost îndeplinit, ţinta *cash* de deficit bugetar – stabilită iniţial la 1,9 la sută din PIB şi reevaluată ulterior, odată cu instalarea unui nou guvern în mai 2012, la 2,25 la sută din PIB – a fost depăşită, datorită intrărilor mai reduse decât cele anticipate de fonduri postaderare, mai multe programe operaţionale fiind temporar suspendate datorită neregularităţilor descoperite de autorităţile de audit.

Deficitul bugetar în termeni *cash* a fost redus de la 4,3 la sută din PIB la 2,5 la sută din PIB, prin ajustări care au avut loc preponderent pe partea cheltuielilor bugetare. Acestea au scăzut de la 37 la sută la 35,4 la sută din PIB, în timp ce majorarea uşoară a ponderii în PIB a veniturilor bugetare (de la 32,7 la sută la 32,9 la sută)

este explicată de intrările mai ridicate de fonduri postaderare faţă de anul 2011, cu corespondent şi la nivelul cheltuielilor bugetare. Reducerea cheltuielilor bugetare exprimate ca pondere în PIB se datorează ajustărilor de la nivelul cheltuielilor de asistenţă socială (-0,7 puncte procentuale, pe fondul menţinerii deciziei de îngheţare a pensiilor şi pe parcursul anului 2012), unor importante reduceri operate la nivelul cheltuielilor de capital (-0,8 puncte procentuale, parţial compensate de expansiunea cheltuielilor aferente proiectelor finanţate din fonduri postaderare), precum şi reducerilor înregistrate la capitolele „subvenţii" şi „alte transferuri". În contextul majorării volumului datoriei publice (de la 34,7 la sută din PIB în 2011 la 37,8 la sută în 2012), datorată nu doar nevoii de finanţare a deficitului bugetar, ci şi deprecierii monedei naţionale şi continuării consolidării rezervelor de lichiditate ale Trezoreriei Statului, ponderea în PIB a cheltuielilor bugetare cu dobânzile a crescut cu 0,2 puncte procentuale, în condiţiile în care risipirea incertitudinilor de natură politică manifeste pe parcursul anului a condus la scăderi importante ale primelor de risc suveran către finele acestuia. Cheltuielile de personal, deşi au consemnat o majorare nominală ca urmare a indexărilor salariale din luna iulie, au rămas nemodificate ca procent în PIB (6,9 la sută).

Finanţarea deficitului bugetar (în termeni *cash*) s-a asigurat în proporţie de 35 la sută din surse interne şi 65 la sută din surse externe. Rezerva financiară aflată la dispoziţia Trezoreriei Statului a fost alimentată de o serie de emisiuni externe de obligaţiuni, şi anume: (i) 1,5 miliarde dolari SUA cu scadenţa la 10 ani şi cuponul de 6,75 la sută, urmată de redeschiderea de 750 milioane dolari SUA (în februarie-martie); (ii) 750 milioane euro la un cupon de 6,50 la sută, redeschidere a unei emisiuni din 2008 (în septembrie); (iii) 1,5 miliarde euro cu scadenţa la 7 ani şi cupon de 4,875 la sută (în noiembrie). În cursul primului trimestru al anului 2013 emisiunile externe au continuat printr-o tranzacţie de 1,5 miliarde dolari SUA cu scadenţa la 10 ani şi cuponul de 4,375 la sută.

Arieratele au avut, la rândul lor, o evoluţie sinuoasă pe parcursul anului 2012. De la un volum total de 839 milioane lei în decembrie 2011, nivelul acestora a crescut până la 1 500 milioane lei în septembrie 2012, fiind necesar un efort bugetar suplimentar pentru achitarea parţială a acestora şi încheierea anului la un nivel de 866 milioane lei. Aproape întreaga creştere a arieratelor pe parcursul anului s-a datorat bugetelor locale, ilustrând nivelul redus de disciplină financiară a autorităţilor teritoriale.

Politica veniturilor. În anul 2012 s-au menţinut restricţiile cu privire la angajările în sectorul bugetar, precum şi cele cu privire la neacordarea anumitor sporuri personalului bugetar (prime de vacanţe, al 13-lea salariu etc.). De la 1 ianuarie 2012 salariul minim brut pe ţară a fost majorat de la 670 lei la 700 lei, iar în lunile iunie şi decembrie, salariile angajaţilor din sectorul bugetar au fost majorate cu 8 la sută şi, respectiv, 7,4 la sută, în vederea recuperării integrale a reducerii cu 25 la sută a acestora, măsură aplicată începând cu luna iulie 2010 şi parţial inversată în ianuarie 2011. În anul 2013 nu sunt prevăzute indexări ale nivelului salariilor din sectorul bugetar, singura modificare vizând creşterea salariului minim brut pe economie, în două etape (februarie şi iulie), la 750 lei şi, respectiv, 800 lei.

Politica structurală. Având în vedere contextul electoral din anul 2012, progresele înregistrate pe linia reformelor structurale au fost relativ modeste. Măsurile adoptate au vizat, cu precădere, liberalizarea pieţei energiei şi, respectiv, a pieţei transporturilor.

În domeniul energiei, guvernul a adoptat calendare de eliminare a tarifelor reglementate atât în cazul energiei electrice, cât şi în cel al gazelor naturale, primele etape de ajustare fiind deja operate în anul 2012. Potrivit calendarelor menţionate, procesul de liberalizare urmează a fi finalizat până în anul 2014 pentru consumatorii non-casnici, în cazul celor casnici intervalul fiind extins pentru energia electrică până în 2017, iar pentru gazele naturale până în 2018. De asemenea, au fost luate măsuri pentru restaurarea independenţei ANRE, precum şi pentru definirea consumatorului vulnerabil.

În domeniul transporturilor pe calea ferată, au fost selectate echipe de management privat la principalele companii din domeniu şi s-au parcurs primele etape pentru privatizarea CFR Marfă. Totodată, a continuat în ritm susţinut investiţia publică în proiecte de infrastructură rutieră, numărul kilometrilor de autostradă ajungând la circa 500 la sfârşitul anului 2012.

Deşi a fost declarată politică prioritară, gradul de absorbţie a fondurilor europene s-a situat, în continuare, la niveluri modeste. Fondurile postaderare accesate în anul 2012 au însumat 3,3 miliarde euro, totalul intrărilor din perioada 2007-2012 ridicându-se, astfel, la 12,7 miliarde euro (dintr-un total teoretic disponibil de circa 33 miliarde euro). Un element pozitiv îl constituie obţinerea de către România a promisiunii unui buget în creştere pentru exerciţiul 2014-2020, care va necesita însă măsuri organizatorice şi legislative sporite pentru îmbunătăţirea ratei de absorbţie a fondurilor europene, element esenţial pentru creşterea PIB potenţial.

3. Stabilitatea financiară şi supravegherea prudenţială a instituţiilor de credit

Pe parcursul anului 2012 şi în trimestrul I 2013, mediul economic şi cel financiar internaţional au fost marcate în continuare de tensiuni, criza datoriilor suverane, deteriorarea calităţii bilanţurilor şi dificultăţile de finanţare întâmpinate de anumite instituţii şi sectoare bancare (îndeosebi în zona euro) constituind provocări în creştere la adresa stabilităţii financiare a României. În consecinţă, banca centrală şi-a intensificat eforturile în direcţia monitorizării riscurilor generate pe plan extern de aceste evoluţii şi a canalelor de contagiune către sectorul bancar şi cel real.

În vederea gestionării cu succes a riscurilor generate de contextul internaţional şi a vulnerabilităţilor care au continuat să se manifeste pe plan intern (constând, în principal, în gradul înalt de îndatorare a sectorului privat şi în deteriorarea performanţei în rambursarea creditelor), BNR a întreprins o serie de măsuri în domeniul reglementării prudenţiale şi al supravegherii bancare. Toate aceste acţiuni, însoţite de eforturile individuale ale instituţiilor de credit, au asigurat menţinerea unei stabilităţi financiare robuste şi plasarea în limite adecvate a indicatorilor de solvabilitate, provizionare şi lichiditate la nivel de sistem. Rezilienţa sectorului bancar românesc este evaluată periodic în cadrul analizelor de testare la stres,

rezultatele pentru luna decembrie 2012 relevând capacitatea adecvată a acestuia de a face faţă unui şoc de lichiditate de severitate medie, precum şi menţinerea la un nivel gestionabil a riscului de contagiune dinspre sectorul bancar european. Procesul de ameliorare a riscurilor la adresa stabilităţii sistemului financiar a beneficiat şi de îmbunătăţirea principalelor coordonate ale cadrului macroeconomic intern – menţinerea în teritoriu pozitiv a ratei de creştere economică, reluarea procesului de ajustare a dezechilibrului extern, reducerea deficitului fiscal sub plafonul stabilit de Pactul de stabilitate şi creştere.

În condiţiile în care mediul financiar internaţional s-a caracterizat printr-o volatilitate sporită a pieţelor, care a antrenat deteriorarea calificativelor acordate de agenţiile de *rating* unui mare număr de ţări din UE, este remarcabil faptul că, în cazul României, calificativele de risc au rămas în general neschimbate pe parcursul anului 2012 şi în prima parte a anului 2013. De asemenea, România şi-a menţinut accesul la finanţarea externă suverană, lansând noi emisiuni de obligaţiuni pe piaţa de capital europeană şi pe piaţa SUA.

Principalele direcţii de acţiune ale băncii centrale în planul reglementării prudenţiale pe parcursul anului 2012 au vizat: (i) reglementarea mai strictă a activităţii de creditare în valută, în conformitate cu recomandările formulate de Comitetul European pentru Risc Sistemic (CERS) către toate autorităţile din UE cu responsabilităţi macroprudenţiale în acest domeniu; (ii) completarea cadrului legislativ aferent măsurilor de stabilizare care pot fi adoptate de Banca Naţională a României, în linie cu cele mai bune practici internaţionale de soluţionare a băncilor-problemă, în scopul creării posibilităţii de a pune în aplicare cu celeritate măsura care constă în implicarea FGDB în calitate de acţionar la o instituţie de credit; (iii) modificarea şi completarea cadrului legislativ privind supravegherea suplimentară a conglomeratelor financiare, pentru transpunerea unor prevederi din directivele europene; (iv) revizuirea, îmbunătăţirea şi completarea cadrului de reglementare aferent clasificării creditelor şi plasamentelor, precum şi ajustărilor prudenţiale de valoare; (v) modificarea cadrului de reglementare aferent băncilor de economisire şi creditare în domeniul locativ; (vi) preluarea sub formă de instrucţiuni a ghidurilor emise de Comitetul Supraveghetorilor Bancari Europeni (CEBS) referitoare la tratamentul extinderilor şi modificărilor aduse abordării avansate de evaluare utilizate de instituţiile de credit la determinarea cerinţei de capital pentru riscul operaţional, la operaţiunile de securitizare şi la gestionarea riscului operaţional în activităţi legate de piaţă.

În ceea ce priveşte riscul de credit, sistemul bancar românesc a consemnat o deteriorare a calităţii portofoliilor în anul 2012, traiectorie relevată de creşterea cu aproape 4 puncte procentuale a ratei creditelor neperformante comparativ cu sfârşitul anului precedent (până la 18,2 la sută). Dincolo de înrăutăţirea situaţiei financiare a clienţilor, manifestată atât în cazul companiilor nefinanciare, cât şi în cel al populaţiei, rezultatul s-a datorat şi noilor tratamente contabile impuse de IFRS, şi anume recunoaşterea în bilanţ a creanţelor restante înregistrate anterior în conturi extrabilanţiere, pentru care s-au calculat fluxuri viitoare de numerar aşteptate. Companiile nefinanciare au înregistrat o creştere relativ rapidă a ratei creditelor neperformante (de la 14,4 la sută la 31 decembrie 2011 la 19,5 la sută

la 31 decembrie 2012), cele mai afectate fiind, în continuare, întreprinderile mici şi mijlocii. Principalele vulnerabilităţi generate de clienţii corporativi la adresa stabilităţii financiare au rămas constrângerile asupra capacităţii de onorare a serviciului datoriei şi disciplina relativ laxă de plată a datoriilor între parteneri. La nivelul populaţiei, rata creditelor neperformante a crescut mai lent comparativ cu cea înregistrată de companii (cu 1,3 puncte procentuale, până la 9,5 la sută la 31 decembrie 2012). Vulnerabilităţile asociate acestui segment constau îndeosebi în gradul înalt de îndatorare şi în persistenţa poziţiei valutare scurte (care a urmat, totuşi, o traiectorie descrescătoare în anul 2012). Creditarea în valută s-a menţinut mai riscantă decât cea în lei pe toate categoriile de debitori, volumul creditelor neperformante aferente finanţării în monedă străină majorându-se mai rapid decât cel al creditării în monedă naţională. În acest context, Banca Naţională a României a continuat să implementeze pe parcursul anului 2012 noi măsuri destinate echilibrării pe monede a dinamicii creditului şi îmbunătăţirii gestiunii riscurilor din activitatea de creditare.

Riscul de credit este însă diminuat de o provizionare adecvată a pierderilor aşteptate, gradul de acoperire a creditelor neperformante cu provizioane IFRS şi filtre prudenţiale corespunzătoare acestei categorii situându-se la 86,3 la sută la 31 decembrie 2012. De asemenea, capacitatea băncilor de acoperire a pierderilor neaşteptate asociate riscului de credit este susţinută de nivelul confortabil al gradului de adecvare a capitalului.

Sistemul bancar dispune în continuare de rezerve consistente de capital, raportul de solvabilitate (14,9 la sută la finele anului 2012) fiind superior pragului prudenţial de 10 la sută recomandat de BNR la începutul perioadei de manifestare în România a efectelor crizei financiare internaţionale. Performanţa reflectă susţinerea financiară acordată de acţionari băncilor autohtone, care s-a materializat în aporturi de capital în valoare de 111 milioane euro. Nivelul actual de capitalizare permite implementarea noilor cerinţe de capital conform Basel III, în condiţiile în care, cu o pondere de 92 la sută la 31 decembrie 2012, fondurile proprii de nivel 1 deţin poziţia dominantă în totalul fondurilor proprii aferente băncilor persoane juridice române.

Pe parcursul anului 2012, procesul de dezintermediere financiară a continuat într-o manieră ordonată şi cu o intensitate relativ scăzută. În ceea ce priveşte finanţarea externă a instituţiilor bancare autohtone cu capital majoritar străin, au fost evitate evoluţiile dezordonate, fapt relevat de ajustarea moderat descendentă a următorilor indicatori: (i) expunerile pe România ale grupurilor bancare participante la Iniţiativa Europeană de Coordonare Bancară *Vienna 1.0* (-8,2 la sută la finele anului 2012 comparativ cu 31 martie 2009); (ii) ponderea pasivelor externe în totalul bilanţier (23,2 la sută la 31 decembrie 2012, comparativ cu 26,5 la sută la 31 decembrie 2011); (iii) raportul dintre creditele şi depozitele aferente sectorului privat, ilustrând dependenţa băncilor de finanţarea *wholesale* (114,5 la sută, faţă de 119,1 la sută); (iv) vânzările nete de active bancare (efectuate în special în scopul îmbunătăţirii calităţii portofoliului de credite); (v) gradul de intermediere financiară, determinat ca pondere în PIB a creditului acordat sectorului privat, care s-a redus cu 1,7 puncte procentuale faţă de sfârşitul anului 2011, până la 38,4 la sută.

Restrângerea în termeni reali a stocului creditelor acordate sectorului privat comparativ cu sfârşitul anului 2011 (-3,5 la sută) a fost determinată deopotrivă de factori de natura ofertei (preocupările instituţiilor de credit pentru ajustarea propriilor bilanţuri, aşteptările pesimiste ale mediului bancar privind situaţia economică generală, adoptarea de către BNR a unor reglementări prudenţiale destinate limitării creşterii creditării în valută) şi de natura cererii – menţinerea gradului ridicat de îndatorare a unor categorii de debitori, întreruperea (în a doua parte a anului) a trendului de refacere a încrederii consumatorilor şi a sentimentului economic al operatorilor economici din industrie şi construcţii. Inversarea traiectoriei activităţii de creditare a fost mai pronunţată pe componenta în valută, al cărei ritm anual de creştere (calculat pe baza valorilor exprimate în euro) a coborât în decembrie 2012 la -2,6 la sută, de la +6,3 la sută în decembrie 2011. În ceea ce priveşte evoluţia pe categorii de debitori, volumul creditelor s-a diminuat atât în cazul populaţiei (cu 4,5 la sută, scăderi observându-se pe ambele monede de denominare), cât şi în cel al companiilor nefinanciare – pe acest segment contracţia (cu 1,9 la sută) a fost atribuită componentei în valută, în timp ce dinamica anuală a creditului în lei s-a menţinut în teritoriu pozitiv pe ansamblul anului (2,9 la sută la 31 decembrie). Anul 2012 a continuat tendinţa observată în ultima perioadă, de orientare tot mai pronunţată a fluxurilor de finanţare bancară către segmentul companiilor nefinanciare, a cărui pondere a ajuns la circa 53 la sută la finele anului; fenomenul continuă să înregistreze o amplitudine remarcabilă în cazul companiilor cu o intensă activitate de inovare şi de export, evoluţie cu efect favorabil asupra tiparului de creştere economică a României.

În actualul context economic şi financiar european, reluarea creşterii sustenabile a economiei româneşti necesită menţinerea unor condiţii de creditare ordonate, continuarea unei astfel de evoluţii în perioada următoare fiind susţinută de: (i) strategiile de creditare ale principalelor grupuri bancare prezente în România, care au în vedere menţinerea investiţiilor în ţara noastră, pieţei autohtone acordându-i-se, în unele cazuri, importanţă strategică; (ii) implementarea, la nivelul UE, a unor noi aranjamente, care vizează prevenirea unei dezintermedieri financiare dezordonate sau excesiv de rapide. În aceste condiţii, BNR a pledat activ ca un element central al Iniţiativei Europene de Coordonare Bancară *Vienna 2.0* să îl constituie întărirea coordonării dintre autorităţile de supraveghere din ţările-gazdă şi cele din ţările de origine, în scopul gestionării adecvate a fenomenului de dezintermediere financiară.

Anul 2012 a consemnat rezultate pozitive în planul lichidităţii sistemului bancar – indicator sensibil la fluctuaţia încrederii deponenţilor interni şi a investitorilor străini în băncile autohtone. Astfel, înrăutăţirea percepţiei unor deponenţi – pe fondul unor evenimente produse în ţările de origine a băncilor-mamă – şi riscul neprelungirii la scadenţă a depozitelor pe termen scurt din surse locale au avut un impact limitat, indicatorul de lichiditate plasându-se peste pragul minim reglementat (1) pe fiecare bandă de scadenţă.

Profitabilitatea sistemului bancar românesc s-a menţinut în teritoriu negativ, pierderea de 2,3 miliarde lei înregistrată la finele anului 2012 fiind atribuită creşterii efortului de provizionare (pe fondul deprecierii calităţii activelor financiare), reducerii

veniturilor nete din dobânzi şi diminuării randamentului obligaţiunilor de stat deţinute de instituţiile de credit. În consecinţă, rata rentabilităţii economice (ROA) şi rata rentabilităţii financiare (ROE) au înregistrat, pentru al treilea an consecutiv, niveluri negative (-0,64 la sută, respectiv -5,92 la sută). Cu toate acestea, măsurile de restructurare adoptate încă din cursul anului 2012 (privind redimensionarea reţelelor teritoriale şi ajustarea necesarului de personal), precum şi diminuarea aşteptată a cheltuielilor privind provizioanele aferente riscului de credit creează premisele îmbunătăţirii rezultatului financiar în anul 2013, datele la finele trimestrului I indicând, de altfel, revenirea indicatorilor de profitabilitate – ROA şi ROE – în plaja valorilor pozitive (0,55 la sută, respectiv 5,08 la sută). O ameliorare a profitabilităţii sistemului bancar este relevată şi de simulările recente pe termen scurt, efectuate în ipoteza în care nu se vor materializa şocuri semnificative în zona euro.

În contextul preocupărilor manifestate la nivel european în privinţa redresării şi rezoluţiei instituţiilor de credit, BNR este implicată, alături de Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar, în activitatea de revizuire a politicii de finanţare a instrumentelor de rezoluţie, inclusiv a contribuţiilor instituţiilor de credit la Fondul de restructurare bancară, administrat de FGDB.

O direcţie distinctă a planificării pentru situaţii neprevăzute o constituie dezvoltarea cadrului de comunicare pentru evenimente cu risc ridicat la adresa stabilităţii financiare. Un prim test al acestui mecanism a avut loc cu ocazia crizei cipriote din martie-aprilie 2013, context în care instrumentul de intervenţie la care a făcut apel BNR a constat într-o tranzacţie de active cu asumare de pasive (P&A) – acest instrument reprezintă o soluţie privată pentru rezolvarea ordonată a situaţiei unei bănci neviabile, care permite continuitatea serviciilor bancare de care beneficiază deponenţii. Astfel, Bank of Cyprus – una dintre cele două bănci cu capital majoritar cipriot prezente în România – şi-a transferat depozitele şi o parte din activele sale celeilalte bănci cipriote (Marfin Bank). Printr-o comunicare eficientă cu publicul, procesul de transfer s-a derulat în condiţii normale, evitându-se episoade de panică.

4. Integrarea europeană şi relaţiile cu organismele internaţionale

Integrarea europeană

În anul 2012, preocupările în direcţia întăririi guvernanţei economice la nivelul UE s-au concretizat în adoptarea unor noi documente importante:

(i) Tratatul privind stabilitatea, coordonarea şi guvernanţa în Uniunea Economică şi Monetară (semnat la 2 martie 2012 de 25 de state membre), care vizează, în principal, întărirea disciplinei fiscale şi introducerea unei supravegheri mai stricte la nivel bugetar a statelor din zona euro. România a ratificat acest tratat în luna iunie 2012, asumându-şi aplicarea dispoziţiilor privind pactul bugetar şi, respectiv, coordonarea politicilor economice şi convergenţa, iar de la intrarea în vigoare (ianuarie 2013), are posibilitatea de a participa la reuniunile la nivel înalt ale zonei euro;

(ii) pachetul legislativ pentru constituirea primului pilon al viitoarei Uniuni Bancare, respectiv crearea unui mecanism unic de supraveghere (MUS), deschis şi statelor din afara zonei euro, cu respectarea deplină a integrităţii pieţei unice şi în acord cu necesitatea asigurării unui tratament şi a unei reprezentări echitabile a acestora. Acest pachet a fost lansat de Comisia Europeană la 12 septembrie 2012, în contextul demersurilor pentru adâncirea UEM, respectiv al publicării raportului preliminar al preşedintelui Consiliului European intitulat *Către o veritabilă Uniune Economică şi Monetară*. În esenţă, pachetul legislativ conferă Băncii Centrale Europene sarcini specifice în ceea ce priveşte supravegherea prudenţială şi nuanţează colaborarea acestei instituţii cu Autoritatea Bancară Europeană;

(iii) Tratatul privind crearea unui Mecanism European de Stabilitate (MES) pentru a acorda asistenţă financiară statelor din zona euro care se confruntă cu dificultăţi de finanţare, în cazul în care acest lucru este indispensabil pentru salvgardarea stabilităţii financiare a zonei euro ca întreg. Acest tratat a fost ratificat de toate cele 17 state membre ale zonei euro şi a intrat în vigoare mai devreme decât era preconizat iniţial, respectiv la 27 septembrie 2012. După clarificarea unor decizii cu caracter operaţional, MES va putea capitaliza în mod direct băncile, rupând astfel cercul vicios dintre datoria publică şi consolidarea bancară.

Similar anului precedent, autorităţile române au elaborat şi transmis Comisiei Europene versiunea actualizată a Programului Naţional de Reformă 2011-2013 şi Programul de convergenţă 2012-2015, documente pe baza cărora Consiliul UE a adoptat la 10 iulie 2012 recomandări specifice de ţară, în etapa finală a Semestrului european. În cadrul Programului Naţional de Reformă, BNR şi-a asumat o serie de acţiuni pe linia asigurării unei funcţionări adecvate şi stabile a sectorului financiar, în concordanţă cu angajamentele din programul de asistenţă financiară agreat cu UE, FMI şi Banca Mondială.

În cadrul Pactului Euro Plus pe anul 2012, BNR a realizat, cu sprijinul Băncii Mondiale, un exerciţiu de simulare a situaţiilor de criză pentru a testa colaborarea dintre autorităţile membre ale Comitetului Naţional pentru Stabilitate Financiară în ceea ce priveşte gestionarea acestor situaţii la nivelul instituţiilor financiare individuale, al grupurilor financiare sau al pieţei financiare în ansamblu.

Participarea BNR la structurile europene

Guvernatorul BNR, însoţit de viceguvernatorul BNR coordonator al afacerilor europene, participă la reuniunile trimestriale şi la teleconferinţele Consiliului general al Băncii Centrale Europene. În 2012, agenda discuţiilor a inclus teme precum: (i) monitorizările periodice referitoare la situaţia macroeconomică, principalele evoluţii monetare, financiare şi fiscale din zona euro şi non-euro; (ii) remunerarea depozitelor guvernamentale; (iii) activitatea desfăşurată de Reţeaua de Cercetare Macroprudenţială constituită la nivelul SEBC; (iv) respectarea de către băncile centrale membre a prevederilor articolelor 123 şi 124 din Tratatul privind funcţionarea UE. În ceea ce priveşte mecanismul de elaborare a deciziilor la nivel operaţional, reprezentanţii BNR participă la reuniunile în componenţă extinsă ale

celor 12+1 comitete SEBC, contribuind la elaborarea şi implementarea deciziilor Consiliului general şi ale Consiliului guvernatorilor BCE.

Banca Naţională a României este implicată în activitatea Comitetului European pentru Risc Sistemic (CERS), atât la nivel decizional, prin participarea guvernatorului, a prim-viceguvernatorului şi a viceguvernatorului responsabil cu problematica stabilităţii financiare la reuniunile Consiliului General, cât şi la nivel tehnic, unde este reprezentată în cadrul Comitetului Consultativ Tehnic şi în grupurile de lucru aferente acestuia. În anul 2012, activitatea CERS s-a concentrat pe: (i) identificarea şi evaluarea riscurilor macroprudenţiale; (ii) elaborarea unor recomandări noi şi monitorizarea celor emise în anul 2011; (iii) cercetarea unor aspecte macroprudenţiale de actualitate (interconexiunile şi potenţialul de contagiune din sistemul financiar al UE, *shadow banking*, expuneri suverane etc.).

Dintre cele mai importante structuri şi substructuri ale Consiliului UE şi ale CE la care BNR participă, la diferite niveluri ierarhice, trebuie menţionată participarea bianuală, la nivelul conducerii executive, la reuniunile Consiliului ECOFIN informal, la invitaţia MFP, atunci când agenda de lucru cuprinde aspecte legate de activitatea băncii centrale, respectiv la reuniunile Comitetului Economic şi Financiar, la nivel de viceguvernator coordonator al afacerilor europene. De asemenea, Banca Naţională este reprezentată în mod activ la reuniunile Comitetului de Servicii Financiare, Comitetului Bancar European, Comitetului privind Conglomeratele Financiare, Comitetului de Plăţi.

Printre cele mai importante subiecte dezbătute de aceste structuri în perioada de referinţă au fost: (i) propunerea de directivă pentru punerea în aplicare a cooperării consolidate în domeniul taxei pe tranzacţiile financiare; (ii) propunerea de directivă privind instituirea unui cadru pentru redresarea şi rezoluţia instituţiilor de credit şi a firmelor de investiţii; (iii) revizuirea directivei privind cerinţele de capital (CRD IV); (iv) revizuirea directivei privind schemele de garantare a depozitelor.

Sub coordonarea BCE, în cursul anului 2012, Banca Naţională a României a continuat programul de asistenţă tehnică pentru Banca Naţională a Serbiei (BNS), demarat la 1 februarie 2011 şi prelungit până la 31 decembrie 2013. Programul are drept obiectiv sprijinirea BNS în alinierea cadrului său operaţional şi de reglementare la standardele SEBC, BNR fiind implicată în furnizarea de expertiză tehnică pentru componentele „Sprijin pentru aderarea la UE" şi respectiv „Stabilitate financiară". De asemenea, a fost continuat programul de asistenţă tehnică pentru Banca Centrală a Egiptului (finalizat în 2012), domeniile vizate fiind implementarea acordului de capital Basel II şi gestionarea relaţiilor internaţionale în contextul Basel II.

Asistenţa financiară pe termen mediu acordată de UE

Pentru continuarea reformelor începute în cadrul programului de asistenţă financiară încheiat cu Uniunea Europeană (2009-2011), autorităţile române au beneficiat în perioada 2011-2013 de un sprijin financiar preventiv în cadrul facilităţii de asistenţă financiară pe termen mediu a UE în valoare de 1,4 miliarde euro. Aceasta vine în completarea acordului *stand-by* de tip preventiv încheiat cu FMI în valoare de

3,5 miliarde euro. Programul de natură preventivă convenit cu UE a fost destinat continuării consolidării fiscale, reformei administraţiei fiscale, îmbunătăţirii managementului şi controlului finanţelor publice, îmbunătăţirii funcţionării pieţelor bunurilor, serviciilor şi pieţei muncii, precum şi asigurării stabilităţii externe, monetare şi financiare şi reformei pieţei financiare. Până la data expirării programului (31 martie 2013), autorităţile române nu au apelat la sumele puse la dispoziţie.

Relaţiile cu organismele financiare internaţionale

În cadrul aranjamentului *stand-by* de tip preventiv încheiat cu FMI şi derulat începând cu aprilie 2011, pe parcursul anului 2012 au avut loc trei misiuni comune de evaluare ale FMI, CE, BM şi BCE (ultima în perioada iulie-august). Dat fiind contextul electoral intern, o nouă misiune a FMI şi CE a venit la Bucureşti în noiembrie 2012, pentru a purta discuţii tehnice referitoare la perspectivele macroeconomice şi la implementarea reformelor structurale, precum şi pentru discutarea în linii generale a bugetului pentru anul 2013. Rezultatele acestor misiuni au indicat o întârziere în realizarea reformelor structurale, motiv pentru care aranjamentul a fost prelungit cu trei luni, până în iunie 2013. În cursul anului 2012 au fost rambursate către FMI rate de capital în sumă de 1 307,3 milioane DST şi au fost achitate dobânzi nete totalizând 283,2 milioane DST.

Cu ocazia reuniunilor anuale ale FMI şi BM, desfăşurate la Tokyo în octombrie 2012, a fost oficializată extinderea Constituenţei olandeze (din care face parte şi România), prin aderarea Belgiei şi Luxemburgului, în cadrul implementării pachetului de reforme în domeniul guvernanţei aprobat de Consiliul Guvernatorilor FMI în decembrie 2010.

Sprijinul financiar acordat României de la reluarea activităţii BIRD în România în anul 1991 s-a concretizat în împrumuturi în valoare totală de 8,5 miliarde dolari SUA. Cel mai recent proiect pentru România a fost aprobat de Consiliul Directorilor Executivi al BIRD la 12 iunie 2012. Acesta este un împrumut de tip preventiv, respectiv un împrumut pentru dezvoltare cu opţiune de amânare a tragerii în valoare de 1 miliard euro, care vine în continuarea celor trei împrumuturi pentru politici de dezvoltare acordate în perioada 2009-2011, ca parte a sprijinului financiar coordonat dedicat susţinerii României în vederea contracarării efectelor crizei economice. Scopul acestui proiect este de a sprijini guvernul în îndeplinirea ţintelor fiscale.

În cadrul procesului de reformă al Băncii Mondiale, menit să conducă la o creştere a reprezentativităţii ţărilor în tranziţie şi în curs de dezvoltare, România a demarat, în cursul anului 2012, procedurile de ratificare a celor două rezoluţii din 2010 privind majorarea selectivă, respectiv majorarea generală de capital. În momentul în care va avea loc subscrierea, poziţia României în cadrul Constituenţei (aceeaşi ca şi la FMI) se va consolida, urmând să deţină o putere de vot de 0,31 la sută.

În anul 2012, Corporaţia Financiară Internaţională, instituţie membră a Grupului Băncii Mondiale, a acordat României o finanţare în valoare de aproximativ 27 milioane dolari SUA, în cadrul a două proiecte destinate infrastructurii şi sectorului financiar.

În februarie 2012, Banca Europeană pentru Reconstrucţie şi Dezvoltare a aprobat strategia de ţară pentru România pentru perioada 2012-2015, care prevede implicarea BERD în sprijinirea sectorului financiar şi a celui energetic, în dezvoltarea infrastructurii, precum şi în susţinerea unei orientări mai pronunţate a economiei spre producţie. În anul 2012, cuantumul finanţării BERD în România a fost de 612 milioane euro, ridicând suma cumulată a sprijinului financiar oferit de la începerea activităţii la aproximativ 6 miliarde euro.

Subsumat unui obiectiv major de politică externă a României, respectiv obţinerea statutului de membru cu drepturi depline al OCDE, Banca Naţională a fost invitată să participe pe o bază *ad-hoc* la lucrările Comitetului pentru Pieţe Financiare al OCDE. În paralel, BNR a participat la reuniunile interinstituţionale organizate de Ministerul Afacerilor Externe pentru configurarea unei strategii coerente a autorităţilor române în relaţia cu OCDE.

Principalele agenţii de *rating* au menţinut, în anul 2012 şi în prima parte a anului 2013, calificativele acordate României şi perspectivele asociate acestora, cu excepţia Moody's, care a decis, în iunie 2012, modificarea perspectivei din „stabilă" în „negativă", păstrând însă *rating*-ul suveran (Baa3). Două evenimente cu impact favorabil asupra atractivităţii pieţei financiare locale au avut loc la finele anului 2012 şi începutul anului 2013, Barclays Capital şi JP Morgan anunţând deciziile de a include România în rândul statelor ale căror instrumente sunt luate în calcul la stabilirea indicilor de referinţă ai obligaţiunilor suverane în monedă locală emise pe pieţele emergente.

5. Rezultatele financiare ale BNR la 31 decembrie 2012

Prin acţiunile sale, Banca Naţională a României vizează implementarea unei politici monetare care să permită realizarea obiectivului său fundamental – asigurarea şi menţinerea stabilităţii preţurilor – şi îndeplinirea celorlalte atribuţii prevăzute în Legea nr. 312/2004 privind Statutul BNR, fără a urmări performanţe de ordin comercial, cum ar fi maximizarea profitului. Totuşi, în activitatea BNR există o preocupare permanentă pentru administrarea eficientă a resurselor aflate la dispoziţia sa, astfel încât în anul 2012 cheltuielile de funcţionare au scăzut cu circa 2 la sută în termeni reali faţă de anul precedent, raportul dintre cheltuielile de funcţionare şi veniturile totale s-a redus de la 9,9 la sută în anul 2011 la 7,0 la sută în 2012, iar raportul dintre cheltuielile de funcţionare şi veniturile nete ale BNR a scăzut de la 131 la sută în anul 2011 la 57,5 la sută în anul 2012.

Pentru al şaselea an consecutiv, BNR a înregistrat un rezultat financiar pozitiv, constând în profit în sumă de 696,1 milioane lei (cu 131 la sută mai mare decât profitul anului precedent). Creşterea profitului s-a datorat, în principal, unui management performant al operaţiunilor de administrare a activelor şi pasivelor în valută, dar şi operaţiunilor de politică monetară, care, spre deosebire de anul anterior, au generat profit, în condiţiile în care, din această perspectivă, BNR s-a situat pe o poziţie de creditor faţă de sistemul bancar pe tot parcursul anului 2012.

Rezultatul pozitiv a fost determinat de profitul operaţional din administrarea activelor şi pasivelor în valută (+1 734,3 milioane lei) şi din operaţiunile de politică monetară (+217,1 milioane lei), diminuat cu pierderea din reevaluarea activelor şi pasivelor în valută (-860,3 milioane lei), din emisiunea monetară şi decontarea plăţilor (-5,3 milioane lei) şi din alte operaţiuni (-389,7 milioane lei).

Potrivit Legii nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naţionale, cota de 80 la sută din veniturile nete ale BNR[9] (556,9 milioane lei) a fost virată la bugetul de stat, iar profitul rămas a fost repartizat astfel: 83,5 milioane lei au fost destinate majorării rezervelor statutare; 41,8 milioane lei au fost utilizate pentru constituirea unor surse proprii de finanţare a investiţiilor; 13,9 milioane lei pentru fondul de participare a salariaţilor la profit, iar 14 mii lei pentru rezerve la dispoziţia Consiliului de administraţie.

[9] Veniturile nete aferente anului 2012 au fost determinate conform prevederilor art. 43 din Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naţionale a României, excluzând provizioanele care nu se referă la riscul de credit.

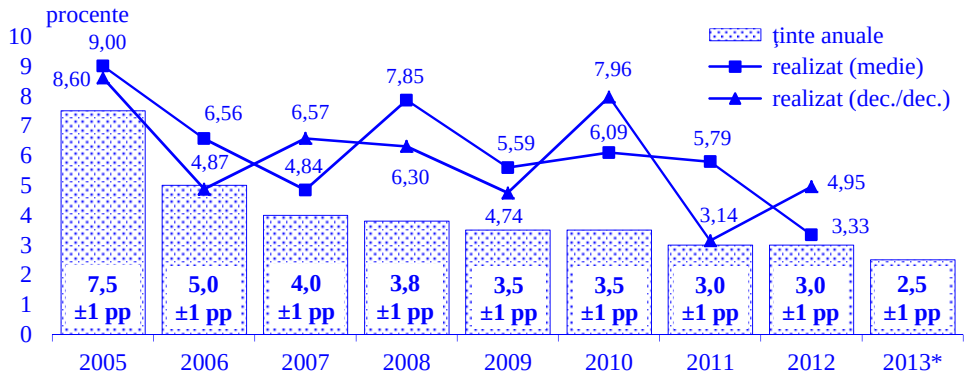
Capitolul I. Politica monetară a Băncii Naţionale a României

Obiectivul politicii monetare

În contextul specific al anului 2012, obiectivul general al băncii centrale a constat în finalizarea în linii generale a procesului dezinflaţiei declanşat în anul 2000 şi ancorarea fermă a anticipaţiilor inflaţioniste la niveluri care să asigure atingerea ţintei de inflaţie pe termen mediu, respectiv realizarea stabilităţii preţurilor în economia românească pe acelaşi orizont de timp. Acesta decurgea, pe de o parte, din configuraţia aparte a ţintelor de inflaţie aferente orizontului temporal vizat de politica monetară, implicit din angajamentele asumate de autorităţile române prin documentele programatice elaborate în procesul de pregătire a adoptării monedei euro în care a intrat România la 1 ianuarie 2007 (ediţiile succesive ale Programului de convergenţă), precum şi prin acordurile convenite cu UE, FMI şi alte instituţii financiare internaţionale şi, pe de altă parte, din particularităţile cadrului macroeconomic şi financiar în care a fost implementată politica monetară în anul 2012.

Caracterul special al configuraţiei ţintelor de inflaţie era dat de schimbările de nivel, dar mai ales de natură, consemnate de acestea ca urmare a adoptării începând cu anul 2013 a unei ţinte staţionare multianuale de inflaţie situate la 2,5 la sută ±1 punct procentual[1] – nivel considerat a fi compatibil cu definiţia de stabilitate a preţurilor pe termen mediu în economia românească – implicând încheierea în 2012, cu un nivel al ţintei de 3 la sută ±1 punct procentual, a etapei ţintelor anuale gradual descrescătoare de inflaţie stabilite şi anunţate pe un orizont temporal de doi ani[2].

Rata inflaţiei

*) ţintă staţionară multianuală de inflaţie (dec./dec.) începând cu anul 2013.

Sursa: INS, BNR

[1] Conform deciziei adoptate de BNR împreună cu guvernul spre finalul anului 2010.

[2] Ţintele anuale de inflaţie au fost coborâte de la 7,5 la sută ±1 punct procentual în 2005 la 3,0 la sută ±1 punct procentual în 2011; ţintele anuale de inflaţie pentru anul 2010 şi anul 2012 au fost menţinute la nivelul celor din anii precedenţi: la 3,5 la sută ±1 punct procentual, respectiv 3 la sută ±1 punct procentual.

1. Provocări pentru politica monetară

În anul 2012, contextul de implementare a politicii monetare a fost dificil, aspectele mixte care l-au caracterizat iniţial devenind şi rămânând ulterior predominant nefavorabile, chiar conflictuale, dată fiind înrăutăţirea suferită spre mijlocul anului de evoluţia inflaţiei şi de perspectiva pe termen scurt a acesteia, dar şi de evoluţia activităţii economice, implicând continuarea adâncirii deficitului de cerere agregată pe orizontul apropiat de timp. Resorturile primare ale acestei duble deteriorări le-au constituit reacutizarea episodică a crizei datoriilor suverane şi scăderea severă a apetitului global pentru risc, asociate cu accentuarea declinului economiei zonei euro şi cu intensificarea dezintermedierii financiare pe plan european, care s-au suprapus incertitudinilor generate de climatul politic şi electoral intern. Acestora li s-au alăturat noile şocuri adverse de natura ofertei produse în a doua parte a anului, reprezentate de scăderea amplă a producţiei agricole autohtone sub impactul condiţiilor climatice nefavorabile şi de majorarea preţurilor internaţionale ale materiilor prime agroalimentare, coroborate cu menţinerea unei volatilităţi relativ crescute a cursului de schimb al leului, în principal faţă de dolarul SUA, dar şi de creşterea spre finalul intervalului a preţului energiei electrice. Contextul a fost marcat şi de implicaţiile continuării consolidării fiscale corespunzător angajamentelor asumate prin acordurile convenite cu UE, FMI şi BM[3]. În aceste condiţii, începând cu a doua parte a trimestrului II, provocarea majoră pentru politica monetară a redevenit ancorarea fermă a anticipaţiilor inflaţioniste pe termen mediu[4] şi asigurarea reluării convergenţei ratei anuale a inflaţiei către ţinta staţionară de inflaţie, simultan cu evitarea exercitării de efecte contracţioniste suplimentare asupra activităţii economice.

O asemenea provocare a impus ajustarea în consecinţă a prudenţei şi manierei de implementare a politicii monetare, după ce, în primele luni ale anului 2012, acestea au fost adecvate din perspectiva unor evoluţii ce au marcat practic încheierea procesului dezinflaţiei amorsat în anul 2000. Astfel, în condiţiile continuării tendinţei alerte de decelerare a inflaţiei ce s-a reluat în iunie 2011, rata anuală a inflaţiei a atins în această perioadă minime istorice succesive[5] – coborând (în lunile aprilie şi mai) chiar şi la niveluri situate sub limita inferioară a intervalului de variaţie din jurul punctului central al ţintei de inflaţie de 3 la sută ±1 punct procentual –, iar previziunile privind menţinerea acestei rate în interiorul intervalului-ţintă, pe orizontul de timp relevant pentru politica monetară, s-au consolidat. În plus, alături de continuarea scăderii dinamicii anuale a preţurilor volatile ale produselor alimentare, pe fondul manifestării unui efect de bază favorabil, un determinant important al acestor evoluţii l-a constituit decelerarea recentă şi cea anticipată a inflaţiei CORE2 ajustat, reflectând persistenţa deficitului amplu de cerere agregată, precum şi continuarea ajustării descendente a anticipaţiilor inflaţioniste, inclusiv ca efect al menţinerii conduitei prudente a politicii monetare. În aceste condiţii, BNR a prelungit în lunile februarie şi martie ciclul de scădere prudentă a ratei dobânzii de politică monetară pe care l-a iniţiat spre finele anului 2011, aceasta fiind redusă în doi paşi consecutivi, de câte 0,25 puncte procentuale, până la nivelul de 5,25 la sută, reprezentând minimul istoric

[3] Incluzând efectele benefice exercitate de aceasta asupra percepţiei de risc a investitorilor.

[4] În vederea prevenirii manifestării efectelor de runda a doua ale şocurilor inflaţioniste pe partea ofertei.

[5] Din perspectiva ultimilor 23 de ani.

al ultimilor 22 de ani. Prezervarea prudenţei pasului de ajustare a ratei dobânzii-cheie a fost justificată de persistenţa unor riscuri la adresa perspectivei inflaţiei, având ca sursă atât mediul extern, în condiţiile prelungirii crizei datoriilor suverane, cât şi incertitudinile asociate conjuncturii electorale interne.

Contextul de implementare a politicii monetare s-a schimbat însă semnificativ odată cu reacutizarea la mijlocul trimestrului II a crizei datoriilor suverane (provocată de sporirea incertitudinii privind evoluţiile economice şi politice din Grecia şi de speculaţiile privind posibila ieşire a acestei ţări din zona euro), dar şi cu accentuarea problemelor din sistemul bancar european, care au sporit considerabil aversiunea globală faţă de risc. Presiunile în sensul deprecierii monedelor din regiune generate de această conjunctură au fost mai puternic/îndelung receptate de moneda naţională, datorită înrăutăţirii percepţiei investitorilor asupra riscului asociat pieţei financiare locale, indusă de temerile privind potenţialul impact relativ mai consistent exercitat asupra economiei româneşti de ajustarea sistemului bancar european şi de slăbirea economiei zonei euro, dar şi de tensiunile manifestate ulterior în mediul politic intern. Creşterea riscurilor la adresa comportamentului viitor al inflaţiei, dar şi a stabilităţii financiare, provocată de reescaladarea crizei, ca urmare a potenţialei accentuări pe acest fond a volatilităţii fluxurilor de capital, implicit a celei a cursului de schimb al leului, a determinat BNR să stopeze în luna mai trendul descendent al ratei dobânzii de politică monetară. Totodată, prelungirea ulterioară a incertitudinii crescute asociate mediului extern, dar şi contextului electoral intern, implicând menţinerea riscurilor la adresa cursului de schimb al leului, a făcut imposibilă reluarea în luna următoare a ciclului de scădere a ratei dobânzii de politică monetară, cu toate că aceasta a constituit o opţiune a Consiliului de administraţie al Băncii Naţionale a României.

O asemenea opţiune a devenit însă total neviabilă în a doua parte a anului 2012, date fiind conturarea şi apoi materializarea riscului creşterii mai ample a preţurilor internaţionale ale unor materii prime agricole şi a pierderilor de producţie agricolă internă provocate de seceta prelungită din anul analizat, având drept consecinţă scumpirea produselor alimentare procesate şi neprocesate, implicit deteriorarea semnificativă a evoluţiei curente şi a perspectivei pe termen scurt ale inflaţiei. Sub impactul acestor şocuri de natura ofertei, dar şi al deprecierii leului în raport cu euro şi dolarul SUA, în condiţiile amplificării ieşirilor de capital străin, rata anuală a inflaţiei a consemnat în trimestrul III o creştere abruptă (până la 5,33 la sută în luna septembrie) şi s-a menţinut ulterior, inclusiv în luna decembrie – când a atins nivelul de 4,95 la sută –, deasupra limitei superioare a intervalului din jurul punctului central al ţintei stabilite pentru sfârşitul anului. În plus, deviaţia ratei anuale a inflaţiei faţă de limita superioară a intervalului-ţintă era anticipată să se prelungească pe termen scurt, chiar dacă amplitudinea previzionată a acesteia se reducea treptat în a doua parte a anului 2013.

Din perspectiva conducerii politicii monetare, dificultăţile acestui context au fost amplificate de scăderea concomitentă consemnată în acest interval şi în perspectiva apropiată de dinamica activităţii economice – datorită contracţiei producţiei agricole autohtone şi accentuării declinului economiei zonei euro – implicând continuarea creşterii pe termen scurt a deficitului de cerere agregată, de natură să intensifice prezumatele presiuni dezinflaţioniste exercitate de acesta, dar şi să diminueze riscul

manifestării efectelor secundare ale şocurilor inflaţioniste pe partea ofertei. În aceste condiţii, în cadrul celor patru şedinţe pe probleme de politică monetară, desfăşurate în perioada august 2012 – ianuarie 2013, Consiliul de administraţie al BNR a decis să menţină rata dobânzii de politică monetară la nivelul de 5,25 la sută, precum şi nivelurile în vigoare ale ratelor rezervelor minime obligatorii aplicabile pasivelor în lei, respectiv, celor în valută ale instituţiilor de credit. Totodată, începând cu luna august, banca centrală a recurs şi la sporirea fermităţii controlului exercitat asupra lichidităţii din sistemul bancar. O asemenea abordare a băncii centrale a fost justificată, pe de o parte, de necesitatea prevenirii deteriorării anticipaţiilor inflaţioniste pe termen mediu, implicit a conservării perspectivei revenirii ratei anuale a inflaţiei în interiorul intervalului ţintei staţionare odată cu epuizarea efectelor şocurilor adverse pe partea ofertei, precum şi de cerinţa contracarării episoadelor de creştere excesivă a volatilităţii cursului de schimb al leului. Pe de altă parte, menţinerea *statu-quo*-ului ratei dobânzii de politică monetară şi nerecurgerea la majorarea acesteia aveau ca argumente caracterul temporar al deteriorării evoluţiei inflaţiei şi al acţiunii factorilor responsabili – aflaţi în cea mai mare parte în afara sferei de influenţă a politicii monetare –, dar şi decalajul de timp inerent necesar transmiterii impulsului unei eventuale modificări a ratei dobânzii de politică monetară; deosebit de relevantă era şi potenţiala slăbire suplimentară a economiei româneşti în condiţiile persistenţei riscului accentuării/prelungirii peste aşteptări a declinului economic în zona euro.

În condiţiile specifice ale anului 2012, banca centrală a recurs şi la intensificarea şi la diversificarea acţiunilor de comunicare şi de explicare a raţiunilor deciziilor de politică monetară adoptate de Consiliul de administraţie al BNR. În cadrul acestora, Banca Naţională a subliniat în mod repetat faptul că implementarea unui mix echilibrat de politici macroeconomice şi accelerarea reformelor structurale, în contextul îndeplinirii angajamentelor asumate prin acordurile încheiate cu UE, FMI şi alte instituţii financiare internaţionale, sunt esenţiale pentru realizarea stabilităţii preţurilor şi pentru prezervarea stabilităţii financiare, reprezentând premise ale unei creşteri economice sustenabile şi de durată.

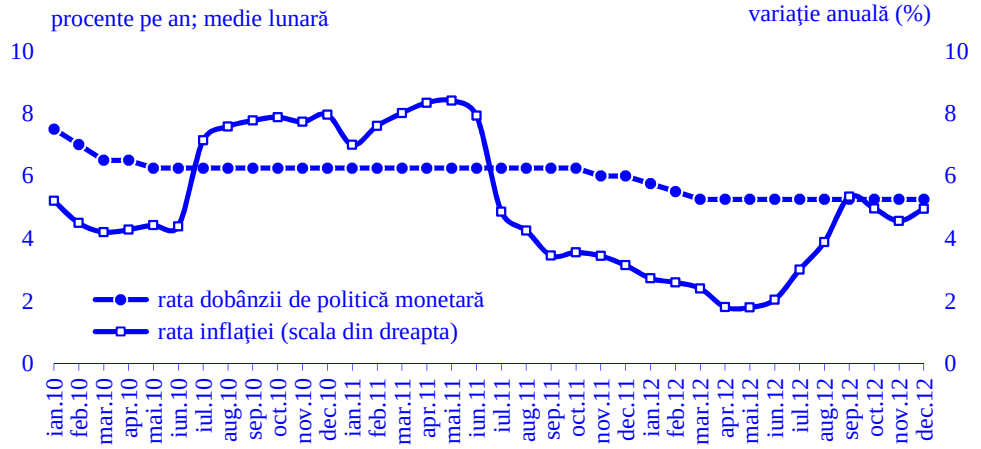
Acţiunile întreprinse în mod consecvent de banca centrală, precum şi permanenta adecvare a prudenţei politicii monetare, în contextul continuării consolidării fiscale, au fost determinante pentru prevenirea unei deteriorări mai severe a inflaţiei şi a perspectivei pe termen scurt a acesteia sub impactul şocurilor adverse de natura ofertei produse în a doua jumătate a anului, precum şi pentru ancorarea anticipaţiilor inflaţioniste pe termen mai îndelungat la niveluri compatibile cu ţinta staţionară de inflaţie. Pe acest fond, în anul 2012 rata medie anuală a inflaţiei (12 luni/12 luni) a continuat să scadă, nivelul atins de aceasta pe ansamblul intervalului, de 3,33 la sută, reprezentând minimul ultimilor 23 de ani. Totodată, în pofida amplului şoc suferit de producţia agricolă, precum şi a declinului semnificativ al cererii externe, pierderea de ritm consemnată de creşterea economică în anul 2012 a fost în general inferioară celei înregistrate de alte state din regiune membre ale UE[6], dinamica anuală a acesteia continuând să se poziţioneze în teritoriul pozitiv (0,7 la sută).

[6] Conform datelor Eurostat/Comunicatului de presă al INS din 3 aprilie 2013.

2. Implementarea politicii monetare

Menţinerea prudenţei adecvate a politicii monetare reclamată de contextul specific de implementare a acesteia în anul 2012 s-a realizat prin două maniere distincte de reacţie a băncii centrale. În primele luni ale anului, continuarea decelerării inflaţiei şi menţinerea perspectivelor favorabile ale acesteia au permis şi au justificat prelungirea ciclului de scădere prudentă a ratei dobânzii de politică monetară pe care BNR l-a iniţiat în luna noiembrie 2011, pentru ca accentuarea ulterioară a riscurilor la adresa inflaţiei, succedată de deteriorarea perspectivei pe termen scurt a acesteia, să impună stoparea ajustării descendente a ratei dobânzii de politică monetară şi menţinerea ulterioară a *statu-quo*-ului acesteia, precum şi creşterea temporară a fermităţii controlului exercitat de banca centrală asupra lichidităţii din sistemul bancar.

Rata dobânzii de politică monetară şi rata inflaţiei

Sursa: INS, BNR

În lunile februarie şi martie 2012, rata dobânzii de politică monetară a fost redusă în doi paşi consecutivi, de câte 0,25 puncte procentuale, până la nivelul de 5,25 la sută. Argumentul major al deciziilor l-au constituit accelerarea dezinflaţiei[7], dar mai ales reconfirmarea perspectivei menţinerii ratei anuale a inflaţiei în interiorul intervalului de variaţie din jurul punctelor centrale ale ţintelor de inflaţie stabilite pentru anii 2012 şi 2013. Cea din urmă continua să aibă ca suport *pattern*-ul ameliorat al ratei anuale prognozate a CORE2 ajustat, reflectând în principal relativa accelerare a ajustării descendente a anticipaţiilor inflaţioniste, inclusiv a celor pe termen mediu, dar şi persistenţa valorilor ridicate previzionate ale *gap*-ului negativ al PIB. Evaluările din trimestrul I sugerau chiar o relativă creştere, inclusiv în perspectivă, a deficitului de cerere şi a intensităţii presiunilor dezinflaţioniste exercitate de acesta, date fiind scăderea consemnată de dinamica anuală a PIB în trimestrul IV 2011[8] (la 1,9 la sută,

[7] Rata anuală a inflaţiei a coborât încă din luna ianuarie în jumătatea inferioară a intervalului de variaţie din jurul punctului central al ţintei stabilite pentru sfârşitul anului 2012, atingând în luna februarie valoarea de 2,59 la sută.

[8] Ca regulă generală, datele statistice menţionate sunt cele disponibile la momentul deciziei de politică monetară. Unele dintre acestea au fost revizuite ulterior de INS. În cazul trimestrelor I şi II 2012, pentru a asigura consecvenţa cu „Rapoartele asupra inflaţiei" publicate de BNR, analiza evoluţiei PIB şi a componentelor acestuia se bazează pe cea de-a doua versiune a datelor de conturi naţionale aferente trimestrelor respective, publicate de INS în data de 4 iulie, respectiv 5 octombrie 2012.

faţă de 4,4 la sută în trimestrul anterior), precum şi evoluţia din primele luni ale anului 2012 a unor indicatori relevanţi pentru cererea de consum şi de investiţii.

Într-un asemenea context, prezervarea prudenţei pasului de reducere a ratei dobânzii de politică monetară a avut ca argument menţinerea asimetriei nefavorabile a balanţei riscurilor la adresa perspectivei inflaţiei. Principalele riscuri de natură internă s-au relevat a fi cel de deteriorare a anticipaţiilor inflaţioniste, sub influenţa prognozatei creşteri temporare a ratei anuale a inflaţiei în a doua parte a anului 2012 – reflectând un efect statistic de bază –, precum şi cele asociate contextului electoral. În acelaşi timp, riscurile majore având ca sursă mediul extern le constituiau posibila persistenţă a tensiunilor geopolitice şi sociale din Orientul Mijlociu, care ar fi condus la creşterea preţului internaţional al petrolului, precum şi potenţiala agravare a crizei datoriilor suverane, de natură să genereze presiuni inflaţioniste în principal prin efectele adverse exercitate asupra fluxurilor de capital adresate economiilor emergente, inclusiv economiei româneşti, implicit asupra comportamentului cursului de schimb al leului.

O parte dintre riscurile induse de mediul extern s-au materializat în lunile următoare, în condiţiile în care accentuarea incertitudinii privind evoluţiile economice şi politice din Grecia, implicit apariţia speculaţiilor privind posibila ieşire a acestei ţări din zona euro, precum şi agravarea problemelor sistemului bancar spaniol – generatoare de îndoieli privind capacitatea autorităţilor naţionale de a acoperi costurile substanţiale ale recapitalizării/consolidării acestuia –, împreună cu deteriorarea perspectivei creşterii economice din zona euro/UE şi pe plan mondial, au condus la o înrăutăţire drastică a sentimentului pieţei financiare globale, soldată cu poziţionarea cursurilor de schimb ale majorităţii monedelor din Europa Centrală şi de Est pe o traiectorie crescătoare. În cazul leului, efectele adverse exercitate de mediul extern au fost amplificate de incertitudinile asociate evoluţiilor interne în contextul anului electoral.

Creşterea sensibilă, pe acest fond, a riscurilor la adresa perspectivei pe termen scurt a inflaţiei a determinat Consiliul de administraţie al BNR să stopeze în luna mai ciclul de scădere a ratei dobânzii de politică monetară şi să decidă în şedinţa imediat următoare (iunie 2012) menţinerea acesteia la nivelul de 5,25 la sută. Evoluţia inflaţiei din prima parte a trimestrului II[9], precum şi perspectiva acesteia, relevată de prognoza trimestrială actualizată din luna mai[10] şi reconfirmată de evaluarea datelor devenite disponibile până spre finele trimestrului II, au rămas însă favorabile în acest interval. În plus, previziunile privind inflaţia erau susţinute de continuarea ameliorării comportamentului aşteptat al inflaţiei de bază (CORE2 ajustat)[11], în condiţiile anticipării intensificării presiunilor dezinflaţioniste ale deficitului de cerere agregată pe fondul scăderii valorilor prognozate ale acestuia, decurgând din revizuirea descendentă a prognozei privind creşterea PIB în anul 2012.

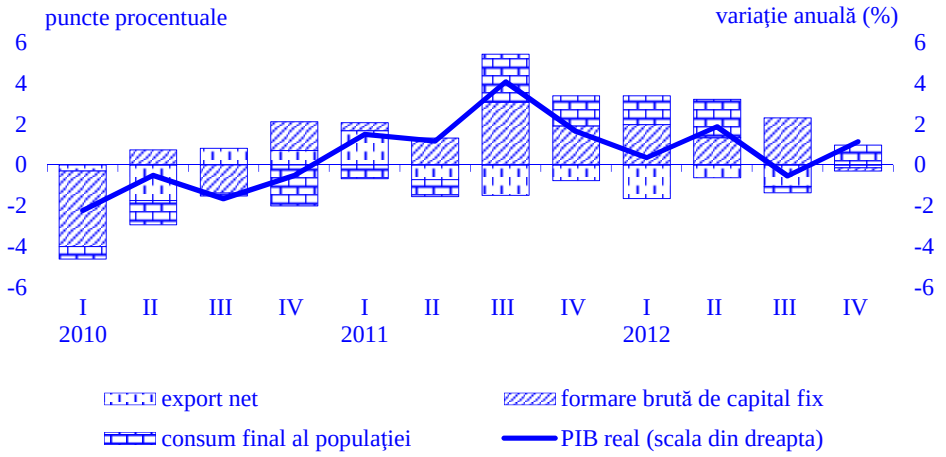
[9] Rata anuală a inflaţiei a coborât în lunile aprilie şi mai la niveluri minime istorice (1,8, respectiv 1,79 la sută) din perspectiva ultimilor 23 de ani.

[10] Potrivit scenariului de bază al proiecţiei, rata anuală a inflaţiei IPC urma să se situeze la finele anilor 2012 şi 2013 la 3,2 la sută şi respectiv 3 la sută, valori identice celor anticipate în exerciţiul anterior de prognoză („Raportul asupra inflaţiei" din luna februarie 2012).

[11] Reflectând inclusiv prelungirea ajustării descendente a anticipaţiilor inflaţioniste.

Aşteptările de încetinire a creşterii economice chiar de la începutul anului au fost confirmate la scurt timp de datele statistice aferente trimestrului I, care au relevat diminuarea în acest interval a dinamicii anuale a PIB (0,3 la sută), în condiţiile scăderii dinamicii pozitive a consumului final al populaţiei (la 0,3 la sută, de la 1,8 la sută în trimestrul IV 2011), dar şi ale declinului consemnat de exporturi (-2,2 la sută, faţă de +4 la sută în trimestrul anterior), în principal datorită condiţiilor meteorologice adverse din primele luni ale anului (care au condus la întârzieri în onorarea comenzilor de către producătorii interni), precum şi contracţiei economice din zona euro.

Contribuţia principalelor componente ale cererii la dinamica PIB

Sursa: INS, calcule BNR

Balanţa riscurilor asociate perspectivei pe termen scurt a inflaţiei a suferit o nouă deteriorare severă în prima parte a trimestrului III, date fiind creşterea abruptă pe care a consemnat-o în luna iulie cursul de schimb al leului[12] şi potenţiala prelungire a volatilităţii ridicate a acestuia, sub impactul sporirii aversiunii globale faţă de risc, amplificat de tensionarea mediului politic intern. Acestora li s-au alăturat riscul unei creşteri mai ample a preţurilor internaţionale ale materiilor prime agricole, precum şi cel al scăderii peste aşteptări a producţiei agricole interne pe fondul persistenţei condiţiilor meteorologice nefavorabile, de natură să exercite un impact advers consistent asupra preţurilor interne ale alimentelor procesate şi neprocesate. Comportamentul curent şi viitor al dinamicii preţurilor de consum continua însă să rămână favorabil, prognoza actualizată a evoluţiilor macro-economice pe termen mediu reconfirmând perspectiva menţinerii ratei anuale previzionate a inflaţiei în interiorul intervalului-ţintă de-a lungul întregului orizont relevant pentru politica monetară[13]. Într-un asemenea context, în şedinţa din luna august Consiliul de administraţie al BNR a decis să prelungească *statu-quo*-ul ratei dobânzii de politică monetară şi pe cel al ratelor RMO aferente pasivelor în lei şi în valută ale băncilor; pentru a contracara însă riscul creşterii excesive a volatilităţii cursului de schimb al leului, banca centrală a întărit pe parcursul lunii august controlul exercitat asupra lichidităţii din sistemul bancar.

[12] Deprecierea consemnată de leu faţă de euro în luna iulie (1,9 la sută, pe baza valorilor medii zilnice) a fost cea mai mare din ultimele 13 luni.

[13] Valorile prognozate ale ratei anuale a inflaţiei pentru finele anilor 2012 şi 2013 erau similare celor din „Rapoartele asupra inflaţiei" din lunile februarie şi mai 2012: 3,2 la sută şi, respectiv, 3 la sută.

Consiliul de administraţie al BNR a decis să menţină rata dobânzii de politică monetară la nivelul de 5,25 la sută şi să prezerve nivelurile în vigoare ale ratelor RMO aferente pasivelor în lei şi în valută ale instituţiilor de credit şi în cadrul şedinţelor sale din lunile septembrie şi noiembrie; totodată, în luna noiembrie, s-a decis readoptarea de către banca centrală a manierei ferme de gestionare a lichidităţii din sistemul bancar.

Contextul care a motivat o asemenea calibrare a instrumentelor de politică monetară s-a caracterizat, pe de o parte, prin înrăutăţirea semnificativă a evoluţiei curente şi a perspectivei pe termen scurt ale inflaţiei, relevată iniţial de evaluările din ultima parte a trimestrului III şi confirmată apoi de prognoza trimestrială a evoluţiilor pe termen mediu din luna noiembrie[14]. Principalul determinant al acesteia l-au constituit creşterea alertă, începând cu luna iulie, a preţurilor produselor alimentare procesate şi neprocesate (reprezentând materializarea riscurilor identificate în evaluările anterioare ale băncii centrale) – care a condus[15] la ieşirea în luna septembrie a ratei anuale a inflaţiei (5,33 la sută) din intervalul de variaţie asociat ţintei –, precum şi anticipata prelungire a acestei tendinţe în următoarele trimestre, sub impactul scumpirii materiilor prime agroalimentare pe piaţa internaţională şi al scăderii consemnate în anul analizat de producţia agricolă internă. Totodată, pe termen foarte scurt, riscurile la adresa perspectivei inflaţiei induse de potenţiala accentuare a volatilităţii fluxurilor de capital, implicit a celei a cursului de schimb al leului, pe fondul unei eventuale deteriorări a mediului extern, posibil suprapuse conjuncturii electorale interne, rămâneau semnificative.

Pe de altă parte, înrăutăţirea evoluţiei curente şi viitoare a inflaţiei se prefigura a fi temporară, rata anuală a inflaţiei fiind aşteptată să se reînscrie, începând cu trimestrul I 2014, şi să se consolideze ulterior în intervalul de variaţie din jurul punctului central al ţintei de inflaţie pe termen mediu. Această perspectivă avea ca suport anticipata epuizare a efectelor majorării preţurilor produselor agroalimentare, precum şi relativa creştere a intensităţii presiunilor dezinflaţioniste anticipate a fi exercitate de deficitul de cerere agregată, în condiţiile revizuirii descendente a ritmului de creştere a economiei româneşti. Totodată, potenţialul risc nou conturat, şi anume cel ca amplitudinea creşterii recente şi a celei previzionate a preţurilor produselor alimentare să genereze, în contextul dat, efecte de runda a doua, era semnificativ diminuat de caracterul tranzitoriu al acestor creşteri, precum şi de perspectiva adâncirii în raport cu proiecţia anterioară a *gap*-ului negativ al PIB de-a lungul orizontului de prognoză.

Datele statistice publicate până la şedinţa Consiliului de administraţie al BNR din luna ianuarie 2013 au evidenţiat faptul că în perioada octombrie-noiembrie 2012 rata anuală a inflaţiei a consemnat scăderi consistente, coborând la nivelul de 4,56 la sută, în principal ca efect al relativei ameliorări, inclusiv faţă de aşteptări, a evoluţiei preţurilor volatile şi a comportamentului cursului de schimb al leului. Totodată, pe acest fond, potenţat de tendinţa de apreciere a leului amorsată în ultimele

[14] Conform scenariului de bază al proiecţiei, rata anuală a inflaţiei urma să se plaseze la 5,1 la sută la sfârşitul anului 2012 şi la 3,5 la sută la finele anului 2013, niveluri superioare cu 1,9 şi, respectiv, 0,5 puncte procentuale celor prognozate anterior.

[15] Alături de deprecierea acumulată de leu în raport cu principalele monede şi de manifestarea unui efect statistic de bază, anticipat în prognozele BNR a exercita o influenţă tranzitorie.

săptămâni ale anului 2012[16], precum şi ca urmare a posibilei prelungiri a dinamicii scăzute a activităţii economice – implicând o foarte probabilă adâncire a deficitului de cerere agregată – previziunea privind revenirea ratei anuale a inflaţiei la limita superioară a intervalului-ţintă până la finele anului 2013 s-a consolidat. Date fiind însă persistenţa unor riscuri şi incertitudini semnificative asociate acestei perspective, având ca sursă evoluţiile mediului extern şi ale fluxurilor de capitaluri, precum şi comportamentul preţurilor administrate şi al unor preţuri volatile, în şedinţa din 7 ianuarie 2013 Consiliul de administraţie al BNR a decis să prelungească *statu-quo*-ul ratei dobânzii de politică monetară, precum şi pe cel al ratelor RMO aplicabile pasivelor în lei şi în valută ale instituţiilor de credit.

Perspectiva prelungirii în trimestrul IV 2012 a ritmului relativ scăzut al activităţii economice avea ca premise şi potenţiale indicii scăderea consemnată în trimestrul anterior de rata anuală de creştere a PIB (-0,5 la sută[17], după o majorare cu 1,1 la sută în trimestrul II), revizuirea descendentă de către BCE/CE a prognozei privind creşterea economică în UE şi în zona euro în 2012 şi în 2013, dar şi continuarea evoluţiei nefavorabile, respectiv înrăutăţirea în prima lună a trimestrului IV a unor indicatori ai cererii de consum şi de investiţii. Relevante în acest sens erau şi comportamentul masei monetare în sens restrâns – indicator corelat cu activitatea economică –, precum şi cel al creditului acordat sectorului privat.

Astfel, dinamica anuală a împrumuturilor acordate sectorului privat[18] şi-a prelungit traiectoria descendentă pe care a intrat pe parcursul trimestrului II[19] şi a coborât, începând cu ultima lună a trimestrului III, în teritoriul negativ, atingând în decembrie 2012 o valoare de -3,5 la sută (3,3 la sută în decembrie 2011); evoluţia – similară celor consemnate în alte state din regiune şi în zona euro – a reflectat, în principal[20], implicaţiile adverse ale creşterii volumului şi ponderii creditelor neperformante şi ale continuării procesului de dezintermediere pe plan european, coroborate cu derularea procesului de ajustare a bilanţurilor agenţilor economici nebancari. Relevant în acest context este faptul că declinul s-a datorat în principal componentei în valută, a cărei dinamică anuală (calculată pe baza valorilor exprimate în euro) a coborât în decembrie 2012 la -2,6 la sută (comparativ cu 6,3 la sută în decembrie 2011); începând din septembrie 2012, variaţia anuală a împrumuturilor în valută a fost devansată, în premieră pentru ultimii cinci ani şi jumătate, de cea a componentei în lei (a cărei rată de creştere a atins în ultima lună a anului analizat nivelul de -1,1 la sută). Pe acest fond, ponderea creditelor în devize în creditul acordat sectorului privat a înregistrat în a doua parte a anului o tendinţă tot mai accentuată de scădere.

---

16 Ca urmare a ameliorării sensibile a percepţiei investitorilor asupra riscului asociat pieţei financiare româneşti ulterior finalizării procesului electoral.

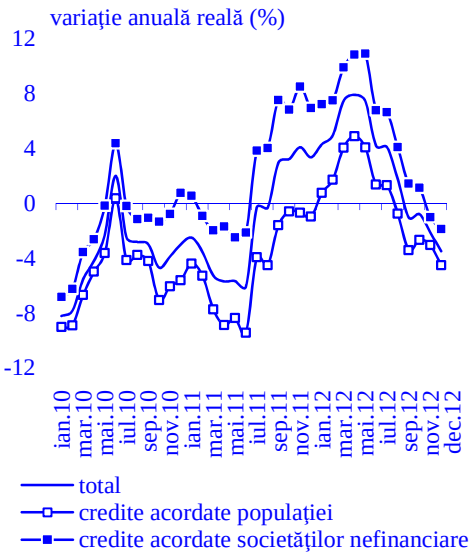
17 Scăderea a fost imprimată atât de restrângerea activităţii comparativ cu trimestrul precedent, cât şi de un efect de bază – perioada similară aferentă anului 2011 înregistrând unul dintre cele mai alerte ritmuri de creştere consemnate ulterior declanşării crizei economice.

18 În absenţa altor menţiuni, indicatorii sunt calculaţi ca variaţii anuale exprimate în termeni reali.

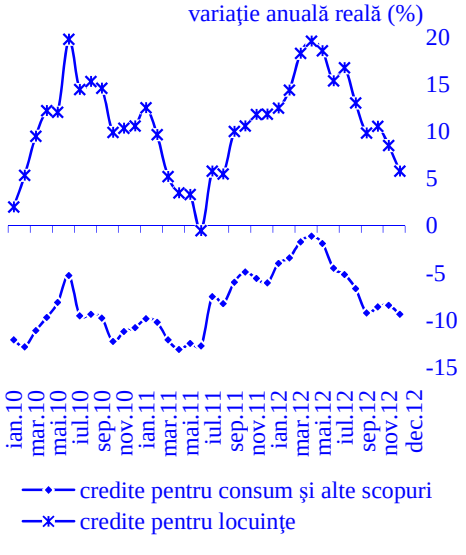
19 După ce în aprilie acesta atinsese un vârf de 7,9 la sută, datorat însă în mare măsură influenţei statistice exercitate de deprecierea leului.

20 În ultimele luni ale anului, scăderea de ritm s-a corelat cu amplificarea transferurilor nete de credite din bilanţurile băncilor (conform datelor din statistica monetară), ea reflectând totodată influenţa statistică a atenuării deprecierii în termeni anuali a monedei naţionale şi respectiv a creşterii ratei anuale a inflaţiei.

Creditul acordat sectorului privat

Creditul acordat populaţiei

Sursa: INS, BNR

Declinul dinamicii creditului acordat sectorului privat s-a datorat atât componentei destinate societăţilor nefinanciare, cât şi celei adresate populaţiei. În cazul populaţiei, evoluţia a fost, pe de o parte, consecinţa relativei scăderi a cererii de împrumuturi de consum, dar mai ales a cererii de credite imobiliare (relevată de ediţiile succesive ale Sondajului BNR privind creditarea populaţiei şi a companiilor nefinanciare), în condiţiile întreruperii, în a doua parte a anului, a trendului de refacere a încrederii consumatorilor şi de ameliorare a aşteptărilor privind evoluţia situaţiei financiare şi a locului de muncă, precum şi ale menţinerii gradului ridicat de îndatorare a unor categorii de debitori. Pe de altă parte, şi oferta de credite adresată populaţiei a reflectat impactul exercitat de aşteptările pesimiste ale băncilor privind situaţia economică generală, de reglementările prudenţiale ale BNR destinate limitării creşterii creditării în valută[21], dar mai ales de preocupările instituţiilor de credit pentru ajustarea propriilor bilanţuri; prudenţa ridicată manifestată de bănci în acest context a fost reflectată de accentuarea – inegală şi neuniformă însă – a restrictivităţii standardelor de creditare, atât pe segmentul creditelor imobiliare, cât şi pe cel al creditelor de consum. O evoluţie oarecum diferită s-a consemnat pe segmentul creditelor adresate societăţilor nefinanciare, redresarea cererii de credite observată pe parcursul ultimelor trei trimestre ale anului fiind acompaniată de păstrarea relativ neschimbată a standardelor de creditare.

Ca urmare, dinamica anuală a creditului în lei acordat societăţilor nefinanciare s-a menţinut în teritoriul pozitiv pe ansamblul anului (2,9 la sută în luna decembrie 2012), cu toate că a consemnat o tendinţă descendentă în trimestrul IV; variaţia anuală a componentei în valută a devenit însă negativă (-3,6 la sută în decembrie, pe baza valorilor exprimate în euro), conducând astfel la scăderea cu 1,9 la sută pe ansamblul anului 2012 a creditului acordat acestui sector.

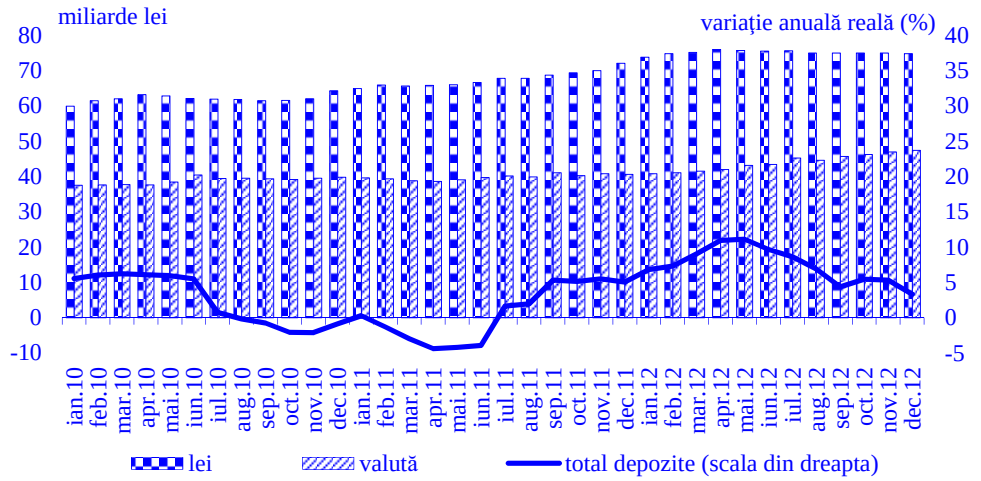
În cazul creditelor acordate populaţiei, variaţia anuală a componentei în lei a continuat să înregistreze valori negative, care s-au majorat pe parcursul trimestrelor II şi III,

[21] În principal ale Regulamentului BNR nr. 24/2011 privind creditele destinate persoanelor fizice.

dar s-au atenuat în următoarele luni, pe fondul consolidării tendinţei de creştere a împrumuturilor în monedă naţională pentru locuinţe (15,2 la sută la finele anului, comparativ cu -7,7 la sută în decembrie 2011). În schimb, dinamica anuală a componentei în valută a creditelor acordate persoanelor fizice a înregistrat o scădere cvasiconstantă începând cu trimestrul II – pe seama evoluţiei tuturor categoriilor de împrumuturi –, coborând de la 4,3 la sută în luna martie la -1,2 la sută în decembrie (valori exprimate în euro).

La rândul ei, dinamica depozitelor totale în bănci ale populaţiei (depozitele ON şi depozitele la termen, inclusiv cele cu scadenţa de peste doi ani, care nu sunt incluse în masa monetară) a crescut în luna mai 2012 până la un nivel de 11,1 la sută, dar s-a diminuat ulterior, atingând la finele anului valoarea de 3,3 la sută; evoluţia s-a corelat în linii mari cu traiectoria ritmului de creştere a salariului mediu net (în termeni reali), ea reflectând totodată relativa amplificare a volumului rambursărilor de împrumuturi efectuate de acest segment. Tiparul a fost imprimat de evoluţia depozitelor la termen ale populaţiei (inclusiv cele cu scadenţa de peste doi ani), a căror rată anuală de creştere s-a majorat în prima parte a anului (urcând în aprilie până la un nivel de 12,7 la sută), pentru ca ulterior să se diminueze până la valoarea de 3,9 la sută, în pofida menţinerii nivelurilor atractive ale randamentelor oferite de bănci pentru respectivele plasamente. Ponderea acestei categorii de depozite în totalul depozitelor populaţiei s-a consolidat însă, situându-se pe parcursul anului în jurul unui nivel de 81 la sută, fapt ce a reflectat menţinerea robusteţii cererii de bani în scopul economisirii. Acest comportament s-a corelat cu accentuarea în a doua parte a anului a pesimismului aşteptărilor populaţiei privind perspectiva situaţiei financiare, respectiv a locului de muncă[22].

Evoluţia depozitelor populaţiei

Sursa: INS, BNR

Reflectând aceste evoluţii, masa monetară (M3) a consemnat începând cu luna iunie o pierdere treptată de dinamică, valoarea celei din urmă coborând în luna decembrie 2012 la -2,2 la sută (comparativ cu un nivel de 9,3 la sută consemnat în luna mai). Comportamentul M3 a reflectat preponderent impactul ajustării bilanţurilor diferitelor categorii de agenţi economici, coroborat cu efectele de natură statistică exercitate de

[22] O relativă ameliorare a acestor anticipaţii a fost consemnată doar în ultima lună a anului.

reclasificarea majorităţii fondurilor de piaţă monetară[23], context în care tendinţa de scădere pe care a manifestat-o începând cu anul 2000 viteza de rotaţie a banilor, pe fondul consolidării procesului dezinflaţiei, s-a întrerupt. Declinul dinamicii masei monetare a fost indus cu precădere de componenta destinată tranzacţiilor (M1), dar şi de depozitele la termen sub doi ani, ambele consemnând scăderi ale variaţiei anuale în raport cu finele anului 2011.

3. Utilizarea instrumentelor politicii monetare

Pe parcursul anului 2012, banca centrală a continuat să utilizeze în mod activ şi într-o manieră flexibilă componentele cadrului operaţional al politicii monetare în scopul adecvării gestionării lichidităţii la ansamblul de provocări ale acestei perioade, ce au decurs din: (i) deteriorarea semnificativă, începând cu mijlocul trimestrului II, a sentimentului investitorilor faţă de piaţa financiară locală, indusă de episoadele de acutizare a crizei datoriilor suverane, precum şi de tensiunile care au marcat scena politică internă; (ii) amplificarea cererii de rezerve a instituţiilor de credit, reflectând adâncirea şi consolidarea la niveluri relativ ridicate a valorii negative a poziţiei nete a lichidităţii băncilor; (iii) accentuarea temporară, în prima parte a anului, a caracterului asimetric al distribuţiei lichidităţii în sistemul bancar, care – în condiţiile persistenţei influenţei exercitate de limitele de expunere între bănci pe piaţa monetară interbancară – a reclamat intensificarea rolului de reglare a lichidităţii al băncii centrale, în consonanţă cu tendinţele pe plan european şi mondial; (iv) persistenţa anumitor disfuncţionalităţi ale mecanismului de transmisie monetară, cu toate că funcţionarea anumitor segmente ale acestuia a consemnat o relativă ameliorare, susţinută de intrarea în vigoare a măsurilor prudenţiale adoptate de BNR în trimestrul IV 2011[24] destinate limitării creşterii creditului în valută acordat debitorilor neprotejaţi faţă de riscul valutar.

Setul de instrumente ale politicii monetare s-a dovedit a fi în continuare adecvat cerinţelor de implementare a politicii monetare în contextul descris. Similar anilor anteriori, banca centrală a adoptat însă noi măsuri destinate sporirii eficienţei cadrului său operaţional. Astfel, mecanismul RMO a continuat să fie adaptat la condiţiile macroeconomice şi financiare interne curente şi de perspectivă – puternic influenţate de evoluţiile adverse ale mediului extern –, BNR atenuând restrictivitatea acestuia prin eliminarea constrângerii pe care prevederile anterioare ale regulamentului o exercitau asupra prelungirii scadenţei iniţiale a pasivelor instituţiilor de credit[25]. Măsura a reprezentat, în acelaşi timp, o nouă etapă a procesului de armonizare a mecanismului RMO cu standardele în materie ale BCE.

---

[23] Definiţia fondurilor de piaţă monetară a fost armonizată la nivelul SEBC cu cea a Comitetului Autorităţilor Europene de Reglementare a Pieţelor Valorilor Mobiliare (CERVM), devenind mai restrictivă. Cvasitotalitatea fondurilor de piaţă monetară din România a optat pentru schimbarea statutului în favoarea celui al altor fonduri de investiţii, acestea din urmă fiind clasificate de statistica monetară în categoria deţinătorilor de monedă; în consecinţă, valoarea acţiunilor emise de fondurile de piaţă monetară deţinute de sectorul nebancar (incluse la categoria instrumentelor financiare tranzacţionabile) s-a redus sensibil.

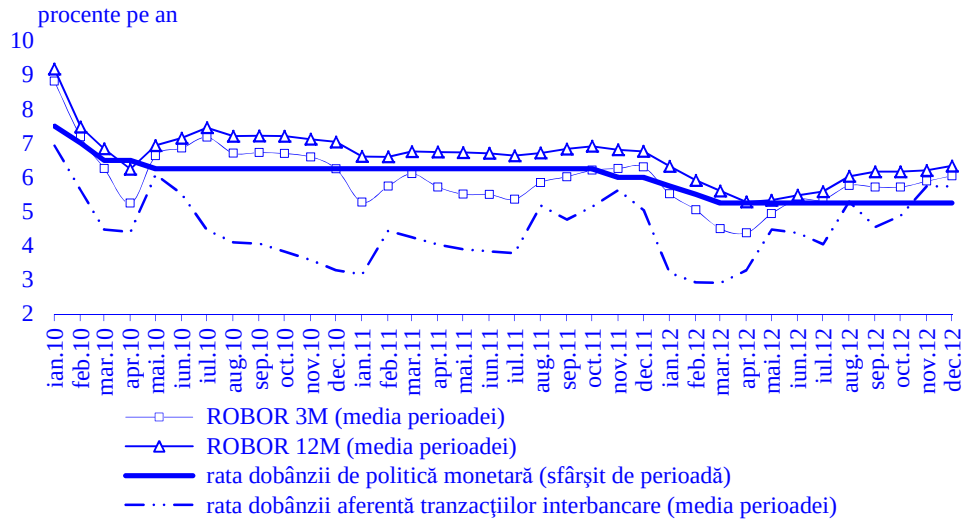
[24] Regulamentul BNR nr. 24/2011 privind creditele destinate persoanelor fizice.

[25] Măsura a intrat în vigoare la 24 februarie 2012.

De asemenea, având în vedere amplificarea cererii de rezerve a băncilor, BNR a modificat procedurile de derulare a operaţiunilor de piaţă monetară, eliminând începând cu luna noiembrie 2012 restricţiile referitoare la numărul de opţiuni (implicit al seriilor de active eligibile) pe care instituţiile de credit le pot transmite în cadrul licitaţiilor desfăşurate la rată fixă şi la rată variabilă de dobândă[26], după ce în luna mai banca centrală majorase de la 3 la 5 numărul opţiunilor pe care o instituţie de credit le poate transmite în cadrul licitaţiilor desfăşurate la rată fixă de dobândă. În paralel, BNR a continuat să extindă gama activelor eligibile pentru operaţiunile de politică monetară. În această categorie au fost incluse obligaţiunile denominate în dolari SUA emise de România pe piaţa externă şi preluate în sistemul SaFIR prin intermediul conexiunii directe cu sistemul Euroclear[27] (începând cu luna martie 2012[28]), precum şi cele denominate în lei emise de instituţiile financiare internaţionale, depozitate în sistemul RoClear[29] (începând cu luna aprilie 2012).

Adecvarea condiţiilor monetare reale în sens larg din perspectiva provocărilor cu care s-a confruntat politica monetară în urmărirea obiectivului său s-a realizat în anul 2012 prin intermediul politicii ratei dobânzii, roluri importante revenind însă şi gestionării lichidităţii, precum şi mecanismului rezervelor minime obligatorii. Astfel, necesitatea prezervării prudenţei politicii monetare a impus menţinerea neschimbată, de-a lungul întregului an, a ratelor RMO aferente pasivelor în lei şi respectiv în valută ale instituţiilor de credit la nivelurile de 15 la sută, respectiv 20 la sută.

Ratele dobânzilor pe piaţa monetară interbancară

În schimb, maniera de gestionare a lichidităţii a suferit modificări succesive, ea continuând să fie adaptată la particularităţile condiţiilor lichidităţii din sistemul bancar şi la cele de funcţionare a principalelor segmente ale pieţei financiare.

[26] Modificarea – intrată în vigoare începând cu data de 13 noiembrie 2012 – nu se aplică licitaţiilor la rată fixă pentru *swap* valutar şi pentru atragerea de depozite, caz în care ofertele vor conţine o singură opţiune.

[27] Măsura se referă la obligaţiunile înregistrate sub codul ISIN dedicat investitorilor nerezidenţi din SUA.

[28] Conform deciziei adoptate de Consiliul de administraţie al BNR în data de 22 februarie 2012.

[29] Decizia privind această măsură a fost adoptată de Consiliul de administraţie al BNR în data de 31 august 2011.

Corespunzător acestei abordări, prelungirea trendului de scădere prudentă a ratei dobânzii de politică monetară în primul trimestru al anului a fost acompaniată de adecvarea de către banca centrală a gestionării lichidităţii la un context caracterizat prin amplificarea valorii negative a poziţiei nete a lichidităţii instituţiilor de credit, dar şi prin accentuarea asimetriei distribuţiei lichidităţii în sistemul bancar şi prelungirea influenţei exercitate de limitele de expunere între instituţiile de credit pe piaţa monetară interbancară. Acţiunile băncii centrale au avut în vedere susţinerea tendinţei de ajustare descendentă a ratelor dobânzilor la creditele noi, de natură să sprijine refacerea cererii de împrumuturi a sectorului nebancar, implicit stimularea procesului de creditare a economiei româneşti; o asemenea atitudine avea în vedere şi efectele adverse pe care le putea exercita asupra respectivului proces reînăsprirea condiţiilor ofertei de împrumuturi, decurgând din creşterea de către bănci a restrictivităţii standardelor şi termenilor de creditare a societăţilor nefinanciare şi a populaţiei. Ca urmare, BNR a continuat să acomodeze cererea de rezerve a băncilor prin operaţiuni *repo* cu scadenţa de 7 zile, efectuate cu frecvenţă săptămânală; acestea au fost derulate prin licitaţii la rată fixă de dobândă, în cadrul cărora ofertele înaintate de instituţiile de credit au fost acceptate integral. Pe acest fond, randamentele depozitelor interbancare pe termen foarte scurt şi-au prelungit mişcarea descendentă amorsată către finele lunii decembrie 2011, coborând şi menţinându-se apoi până în luna aprilie 2012 în zona inferioară a coridorului determinat de ratele dobânzilor la facilităţile permanente. La rândul lor, cotaţiile ROBOR 1M-12M – utilizate ca reper pentru stabilirea ratelor dobânzilor la creditele şi depozitele noi – au consemnat o scădere amplă, sub influenţa combinată a reducerilor succesive ale ratei dobânzii de politică monetară şi a ameliorării condiţiilor curente/anticipate ale lichidităţii, coborând, în marea majoritate, la valori inferioare ratei dobânzii de politică monetară.

Tendinţa de adâncire a valorii negative a poziţiei nete a lichidităţii instituţiilor de credit s-a accentuat pe parcursul trimestrului II – reflectând creşterea influenţei contracţioniste exercitate de factorii autonomi ai lichidităţii, inclusiv pe fondul reacutizării crizei datoriilor suverane –, context în care BNR a sporit volumul lichidităţii furnizate prin licitaţiile *repo* 1W săptămânale, în cadrul cărora ofertele instituţiilor de credit au fost în continuare acceptate integral. Ratele dobânzilor interbancare au consemnat însă o ajustare ascendentă semnificativă, pe întregul spectru de scadenţe, soldată cu poziţionarea tuturor cotaţiilor pe termen mai lung la valori apropiate sau marginal superioare ratei dobânzii de politică monetară. Evoluţia a reflectat revizuirea anticipaţiilor instituţiilor de credit privind evoluţia ratei dobânzii-cheie – ulterior deciziei de stopare a ciclului de scădere a acesteia adoptate de Consiliul de administraţie al BNR – şi sporirea incertitudinii operatorilor privind perspectiva imediată a condiţiilor lichidităţii pieţei monetare, corelată cu creşterea aversiunii globale faţă de risc, precum şi a primei de risc aferente plasamentelor pe piaţa financiară locală. Influenţele menţionate au fost receptate şi de piaţa titlurilor de stat, reducerea interesului nerezidenţilor pentru aceste instrumente[30], acompaniată de creşterea randamentelor solicitate de investitori, determinând MFP să diminueze sensibil atât volumul, cât şi scadenţa titlurilor emise.

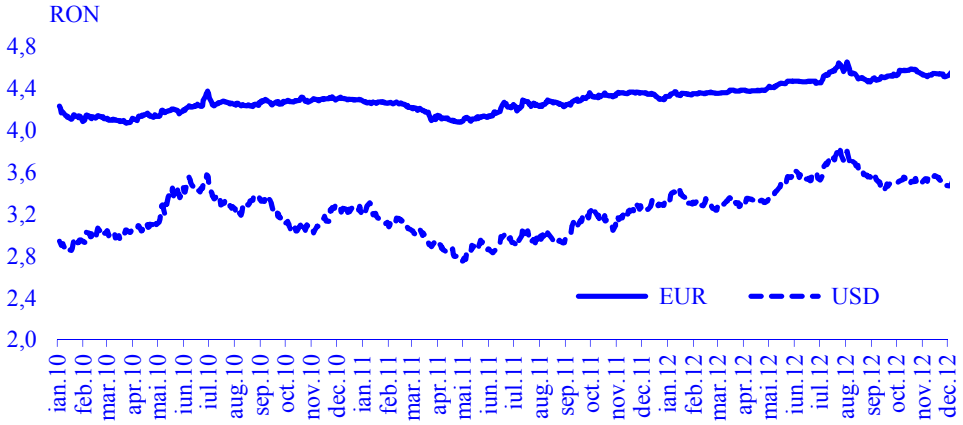
[30] Reflectată de apariţia şi apoi de consolidarea unei tendinţe de declin al volumului deţinerilor de titluri în lei ale acestor entităţi.

Confruntată cu creşterea ulterioară a riscului accentuării volatilităţii fluxurilor de capital, implicit a celei a cursului de schimb al leului, BNR a sporit fermitatea controlului exercitat asupra lichidităţii. Astfel, în luna august, banca centrală a plafonat volumele licitaţiilor *repo* 1W săptămânale, sumele anunţate în cadrul acestor operaţiuni fiind reduse treptat de la 6 miliarde lei la 4 miliarde lei. Reluarea în luna septembrie a procedurii alocării integrale în cadrul licitaţiilor *repo* a fost temporară, BNR readoptând ulterior maniera fermă de gestionare a lichidităţii, ca reacţie la intensificarea presiunilor de depreciere a leului în perioada premergătoare alegerilor parlamentare.

Accentuarea restrictivităţii condiţiilor lichidităţii a avut ca efect creşterea în luna august a ratelor dobânzilor pe termen scurt ale pieţei monetare interbancare şi poziţionarea acestora la valori medii zilnice situate în jurul ratei dobânzii de politică monetară; mişcarea a fost urmată în septembrie de o scădere uşoară, pentru ca în trimestrul IV aceste rate de dobândă să se reapropie de rata dobânzii-cheie a BNR, urcând temporar chiar la valori superioare acesteia. La rândul lor, cotaţiile medii pe termen mai lung s-au înscris pe o traiectorie ascendentă, neuniformă însă, episoadele de accelerare – localizate în august, respectiv noiembrie – fiind urmate de uşoare corecţii şi apoi de scurte perioade de stabilizare. Pe ansamblul celei de-a doua jumătăţi a anului, aceste cotaţii s-au situat pe un palier superior ratei dobânzii de politică monetară, evoluţia reflectând modificarea aşteptărilor instituţiilor de credit privind perspectiva condiţiilor lichidităţii, influenţată, într-o anumită măsură, de contextul financiar internaţional, dar şi de cel economic şi politic intern. La rândul ei, piaţa titlurilor a continuat să resimtă efectele puternicei deteriorări a percepţiei investitorilor, portofoliul de titluri în lei al nerezidenţilor continuând să se reducă, mai ales în prima lună a trimestrului III.

Schimbarea de traiectorie a cotaţiilor ROBOR a afectat şi ratele dobânzilor la creditele noi ale clienţilor nebancari, care au manifestat o tendinţă crescătoare – mai pronunţată pe segmentul populaţiei –, după ce în prima parte a anului coborâseră la valori minime istorice.

Cursul de schimb al leului faţă de euro şi dolarul SUA (date zilnice)

Pe fondul relativei înăspriri a condiţiilor lichidităţii, cursul de schimb şi-a temperat uşor volatilitatea în decursul trimestrului IV, pentru ca în a doua decadă a lunii decembrie acesta să consemneze chiar o schimbare favorabilă de traiectorie, în

contextul atenuării sensibile a incertitudinilor generate de mediul intern ulterior finalizării procesului electoral, precum şi al diminuării aversiunii globale faţă de risc, în principal ca urmare a măsurilor de politică monetară adoptate de principalele bănci centrale. Ameliorarea percepţiei faţă de risc a investitorilor – reflectată inclusiv de coborârea *spread*-ului obligaţiunilor suverane româneşti în euro faţă de titluri similare emise de Germania la valori ce nu au mai fost atinse din primăvara anului 2011 – a avut un impact semnificativ pe piaţa titlurilor de stat, ea facilitând manifestarea efectelor favorabile ale anunţului[31] privind includerea, începând cu luna martie 2013, a obligaţiunilor româneşti în indicele Barclays Capital privind pieţele emergente în monedă locală; pe acest fond, randamentele obligaţiunilor pe termen mediu şi lung au consemnat o corecţie descendentă semnificativă în ultima parte a lunii decembrie, revenind astfel pe palierul pe care se situau la finele trimestrului I 2012. În aceste condiţii, în cadrul şedinţei din luna ianuarie 2013, BNR a decis reluarea gestionării adecvate a lichidităţii din sistemul bancar.

4. Orientările politicii monetare

Politica monetară a BNR, a cărei implementare se va realiza în continuare în contextul strategiei de ţintire directă a inflaţiei, va rămâne ferm orientată în direcţia atingerii ţintei de inflaţie stabilite de BNR împreună cu guvernul, respectiv a asigurării şi menţinerii stabilităţii preţurilor, reprezentând cea mai bună contribuţie pe care politica monetară o poate aduce la realizarea unei creşteri economice sustenabile; pe orizontul mai îndepărtat de timp, politica băncii centrale va urmări reducerea durabilă a ratei anuale a inflaţiei spre niveluri compatibile cu definiţia cantitativă a stabilităţii preţurilor adoptată de BCE. Din această perspectivă, trecerea începând cu anul 2013 la o ţintă staţionară multianuală de inflaţie, situată la 2,5 la sută ±1 punct procentual, implicit finalizarea etapei ţintelor anuale gradual descrescătoare[2] de inflaţie stabilite şi anunţate pe un orizont temporal de câte doi ani, ce a caracterizat această strategie de la adoptarea ei, constituie un pas necesar. În acelaşi timp, adoptarea acestei ţinte staţionare de inflaţie reprezintă o schimbare benefică, dar şi ambiţioasă adusă strategiei de ţintire a inflaţiei, implicând un angajament al politicii monetare faţă de un obiectiv unic, considerat a fi compatibil cu definiţia de stabilitate a preţurilor pe termen mediu în economia românească. Schimbarea a fost decisă şi anunţată spre finele anului 2010, ea având ca argumente majore, pe de o parte, capacitatea crescută a acestei ţinte de a ancora şi stabiliza anticipaţiile inflaţioniste – condiţie esenţială pentru atingerea într-un orizont temporal mediu spre lung a unui nivel al ratei inflaţiei compatibil cu criteriul de inflaţie al Tratatului de la Maastricht şi, ulterior, cu definiţia cantitativă a stabilităţii preţurilor a BCE – şi, pe de altă parte, aşteptările privind încheierea în linii generale în anul 2012 a procesului dezinflaţiei declanşat în economia românească în anul 2000. Această perspectivă nu excludea însă potenţiala producere ulterioară a unor fluctuaţii temporare ale inflaţiei, având drept cauze principale eventuale/previzibile şocuri adverse de natura ofertei[32], precum şi persistenţa senzitivităţii[33] ridicate a indicelui preţurilor de consum faţă de acestea.

---

31 Anunţul a fost făcut în luna noiembrie 2012.

32 Aflate, în cea mai mare parte, în afara sferei de influenţă a băncii centrale.

33 Decurgând, în principal, din structura coşului IPC.

Într-un asemenea context se află în prezent economia românească, în condiţiile în care rata anuală a inflaţiei, care a coborât gradual în primele luni ale anului 2012 sub limita inferioară a intervalului de variaţie al ţintei de 3 la sută ±1 punct procentual (valorile atinse de aceasta reprezentând minime absolute ale ultimilor 23 de ani), a revenit în iunie pe un pronunţat trend ascendent, exclusiv datorită efectelor tranzitorii ale unor şocuri adverse de natura ofertei[34], plasându-se la finele anului la nivelul de 4,95 la sută[35] (deasupra limitei superioare a intervalului-ţintă). Pe fondul manifestării şi prelungirii acţiunii acestor şocuri, perspectiva pe termen scurt a inflaţiei a consemnat la rândul ei o deteriorare semnificativă în raport cu prognozele anterioare. Confirmând aceste aşteptări, rata anuală a inflaţiei a crescut din nou în luna ianuarie 2013 – sub impactul continuării majorării preţului energiei electrice şi al operării unor corecţii asupra unor accize – şi a rămas în primele luni ale anului deasupra limitei superioare a intervalului ţintei staţionare, cu toate că în februarie şi martie a consemnat două scăderi consecutive, coborând la nivelul de 5,25 la sută.

În acelaşi timp, însă, cele mai recente exerciţii trimestriale de prognoză a evoluţiilor macroeconomice pe termen mediu („Raportul asupra inflaţiei" din lunile februarie şi mai 2013) au reconfirmat caracterul tranzitoriu al creşterii ratei anuale a inflaţiei, implicit perspectiva reluării dezinflaţiei şi a consolidării ulterioare a acesteia, pe fondul epuizării efectelor adverse ale şocurilor de natura ofertei şi al anticipatei persistenţe a deficitului amplu de cerere agregată şi a intensităţii presiunilor dezinflaţioniste ale acestuia. În cadrul exerciţiului de prognoză din luna mai, perspectiva pe termen scurt a inflaţiei a consemnat chiar o ameliorare semnificativă în raport cu proiecţia precedentă, în condiţiile în care nivelul anticipat a fi atins de rata anuală a inflaţiei în luna iunie 2013 era sensibil inferior celui prognozat anterior, iar reînscrierea ei în intervalul ţintei staţionare se prefigura a se produce în devans cu două trimestre, respectiv la finalul trimestrului III. Pe orizontul temporal îndepărtat al proiecţiei, valorile prognozate ale ratei anuale a inflaţiei se situau la niveluri similare sau doar marginal deasupra celor previzionate anterior, ele menţinându-se astfel în interiorul intervalului ţintei staţionare. Totodată, asimetria nefavorabilă a balanţei riscurilor la adresa perspectivei inflaţiei induse de mediul intern, dar mai ales de cel extern a consemnat o atenuare graduală – deşi inegală[36] –, susţinută inclusiv de continuarea ameliorării sentimentului pieţei financiare internaţionale, precum şi de amplificarea sensibilă a interesului investitorilor pentru efectuarea de plasamente pe piaţa financiară locală, ca urmare a anunţului privind includerea, începând cu luna martie 2013, a obligaţiunilor suverane româneşti în indicele JP Morgan privind pieţele emergente în monedă locală.

---

[34] Acestea au inclus: scăderea amplă a producţiei agricole interne provocată de persistenţa condiţiilor meteo nefavorabile, majorarea preţurilor internaţionale ale materiilor prime agroalimentare, coroborată cu volatilitatea relativ crescută a cursului de schimb al leului, în principal faţă de dolarul SUA, precum şi creşterea preţului energiei electrice.

[35] Rata medie anuală a inflaţiei a coborât în 2012 la nivelul de 3,33 la sută, reprezentând minimul ultimilor 23 de ani.

[36] Riscurile induse de mediul extern au consemnat o amplificare tranzitorie în luna martie, odată cu acutizarea crizei din Cipru; efectele exercitate de aceasta asupra pieţei financiare şi economiei locale s-au dovedit ulterior a fi limitate, în pofida potenţialului de contagiune substanţial ce putea fi presupus anterior.

Necesitatea continuării configurării politicii monetare din perspectiva ancorării ferme a anticipaţiilor inflaţioniste – în condiţiile menţinerii ratei curente a inflaţiei, dar şi a celei anticipate pe termen scurt deasupra intervalului ţintei staţionare – a determinat Consiliul de administraţie al BNR să prezerve, în perioada februarie-mai 2013, *statu-quo*-ul ratei dobânzii de politică monetară şi pe cel al ratelor RMO aplicabile pasivelor în lei şi în valută ale instituţiilor de credit. În acelaşi timp, în contextul manifestării tendinţei de echilibrare a riscurilor la adresa perspectivei inflaţiei, autoritatea monetară a reluat gestionarea adecvată a lichidităţii din sistemul bancar[37], susţinând implicit scăderea nivelului ratelor dobânzilor interbancare şi reapropierea cotaţiilor pe termen mai lung ale pieţei de rata dobânzii-cheie a BNR; astfel, plafonul aferent licitaţiilor *repo* săptămânale a fost majorat treptat pe parcursul lunilor ianuarie şi februarie, pentru ca începând din luna martie BNR să aplice din nou procedura licitaţiilor fără plafon în cadrul operaţiunile *repo*, cererea de lichiditate a instituţiilor de credit fiind astfel integral satisfăcută. Totodată, în cadrul şedinţei din luna mai 2013, Consiliul de administraţie al BNR a decis îngustarea de la ±4 la ±3 puncte procentuale a coridorului format de ratele dobânzilor facilităţilor permanente în jurul ratei dobânzii de politică monetară, măsura având ca scop reducerea volatilităţii ratelor dobânzilor de pe piaţa monetară interbancară şi consolidarea transmisiei semnalului ratei dobânzii de politică monetară; prin urmare, rata dobânzii pentru facilitatea de creditare a fost redusă de la 9,25 la sută la 8,25 la sută, iar rata dobânzii pentru facilitatea de depozit a fost majorată de la 1,25 la sută la 2,25 la sută.

În perioada următoare, inclusiv pe orizontul mediu de timp, provocarea majoră a politicii monetare va continua să o constituie ancorarea solidă a anticipaţiilor inflaţioniste pe termen mediu şi atingerea durabilă a ţintei de 2,5 la sută ±1 punct procentual – în condiţiile prelungirii pe termen mediu a impactului inflaţionist al liberalizării graduale a tarifelor energiei electrice şi ale gazelor naturale[38] –, simultan cu atenuarea impactului contracţionist anticipat a fi exercitat asupra activităţii economice de alţi factori interni şi externi. Atât pe termen scurt, cât şi pe orizontul mai îndelungat de timp, calibrarea ritmului şi dimensiunii ajustării viitoare a instrumentelor politicii monetare, inclusiv a nivelului ratei dobânzii-cheie a BNR, în contextul adecvării condiţiilor monetare reale în sens larg va continua să fie corelată, în principal, cu intensitatea manifestării presiunilor dezinflaţioniste ale deficitului de cerere agregată – a cărui amplitudine este aşteptată să se menţină la valori semnificative pe termen mediu, deşi în îngustare treptată –, precum şi cu comportamentul anticipaţiilor inflaţioniste pe termen mediu şi cu riscurile la adresa acestuia. De asemenea, un rol esenţial în fundamentarea deciziilor vor continua să-l deţină, pe de o parte, configuraţia balanţei riscurilor asociate prognozei inflaţiei şi probabilitatea de materializare ce le este atribuită şi, pe de altă parte, caracteristicile mecanismului de transmisie a politicii monetare, implicit ale activităţii de creditare a sectorului privat al economiei, dar şi ale comportamentului de economisire/investire al agenţilor economici.

[37] Decizia a fost adoptată în şedinţa din luna ianuarie 2013 a Consiliului de administraţie al BNR.

[38] Conform calendarului aprobat de autorităţi în anul 2012 în contextul acordurilor convenite cu UE, FMI şi Banca Mondială.

În acelaşi timp, BNR va continua să ajusteze flexibil componentele cadrului operaţional al politicii monetare şi să adapteze caracteristicile acestuia din perspectiva particularităţilor de funcţionare a diferitelor segmente ale pieţei financiare, implicit a susţinerii ameliorării transmisiei monetare. Este de aşteptat ca aceasta să beneficieze şi de consolidarea efectelor de erodare a cererii şi a ofertei de împrumuturi în valută pe care le vor exercita reducerea treptată în continuare a diferenţialului ratei dobânzii faţă de pieţele externe, precum şi setul de măsuri prudenţiale pe care BNR le-a adoptat în 2011 şi 2012 în vederea limitării creşterii creditului în valută acordat populaţiei, precum şi altor entităţi nefinanciare. Reluarea creditării va fi însă, cel mai probabil, un proces de durată şi inegal, care va continua să depindă, în bună măsură, atât de refacerea cererii de credite a sectorului privat – strâns legată de ameliorarea încrederii şi a aşteptărilor acestuia privind perspectiva economiei româneşti, precum şi de ajustarea bilanţurilor populaţiei şi ale companiilor –, cât şi de atenuarea constrângerilor exercitate în prezent asupra ofertei de credite de riscul ridicat asociat de bănci anumitor categorii de debitori/sectoare ale economiei, de necesitatea restructurării/ajustării bilanţurilor instituţiilor de credit în contextul prelungirii tendinţei de creştere a volumului creditelor neperformante, dar şi de preocupările băncilor legate de continuarea procesului de dezintermediere financiară pe plan european.

Viabilitatea şi eficacitatea unei asemenea configurări a politicii monetare sunt însă condiţionate de accelerarea şi adâncirea reformelor structurale şi de finalizarea consolidării fiscale, concomitent cu intensificarea eforturilor de atragere a fondurilor europene, corespunzător angajamentelor asumate în cadrul acordurilor convenite cu UE, FMI şi Banca Mondială, implementarea unui asemenea mix de politici economice fiind esenţială pentru reducerea primei de risc suveran, implicit pentru atingerea obiectivului privind stabilitatea preţurilor pe termen mediu, ca premisă a unei creşteri economice sustenabile şi de durată.

Capitolul II. Stabilitatea financiară

1. Principalele evaluări privind stabilitatea financiară

Contextul macroeconomic

Mediul economic şi financiar internaţional a rămas tensionat în anul 2012 şi în trimestrul I 2013. Criza datoriilor suverane, deteriorarea calităţii bilanţurilor şi dificultăţile de finanţare întâmpinate de anumite instituţii şi sectoare bancare (îndeosebi din zona euro) au reprezentat provocări în creştere pentru stabilitatea financiară din România. Riscurile externe relevante în acest context pentru România se circumscriu următoarelor fenomene: (i) trenarea activităţii economice în ţările Uniunii Europene – principalul partener comercial al României; (ii) evoluţia dezordonată a procesului de dezintermediere financiară şi (iii) posibila creştere a volatilităţii fluxurilor de capital, cu efecte asupra disponibilităţii şi costurilor de finanţare ale sectorului public şi ale celui privat.

Reacţia autorităţilor UE în faţa provocărilor la adresa stabilităţii financiare a constat în: (i) lărgirea cadrului de coordonare a politicilor economice prin introducerea unei monitorizări mai riguroase şi proactive a dezechilibrelor macroeconomice şi fiscale; (ii) întărirea măsurilor de corectare a derapajelor fiscale; (iii) majorarea şi flexibilizarea fondurilor europene de salvare. Alte măsuri adoptate în anul 2012 la nivel european au vizat îmbunătăţirea situaţiei financiare din Grecia (restructurarea datoriilor şi lansarea celui de-al doilea program de ajutor financiar) şi din Spania (acordarea unui ajutor financiar pentru recapitalizarea sectorului bancar). Banca Centrală Europeană a decis introducerea unor operaţiuni de refinanţare cu maturitate de 3 ani (februarie 2012) şi reducerea ratei dobânzii de politică monetară la 0,75 la sută (iulie 2012), cu scopul de a preveni evoluţia dezordonată a condiţiilor de creditare în UE. În primul trimestru al anului 2013, fragilitatea sectorului financiar din Cipru a determinat escaladarea tensiunilor în cadrul Uniunii Europene.

Vulnerabilităţile pe plan internaţional au condus la o volatilitate sporită a pieţelor financiare, evoluţie care a antrenat şi deteriorarea calificativelor acordate de agenţiile de *rating* unui număr relativ mare de ţări din UE. În ceea ce priveşte România, calificativele de risc au rămas neschimbate în anul 2012 şi în prima parte a anului 2013[1]. De asemenea, România şi-a menţinut accesul la finanţarea externă suverană, lansând noi emisiuni de obligaţiuni pe piaţa de capital europeană şi pe piaţa SUA.

Pentru a evalua capacitatea sectorului bancar românesc de a rezista unui eveniment negativ în planul lichidităţii, generat de o retragere rapidă a finanţării externe, BNR a aprofundat analizele periodice de testare la stres a sectorului bancar şi a sectorului companiilor nefinanciare. Rezultatele analizei pentru decembrie 2012 relevă o capacitate adecvată a sectorului bancar românesc de a face faţă unui şoc de lichiditate de severitate medie, luând în considerare constrângerile de natură structurală existente. Riscul de contagiune dinspre sectorul bancar european se menţine la un nivel gestionabil.

[1] Doar agenţia Moody's a decis, în iunie 2012, modificarea perspectivei din „stabilă" în „negativă", menţinând însă *rating*-ul suveran (Baa3).

Evoluţiile macroeconomice interne – îndeosebi cele privind creşterea economică, consolidarea fiscală, reformele structurale agreate cu instituţiile financiare (UE, FMI, Banca Mondială) şi deficitul contului curent – au continuat să influenţeze favorabil procesul de ameliorare a riscurilor la adresa stabilităţii sistemului financiar. Deşi fragilă, creşterea economică s-a menţinut în teritoriul pozitiv în 2012 (+0,7 la sută), iar pentru perioada 2013-2014 prognozele indică un avans al PIB real într-un ritm superior mediei UE. Deficitul contului curent şi-a reluat ajustarea în anul 2012, ajungând la 3,9 la sută din PIB. Ponderea datoriei externe pe termen scurt (DETS) în totalul datoriei externe s-a stabilizat la 21 la sută la sfârşitul anului 2012, iar gradul de reînnoire a DETS s-a menţinut la un nivel ridicat, deşi în uşoară scădere (circa 70 la sută la 31 decembrie 2012).

În pofida provocărilor interne şi externe, stabilitatea financiară s-a menţinut robustă în anul 2012, ca rezultat al comportamentului adecvat manifestat de către acţionari, manageri şi autorităţile de reglementare şi supraveghere micro- şi macroprudenţială, precum şi al evoluţiei condiţiilor monetare în sens larg. Pe ansamblul sectorului bancar, nivelurile de solvabilitate (14,9 la sută, în decembrie 2012), provizionare şi lichiditate s-au menţinut în limite adecvate. Banca Naţională a României monitorizează atent riscurile la nivelul instituţiilor de credit, inclusiv pe cele de contagiune de pe plan extern. Principalele provocări la adresa stabilităţii financiare pentru perioada analizată şi pentru cea imediat următoare sunt: (i) riscul de credit, în special cel asociat creditării în valută; (ii) riscul unei evoluţii dezordonate a finanţării externe a instituţiilor bancare autohtone cu capital majoritar străin şi (iii) profitabilitatea sectorului bancar.

Rata creditelor neperformante a continuat să se majoreze pentru toate categoriile principale de debitori. Companiile nefinanciare au înregistrat cea mai rapidă deteriorare a performanţei în rambursarea creditelor (19,5 la sută la 31 decembrie 2012, faţă de 14,4 la sută la 31 decembrie 2011), cele mai vulnerabile fiind IMM. La nivelul populaţiei, rata creditelor neperformante a crescut mai lent comparativ cu cea înregistrată de companii (cu 1,3 puncte procentuale, până la 9,5 la sută la 31 decembrie 2012). Creditarea în valută s-a menţinut mai riscantă decât cea în lei pe toate categoriile de debitori, volumul creditelor neperformante aferente finanţării în monedă străină majorându-se mai rapid decât cel al creditării în monedă naţională. În acest context, Banca Naţională a României a continuat să implementeze noi măsuri destinate echilibrării pe monede a dinamicii creditului şi îmbunătăţirii gestionării riscurilor din activitatea de creditare. Ultimele măsuri de această natură au fost extinse şi în cazul finanţării companiilor, în linie cu recomandările formulate de Comitetul European pentru Risc Sistemic către toate autorităţile din UE având responsabilităţi macroprudenţiale legate de creditarea în valută.

Sistemul bancar dispune în continuare de rezerve consistente de capital, comparativ cu nivelul de solvabilitate minim reglementat în prezent la nivel european (8 la sută) şi cu pragul prudenţial (10 la sută) stabilit de BNR la începutul perioadei de manifestare în România a efectelor crizei financiare internaţionale. Nivelul actual de capitalizare permite implementarea noilor cerinţe de capital conform Basel III, în condiţiile în care fondurile proprii de nivel 1 sunt preponderente (la 31 decembrie 2012, acestea reprezentau 92 la sută din fondurile proprii totale aferente băncilor

persoane juridice române). Acţionarii au continuat să susţină activitatea băncilor prin noi aporturi de capital, care au totalizat 111 milioane euro în anul 2012.

În acelaşi timp, riscul de credit este diminuat de o provizionare adecvată a pierderilor aşteptate (gradul de acoperire a creditelor neperformante cu provizioane IFRS şi filtre prudenţiale corespunzătoare acestei categorii[2] a fost de 86,3 la sută la 31 decembrie 2012)[3]. De asemenea, capacitatea băncilor de acoperire a pierderilor neaşteptate asociate riscului de credit este susţinută de nivelul confortabil al gradului de adecvare a capitalului.

Ritmul real de creştere a creditării sectorului privat a intrat în teritoriu negativ în anul 2012 (-3,5 la sută în termeni anuali în decembrie 2012), o contracţie mai accentuată consemnând finanţarea acordată populaţiei. Gradul ridicat de îndatorare a acestui sector sugerează o evoluţie moderată a creditării în perioada următoare. În ultimii ani, fluxurile de finanţare bancară s-au orientat tot mai mult către segmentul companiilor nefinanciare, îndeosebi către cele cu o intensă activitate de inovare şi de export, evoluţie cu efect favorabil asupra tiparului de creştere economică a României.

Inversarea traiectoriei aferente volumului creditelor acordate sectorului privat a fost imprimată de factori atât de natura ofertei, cât şi a cererii. În anul 2012, standardele de creditare s-au caracterizat printr-o restrictivitate sporită pe segmentul creditelor acordate populaţiei şi au rămas în general neschimbate pe cel al creditării companiilor. Cererea de credite aferentă sectorului populaţiei s-a menţinut în teritoriu negativ în cazul creditelor destinate achiziţiei de locuinţe şi terenuri, dar a oscilat pe parcursul anului 2012 în cazul creditelor de consum. Cererea de credite din partea companiilor s-a majorat începând cu primul trimestru din anul 2012, în special pentru credite pe termen scurt.

Constrângerile asupra capacităţii de onorare a serviciului datoriei la bănci şi disciplina relativ laxă de plată a datoriilor faţă de partenerii din economie rămân principalele vulnerabilităţi generate de companii la adresa stabilităţii financiare. O preocupare continuă să suscite evoluţia modestă a procesului de finanţare a IMM, explicată, într-o bună măsură, de capacitatea în scădere a acestora de a-şi rambursa creditele. Numărul IMM care au contractat credite s-a redus în anul 2012, fapt care a determinat menţinerea la un nivel scăzut a ponderii IMM cu finanţare de la bănci şi IFN, autohtone sau străine (circa 11 la sută din numărul IMM active). Finanţarea acestei categorii de companii, atât pe canalul intern, cât şi extern, a avansat într-un ritm relativ modest în anul 2012 (cu 1,7 la sută, dinamică ajustată pentru variaţia cursului de schimb). În ceea ce priveşte companiile de mari dimensiuni, finanţarea s-a restrâns cu 3,3 la sută (dinamică ajustată pentru variaţia cursului de schimb).

---

[2] Indicatorul ia în considerare la numărător provizioanele IFRS alocate creditelor neperformante (definite ca fiind creditele şi dobânzile restante de peste 90 de zile şi/sau pentru care au fost iniţiate proceduri judiciare), precum şi filtrul prudenţial alocat acestei categorii, iar la numitor creditele neperformante.

[3] În cazul României, implementarea IFRS (începând cu 1 ianuarie 2012) a fost însoţită de introducerea filtrelor prudenţiale, având ca obiectiv ajustarea informaţiilor contabile, pentru evitarea îmbunătăţirii artificiale a indicatorilor de prudenţă bancară. Scopul principal urmărit de introducerea filtrelor prudenţiale a fost acela de a menţine provizioanele la un nivel comparabil cu cel anterior implementării IFRS.

Gradul ridicat de îndatorare, îndeosebi în valută, continuă să reprezinte principala vulnerabilitate a sectorului populaţiei, în condiţiile în care capacitatea de onorare a serviciului datoriei a continuat să se reducă, deşi într-un ritm mai lent. La nivelul bilanţului, poziţia valutară scurtă a acestui sector în raport cu cel bancar induce vulnerabilitate. Acest dezechilibru între activele şi pasivele în valută ale populaţiei este încă persistent, dar s-a plasat pe o pantă descrescătoare pe parcursul anului 2012.

Cel de-al doilea risc potenţial pentru stabilitatea financiară din România se referă la posibilitatea accentuării procesului de dezintermediere financiară (*deleveraging*), pe fondul reducerii finanţării externe a instituţiilor bancare autohtone cu capital majoritar străin, instituţii ce deţin aproape 90 la sută din activele sectorului bancar românesc. Până în prezent, dezintermedierea financiară în România s-a desfăşurat în mod ordonat şi a înregistrat o intensitate redusă spre moderată, în condiţiile în care: (i) expunerile pe România ale băncilor europene participante în cadrul Iniţiativei Europene de Coordonare Bancară *Vienna 1.0* s-au redus cu 8,2 la sută la 31 decembrie 2012 comparativ cu 31 martie 2009; (ii) expunerile băncilor-mamă pe filialele din România au evoluat ordonat (scăzând însă cu 14 la sută în anul 2012); (iii) dependenţa băncilor de finanţarea *wholesale* s-a redus (raportul dintre creditele şi depozitele aferente sectorului privat s-a diminuat de la 119,1 la sută la 31 decembrie 2011 la 114,5 la sută la 31 decembrie 2012); (iv) ponderea pasivelor externe în totalul bilanţier a avut o tendinţă descendentă (de la 26,5 la sută la 23,2 la sută în aceeaşi perioadă); (v) ponderea în PIB a creditului acordat sectorului privat s-a diminuat la 38,4 la sută în anul 2012 (de la 40,1 la sută în anul 2011), iar (vi) vânzările nete de active bancare s-au plasat pe o pantă descrescătoare şi au fost efectuate în special în scopul îmbunătăţirii calităţii portofoliului de credite. La finele anului 2012, efectul de pârghie, definit ca raport între fondurile proprii de nivel 1 şi valoarea medie a activelor bilanţiere, era de 8 la sută, valoare comparabilă cu cea aferentă anului 2011 (8,1 la sută). Diferenţele existente sub aspectul politicii de creditare între filialele din România ale unor bănci din ţări membre ale zonei euro şi băncile cu capital autohton nu sunt explicate de reducerea finanţării externe (instituţiile de credit au o lichiditate ridicată), fiind mai degrabă o materializare a reorientării grupurilor bancare străine către sectoare considerate cheie în strategia de dezvoltare. Performanţa relativă a portofoliilor filialelor din România în raport cu efortul financiar (exprimat de cerinţa de capital impusă la nivelul băncii-mamă în funcţie de nivelul activelor ponderate la risc deţinute de filiale) constituie o constrângere mai importantă în activitatea de creditare decât finanţarea activităţii acestora. Dezintermedierea la nivelul filialelor româneşti este astfel rezultatul unui proces de ajustare a activului bilanţier la nivel consolidat în raport cu volumul capitalului propriu, respectiv de diminuare a riscului financiar la nivel consolidat, şi nu o consecinţă principală a constrângerilor de finanţare (implementarea Directivei privind cerinţele de capital – CRD IV presupune adoptarea unui nivel minim al efectului de pârghie concomitent cu reglementări stricte referitoare la nivelul minim specific ratei fondurilor proprii de nivel 1, atât la nivelul grupurilor bancare, cât şi al filialelor din România).

În contextul noilor evoluţii economico-financiare la nivel european, reluarea creşterii sustenabile a economiei româneşti necesită menţinerea condiţiilor de creditare ordonate, în acest sens putându-se identifica factori care pledează pentru

continuarea unei asemenea evoluţii în perioada următoare: (i) strategiile de creditare ale principalelor grupuri bancare prezente în România au în vedere menţinerea investiţiilor în ţara noastră, pieţei autohtone acordându-i-se, în unele cazuri, importanţă strategică; (ii) la nivelul UE au fost implementate noi aranjamente care vizează prevenirea unei dezintermedieri financiare dezordonate sau excesiv de rapide. În acest context, BNR a pledat activ ca un element central al Inițiativei Europene de Coordonare Bancară *Vienna 2.0* să-l reprezinte întărirea coordonării dintre autoritățile de supraveghere din țările-gazdă și cele din țările de origine, în scopul gestionării adecvate a fenomenului de dezintermediere financiară.

Cel de-al treilea risc potenţial la adresa stabilităţii financiare în anul 2012 se referă la profitabilitatea sectorului bancar, rezultatele financiare la nivel de sistem plasându-se, pentru al treilea an consecutiv, în teritoriu negativ.

Evoluţii ale bilanţului agregat al sectorului bancar

În anul 2012, ponderea în activul agregat net a băncilor cu capital majoritar străin s-a majorat până la 89,8 la sută (faţă de 83 la sută la 31 decembrie 2011), ca urmare a transferării Băncii Transilvania din grupa băncilor cu capital privat românesc în cea a băncilor cu capital străin, la finele anului. Băncile cu capital austriac continuă să deţină o pondere majoritară în cadrul activului agregat cu o cotă de piaţă de 37,7 la sută la 31 decembrie 2012, urmate de băncile cu capital francez şi grecesc (cu cote de piaţă de 13,6 la sută şi respectiv 12,2 la sută).

Gradul de intermediere financiară, măsurat ca pondere a activelor bancare nete în PIB a continuat să se plaseze pe un palier sensibil sub media europeană, nivelul înregistrat la 31 decembrie 2012 fiind de 62,2 la sută. Gradul de concentrare a sistemului bancar românesc (reflectat de ponderea deţinută de primele cinci bănci în volumul total al activelor) a fost de 54,7 la sută la 31 decembrie 2012.

În cursul anului 2012, dinamica în termeni reali a activului bilanţier agregat, la valoare brută, s-a menţinut negativă (-1,8 la sută), îndeosebi ca efect al continuării procesului de restructurare ordonată a bilanţului de către unele bănci cu capital majoritar străin. Pe partea surselor de finanţare, soldul pasivelor externe a consemnat cel mai accentuat ritm anual de scădere, în contextul înrăutăţirii condiţiilor macroeconomice externe.

La nivelul principalelor componente ale activului bilanţier s-au remarcat următoarele tendinţe:

(i) ritmul anual de creştere a stocului creditelor acordate sectorului privat a reintrat în teritoriu negativ începând cu luna septembrie 2012 (-3,5 la sută la 31 decembrie 2012, variaţie în termeni reali), după 12 luni de variaţii anuale pozitive, factorii determinanţi fiind atât de natura ofertei, cât şi a cererii. Ponderea deţinută de activitatea de creditare a sectorului privat în activul agregat a oscilat marginal în jurul nivelului de 56 la sută;

(ii) expunerea pe sectorul guvernamental s-a majorat atât ca volum (8,2 la sută), cât şi ca pondere în totalul activului bilanţier (cu 1,8 puncte procentuale, până la 19,5 la sută);

(iii) ritmul anual de scădere a soldului plasamentelor instituţiilor de credit la banca centrală s-a intensificat (-14,8 la sută la 31 decembrie 2012 faţă de -4,6 la sută la 31 decembrie 2011), în mare parte ca urmare a modificărilor efectuate de BNR asupra mecanismului rezervelor minime obligatorii în cadrul procesului de armonizare cu standardele BCE; evoluţia nu a afectat însă semnificativ poziţia deţinută de aceste plasamente în activul agregat (circa 12 la sută).

Ambele categorii de debitori au contribuit la traiectoria descendentă a creditului acordat sectorului privat. Contracţia a fost mai pronunţată pe segmentul populaţiei (-4,5 la sută faţă de -1,0 la sută în 2011, variaţii anuale reale), atât pe seama componentei în lei (-6,5 la sută), cât şi a celei în valută (-3,5 la sută). Reducerea creditului în lei a fost atribuită exclusiv creditului pe termen lung (-17,8 la sută faţă de -6,0 la sută în 2011), în timp ce, în cazul creditării în valută, dinamica negativă a fost imprimată cu precădere de restrângerea de aproape trei ori a creditului pe termen scurt. Creditul acordat persoanelor juridice[4] şi-a inversat traiectoria (-2,6 la sută, faţă de avansul cu 7,4 la sută în 2011), evoluţie datorată exclusiv componentei în valută (-6,2 la sută comparativ cu +6,4 la sută în 2011).

Din perspectiva surselor de finanţare a activelor bancare, principalele evoluţii înregistrate în cursul anului 2012 au fost:

(i) dinamica pozitivă a bazei locale de depozite (0,4 la sută la 31 decembrie 2012), susţinută exclusiv de plasamentele populaţiei, pentru al doilea an consecutiv;

(ii) menţinerea unui volum robust al surselor proprii – poziţia bilanţieră „capital şi rezerve" s-a majorat cu aproape 9 la sută şi a asigurat 18 la sută din necesarul de finanţare a activelor bancare;

(iii) accentuarea pantei descendente a finanţării externe (-14,2 la sută faţă de -2,1 la sută în 2011) şi, în consecinţă, scăderea ponderii deţinute de aceasta în totalul bilanţier (cu 3,3 puncte procentuale, până la 23,2 la sută), în principal ca efect al reducerii substanţiale a surselor de finanţare externe atrase pe termen scurt (-40,5 la sută faţă de +1,6 la sută în 2011). În ceea ce priveşte componenta pe termen lung (peste 2 ani), poziţia deţinută în totalul pasivelor externe s-a menţinut majoritară (72 la sută).

În 2012, sistemul bancar românesc a înregistrat un rezultat financiar negativ ca urmare a creşterii în continuare a volumului de provizioane (pe fondul deprecierii calităţii activelor financiare), a reducerii veniturilor nete din dobânzi (datorate diminuării *spread*-ului de dobândă şi restrângerii volumului de credite acordate sectorului real), precum şi a diminuării randamentului obligaţiunilor de stat deţinute de instituţiile de credit. În consecinţă, la sfârşitul anului 2012, rata rentabilităţii economice (ROA) şi rata rentabilităţii financiare (ROE) au înregistrat din nou niveluri negative (-0,64 la sută, respectiv -5,92 la sută). Impactul negativ al evoluţiei rezultatului financiar a fost doar parţial estompat de eforturile depuse de instituţiile de credit în direcţia redimensionării bilanţului şi a diminuării costurilor fixe prin restrângerea reţelei teritoriale şi reducerea cheltuielilor cu personalul. În consecinţă, eficienţa activităţii operaţionale, reflectată de indicatorul cost/venit, a cunoscut o deteriorare

[4] Sunt incluse societăţile nefinanciare şi instituţiile financiare nemonetare.

graduală în prima parte a anului, urmată de o uşoară îmbunătăţire, nivelul atins la 31 decembrie 2012 fiind de 58,7 la sută.

Procesul de restructurare la nivelul băncilor, precum şi diminuarea aşteptată a cheltuielilor privind provizioanele aferente riscului de credit creează premisele îmbunătăţirii rezultatului financiar în anul 2013, după trei ani marcaţi de erodarea completă a profitului operaţional. Astfel, datele la finele trimestrului I indică revenirea indicatorilor de profitabilitate – ROA şi ROE – în plaja valorilor pozitive (0,55 la sută, respectiv 5,08 la sută). O ameliorare a profitabilităţii sistemului bancar este relevată şi de simulările recente pe termen scurt, efectuate în ipoteza în care nu se vor materializa şocuri semnificative în zona euro (cerere externă redusă, ca urmare a unei creşteri economice scăzute în zona euro, condiţii de finanţare adverse, scăderea încrederii sectorului real în capacitatea unor grupuri bancare de a face faţă unor şocuri de lichiditate generate de criza datoriilor suverane).

Sectorul financiar nebancar

Activitatea instituţiilor financiare nebancare (IFN) este concentrată la nivelul entităţilor supravegheate prudenţial de către BNR, înscrise în Registrul special. Portofoliul de credite acordate de IFN s-a situat pe o traiectorie descendentă pe parcursul anului 2012. Rata creditelor neperformante a continuat să crească (şi a rămas sensibil superioară celei aferente instituţiilor de credit), evoluţie care a influenţat negativ rezultatele financiare la nivelul acestui sector.

Piaţa asigurărilor a avansat în anul 2012, beneficiind de creşterea economică înregistrată în ultimii doi ani. Evoluţia pieţei a fost determinată, în principal, de revigorarea segmentului asigurărilor generale, dar o contribuţie favorabilă a revenit şi menţinerii traiectoriei ascendente a segmentului asigurărilor de viaţă. Totodată, volumul indemnizaţiilor brute plătite a crescut în cazul ambelor segmente, ponderea totalului acestora în valoarea primelor brute subscrise menţinându-se relativ constantă. Nivelul ridicat al acestui raport pentru asigurările generale indică, similar anului precedent, importanţa deosebită pe care rata cheltuielilor de achiziţie şi administrare o are pentru profitabilitatea companiilor de pe acest segment.

Sistemul fondurilor de pensii private nu este expus la riscuri semnificative, de natură să afecteze stabilitatea sistemului financiar. Activele nete ale fondurilor de pensii administrate privat şi-au continuat creşterea în 2012, în condiţiile în care obligaţiile de plată se situează la un nivel scăzut. Atât veniturile din contribuţii, cât şi numărul participanţilor pentru care s-au virat contribuţiile au înregistrat o uşoară fluctuaţie în a doua jumătate a anului 2012, pe fondul încetinirii activităţii economice. Ponderea titlurilor de stat în portofoliul de investiţii al fondurilor de pensii private a crescut faţă de anul 2011 la 76 la sută pentru Pilonul II şi la 68 la sută pentru Pilonul III, indicând un profil de risc scăzut pentru fondurile de pensii.

Pieţele financiare

Piaţa monetară din România a înregistrat o evoluţie relativ stabilă în anul 2012, atât pe fondul unei gestionări adecvate a lichidităţii de către BNR, cât şi pe cel al reducerilor succesive ale ratelor de dobândă. Volatilitatea s-a intensificat substanţial

în lunile mai-iunie, în special ca urmare a accentuării crizei datoriilor suverane din zona euro. Moneda naţională a consemnat o tendinţă uşoară de depreciere în raport cu moneda europeană în trimestrul I 2012. În schimb, a doua parte a anului a fost caracterizată de o accentuare a volatilităţii pe piaţa valutară. În luna decembrie, leul a recuperat o parte din terenul pierdut în faţa monedei europene, sfârşitul anului marcând astfel o depreciere nominală de 2,5 la sută comparativ cu 31 decembrie 2011. La nivel regional, indicele BET a ocupat o poziţie fruntaşă în 2012 din perspectiva randamentelor obţinute de indicii bursieri.

Valoarea tranzacţiilor cu titluri de stat pe piaţa secundară administrată de BNR a crescut semnificativ în anul 2012 şi în trimestrul I 2013. Nivelul de lichiditate cel mai ridicat a fost atins în prima parte a anului 2012, în condiţiile unui context favorabil pe pieţele financiare europene, dar şi în lunile decembrie 2012 – ianuarie 2013, când investitorii externi şi-au intensificat plasamentele în titluri de stat locale. Trendul descrescător al randamentelor titlurilor de stat din prima parte a anului 2012 s-a inversat începând cu perioada mai-iunie, pe fondul tensiunilor pe plan intern şi internaţional. În trimestrul I 2013, randamentele titlurilor de stat au revenit însă pe un trend descrescător. Volatilitatea randamentelor titlurilor de stat a crescut puternic în semestrul II 2012, în condiţii de incertitudine ridicată.

2. Instrumente de sprijin pentru supravegherea prudenţială şi stabilitatea financiară

Centrala Riscului de Credit (CRC)

Începând cu 1 februarie 2012 a intrat în vigoare Regulamentul nr. 2/2012 privind organizarea şi funcţionarea la Banca Naţională a României a Centralei Riscului de Credit, care defineşte noul cadru de reglementare pentru CRC, fostă Centrala Riscurilor Bancare. Elementele noi aduse de acest regulament se referă în principal la includerea în baza de date a CRC a unor noi informaţii privind riscul de credit. Unele dintre acestea sunt necesare participării României la schimbul transfrontalier de informaţii, ca urmare a semnării de către Banca Naţională a României, în anul 2010, a Memorandumului de înţelegere privind schimbul de informaţii între registrele de credit naţionale, în vederea transmiterii acestora către persoanele declarante.

Persoane declarante la CRC sunt instituţiile de credit, IFN înscrise în Registrul special deschis la BNR, instituţiile emitente de monedă electronică şi instituţiile de plată care înregistrează un nivel semnificativ al activităţii de creditare. La finele anului 2012 erau înregistrate 91 de persoane declarante, dintre care 39 de instituţii de credit, 51 de IFN şi o instituţie de plată.

IFN şi instituţiile de plată deţin o importanţă relativ scăzută în cadrul principalilor indicatori utilizaţi de CRC (date la sfârşitul anului 2012): număr debitori – 9,2 la sută; număr credite şi angajamente – 11,0 la sută; total sumă datorată – 6,4 la sută; sumă restantă – 7,6 la sută. Comparativ cu luna decembrie 2011, toate aceste ponderi s-au plasat pe o traiectorie uşor descendentă.

Anul 2012 a marcat o scădere a numărului de interogări ale bazei de date a CRC: persoanele declarante au efectuat 2 milioane de interogări (faţă de 2,6 milioane în anul 2011), din care 57 la sută au fost realizate cu acordul debitorilor potenţiali. Prin aceste interogări au fost solicitate informaţii despre riscul global, creditele şi restanţele debitorilor. La finele anului 2012, în condiţiile menţinerii pragului de raportare la 20 000 lei, baza de date a CRC cuprindea numai 15,1 la sută din numărul debitorilor şi 19,3 la sută din numărul creditelor şi angajamentelor acordate de persoanele declarante (ambele ponderi în uşoară scădere comparativ cu anul precedent), aceste valori indicând poziţia semnificativă deţinută în continuare de numărul creditelor de consum (de valori mici). În termeni valorici însă, CRC cuprindea aproximativ 89,9 la sută din valoarea creditelor şi angajamentelor acordate de persoanele declarante (în uşoară scădere faţă de anul precedent); gradul de acoperire a fost de 90,5 la sută în cazul instituţiilor de credit, respectiv de 83,6 la sută în cazul IFN şi instituţiei de plată. Aceste ponderi sunt relativ apropiate de cele aferente anului 2011.

Comparativ cu anul anterior, suma restantă s-a majorat semnificativ (cu 39 la sută), într-un ritm sensibil mai alert decât cel înregistrat de suma datorată (+2 la sută), fapt care a determinat creşterea ponderii sumei restante în total sumă datorată (până la 10,5 la sută). Totodată, s-au înregistrat creşteri ale numărului creditelor restante (cu 1,6 la sută) şi ale numărului debitorilor cu restanţe (cu 3,1 la sută).

Tabel 1. Principalii indicatori utilizaţi de CRC – instituţii de credit

	31 decembrie 2011	31 decembrie 2012	variaţie procentuală dec. 2012/ dec. 2011
Număr debitori (mii)	963	932	-3,2
– persoane fizice	867	836	-3,6
– persoane juridice	96	96	0,0
Număr debitori cu restanţe (mii)	225	232	3,1
Număr credite şi angajamente (mii)	1 492	1 476	-1,1
Număr credite restante (mii)	311	316	1,6
Total sumă datorată (mil. lei)	257 763	262 912	2,0
– persoane fizice	86 441	87 860	1,6
– persoane juridice	171 322	175 052	2,2
Suma restantă (mil. lei)	19 918	27 690	39,0

Similar anului anterior, la 31 decembrie 2012 persoanele fizice reprezentau 89,7 la sută din numărul total al debitorilor înregistraţi în baza de date a CRC; la aceeaşi dată, ponderea creditelor acordate persoanelor fizice în totalul sumei datorate a scăzut cu 0,1 puncte procentuale comparativ cu 31 decembrie 2011 (până la 33,4 la sută). La finele anului 2012, din totalul creditelor acordate persoanelor fizice, raportate la CRC, 64,1 la sută erau denominate în euro, 21,1 la sută în lei, 14,5 la sută în franci elveţieni şi 0,3 la sută în dolari SUA, structura fiind asemănătoare celei de la sfârşitul anului 2011.

Comparativ cu anul 2011, IFN şi instituţia de plată au înregistrat scăderi în cazul următorilor indicatori: numărul debitorilor înregistraţi în baza de date a CRC

(-6,3 la sută) şi al creditelor acordate acestora (-4,2 la sută), numărul debitorilor cu restanţe (-15,4 la sută), numărul creditelor restante (-12,7 la sută) şi suma datorată (-1,5 la sută). Suma restantă a înregistrat însă o creştere semnificativă (cu 24 la sută), fapt care a condus la majorarea ponderii deţinute de aceasta în total sumă datorată.

Tabel 2. Principalii indicatori utilizaţi de CRC – instituţii financiare nebancare şi instituţii de plată

	31 decembrie 2011	31 decembrie 2012	variaţie procentuală dec. 2012/ dec. 2011
Număr debitori (mii)	96	90	-6,3
– persoane fizice	33	31	-6,1
– persoane juridice	63	59	-6,3
Număr debitori cu restanţe (mii)	26	22	-15,4
Număr credite şi angajamente (mii)	191	183	-4,2
Număr credite restante (mii)	55	48	-12,7
Total sumă datorată (mil. lei)	18 198	17 918	-1,5
– persoane fizice	1 671	1 717	2,8
– persoane juridice	16 527	16 201	-2,0
Suma restantă (mil. lei)	1 824	2 262	24,0

Pentru instituţiile financiare nebancare şi instituţia de plată, structura debitorilor este diferită de cea aferentă instituţiilor de credit, deoarece categoria dominantă o reprezintă persoanele juridice (65,6 la sută la finele anului 2012).

La 31 decembrie 2012, în baza de date a CRC existau 276 313 grupuri de debitori raportate de către persoanele declarante, în creştere cu 24 la sută faţă de finalul anului precedent. În anul 2012, au fost raportate de către persoanele declarante la CRC informaţii despre 10 debitori care au produs fraude cu carduri (faţă de 181 în anul 2011), cu o valoare totală a sumei fraudate de circa 28 mii lei (comparativ cu aproximativ 226 mii lei în anul 2011).

În baza Ordonanţei Guvernului nr. 27/2002 privind reglementarea activităţii de soluţionare a petiţiilor, aprobată prin Legea nr. 233/2002, precum şi a Legii nr. 677/2001 pentru protecţia persoanelor cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal şi libera circulaţie a acestor date, în cursul anului 2012 s-a răspuns unui număr de 585 petenţi (488 persoane fizice şi 97 persoane juridice), care au solicitat informaţii referitoare la datele raportate la CRC pe numele lor, faţă de un număr de 857 petenţi (743 persoane fizice şi 114 persoane juridice) înregistraţi în anul 2011.

În ceea ce priveşte schimbul transfrontalier de informaţii, acesta a demarat la data de 9 mai 2012 cu ţările partenere semnatare ale Memorandumului (Austria, Belgia, Republica Cehă, Franţa, Germania, Italia, Portugalia şi Spania). Obiectul schimbului transfrontalier de informaţii îl constituie persoanele juridice rezidente în ţările participante care înregistrează o expunere totală egală cu sau mai mare de 25 000 euro; expunerea se referă numai la suma trasă a creditelor şi la suma angajamentelor debitorului de tipul scrisorilor de garanţie.

Tabel 3. Principalii indicatori privind schimbul transfrontalier de informaţii

Indicatori	Registre de credit partenere*							
	Total	AT	CZ	DE**	ES	FR	IT	PT
Număr debitori rezidenţi primiţi pentru identificare pentru perioada martie-decembrie 2012	973	396	7	146	51	80	293	2
Suma totală a creditelor şi angajamentelor primită pentru debitorii rezidenţi în România în luna decembrie 2012 (mil. euro), *din care:*	10 969,6	6 964,0	26,2	3 053,1	134,4	735,5	55,5	1,0
– credite	10 440,2	6 650,8	26,2	2 847,8	131,5	735,2	48,4	0,4
– angajamente	529,4	313,2	0,0	205,3	2,9	0,3	7,1	0,6
Suma totală a creditelor şi angajamentelor transmisă pentru debitorii rezidenţi în România în luna decembrie 2012 (mil. euro), *din care:*	4 445,2	2 758,4	10,7	310,5	521,5	661,1	183,0	0,0
– credite	3 368,1	2 343,7	7,2	166,1	384,2	382,5	84,5	0,0
– angajamente	1 077,1	414,7	3,5	144,4	137,3	278,6	98,5	0,0
Număr debitori nerezidenţi trimişi pentru identificare pentru perioada martie-decembrie 2012	36	4	3	7	4	9	9	2
Suma totală a creditelor şi angajamentelor transmisă pentru debitorii nerezidenţi în luna decembrie 2012 (mil. euro), *din care:*	164,0	21,8	0,4	10,2	5,7	19,8	106,1	0,1
– credite	33,0	4,6	0,1	7,5	0,6	3,3	16,7	0,1
– angajamente	131,0	17,2	0,3	2,7	5,1	16,5	89,4	0,0
Suma totală a creditelor şi angajamentelor primită pentru debitorii nerezidenţi în luna decembrie 2012 (mil. euro), *din care:*	28 229,9	1 291,5	96,3	579,2	1 440,9	304,0	24 491,0	0,0
– credite	24 133,2	690,3	96,3	42,7	158,5	28,7	23 116,7	0,0
– angajamente	4 096,7	601,2	0,0	536,5	1 282,4	275,3	1 374,3	0,0

* Belgia a început schimbul de informaţii cu Republica Cehă şi România în luna aprilie 2013.

** Germania participă trimestrial la schimbul transfrontalier de informaţii, în timp ce restul ţărilor participă lunar.

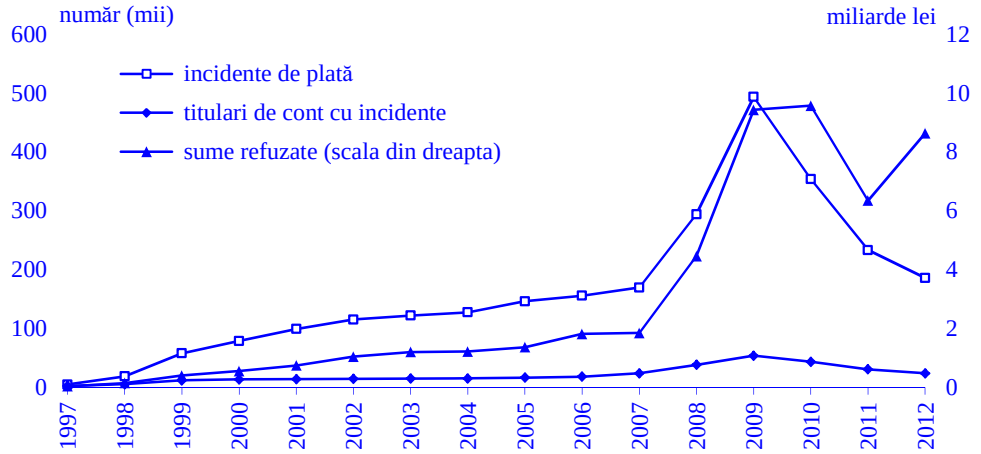
Activităţile specifice schimbului transfrontalier de informaţii pot fi grupate sintetic astfel: (i) transmiterea datelor de identificare şi a datelor de credit pentru debitorii nerezidenţi înregistraţi în baza de date a CRC către registrele centrale de credit din ţările partenere în care aceşti debitori sunt rezidenţi; (ii) primirea datelor de credit existente în bazele de date ale registrelor centrale de credit din ţările partenere pentru debitorii nerezidenţi transmişi acestor ţări de către CRC; (iii) primirea datelor de identificare şi a datelor de credit pentru debitorii rezidenţi în România înregistraţi în bazele de date ale registrelor centrale de credit din ţările partenere; (iv) transmiterea datelor de credit existente în baza de date a CRC pentru debitorii rezidenţi primiţi de la registrele centrale de credit din ţările partenere.

Centrala Incidentelor de Plăţi (CIP)

La data de 6 februarie 2012 a intrat în vigoare Regulamentul nr. 1/2012 privind organizarea şi funcţionarea la Banca Naţională a României a Centralei Incidentelor de Plăţi, care a vizat, în principal, modernizarea modalităţii de raportare a informaţiilor privind incidentele de plăţi.

Potrivit bazei de date a CIP, în anul 2012 s-au înregistrat reduceri semnificative ale numărului incidentelor de plată şi titularilor de cont care le-au generat, precum şi o creştere notabilă a sumei refuzate la plată. Aceste evoluţii s-au produs pe fondul majorării semnificative a valorii medii a sumei refuzate pentru un instrument de plată, până la suma de 46 mii lei, faţă de 27 mii lei în anul 2011. O posibilă explicaţie constă în introducerea la plată a biletelor la ordin constituite drept garanţii pentru credite deoarece debitorii în cauză nu au plătit ratele la timp.

Principalii indicatori privind incidentele de plată în perioada 1997-2012

Comparativ cu sfârşitul anului anterior, la 31 decembrie 2012 numărul titularilor de cont înregistraţi cu incidente a scăzut cu 21,4 la sută, ajungând la 24 137, iar numărul incidentelor de plată s-a diminuat cu 20,3 la sută, până la 186 090. Scăderea numărului incidentelor de plată a fost determinată de reducerea numărului titularilor de cont care le-au produs, precum şi a numărului mediu de incidente produse de un titular de cont. Totodată, numărul titularilor de cont declaraţi în interdicţie bancară s-a diminuat cu 35,4 la sută (de la 3 454 în anul 2011 la 2 232 în anul 2012). Concomitent, se constată şi scăderea semnificativă a numărului de persoane fizice

raportate cu incidente de plată – în cursul anului 2012 au fost raportate 467 persoane fizice care au produs incidente de plată, preponderent cu bilete la ordin, comparativ cu un număr de 1 604 în anul 2011.

Creşterea substanţială a valorii medii a sumei refuzate pentru un instrument de plată a determinat majorarea valorii sumelor refuzate la plată cu 36,0 la sută, până la 8 632 milioane lei la 31 decembrie 2012, faţă de 6 345 milioane lei la sfârşitul anului 2011.

În anul 2012, 14 instituţii de credit au raportat 88,1 la sută din numărul total al incidentelor de plată şi 88,8 la sută din valoarea totală a sumei refuzate, cel mai frecvent motiv de refuz la plată fiind în continuare lipsa totală sau parţială de disponibil (62,7 la sută din totalul motivelor de refuz).

În cursul anului 2012 au fost înregistrate 3,43 milioane interogări ale bazei de date a CIP (o diminuare anuală de 14 la sută), efectuate de instituţiile de credit în nume propriu sau în numele clienţilor. Prin aceste interogări au fost solicitate informaţii despre titularii de cont, pentru a se verifica dacă pe numele acestora s-au înregistrat incidente de plată.

În conformitate cu prevederile Regulamentului BNR nr. 1/2012, banca centrală răspunde solicitărilor primite de la autorităţile publice cu privire la situaţia înscrierii în baza de date a CIP a unor titulari de cont. În cursul anului 2012 s-a răspuns unui număr de 1 036 solicitări de acest tip, comparativ cu 1 584 în anul 2011.

În baza Ordonanţei Guvernului nr. 27/2002 privind reglementarea activităţii de soluţionare a petiţiilor, aprobată prin Legea nr. 233/2002, precum şi a Legii nr. 677/2001 pentru protecţia persoanelor cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal şi libera circulaţie a acestor date, în cursul anului 2012 s-a răspuns unui număr de 76 petenţi (35 persoane fizice şi 41 persoane juridice), care au solicitat informaţii referitoare la datele raportate la Centrala Incidentelor de Plăţi pe numele lor, comparativ cu 157 petenţi (54 persoane fizice şi 103 persoane juridice) în anul 2011.

3. Planificarea pentru situaţii neprevăzute şi gestiunea crizelor financiare

Obiectivele asumate de BNR pe linia planificării pentru situaţii neprevăzute şi gestiunea crizelor financiare în cursul anului 2012 au vizat testarea instrumentarului de intervenţie şi a procedurilor sale de aplicare pe baza unui exerciţiu de simulare. Acţiunea, prevăzută în Planul de măsuri pentru implementarea Pactului Euro Plus, a beneficiat de implicarea experţilor Băncii Mondiale. Cu această ocazie, a fost testat modul în care autorităţile reacţionează la evoluţii nefavorabile în sectorul financiar şi, mai ales, la evenimente de natură sistemică. Totodată, au fost examinate coerenţa cadrului legislativ şi calitatea politicilor de gestiune a crizelor financiare, pe baza a trei scenarii de criză.

O direcţie distinctă a planificării pentru situaţii neprevăzute a constat în dezvoltarea cadrului de comunicare externă pentru evenimente cu risc ridicat la adresa stabilităţii

financiare. Rolul unui astfel de mecanism este acela de a contribui la menţinerea încrederii (în special a creditorilor instituţionali) în capacitatea băncilor de a-şi onora obligaţiile, inclusiv de a-şi îndeplini, fără sincope, funcţiile în economie. Totodată, elaborarea politicii de comunicare în situaţii de criză întăreşte capacitatea BNR de a implementa strategia de informare externă într-o manieră eficientă, consecventă şi coordonată. Pentru a evita deviaţiile nedorite de la obiectivele operaţionale ale comunicării externe în cursul desfăşurării fenomenului cu risc la adresa stabilităţii financiare din România, au fost pregătite machete de comunicate de presă în funcţie de diferitele tipuri de măsuri de intervenţie. Astfel, se asigură o claritate superioară conţinutului mesajelor transmise atât pieţei bancare, cât şi publicului larg, condiţie-cheie pentru prevenirea declanşării unor procese sistemice.

BNR continuă revizuirea procedurilor interne pentru instrumentele de stabilizare, în linie cu cele mai bune practici internaţionale de soluţionare a băncilor-problemă. Este analizată, totodată, necesitatea completării setului actual de instrumente pentru soluţionarea ameninţărilor provenind din deteriorarea situaţiei entităţilor bancare supravegheate de BNR sau a grupurilor din care acestea fac parte, în funcţie de cerinţele viitorului cadru european pentru redresarea şi rezoluţia instituţiilor de credit şi a întreprinderilor de investiţii. O componentă vizată în acest sens este mecanismul recapitalizării interne, care permite ajustarea valorii creanţelor creditorilor instituţiilor bancare şi/sau conversia acestora în fonduri proprii. Alături de Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar, BNR va revizui corespunzător politica de finanţare a instrumentelor de rezoluţie, inclusiv contribuţiile instituţiilor de credit la Fondul de restructurare bancară.

Un rol important în ceea ce priveşte stabilirea direcţiilor strategice de acţiune pentru gestionarea riscurilor sistemice la nivelul sectorului financiar este îndeplinit de Comitetul Naţional pentru Stabilitate Financiară (CNSF). Banca centrală, în calitatea sa de entitate care deţine preşedinţia CNSF, a continuat în 2012 organizarea şedinţelor acestui organism.

Întâlnirile CNSF au asigurat promovarea schimbului de opinii privind impactul potenţial al crizei financiare internaţionale asupra instituţiilor, pieţelor şi infrastructurii financiare, precum şi asupra economiei reale româneşti. Membrii Comitetului au analizat, totodată, Recomandarea privind mandatele macroprudenţiale naţionale, publicată de Comitetul European pentru Risc Sistemic (CERS), precum şi aranjamentele instituţionale pentru implementarea politicilor macroprudenţiale la nivelul unor state membre ale Uniunii Europene. În acest context, elementul central a fost reprezentat de pregătirea raportului intermediar privind mandatul macroprudenţial în România, ca o primă etapă pentru transpunerea Recomandării CERS în legislaţia naţională.

Capitolul III. Autorizarea şi reglementarea instituţiilor financiare

1. Autorizarea şi notificarea instituţiilor financiare

1.1. Autorizarea instituţiilor de credit

Prerogativele Băncii Naţionale a României în domeniul autorizării instituţiilor de credit sunt stabilite prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 99/2006 privind instituţiile de credit şi adecvarea capitalului, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 227/2007, cu modificările şi completările ulterioare. În anul 2012, Banca Naţională a României nu a autorizat nicio instituţie de credit.

La data de 30 august 2012 a fost înscrisă în Registrul instituţiilor de credit, Partea a II-a, Secţiunea a II-a, TBI Bank EAD Sofia – Sucursala Bucureşti.

La data de 1 octombrie 2012 a fost radiată din Registrul instituţiilor de credit, Partea I, Secţiunea I, Banca C.R. Firenze Romania S.A. care a fuzionat prin absorbţie cu Banca Comercială Intesa Sanpaolo România S.A.

1.2. Autorizarea instituţiilor de plată

În baza competenţelor pe linia reglementării, autorizării şi supravegherii prudenţiale a instituţiilor de plată, preluate potrivit dispoziţiilor Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 113/2009 privind serviciile de plată (aprobată cu modificări prin Legea nr. 197/2010), cu modificările şi completările ulterioare, şi respectiv a Regulamentului Băncii Naţionale a României nr. 21/2009 privind instituţiile de plată, cu modificările şi completările ulterioare, Banca Naţională a României a înscris în Registrul instituţiilor de plată 14 agenţi ai unor instituţii de plată, alte 2 cereri de autorizare fiind în curs de soluţionare la sfârşitul anului 2012.

1.3. Autorizarea instituţiilor emitente de monedă electronică

În baza competenţelor pe linia reglementării, autorizării şi supravegherii prudenţiale a instituţiilor emitente de monedă electronică, preluate potrivit dispoziţiilor Legii nr. 127/2011 privind activitatea de emitere de monedă electronică şi respectiv a Regulamentului Băncii Naţionale a României nr. 8/2011 privind instituţiile emitente de monedă electronică, BNR avea spre soluţionare, la sfârşitul anului 2012, o cerere de autorizare ca instituţie emitentă de monedă.

1.4. Notificarea instituţiilor financiare nebancare

În anul 2012 a continuat procesul de notificare şi înscriere în registre a instituţiilor financiare nebancare nou-înfiinţate. În conformitate cu prevederile Legii nr. 93/2009 privind instituţiile financiare nebancare, cu modificările şi completările ulterioare, au fost supuse procedurii de notificare şi înscriere în Registrul general 5 instituţii

financiare nebancare, în Registrul special 4 instituţii financiare nebancare, iar în Registrul de evidenţă 230 instituţii financiare nebancare.

Totodată, au fost radiate din Registrul general 21 instituţii financiare nebancare, din Registrul special 5 instituţii financiare nebancare, iar din Registrul de evidenţă 96 instituţii financiare nebancare.

2. Cadrul legislativ şi de reglementare a instituţiilor de credit

În planul reglementării prudenţiale, anul 2012 a consemnat progrese semnificative, adoptarea de noi reglementări având următoarele obiective:

a) modificarea şi completarea cadrului legislativ care reglementează măsurile de stabilizare ce pot fi adoptate de Banca Naţională a României cu scopul de a permite punerea în aplicare cu celeritate a măsurii de stabilizare care constă în implicarea Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar în calitate de acţionar la o instituţie de credit (Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 43/2012 pentru modificarea art. 240^{28} alin. (1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 99/2006 privind instituţiile de credit şi adecvarea capitalului);

b) modificarea şi completarea cadrului legislativ privind supravegherea suplimentară a conglomeratelor financiare, pentru transpunerea unor prevederi din Directiva nr. 2010/78/UE de modificare a Directivelor 98/26/CE, 2002/87/CE, 2003/6/CE, 2003/41/CE, 2003/71/CE, 2004/39/CE, 2004/109/CE, 2005/60/CE, 2006/48/CE, 2006/49/CE şi 2009/65/CE în ceea ce priveşte competenţele Autorităţii Europene de Supraveghere (Autoritatea Bancară Europeană), ale Autorităţii Europene de Supraveghere (Autoritatea Europeană pentru Asigurări şi Pensii Ocupaţionale) şi ale Autorităţii Europene de Supraveghere (Autoritatea Europeană pentru Valori Mobiliare şi Pieţe) – Directiva Omnibus (Legea nr. 183/2012 pentru modificarea şi completarea Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 98/2006 privind supravegherea suplimentară a instituţiilor de credit, a societăţilor de asigurare şi/sau de reasigurare, a societăţilor de servicii de investiţii financiare şi a societăţilor de administrare a investiţiilor dintr-un conglomerat financiar). Prin adoptarea acestei legi a fost realizată transpunerea prevederilor care se referă la: necesitatea informării Comitetului comun al autorităţilor europene de supraveghere de către coordonatorul cu atribuţii de coordonare a supravegherii suplimentare a unui conglomerat financiar despre identificarea grupului ca fiind conglomerat financiar şi despre desemnarea sa în calitate de coordonator; asigurarea schimbului de informaţii între autorităţile naţionale de supraveghere şi Comitetul European pentru Risc Sistemic; obligaţia în sarcina entităţilor din România, reglementate sau nereglementate, incluse în sfera de aplicare a unui conglomerat financiar, de a furniza informaţii la cererea autorităţilor europene de supraveghere, prin intermediul Comitetului comun; cooperarea şi schimbul de informaţii dintre autorităţile naţionale de supraveghere şi Comitetul comun, pentru îndeplinirea obiectivelor supravegherii suplimentare;

c) revizuirea, îmbunătăţirea şi completarea cadrului de reglementare aferent clasificării creditelor şi plasamentelor, precum şi ajustărilor prudenţiale de valoare:

1. îmbunătăţirea cadrului de raportare prin emiterea Ordinului Băncii Naţionale a României nr. 9/2012 pentru modificarea Ordinului Băncii Naţionale a României nr. 25/2011 privind raportarea situaţiilor aferente aplicării Regulamentului Băncii Naţionale a României nr. 11/2011 privind clasificarea creditelor şi plasamentelor, precum şi determinarea şi utilizarea ajustărilor prudenţiale de valoare, în perioada 1 ianuarie – 31 decembrie 2012;

2. permanentizarea regimului aplicat filtrelor prudenţiale prin emiterea Regulamentului Băncii Naţionale a României nr. 16/2012 privind clasificarea creditelor şi plasamentelor, precum şi determinarea şi utilizarea ajustărilor prudenţiale de valoare;

3. înlocuirea cadrului de raportare anterior prin emiterea Ordinului Băncii Naţionale a României nr. 15/2012 privind raportarea situaţiilor aferente aplicării Regulamentului Băncii Naţionale a României nr. 16/2012 privind clasificarea creditelor şi plasamentelor, precum şi determinarea şi utilizarea ajustărilor prudenţiale de valoare;

d) revizuirea cadrului actual de reglementare din perspectiva conformării cu Recomandările CERS privind finanţarea în dolari SUA a instituţiilor de credit (ESRB/2011/2), prin emiterea Regulamentului Băncii Naţionale a României nr. 10/2012 pentru modificarea Regulamentului Băncii Naţionale a României nr. 18/2009 privind cadrul de administrare a activităţii instituţiilor de credit, procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri şi condiţiile de externalizare a activităţilor acestora;

e) îmbunătăţirea şi completarea cadrului de administrare internă a riscului din activitatea de creditare în valută a debitorilor expuşi la riscul valutar, prin asigurarea conformării cadrului de reglementare cu cerinţele aferente Recomandării D – Administrarea internă a riscului din cadrul Recomandărilor CERS privind creditarea în valută (CERS/2011/1) prin emiterea Regulamentului BNR nr. 15/2012 pentru completarea Regulamentului Băncii Naţionale a României nr. 18/2009 privind cadrul de administrare a activităţii instituţiilor de credit, procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri şi condiţiile de externalizare a activităţilor acestora, cu modificările şi completările ulterioare. Regulamentul menţionat impune instituţiilor de credit să integreze în mod adecvat riscurile determinate de creditarea în valută a debitorilor expuşi la riscul valutar în sistemul intern de administrare a riscului, prin determinarea unor costuri interne aferente acestora, precum şi prin calcularea, menţinerea şi alocarea de capital intern în vederea acoperirii acestor riscuri;

f) modificarea cadrului de reglementare aferent băncilor de economisire şi creditare în domeniul locativ în sensul includerii garanţiilor reale mobiliare pe sume de bani în categoria celor pe baza cărora se determină contingentul minim al creditelor garantate, prin emiterea Normei Băncii Naţionale a României nr. 1/2012 pentru modificarea art. 11 din Normele Băncii Naţionale a României nr. 5/2003 privind condiţiile specifice de funcţionare a caselor de economii pentru domeniul locativ;

g) transpunerea în cadrul de raportare a cerinţelor Autorităţii Bancare Europene în domeniul remunerării prin emiterea:

1. Ordinului Băncii Naţionale a României nr. 13/2012 privind exerciţiul de raportare de către instituţiile de credit a informaţiilor referitoare la remunerarea angajaţilor acestora;

2. Ordinului Băncii Naţionale a României nr. 14/2012 privind exerciţiul de raportare de către instituţiile de credit a informaţiilor referitoare la angajaţii care beneficiază de remuneraţii de nivel înalt;

h) completarea cadrului aferent expunerilor mari prin transpunerea recomandărilor relevante prevăzute de următoarele ghiduri emise de Comitetul Supraveghetorilor Bancari Europeni (CEBS):

1. Ghid privind regimul revizuit al expunerilor mari – Instrucţiunile Băncii Naţionale a României din 14 septembrie 2012 referitoare la implementarea regimului expunerilor mari;

2. Ghid privind art. 106(2) lit. c) şi lit. d) din Directiva 2006/48 – Instrucţiunile Băncii Naţionale a României din 21 mai 2012 referitoare la aplicarea prevederilor art. 4 lit. c) şi d) din Regulamentul BNR-CNVM nr. 14/24/2010;

i) completarea cadrului aferent lichidităţii prin transpunerea Ghidului CEBS privind alocarea cost/beneficiu din perspectiva lichidităţii – Instrucţiunile Băncii Naţionale a României din 14 septembrie 2012 privind alocarea costurilor, beneficiilor şi riscurilor de lichiditate;

j) preluarea sub formă de instrucţiuni a ghidurilor CEBS referitoare la tratamentul extinderilor şi modificărilor aduse abordării avansate de evaluare utilizate de instituţiile de credit la determinarea cerinţei de capital pentru riscul operaţional, la operaţiunile de securitizare şi la gestionarea riscului operaţional în activităţi legate de piaţă. În acest sens, au fost emise următoarele instrucţiuni:

1. Instrucţiunile din 19 iulie 2012 referitoare la tratamentul şi modalitatea de comunicare a extinderilor şi modificărilor aduse abordării avansate de evaluare utilizate de instituţiile de credit la determinarea cerinţei de capital pentru riscul operaţional, care transpun recomandările documentului *EBA Guidelines on Advanced Measurement Approach (AMA) – Extensions and Changes (GL45)*;

2. Instrucţiunile din 19 iulie 2012 referitoare la aplicarea cerinţei de reţinere a unui interes economic net în cadrul unei tranzacţii de securitizare, care asigură transpunerea recomandărilor emise de Comitetul Supraveghetorilor Bancari Europeni în cadrul documentului *Guidelines to Article 122a of the Capital Requirements Directive*;

3. Instrucţiunile din 3 decembrie 2012 referitoare la administrarea de către instituţiile de credit a riscului operaţional rezultat din activităţile legate de operaţiunile derulate pe pieţe, care asigură transpunerea recomandărilor emise de Comitetul Supraveghetorilor Bancari Europeni în cadrul documentului *Guidelines on the Management of Operational Risks in Market-Related Activities*;

k) completarea cadrului aferent fondurilor proprii în vederea asigurării aplicabilităţii prevederilor referitoare la tratamentul rezultatului reportat din trecerea la IFRS pentru determinarea fondurilor proprii până la auditarea situaţiilor financiare ale

anului 2012 (care se va realiza în anul 2013) şi la perioadele de raportare rămase de la abrogarea prevederilor Ordinului BNR nr. 26/2011 până la auditarea situaţiilor financiare ale anului 2012. În acest sens a fost emis Ordinul BNR nr. 16/2012 privind unele dispoziţii de aplicare a cerinţelor referitoare la determinarea fondurilor proprii în contextul abrogării Ordinului Băncii Naţionale a României nr. 26/2011 privind unele dispoziţii de aplicare a cerinţelor de prudenţă bancară în contextul modificărilor legislative legate de implementarea Standardelor Internaţionale de Raportare Financiară la nivel individual, ce intră în vigoare la data de 1 ianuarie 2012.

De la data dobândirii de către România a calităţii de stat membru al Uniunii Europene, Banca Naţională a României, prin reprezentanţii săi în cadrul structurilor comunitare, participă activ, prin formularea de poziţii, atât la stabilirea la nivel european a strategiilor în domeniul reglementării prudenţiale, cât şi la elaborarea textelor noilor directive/regulamente/standarde tehnice.

3. Reglementarea activităţii instituţiilor financiare nebancare

Ca urmare a eficienţei limitate în timp a măsurii adoptate de Banca Naţională a României – în contextul crizei financiare, cu scopul de a acorda posibilitatea creditorilor să utilizeze toate resursele pentru îmbunătăţirea gradului de capitalizare – privind reglementarea posibilităţii ca BNR să acorde, în cazuri excepţionale, un termen limită în care instituţiile financiare nebancare înscrise în Registrul Special care depăşesc limitele stabilite pentru valoarea expunerilor să se conformeze cu cerinţele de reglementare, a fost reconsiderat pe fond tratamentul aplicat expunerilor instituţiilor financiare nebancare. În acest sens, având în vedere că eficienţa măsurii a fost redusă în special în cazul IFN aflate în grupuri financiar-bancare, ale căror expuneri faţă de instituţiile de credit persoane juridice române din cadrul grupului au depăşit limitele permise datorită plasamentelor făcute la acestea, în cadrul Regulamentului Băncii Naţionale a României nr. 8/2012 pentru modificarea Regulamentului BNR nr. 20/2009 privind instituţiile financiare nebancare s-a redefinit expunerea prin raportare strict la activele şi elementele din afara bilanţului care sunt purtătoare de risc de credit generat exclusiv de activitatea de creditare, la nivelul expunerilor nemaifiind luate în calcul plasamentele constituite de instituţiile financiare nebancare.

4. Reglementarea clasificării creditelor şi constituirii, regularizării şi utilizării provizioanelor specifice de risc de credit, aplicabilă entităţilor supravegheate de Banca Naţională a României, altele decât instituţiile de credit

În contextul trecerii la aplicarea de către instituţiile de credit a IFRS şi al intrării în vigoare pentru această categorie de entităţi a unui cadru normativ distinct referitor la clasificarea şi provizionarea creditelor, care a determinat abrogarea reglementărilor anterioare ale BNR în materie, a fost emis Regulamentul Băncii Naţionale a României nr. 5/2012 privind clasificarea creditelor şi constituirea, regularizarea şi utilizarea provizioanelor specifice de risc de credit aplicabil entităţilor supravegheate de

Banca Naţională a României, altele decât instituţiile de credit. Actul normativ preia, pentru instituţiile financiare nebancare şi prestatorii de servicii de plată ce desfăşoară activitate de creditare (instituţii de plată şi instituţii emitente de monedă electronică), prevederile reglementărilor anterioare, instituind modificări în ceea ce priveşte conţinutul criteriului de clasificare ce are în vedere iniţierea de proceduri (judiciare sau nu) prevăzute de lege pentru recuperarea creanţelor de către creditor şi majorând, în anumite cazuri, valoarea maximă a coeficientului de ajustare a garanţiilor aferente principalului creditelor clasificate în categoria pierdere, de la 0,25 la 0,5.

5. Reglementarea condiţiilor de acordare şi derulare a creditelor

Având în vedere obligaţiile ce revin Băncii Naţionale a României pentru implementarea Recomandărilor CERS privind creditarea în valută (CERS/2011/1), a fost emis Regulamentul BNR nr. 17/2012 privind unele condiţii de creditare, care vizează introducerea în cadrul de reglementare existent a unor prevederi care să asigure conformarea cu recomandările CERS A.1, B.2, B.3 şi G, respectiv: (i) impunerea obligaţiei creditorilor monitorizaţi/supravegheaţi de banca centrală de a informa solicitanţii de credit în valută (persoane fizice şi entităţi nefinanciare) neacoperiţi natural la riscul valutar în legătură cu impactul pe care l-ar avea asupra nivelului ratelor de credit deprecierea severă a monedei naţionale şi, după caz, deprecierea severă a monedei naţionale asociată cu majorarea dobânzii; (ii) impunerea obligaţiei creditorilor supravegheaţi de banca centrală de a condiţiona accesul la credite în valută pentru entităţile nefinanciare neprotejate natural sau financiar la riscul valutar de îndeplinirea unor criterii, stabilite prin reglementări interne ale împrumutătorului, care să demonstreze că entitatea ar avea o capacitate de rambursare foarte bună a finanţării în valută chiar şi în condiţii de depreciere severă a monedei naţionale asociată cu majorarea ratei dobânzii respectivei valute; (iii) instituirea obligaţiei creditorilor supravegheaţi de banca centrală de a stabili condiţii mai stricte de acordare şi garantare a creditelor în valută acordate entităţilor nefinanciare neprotejate la riscul valutar, comparativ cu cele aferente creditelor similare în monedă naţională; (iv) impunerea obligaţiei aplicării de către creditori – persoane juridice române care desfăşoară activitate de creditare în alte state membre în baza „paşaportului european” potrivit Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 99/2006 privind instituţiile de credit şi adecvarea capitalului, cu modificările şi completările ulterioare – a cerinţelor privind creditarea în valută, stabilite de autorităţile competente din statele membre-gazdă şi publicate pe *website*-ul Băncii Naţionale a României în urma comunicării realizate de respectivele autorităţi competente. În plus, regulamentul include prevederi vizând lămurirea unor aspecte care, pe parcursul aplicării practice a reglementării în vigoare la această dată, au relevat necesitatea unor clarificări.

6. Cadrul legislativ şi de reglementare contabilă pentru instituţiile care intră în sfera de reglementare a Băncii Naţionale a României[1]

Banca Naţională a României, în calitate de autoritate de reglementare contabilă pentru instituţiile care intră în sfera sa de reglementare, şi-a manifestat permanent preocuparea pentru crearea unui cadru de reglementare contabilă în concordanţă cu cerinţele Uniunii Europene şi cu cele mai bune practici în materie, având în vedere, pe de o parte, evoluţiile economice şi financiare în direcţia internaţionalizării intense a operaţiunilor bancare, iar pe de altă parte, dezvoltarea şi globalizarea pieţelor.

Începând cu data de 1 ianuarie 2012, instituţiile de credit au trecut la aplicarea efectivă a Standardelor Internaţionale de Raportare Financiară, respectiv ca bază a contabilităţii şi pentru întocmirea situaţiilor financiare individuale, reglementările contabile aplicabile fiind cele conforme cu IFRS (Ordinul BNR nr. 27/2010). Reglementările contabile aplicabile celorlalte entităţi care intră în sfera de reglementare a BNR, aprobate prin Ordinul BNR nr. 27/2011, prevăd faptul că, începând de la aceeaşi dată, situaţiile financiare anuale individuale se întocmesc în conformitate cu directivele europene, iar situaţiile financiare consolidate în conformitate cu IFRS.

În cursul anului 2012, în planul reglementării contabile au fost adoptate noi reglementări având următoarele obiective:

1. modificarea şi completarea reglementărilor contabile conforme cu IFRS (Ordinul BNR nr. 27/2010), în vederea cuprinderii în cadrul acestora a propunerilor primite de la instituţiile de credit, rezultate din aplicarea efectivă a IFRS, în special în ceea ce priveşte înregistrarea deprecierii aferente activelor financiare nesemnificative la nivel individual, impunându-se modificarea, în mod corespunzător, a conţinutului conturilor de ajustări pentru deprecieri identificate la nivel individual (precum şi a conturilor de venituri şi cheltuieli corespunzătoare) pentru clarificarea faptului că acestea se referă la ajustări specifice pentru deprecieri identificate la nivel individual, indiferent de gradul de semnificaţie al activelor (Ordinul BNR nr. 2/2013);
2. elaborarea unei noi reglementări care să prevadă formatul standardizat al raportărilor contabile anuale solicitate instituţiilor de credit de către Ministerul Finanţelor Publice, având în vedere necesităţile de informaţii ale acestei instituţii, în condiţiile în care IFRS nu prevăd un format standardizat pentru situaţiile financiare anuale (Ordinul BNR nr. 1/2013);
3. actualizarea reglementării privind Sistemul de raportare contabilă semestrială aplicabil entităţilor ce intră în sfera de reglementare contabilă a BNR, prin emiterea Ordinului BNR nr. 10/2012, având în vedere aplicarea de către instituţiile de credit, începând cu exerciţiul financiar al anului 2012, a Reglementărilor contabile conforme cu IFRS (care nu instituie un format standard pentru situaţiile financiare), precum şi respectarea cerinţelor de

[1] Instituţiile de credit, instituţiile financiare nebancare, instituţiile de plată şi instituţiile emitente de monedă electronică ce acordă credite legate de serviciile de plată şi a căror activitate este limitată la prestarea de servicii de plată, respectiv emiterea de monedă electronică şi prestarea de servicii de plată, precum şi Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar.

raportare impuse de către Ministerul Finanţelor Publice, pentru asigurarea unui sistem unitar de informare la nivelul economiei naţionale;

4. actualizarea cadrului de raportare periodică pentru sucursalele din România ale instituţiilor de credit din alte state membre, cuprinzând informaţiile statistice de natură financiar-contabilă (Ordinul BNR nr. 2/2011), prin emiterea Ordinului BNR nr. 7/2012, în vederea corelării cu modificările aduse cadrului de raportare FINREP la nivel individual (Ordinul BNR nr. 8/2012).

În vederea asigurării condiţiilor optime pentru aplicarea unitară de către instituţiile de credit a reglementărilor în vigoare privind cadrul de raportare FINREP (elaborat de Autoritatea Bancară Europeană), atât la nivel consolidat, cât şi la nivel individual (Ordinele BNR nr. 1/2011 şi nr. 3/2011), în cursul anului 2012 au fost adoptate următoarele reglementări:

1. Ordinul BNR nr. 6/2012, pentru completarea Ordinului BNR nr. 1/2011 cu o serie de precizări metodologice privind aplicarea cadrului de raportare FINREP la nivel consolidat de către instituţiile de credit, având în vedere răspunsurile formulate, la nivelul grupului tehnic constituit în cadrul EBA, la întrebările de implementare a cadrului de raportare FINREP;
2. Ordinul BNR nr. 8/2012, pentru corelarea cadrului de raportare FINREP la nivel individual, aplicabil instituţiilor de credit, cu cel la nivel consolidat având în vedere propunerile şi observaţiile rezultate din aplicarea efectivă a cadrului de raportare FINREP la nivel individual conform IFRS, primite de la direcţiile de resort din BNR, de la firmele de audit şi de la instituţiile de credit.

7. Cadrul legislativ şi de reglementare privind regimul valutar

În anul 2012, ca urmare a intrării în vigoare a Legii nr. 238/2011 pentru aprobarea Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 53/2008 privind modificarea şi completarea Legii nr. 656/2002 pentru prevenirea şi sancţionarea spălării banilor, precum şi pentru instituirea unor măsuri de prevenire şi combatere a finanţării actelor de terorism, Banca Naţională a României a încetat să mai reglementeze, autorizeze şi supravegheze activitatea de schimb valutar efectuată de alte entităţi decât cele care fac obiectul supravegherii prudenţiale a băncii centrale, activităţile menţionate urmând a se realiza de către Ministerul Finanţelor Publice.

În acest sens, a fost emis Regulamentul BNR nr. 6/2012 care a abrogat Norma BNR nr. 4/2005 şi a stabilit prevederi tranzitorii privind regimul autorizaţiilor şi scrisorilor de atribuire a codurilor statistice emise de către BNR.

8. Principalele obiective pentru anul 2013

I. În domeniul activităţii de reglementare prudenţială bancară

- modificarea cadrului legislativ, respectiv elaborarea proiectului de act normativ pentru modificarea Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 99/2006, în contextul:
  - transpunerii viitoarei Directive privind cerinţele de capital (CRD IV);
  - îmbunătăţirii cadrului legislativ privind măsurile de stabilizare;
  - impactului provenit din pachetul privind mecanismul unic de supraveghere;
- revizuirea întregului cadru de reglementare prudenţială acoperit de CRD IV, în vederea asigurării premiselor necesare implementării regulamentului de directă aplicare la nivelul Uniunii Europene (CRR):
  - modificarea reglementărilor în vederea transpunerii prevederilor relevante din CRD IV (autorizare, modificări în situaţia instituţiilor de credit, guvernanţă corporativă, remunerare);
  - revizuirea reglementărilor Basel II pentru asigurarea premiselor necesare implementării regulamentului de directă aplicare la nivelul UE;
  - revizuirea cadrului de reglementare (inclusiv raportările) privind filtrele prudenţiale, în sensul alinierii la cerinţele noului cadru de reglementare prudenţial european CRD IV;
  - revizuirea reglementărilor privind limitarea poziţiilor valutare ca procent din fondurile proprii;
  - asigurarea cadrului necesar pentru aplicarea noilor cerinţe de raportare elaborate la nivelul UE în contextul definitivării cadrului de reglementare prudenţială aferent pachetului CRD IV/CRR;
- modificarea cadrului legislativ şi de reglementare referitor la supravegherea suplimentară a conglomeratelor financiare, pentru asigurarea transpunerii prevederilor aplicabile instituţiilor de credit din cadrul Directivei 2011/89/UE a Parlamentului European şi a Consiliului din 16 noiembrie 2011 de modificare a Directivelor 98/78/CE, 2002/87/CE, 2006/48/CE şi 2009/138/CE în ceea ce priveşte supravegherea suplimentară a entităţilor financiare care aparţin unui conglomerat financiar;
- preluarea sub formă de instrucţiuni a ghidurilor CEBS referitoare la următoarele problematici: instrumentele de capital hibride, instrumentele de capital social (inclusiv prin modificarea cadrului de reglementare în vigoare), politicile şi practicile de remunerare, riscul de concentrare, recunoaşterea instituţiilor externe de evaluare a creditului, simulările de criză, guvernanţa internă, evaluarea adecvării membrilor structurii de conducere şi a persoanelor care deţin funcţii-cheie, cerinţa de capital pentru riscurile de nerambursare şi de migraţie adiţionale, determinarea valorii la risc în condiţii de criză;
- elaborarea unor reglementări referitoare la:

- autorizarea băncii-punte;
- raportarea operaţiunilor suspecte şi a incidentelor de fraudă;

– asigurarea conformării cadrului de reglementare naţional cu Recomandarea CERS/2012/2 privind finanţarea instituţiilor de credit şi cu Recomandarea CERS/2012/1 privind fondurile de piaţă monetară;

– formularea de poziţii în legătură cu proiectele legislative dezvoltate la nivelul forurilor din Uniunea Europeană în domeniul prudenţei bancare.

II. În domeniul activităţilor financiare şi al instituţiilor financiare nebancare

– elaborarea şi susţinerea poziţiei României în procesul de definitivare a revizuirii directivei privind schemele de garantare a depozitelor şi transpunerea acesteia în legislaţia naţională;

– participarea la elaborarea şi susţinerea poziţiei României în negocierea proiectului directivei în domeniul creditului pentru proprietăţi imobiliare şi transpunerea acesteia în legislaţia naţională, potrivit domeniilor de competenţă ale BNR;

– participarea la elaborarea poziţiei României în domeniul reglementării la nivel comunitar a aspectelor legate de soluţionarea băncilor-problemă şi la modificarea legislaţiei primare referitoare la regimul fondului de rezoluţie bancară, pentru asigurarea conformării cu prevederile directivei europene referitoare la rezoluţia băncilor cu probleme;

– elaborarea şi susţinerea poziţiei României în procesul de revizuire a directivei în domeniul prevenirii şi combaterii spălării banilor (AML) şi finanţării terorismului (CTF), pe domeniile de competenţă ale BNR, participarea la elaborarea legislaţiei primare în domeniul AML şi modificarea, potrivit necesităţilor, a reglementării BNR în domeniul AML/CTF.

III. În domeniul reglementării contabile şi valutare

– emiterea unor reglementări noi privind sistemul de raportare financiară în scopuri de supraveghere prudenţială, atât la nivel consolidat (ca urmare a revizuirii de către EBA a cadrului de raportare FINREP la nivel consolidat[2]), cât şi la nivel individual (în situaţia în care prevederile referitoare la aplicarea cadrului FINREP la nivel individual vor face obiectul unui regulament comunitar direct aplicabil), reglementări care vor cuprinde, în principal, modalitatea de exercitare a eventualelor opţiuni lăsate la latitudinea autorităţilor naţionale de supraveghere bancară şi prevederi referitoare la modalitatea de transmitere a raportărilor etc.;

– actualizarea reglementării în vigoare privind cadrul de raportare FINREP la nivel individual, ca urmare a revizuirii de către EBA a cadrului de raportare

[2] Potrivit ultimelor informaţii publicate pe *website*-ul EBA, noul cadru de raportare FINREP la nivel consolidat se va aplica începând cu data de 1 ianuarie 2014.

FINREP la nivel consolidat, în situaţia în care prevederile referitoare la aplicarea cadrului de raportare FINREP la nivel individual nu vor face obiectul unui regulament comunitar direct aplicabil;

- actualizarea cadrului de raportare periodică pentru sucursalele din România ale instituţiilor de credit din alte state membre, cuprinzând informaţiile statistice de natură financiar-contabilă, în vederea asigurării comparabilităţii informaţiilor solicitate prin această reglementare cu informaţiile similare raportate de instituţiile de credit, potrivit cadrului de raportare FINREP la nivel individual, dar şi eventualele necesităţi suplimentare de informaţii ale BNR;
- actualizarea reglementărilor contabile conforme cu IFRS (Ordinul BNR nr. 27/2010) pentru încorporarea modificărilor intervenite asupra prevederilor IFRS adoptate la nivelul UE[3], dar şi a propunerilor rezultate din aplicarea efectivă a IFRS, primite de la instituţiile de credit şi firmele de audit;
- actualizarea reglementării privind Sistemul de raportare contabilă semestrială aplicabil entităţilor care intră în sfera de reglementare contabilă a BNR (Ordinul BNR nr. 10/2012), în vederea respectării cerinţelor de raportare impuse de către MFP, pentru asigurarea unui sistem unitar de informare la nivelul economiei naţionale;
- actualizarea reglementării contabile aplicabile entităţilor care intră în sfera de reglementare a BNR, altele decât instituţiile de credit (Ordinul BNR nr. 27/2011), în funcţie de eventualele modificări ale cadrului de reglementare contabilă la nivel naţional şi comunitar, precum şi de propunerile primite de la entităţile care intră în sfera de reglementare a BNR, altele decât instituţiile de credit;
- actualizarea reglementării privind situaţiile financiare periodice aplicabile instituţiilor financiare nebancare (Ordinul BNR nr. 18/2007), în vederea corelării cadrului de raportare aplicabil instituţiilor financiare nebancare cu modificările aduse reglementărilor contabile aplicabile (Ordinul BNR nr. 27/2011);
- actualizarea reglementării privind raportarea contabilă anuală pentru necesităţi de informaţii ale MFP, aplicabilă instituţiilor de credit, în vederea respectării cerinţelor de raportare impuse de către MFP, pentru asigurarea unui sistem unitar de informare la nivelul economiei naţionale;
- actualizarea reglementărilor privind regimul valutar în funcţie de evoluţia cadrului de reglementare naţional şi european în domeniu, precum şi de obiectivele urmărite de Banca Naţională a României.

[3] Regulamentul (CE) nr. 1126/2008 al Comisiei din 3 noiembrie 2008 de adoptare a anumitor standarde internaţionale de contabilitate în conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 1606/2002 al Parlamentului European şi al Consiliului, cu modificările şi completările ulterioare.

Capitolul IV. Supravegherea prudenţială a instituţiilor financiare

1. Structura sectorului bancar

Pe parcursul anului 2012 s-au produs o serie de modificări în structura sistemului bancar românesc. Astfel, faţă de sfârşitul anului 2011, numărul instituţiilor de credit a scăzut de la 41 la 40[1] de entităţi, ca urmare a fuziunii prin absorbţie dintre Intesa Sanpaolo România şi C.R. Firenze România (banca absorbită), finalizată la 1 octombrie 2012. O schimbare s-a produs în structura acţionariatului instituţiei de credit Banca Românească S.A. – membră a Grupului National Bank of Greece, ca urmare a achiziţionării de către acţionarul majoritar National Bank of Greece a acţiunilor deţinute de către BERD. O serie de alte modificări înregistrate pe piaţa bancară din Grecia au avut ulterior impact asupra structurii acţionariatului băncilor cu capital originar din această ţară. Este cazul ATE Bank România, care a fost achiziţionată de Piraeus Bank Grecia, ca urmare a preluării de către aceasta a operaţiunilor Agricultural Bank of Greece. Totodată, au intervenit schimbări ale denumirii unor instituţii de credit, şi anume MKB Romexterra Bank S.A. şi Emporiki Bank România S.A., care au devenit Nextebank S.A., respectiv Crédit Agricole Bank România S.A..

În consecinţă, la sfârşitul anului 2012, în sistemul bancar românesc activau 32 de bănci, persoane juridice române (inclusiv o organizaţie cooperatistă de credit) şi 8 sucursale ale băncilor străine.

Tabel 1. Componenţa sistemului bancar pe forme de proprietate

număr bănci, sfârşitul perioadei

	2011	2012
Bănci persoane juridice române, *din care:*	32	31
Bănci cu capital integral sau majoritar de stat	2	2
Bănci cu capital majoritar privat, *din care:*	30	29
– cu capital majoritar autohton	4	3
– cu capital majoritar străin	26	26
Sucursale ale băncilor străine	8	8
Total bănci şi sucursale ale băncilor străine	**40**	**39**
CREDITCOOP	**1**	**1**
Total instituţii de credit	**41**	**40**

Din punct de vedere al capitalului social, la sfârşitul anului 2012 componenţa sistemului bancar românesc a fost următoarea: 2 bănci cu capital integral sau majoritar de stat (CEC Bank şi Eximbank), 3 cu capital majoritar privat autohton (Banca Comercială CARPATICA, Libra Internet Bank şi Banca Comercială

[1] Inclusiv Banca Centrală Cooperatistă CREDITCOOP.

Feroviara), 26 cu capital majoritar străin, 8 sucursale ale unor bănci străine şi o organizaţie cooperatistă de credit autorizată (Banca Centrală Cooperatistă CREDITCOOP). Segmentul băncilor cu capital majoritar privat autohton s-a redus ca urmare a migrării Băncii Transilvania la categoria băncilor cu capital majoritar străin, pe fondul unor modificări intervenite în structura acţionariatului, care au condus la creşterea cotei de participaţie a unor persoane fizice şi juridice străine la sfârşitul anului 2012.

Tabel 2. Cota de piaţă a instituţiilor de credit

sfârşitul perioadei

	Activ net bilanţier			
	2011		2012	
	mil. lei	%	mil. lei	%
Bănci cu capital românesc, *din care:*	59 294,2	16,8	36 612,9	10,0
– cu capital majoritar de stat	28 990,1	8,2	30 814,8	8,4
– cu capital majoritar privat	30 304,1	8,6	5 798,1	1,6
Bănci cu capital majoritar străin	265 381,6	75,0	296 596,7	81,1
I. Total bănci comerciale	324 675,8	91,8	333 209,6	91,1
II. Sucursalele băncilor străine	28 381,2	8,0	31 558,0	8,7
Total bănci cu capital majoritar privat, inclusiv sucursalele băncilor străine	324 066,9	91,6	333 952,8	91,4
Total bănci cu capital majoritar străin, inclusiv sucursalele băncilor străine	293 762,8	83,0	328 154,7	89,8
Total bănci şi sucursale ale băncilor străine (I+II)	**353 057,0**	**99,8**	**364 767,6**	**99,8**
CREDITCOOP	**853,9**	**0,2**	**850,5**	**0,2**
Total instituţii de credit	**353 910,9**	**100,0**	**365 618,1**	**100,0**

La sfârşitul anului 2012, activul bilanţier agregat net al sistemului bancar s-a situat la un nivel de 365,6 miliarde lei, marcând o creştere nominală cu 3,3 la sută faţă de finele anului anterior, atribuită în principal evoluţiei cursului de schimb. În structură, se poate remarca o creştere a ponderii deţinute de activul net bilanţier al sucursalelor băncilor străine (cu 0,7 puncte procentuale), în detrimentul cotei aferente băncilor comerciale, persoane juridice române. Activele deţinute de băncile cu capital majoritar străin s-au majorat, exclusiv datorită deplasării Băncii Transilvania din grupa băncilor cu capital privat românesc în cea a băncilor cu capital străin. În consecinţă, ponderea deţinută de activele băncilor cu capital majoritar străin (mai puţin sucursalele băncilor străine) în totalul activelor sistemului bancar a crescut cu 6,1 puncte procentuale faţă de 31 decembrie 2011, ajungând la 81,1 la sută.

În ceea ce priveşte ierarhia băncilor în funcţie de cota de piaţă, grupa băncilor cu active de peste 5 la sută în volumul total al activelor sistemului deţinea o pondere de 60,5 la sută la finele anului 2012, în timp ce grupa băncilor de mărime mijlocie (cu active cuprinse între 1 la sută şi 5 la sută) deţinea 33,8 la sută, iar cea a băncilor cu active mai mici de 1 la sută avea o pondere de numai 5,7 la sută.

Ponderea deţinută de primele cinci bănci[2] în volumul agregat al activelor a fost de 54,7 la sută, în cel al creditelor de 54,4 la sută, în cel al depozitelor de 54,9 la sută, în cel al capitalurilor proprii de 52,8 la sută şi în cel al titlurilor de stat de 56,3 la sută.

Tabel 3. Ponderea instituţiilor de credit în volumul agregat al capitalului

sfârşitul perioadei

	Capital social/de dotare			
	2011		2012	
	mil. lei	%	mil. lei	%
Bănci cu capital românesc, *din care:*	4 166,2	22,8	3 630,4	14,5
– cu capital majoritar de stat	1 848,4	10,1	3 002,5	12,0
– cu capital majoritar privat	2 317,8	12,7	627,9	2,5
Bănci cu capital majoritar străin	13 701,4	74,9	20 956,9	83,7
I. Total bănci comerciale	17 867,6	97,7	24 587,3	98,2
II. Sucursalele băncilor străine	295,7	1,6	323,9	1,3
Total bănci cu capital majoritar privat, inclusiv sucursalele băncilor străine	16 314,9	89,2	21 908,7	87,5
Total bănci cu capital majoritar străin, inclusiv sucursalele băncilor străine	13 997,1	76,5	21 280,8	85,0
Total bănci şi sucursale ale băncilor străine (I+II)	**18 163,3**	**99,3**	**24 911,2**	**99,5**
CREDITCOOP	**126,0**	**0,7**	**132,6**	**0,5**
Total instituţii de credit	**18 289,3**	**100,0**	**25 043,8**	**100,0**

În cursul anului 2012, sistemul bancar românesc a continuat să se caracterizeze printr-o capitalizare adecvată în raport cu volumul activelor şi nivelul de risc asumat. Pe lângă injecţiile de capital ale acţionarilor, repartizările din profitul net anual, precum şi conversiile de credite subordonate în capital social, care au contribuit la menţinerea unui nivel corespunzător al fondurilor proprii, un rol important în conservarea unei poziţii confortabile a solvabilităţii a revenit şi ajustărilor pozitive de capital social/de dotare, ca urmare a efectului tehnic al introducerii Standardelor Internaţionale de Raportare Financiară (IFRS), concretizat, în principal, în aplicarea indicelui preţurilor de consum pentru perioada în care economia românească a fost caracterizată de hiperinflaţie[3]. Astfel, s-a remarcat creşterea capitalului social/de dotare atât în termeni nominali, cu 36,9 la sută, cât şi în termeni reali, cu 33,6 la sută.

Din punct de vedere al ţărilor care deţin participaţii la capitalul social al băncilor autohtone şi al sucursalelor băncilor străine, la finele anului 2012, Grecia a ocupat prima poziţie investiţională (21,2 la sută), însă s-a menţinut pe trendul descendent început în 2010 când ponderea în totalul sistemului bancar a fost de 25,5 la sută. Următoarele două poziţii în capitalul agregat au fost în continuare ocupate de Austria şi Olanda, cu ponderi neschimbate faţă de nivelul lunii decembrie 2011 – 20,8 la sută, respectiv 11,6 la sută.

[2] Stabilite în funcţie de mărimea activelor.

[3] Este cazul capitalului constituit înainte de 1 ianuarie 2004.

În contextul aderării României la UE şi al liberalizării pieţei serviciilor, în anul de referinţă 415 instituţii străine au notificat intenţia de a desfăşura activitate bancară în mod direct pe teritoriul României, dintre care 247 instituţii bancare, 3 instituţii financiare nebancare, 29 instituţii emitente de monedă electronică şi 136 instituţii de plată.

2. Performanţe şi perspective ale sectorului bancar

În ansamblu, 2012 a fost un an dificil pentru băncile comerciale care activează în România, acestea fiind nevoite să facă faţă deteriorării potenţialului economic şi evoluţiilor pieţei valutare (cu impact asupra cererii reale de creditare), majorării ratei riscului de credit şi a creditelor neperformante (cu consecinţe asupra rezultatelor financiare) şi implementării graduale a noilor cerinţe Basel III.

Propagarea influenţelor de pe piaţa financiară străină, în special pe canalul relaţiei cu băncile-mamă, a determinat schimbări ale caracteristicilor sistemului bancar românesc, cu deosebire de natura volumului şi a trendului finanţării externe. De asemenea, începând cu 1 ianuarie 2012, o provocare pentru sistemul bancar a constat în implementarea IFRS – proces complex care a adus schimbări fundamentale modului de raportare contabilă, cu impact semnificativ asupra datelor financiare şi care a necesitat, printre altele, restructurarea sistemelor informaţionale interne.

În acest context, rezultatele la nivel agregat relevă, şi pentru anul 2012, o extindere moderată a activităţii bancare, activele totale nete înregistrând o creştere cu 3,3 la sută (în termeni nominali), de la 353 910,9 milioane lei la 31 decembrie 2011 la 365 618,1 milioane lei la 31 decembrie 2012. Exprimat în euro, activul agregat net a crescut cu numai 0,8 la sută, respectiv de la 81 929,5 milioane euro la 82 556,5 milioane euro.

Totodată, gradul de intermediere financiară s-a diminuat, în principal pe fondul incertitudinilor de pe piaţa financiară internaţională şi al restructurării activităţii băncilor-mamă, având în vedere faptul că sectorul bancar românesc este dominat de bănci cu capital străin din zona euro – aproximativ 90 la sută – şi, în consecinţă, este dependent în mare măsură de strategiile la nivel de grup şi de liniile de finanţare de la băncile-mamă. Astfel, intermedierea financiară, calculată ca pondere a activelor bancare în PIB, a scăzut de la 63,6 la sută în 2011 la 62,2 la sută în 2012.

Adecvarea capitalului

Gradul de capitalizare a băncilor româneşti s-a situat la un nivel confortabil şi pe parcursul anului 2012, ca urmare a măsurilor de supraveghere adoptate de banca centrală şi a menţinerii expunerilor băncilor-mamă participante în cadrul *Vienna Initiative 1.0* faţă de filialele lor din România la un nivel apropiat de cel al lunii martie 2009.

Astfel, indicatorul de solvabilitate a înregistrat valori superioare cerinţei minime reglementate (14,9 la sută la sfârşitul anului 2012 faţă de minimul de 8 la sută). De asemenea, în vederea menţinerii calităţii fondurilor proprii şi a consolidării nivelurilor de capitalizare înregistrate înainte de trecerea la IFRS, banca centrală a

impus utilizarea unor filtre prudenţiale reprezentând sumele rezultate din eliberarea de provizioane începând cu luna ianuarie 2012.

Efectul de pârghie, determinat ca raport între fondurile proprii de nivel 1 şi valoarea medie a activelor, a înregistrat un nivel relativ constant, respectiv 8,0 la sută la sfârşitul anului 2011 şi 2012, în contextul creşterii activelor medii cu 8,4 la sută (de la 310 761 milioane lei la 336 830 milioane lei) şi a fondurilor proprii de nivel 1 cu 7,7 la sută, (de la 25 086 milioane lei la 27 012 milioane lei).

Potrivit raportărilor băncilor privind cerinţele minime de capital, la 31 decembrie 2012 riscului de credit i-au fost alocate 83,0 la sută din cerinţele de capital, riscului operaţional 15,3 la sută, iar riscului de piaţă 1,7 la sută.

În contextul aplicării cerinţelor suplimentare de capitalizare, prevăzute de cadrul legislativ aferent Directivei privind cerinţele de capital (CRD IV) în vederea implementării prevederilor Basel III, eforturile pentru creşterea gradului de adecvare a capitalului au continuat şi în 2012. Totuşi, Directiva UE nu va genera mari schimbări la nivelul sistemului bancar, instituţiile de credit româneşti fiind axate, în mare parte, pe produse şi servicii de bază şi nu pe instrumente şi tranzacţii financiare sofisticate.

Calitatea activelor

2012 a reprezentat un nou an fără tulburări în sistemul bancar, cu o traiectorie în continuare moderat ascendentă a activităţii bancare, pe fondul avansului modest al economiei româneşti. Astfel, comparativ cu finele anului 2011, activele totale nete s-au majorat cu 3,3 la sută, iar depozitele bancare atrase de la clientela nebancară cu 5,2 la sută (variaţii nominale). Dinamica pozitivă aferentă acestor doi indicatori s-a datorat, în parte, şi noilor abordări impuse de IFRS.

Deşi a înregistrat o uşoară creştere a activităţii, sistemul bancar a resimţit din plin efectele crizei internaţionale, iar principalii indicatori de cuantificare a riscului de credit au consemnat o înrăutăţire; astfel, rata riscului de credit a crescut până la 29,9 la sută (de la 23,3 la sută la finele lunii decembrie 2011). Deteriorarea acestui indicator s-a datorat îndeosebi constrângerilor asupra situaţiei financiare a clienţilor, în contextul unei creşteri economice modeste. De asemenea, rata creditelor neperformante – principalul indicator de evaluare a calităţii portofoliilor de credite, din perspectivă prudenţială – a continuat să crească, de la 14,3 la sută (31 decembrie 2011) la 18,2 la sută (31 decembrie 2012). Rezultatul s-a datorat, pe de o parte, noilor abordări impuse de IFRS (prin recunoaşterea în bilanţ a creanţelor înregistrate anterior în conturi în afara bilanţului şi prin aplicarea unor reglementări specifice în baza cărora s-au calculat fluxuri de numerar viitoare), iar pe de altă parte, situaţiei financiare a clienţilor, conducând la o calitate în scădere a portofoliilor de credite bancare.

Cu toate acestea, băncile dispun de un volum suficient de provizioane pentru pierderile aşteptate. Astfel, începând cu anul 2012, băncile calculează nivelul acestora atât în baza reglementărilor de prudenţă (denumite ajustări prudenţiale de valoare), cât şi în baza IFRS (denumite ajustări pentru depreciere). Trebuie menţionat faptul că, începând cu această dată, băncile au încetat înregistrarea în contabilitate a

sumelor aferente ajustărilor prudenţiale de valoare şi au procedat la înregistrarea numai a ajustărilor pentru depreciere.

Tabel 4. Principalii indicatori de analiză a sistemului bancar

procente

Denumirea indicatorului	2011	2012
Adecvarea capitalului		
Indicatorul de solvabilitate	14,87	14,94
Efectul de pârghie (Fonduri proprii de nivel 1 / Total active la valoare medie)	8,07	8,02
Calitatea activelor		
Credite acordate clientelei (valoare brută) / Total activ (valoare brută)	59,24	60,78
Plasamente şi credite interbancare (valoare brută) / Total activ (valoare brută)	16,90	14,74
Creanţe depreciate ale clientelei nebancare (valoare netă) / Total portofoliu de credite aferent clientelei (valoare netă)	…	12,00
Creanţe depreciate ale clientelei nebancare (valoare netă) / Total activ (valoare netă)	…	7,05
Creanţe depreciate ale clientelei nebancare (valoare netă) / Total datorii	…	7,87
Rata riscului de credit[1,2]	23,28	29,91
Rata creditelor neperformante[1,3]	14,33	18,24
Profitabilitate		
ROA (Profit net / Total active la valoare medie)	-0,23	-0,64
ROE (Profit net / Capitaluri proprii la valoare medie)	-2,56	-5,92
Lichiditate		
Lichiditate imediată	37,17	35,88
Indicatorul de lichiditate[4] (lichiditate efectivă / lichiditate necesară):		
– D ≤ 1 lună	1,47	1,57
– 1 lună < D ≤ 3 luni	3,54	3,98
– 3 luni < D ≤ 6 luni	5,94	5,11
– 6 luni < D ≤ 12 luni	5,67	5,68
– 12 luni < D	2,13	2,35
Credite acordate clientelei (valoare brută) / Depozite atrase de la clientelă	116,65	117,37

[1] Indicator calculat din raportările prudenţiale în vigoare privind clasificarea creditelor.

[2] Expunere brută aferentă creditelor şi dobânzilor clasificate în „îndoielnic" şi „pierdere" pentru clientela nebancară / Total credite şi dobânzi clasificate pentru clientela nebancară.

[3] Expunere brută aferentă creditelor nebancare şi dobânzilor aferente clasificate în „pierdere categoria a 2-a", în cazul cărora serviciul datoriei > 90 zile şi/sau în cazul cărora au fost iniţiate proceduri judiciare faţă de operaţiune sau faţă de debitor / Total credite şi dobânzi clasificate aferente clientelei nebancare, exclusiv elementele din afara bilanţului.

[4] Indicatorul de lichiditate este exprimat în unităţi.

Totodată, în contextul trecerii la IFRS, banca centrală a adoptat o abordare prudentă, prin impunerea utilizării diferenţei pozitive dintre totalul ajustărilor prudenţiale de valoare şi totalul ajustărilor pentru depreciere ca filtru prudenţial pentru calculul fondurilor proprii şi al indicatorilor de prudenţă bancară (9 760 milioane lei la sfârşitul anului 2012).

Potrivit informaţiilor furnizate de bilanţul monetar[4] agregat al băncilor, creditul acordat sectorului privat a crescut, în termeni nominali, cu 1,3 la sută (de la 223 037 milioane lei la 31 decembrie 2011, la 225 836 milioane lei la 31 decembrie 2012); această creştere a fost atribuită în principal creditelor acordate companiilor nefinanciare (+3,0 la sută), în timp ce creditele acordate gospodăriilor populaţiei s-au majorat cu numai 0,2 la sută. Din punct de vedere al monedei în care a fost acordat creditul, avansul cel mai important s-a înregistrat în cazul creditelor exprimate în lei (+3,8 la sută), în timp ce creditele exprimate în valută au consemnat o scădere uşoară (cu 0,2 la sută), ca urmare a reglementărilor menite să descurajeze creditarea în valută a debitorilor expuşi la riscul valutar; cu toate acestea, ponderea creditului în valută în total credite rămâne majoritară la sfârşitul anului 2012 (62,5 la sută).

Lichiditatea

În contextul crizei financiare, al dezechilibrului pe maturităţi dintre creditele şi resursele de finanţare şi implicit al dependenţei de sursele externe, asigurarea lichidităţii sistemului bancar românesc în anul 2012 a depins în continuare, într-o măsură însemnată, de încrederea deponenţilor interni şi a investitorilor străini în bănci şi, în consecinţă, de dorinţa acestora de a reînnoi finanţările ajunse la scadenţă.

Cu toate că pe parcursul anului 2012 băncile din România s-au confruntat cu percepţia negativă a unor deponenţi – pe fondul unor evenimente produse în ţările de origine a băncilor-mamă – şi cu riscul neprelungirii la scadenţă a depozitelor pe termen scurt din surse locale, impactul acestora a fost limitat. Astfel, indicatorul de lichiditate (stabilit conform reglementărilor în vigoare emise de Banca Naţională a României[5]), calculat pentru totalitatea operaţiunilor în echivalent lei, pe benzi de scadenţă (până la o lună, între o lună şi 3 luni, între 3 şi 6 luni, între 6 şi 12 luni şi respectiv mai mare de 12 luni), a înregistrat un nivel confortabil peste cel reglementat (1) pe fiecare bandă de scadenţă. Totodată, ajustarea finanţării de la băncile-mamă (care asigură cea mai mare parte a finanţării externe) s-a realizat ordonat, continuându-se procesul de reducere treptată a dependenţei băncilor româneşti de finanţarea externă.

Indicatorul care exprimă lichiditatea cea mai rapidă, respectiv lichiditatea imediată, a înregistrat o scădere cu 1,3 puncte procentuale faţă de perioada similară a anului anterior, ca urmare a creşterii datoriilor (cu 1,5 la sută) şi a scăderii cu 2,1 la sută a valorii totale aferente disponibilităţilor, depozitelor la bănci, titlurilor de stat libere de gaj, obligaţiunilor denominate în euro/dolari SUA (emise de România pe pieţele externe) şi obligaţiunilor denominate în lei (emise de instituţiile financiare internaţionale).

[4] Date operative.

[5] Ordinul BNR nr. 22/2011 privind raportarea situaţiilor referitoare la indicatorul de lichiditate şi riscul mare de lichiditate şi Regulamentul BNR nr. 25/2011 privind lichiditatea instituţiilor de credit.

Tabel 5. Valoarea activului net bilanţier şi a fondurilor proprii la 31 decembrie 2012

	Activ net bilanţier		Fonduri proprii*	
	mil. lei	%	mil. lei	%
1. Bănci cu capital majoritar românesc, *din care:*	**36 612,9**	**10,0**	**2 888,6**	**9,4**
1.1. Bănci cu capital majoritar de stat, *din care:*	**30 814,8**	**8,4**	**2 538,9**	**8,3**
1. CEC Bank	26 883,4	7,4	1 669,2	5,5
2. Banca de Export-Import a României - Eximbank	3 931,4	1,0	869,7	2,8
1.2. Bănci cu capital majoritar privat, *din care:*	**5 798,1**	**1,6**	**349,7**	**1,1**
1. Banca Comercială CARPATICA	4 725,9	1,3	214,5	0,7
2. Libra Internet Bank	777,3	0,2	97,7	0,3
3. Banca Feroviara	294,9	0,1	37,5	0,1
2. Bănci cu capital majoritar străin, *din care:*	**296 596,7**	**81,1**	**26 155,1**	**85,2**
1. Banca Comercială Română	70 524,9	19,3	4 777,0	15,5
2. BRD Groupe Société Générale	47 924,1	13,1	4 363,6	14,2
3. Banca Transilvania	29 572,0	8,1	2 223,8	7,2
4. UniCredit Ţiriac Bank	25 061,5	6,9	2 600,6	8,5
5. Raiffeisen Bank	23 604,8	6,5	2 367,2	7,7
6. Alpha Bank România	16 479,5	4,5	1 707,7	5,6
7. Volksbank România	16 460,8	4,5	1 068,6	3,5
8. Bancpost	12 174,1	3,3	1 190,1	3,9
9. Piraeus Bank România	7 830,8	2,1	901,7	2,9
10. Banca Românească Grupul National Bank of Greece	6 914,8	1,9	659,7	2,1
11. GARANTI BANK	6 691,0	1,8	491,7	1,6
12. Banca Comercială Intesa SanPaolo România	5 065,7	1,4	513,5	1,7
13. Credit Europe Bank România	5 045,3	1,4	455,7	1,5
14. RBS Bank România	4 792,3	1,3	951,2	3,1
15. OTP Bank România	4 641,8	1,3	498,3	1,6
16. MARFIN BANK România	2 585,2	0,7	223,9	0,7
17. Banca Millennium	2 573,7	0,7	252,5	0,8
18. BCR Banca pentru Locuinţe	1 504,4	0,4	89,0	0,3
19. Credit Agricole Bank România	1 294,4	0,4	142,3	0,5
20. ATE Bank România	1 293,1	0,3	111,8	0,4
21. ProCredit Bank	1 204,5	0,3	139,9	0,5
22. Bank Leumi România	1 150,1	0,3	171,0	0,6
23. Nextebank	1 046,1	0,3	96,9	0,3
24. Romanian International Bank	441,0	0,1	25,5	0,1
25. Porsche Bank Romania	379,7	0,1	74,2	0,2
26. Raiffeisen Banca pentru Locuinţe	341,1	0,1	57,7	0,2
I. Total bănci comerciale	**333 209,6**	**91,1**	**29 043,7**	**94,6**
II. Sucursale ale băncilor străine, *din care:*	**31 558,0**	**8,7**	**1 427,4**	**4,6**
1. ING Bank N.V.	16 439,0	4,5	657,8	2,1
2. CITI BANK EUROPE	6 513,5	1,8	609,1	2,0
3. Banca Italo-Romena S.p.A.	4 475,7	1,2	-16,6	-0,1
4. Bank of Cyprus	2 427,0	0,7	-21,6	-0,1
5. BLOM BANK France	683,4	0,2	169,1	0,6
6. Caixabank	542,6	0,2	8,6	0,03
7. Fortis Bank	475,1	0,1	19,4	0,06
8. FINICREDITO	1,7	0,0	1,6	0,01
Total bănci şi sucursale ale băncilor străine (I+II)	**364 767,6**	**99,8**	**30 471,1**	**99,2**
CREDITCOOP	**850,5**	**0,2**	**233,4**	**0,8**
Total instituţii de credit	**365 618,1**	**100,0**	**30 704,5**	**100,0**

* capitaluri proprii (în cazul sucursalelor băncilor străine)

Profitabilitatea

În condiţiile unui mediu extern impredictibil şi ale evoluţiei modeste a economiei naţionale, sistemul bancar românesc a acordat o atenţie deosebită menţinerii nivelului de performanţă – prin exercitarea unui control mai sever asupra indicatorului cost/venit şi prin gestionarea atentă a riscurilor într-un mediu volatil – precum şi alinierii la cerinţele clienţilor.

Cu toate acesta, la finele anului 2012, sistemul bancar românesc a înregistrat o pierdere de 2,3 miliarde lei, ca urmare a deprecierii activelor financiare şi a efectului indus de reevaluarea garanţiilor aferente creditelor. Din această perspectivă, principalii indicatori de profitabilitate la nivel agregat (rata rentabilităţii financiare – ROE şi rata rentabilităţii economice – ROA) au consemnat, pentru al treilea an consecutiv, valori negative (-5,92 la sută şi respectiv -0,64 la sută la 31 decembrie 2012).

În pofida adoptării unor măsuri de redimensionare a reţelelor teritoriale şi de ajustare a necesarului de personal (reţeaua teritorială s-a redus cu 323 de unităţi, iar numărul salariaţilor a scăzut cu 4 003 persoane), deteriorarea profitului operaţional a condus implicit la deteriorarea indicatorului cost/venit. Începând cu luna ianuarie 2012, determinarea acestui indicator are în vedere modificările survenite în metodologia de calcul al veniturilor şi al cheltuielilor operaţionale, valorile acestuia nefiind comparabile cu cele înregistrate anii anteriori. La nivelul întregului an, indicatorul a avut o evoluţie nefavorabilă, nivelul acestuia fiind de 58,7 la sută la 31 decembrie 2012, faţă de 51,2 la sută la 31 ianuarie 2012.

3. Evaluarea riscurilor din activitatea bancară

În desfăşurarea activităţii de supraveghere, frecvenţa şi gradul de detaliere a verificărilor şi evaluărilor se stabilesc cu luarea în considerare a principiului proporţionalităţii, având în vedere mărimea, importanţa sistemică, natura, extinderea şi complexitatea activităţilor derulate de fiecare instituţie de credit.

În cadrul procesului de supraveghere *off-site*, în 2012 au fost desfăşurate 51 de acţiuni de verificare la 22 de bănci şi 2 sucursale ale unor bănci străine, dintre care 6 acţiuni prevăzute în programul anual de evaluare şi verificare, iar alte 45 desfăşurate ca acţiuni punctuale. În plus, au fost efectuate 26 de acţiuni comune (*on-site* şi *off-site*) în cadrul programului anual de evaluare şi verificare aprobat de Consiliul de administraţie al Băncii Naţionale a României.

Activitatea de supraveghere *on-site* s-a concretizat în derularea a 39 de acţiuni de inspecţie la 28 de bănci şi 5 sucursale ale unor bănci străine. Dintre acestea, 33 de acţiuni au fost prevăzute în programul anual de evaluare şi verificare (26 acţiuni comune *on-site* şi *off-site* menţionate mai sus şi alte 7 acţiuni *on-site*), iar alte 6 s-au desfăşurat ca acţiuni punctuale. De asemenea, au fost efectuate 2 acţiuni punctuale în reţeaua Băncii Centrale Cooperatiste CREDITCOOP.

Acţiunile de supraveghere derulate pe parcursul anului 2012 au pus un accent deosebit pe verificarea procesului intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri (ICAAP), precum şi pe evaluarea profilului de risc al instituţiilor de credit.

Obiectivele acţiunilor punctuale s-au referit, în principal, la cerinţele minime de capital, administrarea riscurilor, activitatea de creditare şi operaţiunile de înlocuire a expunerilor, riscul rezidual, clasificarea creditelor şi plasamentelor, precum şi la determinarea şi utilizarea ajustărilor prudenţiale de valoare, expunerile mari, expunerile faţă de persoanele aflate în relaţii speciale cu instituţia de credit, riscul de lichiditate şi indicatorul de lichiditate, riscul operaţional, procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri, modificări în situaţia instituţiilor de credit, raportările de prudenţă bancară şi evoluţia indicatorilor de prudenţă bancară, reclamaţii şi petiţii, îndeplinirea măsurilor dispuse de Banca Naţională a României.

Rapoartele întocmite în urma activităţii de supraveghere au consemnat, în principal, aspecte privind cadrul de administrare a activităţii instituţiilor de credit, procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri, modificările în situaţia instituţiilor de credit, indicatorii de prudenţă bancară (solvabilitatea, fondurile proprii, lichiditatea, expunerile mari, expunerile faţă de persoanele aflate în relaţii speciale cu instituţia de credit), analiza riscurilor semnificative, activităţile externalizate, raportările transmise la Banca Naţională a României.

Încălcarea unor prevederi legale a atras sancţionarea, cu amendă şi/sau avertisment scris, a unui număr de 12 instituţii de credit. Sancţiunile au fost aplicate, în principal, pentru aspecte legate de obiectul de activitate, majorarea capitalului social, cerinţele de capital suplimentar pentru riscurile semnificative, cerinţa de capital pentru riscul de credit, expunerile mari, activitatea de creditare, riscul de credit, riscul rezidual, riscul operaţional, riscul de conformitate, sistemul de control intern, auditul intern, simulările de criză, sursele atrase de la populaţie, persoanele cu funcţii-cheie de execuţie, participaţiile băncii, raportări eronate, precum şi neîndeplinirea corespunzătoare a măsurilor dispuse de Banca Naţională a României.

În ceea ce priveşte reţeaua teritorială a Băncii Centrale Cooperatiste CREDITCOOP, au fost sancţionate un număr de 5 bănci cooperatiste fie cu retragerea aprobării, fie cu amendă şi/sau avertisment scris. Sancţiunile au fost aplicate, în principal, pentru aspecte legate de administrarea riscurilor, adecvarea capitalului, activitatea de creditare, clasificarea creditelor şi plasamentelor, precum şi determinarea şi utilizarea ajustărilor prudenţiale de valoare, riscul de lichiditate, riscul operaţional, riscul de conformitate, riscul strategic, sistemul de control intern, auditul intern, operaţiuni de casierie, conducere şi încălcarea actului constitutiv.

4. Instituţiile financiare nebancare

În anul 2012 a continuat procesul de restructurare a sectorului instituţiilor financiare nebancare (IFN), atât din punct de vedere numeric, cât şi din cel al principalilor indicatori financiari agregaţi.

În comparaţie cu anul 2011, numărul instituţiilor financiare nebancare înscrise în Registrul special a scăzut cu o unitate, ajungând la 52. Această evoluţie s-a datorat, pe de o parte, radierii unui număr de 5 instituţii (dintre care 3 au fost radiate întrucât nu au mai îndeplinit limitele reglementate ale indicatorilor privind criteriile de înscriere în acest registru, iar alte 2 instituţii au fost radiate la cerere, fiind concomitent radiate

şi din Registrul general), iar pe de altă parte, înscrierii altor 4 instituţii, ca urmare a îndeplinirii limitelor indicatorilor sus-menţionaţi.

În Registrul general, la sfârşitul anului 2012 figurau 187 instituţii financiare nebancare, cu 16 mai puţine faţă de anul precedent. Această diminuare a fost rezultatul înscrierii unui număr de 5 instituţii, concomitent cu radierea altor 21 de instituţii. Dintre acestea din urmă, 11 au fost radiate la cerere, în cazul a 4 instituţii radierea s-a efectuat ca sancţiune aplicată pentru nerespectarea dispoziţiilor legale, iar pentru 6 instituţii radierea s-a efectuat din alte cauze legale. Pe tipuri de activităţi, toate cele 5 instituţii noi au fost înscrise la secţiunea „Activităţi multiple de creditare", în timp ce radierile s-au distribuit astfel: 10 în secţiunea „Leasing financiar", 8 în secţiunea „Activităţi multiple de creditare" şi câte o radiere în secţiunile „Credite de consum", „Microcreditare", respectiv „Emitere de garanţii şi asumare de angajamente, inclusiv garantarea creditului".

Tabel 6. Distribuţia instituţiilor financiare nebancare pe tipuri de activităţi la 31 decembrie 2012

Tipul activităţii	Registrul special		Registrul general*		Registrul general	
	nr.	%	nr.	%	nr.	%
Activităţi multiple de creditare	41	78,9	89	66,0	130	69,5
Leasing financiar	9	17,3	33	24,4	42	22,5
Emitere garanţii şi asumare de angajamente, inclusiv garantarea creditului	1	1,9	4	3,0	5	2,7
Credite de consum	1	1,9	4	3,0	5	2,7
Microcreditare	0	0,0	3	2,2	3	1,6
Finanţarea tranzacţiilor comerciale	0	0,0	1	0,7	1	0,5
Factoring	0	0,0	1	0,7	1	0,5
Credite ipotecare şi/sau imobiliare	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Scontare	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Forfetare	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Alte forme de finanţare de natura creditului	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Total	**52**	**100,0**	**135**	**100,0**	**187**	**100,0**

* exclusiv instituţiile financiare nebancare din Registrul special

Capitalul social al instituţiilor financiare nebancare s-a majorat cu 314,2 milioane lei, ceea ce reprezintă o creştere de 8,6 la sută faţă de sfârşitul anului 2011. Această evoluţie pozitivă se explică în principal prin operaţiunile de majorare a capitalului efectuate de IFN înscrise în Registrul special, majorări operate în scopul acoperirii pierderilor şi al respectării cerinţelor prudenţiale referitoare la nivelul fondurilor proprii şi al expunerilor, al căror sold a depăşit, în valoare absolută, pe cel al reducerilor de capital. Pe de altă parte, activele totale înregistrate la sfârşitul anului 2012 s-au cifrat la 26 771,8 milioane lei, în scădere uşoară faţă de 2011, respectiv cu 1,7 la sută.

Nivelul agregat al creditelor şi angajamentelor a atins 34 297,4 milioane lei, în creştere cu 6,4 la sută faţă de 2011, dintre care 19 371,9 milioane lei, respectiv 56,4 la sută, reprezintă finanţările acordate sub formă de credite (leasing

financiar şi alte tipuri de credite), iar 14 925,5 milioane lei reprezintă soldul angajamentelor date.

Comparativ cu anul anterior, pe o traiectorie ascendentă s-au plasat soldul angajamentelor (+34,2 la sută) şi soldul indicatorului „alte tipuri de credite", care a atins 8 557,2 milioane lei (+18,9 la sută). În schimb, leasingul financiar s-a diminuat în valoare absolută cu 3 093,6 milioane lei, atingând valoarea de 10 814,7 milioane lei, iar ponderea sa a scăzut de la 43,1 la sută la 31,5 la sută. Evoluţia relevă reorientarea în continuare a activelor patrimoniale ale sectorului IFN de la operaţiunile de leasing financiar către alte tipuri de finanţări, fenomen determinat de conjunctura economică actuală.

Numărul total de clienţi a cunoscut o reducere însemnată, de la 1 261 880 la 31 decembrie 2011 la 1 101 920 la 31 decembrie 2012, ceea ce reprezintă o diminuare cu 12,7 la sută.

Tabel 7. Principalii indicatori ai sectorului instituţiilor financiare nebancare la 31 decembrie 2012

*milioane lei**

Denumirea indicatorului	Registrul special	Registrul general**	Registrul general
Capital social	3 457,3	524,6	3 981,9
Active totale	24 731,3	2 040,5	26 771,8
Total credite şi angajamente, *din care:*	33 082,9	1 214,5	34 297,4
– leasing financiar	10 537,4	277,3	10 814,7
– alte tipuri de credite	7 803,5	754,7	8 557,2
– angajamente date	14 743,0	182,5	14 925,5
Creanţe restante şi îndoielnice (net), *din care:*	1 068,3	120,8	1 189,1
– credite restante şi îndoielnice	438,0	72,6	510,6
Provizioane aferente creanţelor restante şi îndoielnice, *din care:*	3 582,4	595,5	4 177,9
– provizioane aferente creditelor restante şi îndoielnice	2 956,1	408,2	3 364,3
Credite şi angajamente neperformante***	6 201,3	382,3	6 583,6
Profit/pierdere, *din care:*	-1 164,5	-126,7	-1 291,3
– rezultatul reportat	-1 298,7	-129,3	-1 428,1
– profit aferent anului 2012	134,2	2,6	136,8
Număr de contracte	1 147 470,0	110 547,0	1 258 017,0
Număr de clienţi, *din care:*	1 012 467,0	89 453,0	1 101 920,0
– persoane fizice	905 946,0	81 886,0	987 832,0
– persoane juridice	106 521,0	7 567,0	114 088,0

* cu excepţia indicatorilor „Număr de contracte" şi „Număr de clienţi"

** exclusiv instituţiile financiare nebancare înscrise în Registrul special

*** credite pentru care serviciul datoriei a depăşit 30 de zile

Distribuţia capitalului social al instituţiilor financiare nebancare în funcţie de ţara de origine pentru cele 52 de societăţi înscrise în Registrul special la 31 decembrie 2012 este prezentată în tabelul următor.

Tabel 8. Ponderile capitalului social în funcţie de ţara de origine la 31 decembrie 2012

procente

Ţara de origine	Ponderea capitalului social	
	în total capital	în total capital străin
România	40,52	-
Italia	21,36	35,91
Olanda	13,37	22,48
Franţa	5,86	9,84
Austria	4,88	8,21
Ungaria	3,09	5,19
Suedia	2,87	4,83
Germania	2,32	3,90
Cipru	1,21	2,03
Grecia	1,15	1,93
SUA	1,07	1,80
Belgia	0,91	1,53
Republica Cehă	0,88	1,49
Polonia	0,51	0,86

Comparativ cu sfârşitul anului 2011, principalele modificări au constat, pe de o parte, în creşterea ponderii capitalului italian în capitalul total, de la 8,91 la sută la 21,36 la sută, iar pe de altă parte, în scăderea ponderii deţinute de capitalul belgian (de la 7,34 la sută la 0,91 la sută) şi de capitalul românesc (de la 48,59 la sută la 40,52 la sută).

În totalul capitalului străin, două ţări – Italia şi Olanda – deţin împreună mai mult de jumătate, respectiv 58,39 la sută, restul fiind deţinut de un număr de 11 ţări.

Valoarea totală a capitalului social de provenienţă străină a fost de 2 056,3 milioane lei, marcând o creştere de 442,8 milioane lei faţă de anul 2011 (+27,4 la sută).

Exprimată la cursul de schimb de la 31 decembrie 2012, valoarea totală a capitalului străin în echivalent euro s-a cifrat la 464,3 milioane euro.

Supravegherea prudenţială şi monitorizarea instituţiilor financiare nebancare

Supravegherea prudenţială şi monitorizarea instituţiilor financiare nebancare s-a concretizat atât în urmărirea modului de întocmire şi transmitere a raportărilor periodice, cât şi în efectuarea de inspecţii la faţa locului de către personalul specializat din cadrul BNR. În urma acestor acţiuni au fost elaborate rapoarte de supraveghere şi s-au aplicat, după caz, sancţiuni prevăzute de dispoziţiile legale în vigoare.

Astfel, monitorizarea modului de efectuare a raportărilor periodice şi a respectării reglementărilor Băncii Naţionale a României privind instituţiile financiare nebancare a avut drept consecinţă elaborarea unui număr de 15 rapoarte de inspecţie *off-site,* concretizate în aplicarea a 14 sancţiuni, dintre care 2 suspendări ale activităţii de creditare, 9 amenzi şi 3 avertismente scrise, acestea din urmă însoţite de impunerea

unor planuri de măsuri pentru remedierea deficienţelor. Totodată, într-un singur caz s-a impus măsura de reîncadrare a unor indicatori prudenţiali în limitele reglementate de legislaţia aplicabilă.

Inspecţiile *on-site*, desfăşurate conform programului anual de inspecţie, au avut ca scop verificarea activităţii curente pentru 32 de instituţii financiare nebancare înscrise în Registrul special. Ca urmare a acestor acţiuni de supraveghere, au fost impuse sancţiuni pentru 25 de instituţii financiare nebancare, după cum urmează: avertismente scrise (19 cazuri), amenzi (3 cazuri), suspendarea activităţii (3 cazuri). Totodată, în cazul altor 7 instituţii financiare nebancare s-au dispus elaborarea şi transmiterea unor planuri de măsuri pentru remedierea deficienţelor constatate.

De asemenea, pe baza notificărilor transmise de instituţiile financiare nebancare şi a monitorizării acestora, în cursul anului 2012 au fost operate unele modificări în registrele ţinute de Banca Naţională a României, concretizate în principal în:

- înscrierea unor societăţi în Registrul special (4 cazuri), respectiv radierea unor instituţii financiare nebancare din acelaşi registru (5 cazuri);
- radierea din Registrul general a unor instituţii financiare nebancare (21 de cazuri);
- înscrierea unor noi instituţii financiare nebancare în Registrul general (5 cazuri);
- trecerea unor instituţii financiare nebancare dintr-o secţiune în alta a Registrului general, ca urmare a modificării obiectului de activitate.

Totodată, în cele două registre au fost operate modificări referitoare la denumirea instituţiilor financiare nebancare, schimbarea sediului social şi a numerelor de telefon/fax.

Instituţiile de plată

La 31 decembrie 2012, în Registrul instituţiilor de plată erau înscrise 7 instituţii de plată şi 24 de agenţi prin intermediul cărora acestea prestează servicii de plată pe teritoriul României, precum şi în străinătate (dintre aceştia, 14 au fost înscrişi în cursul anului 2012).

Dintre instituţiile de plată autorizate, 4 au şi calitatea de instituţie financiară nebancară.

Pe parcursul anului 2012, supravegherea prudenţială a instituţiilor de plată a fost realizată prin analiza raportărilor transmise de către acestea conform prevederilor Regulamentului Băncii Naţionale a României nr. 21/2009 privind instituţiile de plată, cu modificările şi completările ulterioare, precum şi prin efectuarea de inspecţii la faţa locului de către personalul specializat din cadrul BNR. Aceste acţiuni *on-site*, desfăşurate conform programului anual de inspecţie, cu scopul verificării activităţii curente a 5 instituţii de plată, s-au concretizat în elaborarea de rapoarte de supraveghere şi impunerea, după caz, a unor sancţiuni prevăzute de dispoziţiile legale în vigoare.

5. Monitorizarea aplicării sancţiunilor internaţionale, prevenirea spălării banilor şi finanţării terorismului

În anul 2012, preocupările Băncii Naţionale a României în domeniul prevenirii şi combaterii spălării banilor şi finanţării terorismului au vizat verificarea respectării de către instituţiile de credit a cadrului legislativ, fiind desfăşurate în acest sens atât acţiuni de inspecţie *on-site*, cât şi activităţi specifice *off-site*.

Astfel, au fost efectuate 32 de inspecţii la sediul instituţiilor de credit, 8 acţiuni de supraveghere *off-site* şi 2 acţiuni punctuale, fiind constatate deficienţe pentru care au fost întocmite 6 procese-verbale de constatare şi sancţionare a contravenţiilor, 3 ordine de impunere a unor măsuri de remediere a deficienţelor şi 14 scrisori de recomandare pentru îmbunătăţirea cadrului de administrare a riscurilor. Sancţiunile au fost aplicate, în principal, pentru nerespectarea reglementărilor privind prevenirea şi combaterea spălării banilor şi finanţării terorismului, precum şi a celor care vizează implementarea sancţiunilor internaţionale. Totodată, s-au transmis Oficiului Naţional de Prevenire şi Combatere a Spălării Banilor 7 informări privind suspiciuni de spălare a banilor şi de finanţare a actelor de terorism identificate de echipele de inspecţie în cadrul activităţii desfăşurate.

De asemenea, prin participarea reprezentantului Băncii Naţionale a României la reuniunile Consiliului interinstituţional[6] s-au asigurat documentaţia şi expertiza în domeniul financiar-bancar necesare pentru: (i) elaborarea mandatelor şi documentelor de poziţie ale României, prezentate în cadrul organismelor internaţionale cu responsabilităţi în domeniul sancţiunilor internaţionale, în special în cadrul reuniunilor grupului de lucru RELEX – formaţiunea „Sancţiuni", al Consiliului Uniunii Europene; (ii) elaborarea şi emiterea avizelor consultative în scopul fundamentării unor decizii legate de aplicarea sancţiunilor internaţionale şi (iii) elaborarea Raportului adresat Consiliului Suprem de Apărare a Ţării cu privire la măsurile adoptate de România în vederea punerii în aplicare a regimurilor de sancţiuni instituite pe plan internaţional, incidente domeniului financiar-bancar.

Una dintre activităţile specifice, cu caracter permanent, a fost şi aceea de informare cu celeritate a instituţiilor de credit cu privire la: (i) adoptarea, modificarea sau completarea măsurilor sancţionatorii incidente domeniului financiar-bancar, precum şi (ii) riscul de spălare a banilor sau de finanţare a terorismului în raport cu vulnerabilităţile identificate de Grupul de Acţiune Financiară Internaţională, în vederea facilitării adoptării măsurilor adecvate.

Totodată, prin structura de specialitate, s-a asigurat cooperarea, în baza mandatului acordat de conducerea Băncii Naţionale a României, cu: (i) autorităţile de supraveghere, în ceea ce priveşte modul de aplicare a reglementărilor privind prevenirea spălării banilor şi finanţării terorismului, pentru furnizarea de informaţii, pe bază de reciprocitate, cu respectarea cerinţelor referitoare la păstrarea secretului

[6] Consiliul interinstituţional constituit în temeiul art. 13 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 202/2008, aprobată prin Legea nr. 217/2009, cu modificările şi completările ulterioare. Totodată, în scopul implementării corespunzătoare a legislaţiei europene privind instituirea de sancţiuni internaţionale în domeniul financiar-bancar, s-au asigurat monitorizarea permanentă a adoptării acesteia şi includerea problematicii respective în obiectivele tematice ale acţiunilor de inspecţie.

profesional prevăzute de lege, şi (ii) celelalte autorităţi naţionale şi internaţionale angrenate în punerea în aplicare a sancţiunilor internaţionale, în conformitate cu prevederile cadrului legal de cooperare.

De asemenea, s-a asigurat consultanţă de specialitate instituţiilor de credit, cu referire la modul de aplicare a legislaţiei incidente sancţiunilor internaţionale, prevenirii şi combaterii spălării banilor şi finanţării actelor de terorism, care a vizat, în special, informări, constituirea de grupuri de lucru, elaborarea unor puncte de vedere etc.

O altă direcţie de acţiune a constat în participarea BNR, în calitate de membru, la reuniunile periodice ale Comitetului de prevenire a spălării banilor şi a finanţării terorismului din cadrul Comisiei Europene.

Capitolul V. Emisiunea de numerar

În anul 2012, BNR a asigurat numerarul necesar unei circulaţii monetare corespunzătoare, atât din punct de vedere valoric, cât şi ca structură pe cupiuri, satisfăcând solicitările utilizatorilor de pe toate segmentele pieţei.

Totodată, banca centrală s-a preocupat în mod permanent de menţinerea la un nivel ridicat a calităţii însemnelor monetare româneşti aflate în circulaţie, desfăşurând o susţinută acţiune de igienizare a numerarului.

1. Evoluţia numerarului în circulaţie aflat în afara sistemului bancar

În anul 2012 numerarul în circulaţie aflat în afara sistemului bancar şi-a continuat traiectoria ascendentă, dar într-un ritm semnificativ redus, ajungând la sfârşitul anului la valoarea de 33 365 milioane lei[1], cu doar 3 procente peste cea înregistrată la finele anului 2011.

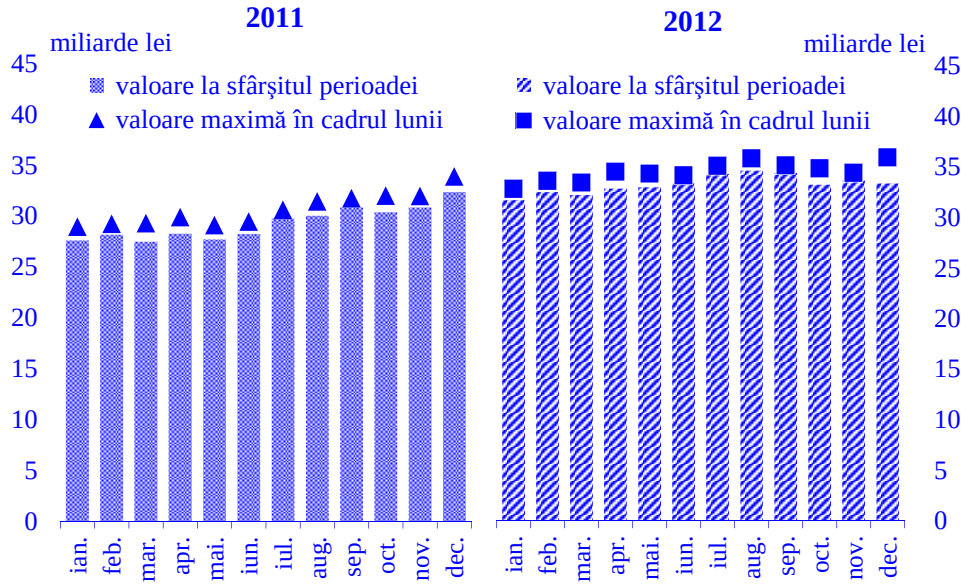
Tabel 1. Dinamica numerarului în afara sistemului bancar în perioada 2003-2012

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Numerar aflat în afara sistemului bancar (mil. lei)	5 765	7 629	11 564	14 670	23 058	26 960	25 617	28 253	32 357	33 365
Variaţie faţă de anul anterior (%)		32	52	27	57	17	-5	10	15	3

Similar anilor precedenţi, evoluţia în cadrul anului a fost neuniformă: după o scădere în ianuarie, valoarea lunară a numerarului aflat în afara sistemului bancar a înregistrat o creştere aproape constantă în perioada februarie-august, ajungând la finele acestui interval la un plus de 7 la sută faţă de începutul anului; în perioada septembrie-decembrie, indicatorul a consemnat o evoluţie descendentă, ce a limitat creşterea anuală la 3 la sută. Factorii sezonieri cu impact asupra mişcărilor numerarului aflat în afara sistemului bancar (perioade de vacanţă, sărbători pascale) s-au resimţit şi pe parcursul anului 2012 – de exemplu lunile aprilie şi iulie, în acest ultim caz o influenţă revenind şi măsurii de majorare a salariilor în sectorul bugetar de la 1 iunie 2012. Ultimele luni ale anului au marcat o tendinţă de scădere a numerarului aflat în afara sistemului bancar (exceptând luna noiembrie), astfel că luna decembrie, marcată, de obicei, de o creştere pronunţată a numerarului în afara sistemului bancar, specifică perioadei sărbătorilor de iarnă, a prezentat în 2012 o evoluţie atipică, de scădere.

[1] 31 477 milioane lei, exclusiv numerarul aflat în ATM-uri şi ASV-uri.

Evoluţia numerarului în afara sistemului bancar

Valoarea maximelor lunare ale numerarului aflat în afara sistemului bancar a înregistrat o evoluţie oscilantă. Maximele aferente perioadei ianuarie-martie s-au situat sub valoarea vârfului înregistrat în luna decembrie 2011, însă, în data de 13 aprilie 2012, premergător sărbătorilor de Paşti, s-a înregistrat un nou maxim, de 34 522 milioane lei, cu 1,9 la sută peste vârful anului 2011. Noi creşteri ale acestui indicator s-au înregistrat în lunile iulie şi august, când s-a atins un nou maxim de 35 863 milioane lei. În perioada septembrie-noiembrie s-a consemnat o inversare a trendului, vârfurile numerarului în circulaţie fiind în scădere, pentru ca în data de 21 decembrie 2012, datorită plăţilor substanţiale specifice sărbătorilor de iarnă, să se atingă valoarea maximă anuală a numerarului în circulaţie, de 35 967 milioane lei, cu 6,2 la sută peste vârful aferent anului 2011.

La sfârşitul anului 2012, numărul de bancnote existente în circulaţie în afara sistemului bancar a fost de 729 591 mii bucăţi, cu 4,6 la sută mai mic decât cel de la finele anului 2011, însă modificările în structura pe cupiuri au condus la o valoare cu 3 la sută mai mare comparativ cu finele anului anterior.

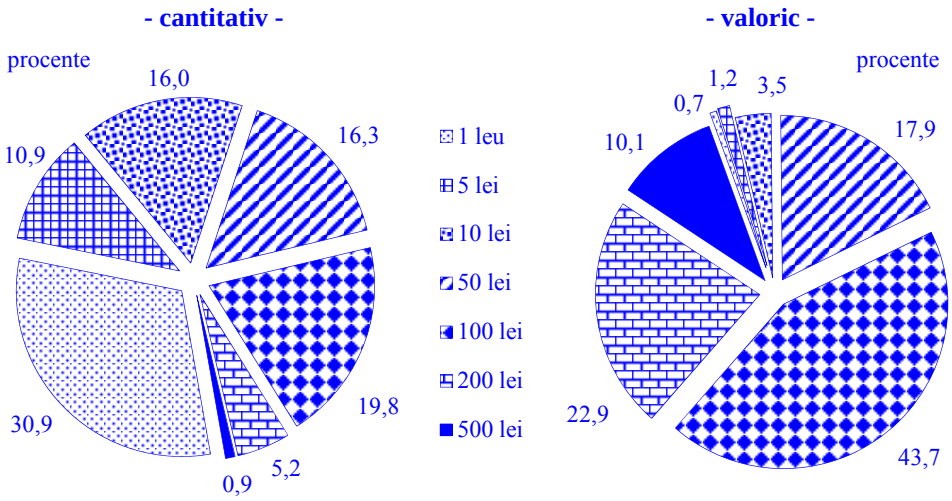
Cea mai importantă majorare cantitativă, de 9,3 la sută, s-a consemnat în cazul cupiurii de 200 lei, a cărei pondere în numărul total de bancnote în circulaţie a crescut cu 0,7 puncte procentuale, datorită utilizării în mai mare măsură pentru alimentarea ATM-urilor, urmată de cupiura de 100 lei, care a cunoscut o majorare cantitativă de 5,8 la sută şi o creştere a ponderii în numărul total de bancnote de 2 puncte procentuale.

Cupiurile care au înregistrat scăderi semnificative ale numărului bancnotelor în afara sistemului bancar au fost cele de 5 lei şi 10 lei, cu 15,4 la sută şi, respectiv 21 la sută. Astfel, ponderea acestor cupiuri în numărul total de bancnote a scăzut cu 1,4 şi respectiv cu 3,3 puncte procentuale. Din numărul total de bancnote aflate în circulaţie la sfârşitul anului 2012, ponderea cea mai mare, de 30,9 la sută, a deţinut-o

cupiura de 1 leu, urmată de cupiura de 100 lei, cu 19,8 la sută, şi de cupiurile de 50 lei şi 10 lei, cu 16,3 şi respectiv 16 la sută.

Din punct de vedere al ponderii în valoarea totală a bancnotelor aflate în afara sistemului bancar, pe primele locuri s-au situat cupiurile folosite la alimentarea ATM-urilor, respectiv cea de 100 lei, cu 43,7 la sută, cea de 200 lei, cu 22,9 la sută şi cea de 50 lei, cu 17,9 la sută.

Structura pe cupiuri a bancnotelor în circulaţie

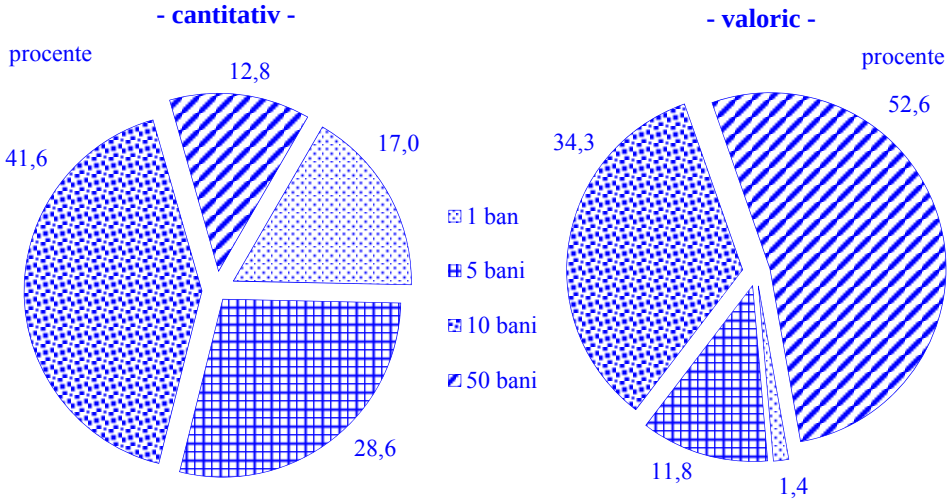

Numărul de monede aflate în afara sistemului bancar, la finele anului 2012, a fost cu 16 la sută mai mare decât cel de la 31 decembrie 2011. Din punct de vedere valoric, numerarul sub formă de monedă a crescut cu 14 la sută.

Cererea de monedă metalică s-a menţinut la cote ridicate şi în anul 2012, datorită dezvoltării continue a reţelelor teritoriale ale unor lanţuri de magazine de tip *discount*, precum şi utilizării pe scară tot mai largă a echipamentelor automate de distribuire a produselor alimentare de mică valoare sau de plată a unor servicii mărunte. De asemenea, comercianţii au menţinut politica acordării corecte a restului, ceea ce presupune asigurarea în casieriile unităţilor comerciale a unor cantităţi suficiente de monedă din toate cupiurile.

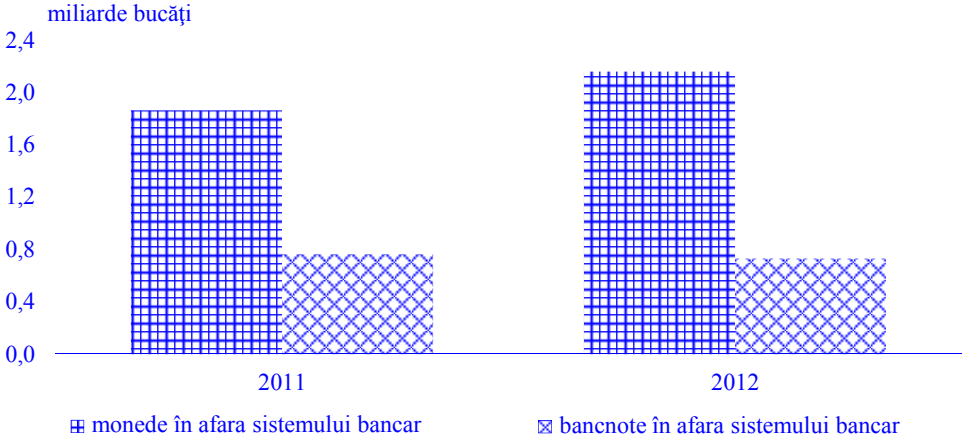
Toate cupiurile de monede aflate în circulaţie în afara sistemului bancar au cunoscut creşteri cantitative faţă de anul anterior, dar cea mai importantă majorare, de 24 la sută, s-a înregistrat în cazul monedei de 1 ban, urmată de cupiura de 10 bani, cu o creştere de 15 la sută. La finele anului 2012, ponderea cea mai mare în numărul total de monede aflate asupra populaţiei şi în casieriile agenţilor economici, de 41,6 la sută, era deţinută de moneda de 10 bani, urmată de cea de 5 bani, cu 28,6 la sută.

Structura pe cupiuri a monedelor în circulaţie

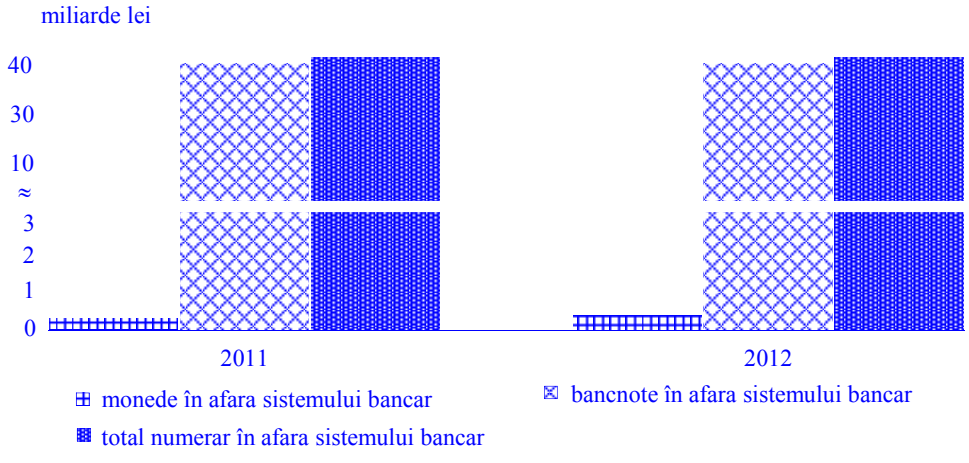

Din punct de vedere valoric, ponderea cea mai mare, de 52,6 la sută, era deţinută de moneda 50 de bani, urmată de cupiura de 10 bani, cu 34,3 la sută.

Evoluţia numerarului în afara sistemului bancar din punct de vedere cantitativ

Evoluţia numerarului în afara sistemului bancar din punct de vedere valoric

La finele anului 2012, fiecărui locuitor[2] îi reveneau 34 bancnote şi 101 monede din cele aflate în circulaţie în afara sistemului bancar, cu 4 bancnote mai puţin şi respectiv cu 14 monede mai mult decât la sfârşitul anului 2011.

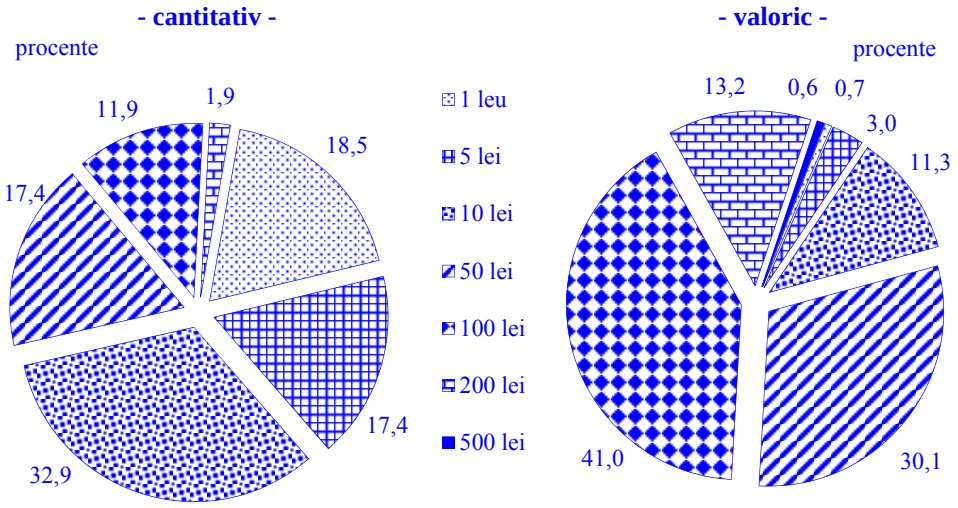
Valoarea medie a unei bancnote în circulaţie la 31 decembrie 2012 a fost de 45,4 lei, nivel cu 10 la sută mai mare decât cel înregistrat la sfârşitul anului 2011, ca urmare a majorării ponderii în circulaţie a bancnotelor de cupiuri mari.

2. Plăţile şi încasările în numerar ale BNR în relaţia cu instituţiile de credit/Trezoreria Statului

Plăţile efectuate către instituţiile de credit/Trezoreria Statului în anul 2012 au însumat 838 milioane bancnote, cu 27 la sută mai puţin decât în anul 2011, şi 367 milioane monede, cu 11,4 la sută mai mult decât în anul precedent, în timp ce valoarea bancnotelor şi monedelor utilizate în plăţi a fost de 24 360 milioane lei, cu 20 la sută mai mică faţă de cea aferentă anului 2011.

O scădere a volumului plăţilor către instituţiile de credit/Trezoreria Statului în anul 2012 s-a înregistrat în cazul tuturor cupiurilor de bancnote, reducerea cea mai însemnată fiind la cele de 1 leu şi 5 lei, de aproximativ 40 la sută faţă de anul anterior.

Structura pe cupiuri a plăţilor în bancnote

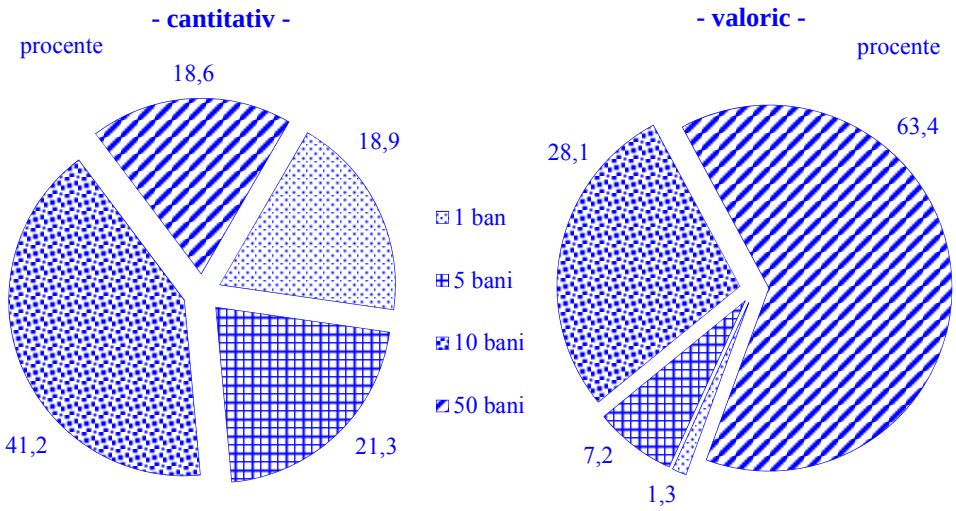
Din punct de vedere valoric, cea mai mare pondere în plăţile efectuate către instituţiile de credit/Trezoreria Statului a fost deţinută de cupiura de 100 lei, cu 41 la sută, urmată de cupiura de 50 lei, cu 30,1 la sută.

Spre deosebire de bancnote, în cazul monedelor s-au înregistrat creşteri ale cantităţilor eliberate în plăţi la toate cupiurile, cea mai substanţială majorare, de 17 la sută, înregistrându-se în cazul monedei de 10 bani. Moneda de 1 ban, utilizată

[2] Calcule realizate pe baza unei populaţii de 21 336 mii locuitori în 2012, conform Comunicatului de presă privind ocuparea şi şomajul în anul 2012, publicat de INS în aprilie 2013.

în mod frecvent de către agenţii economici din sectorul de vânzare cu amănuntul pentru acordarea restului, a cunoscut o creştere cantitativă de 12 la sută.

Structura pe cupiuri a plăţilor în monede

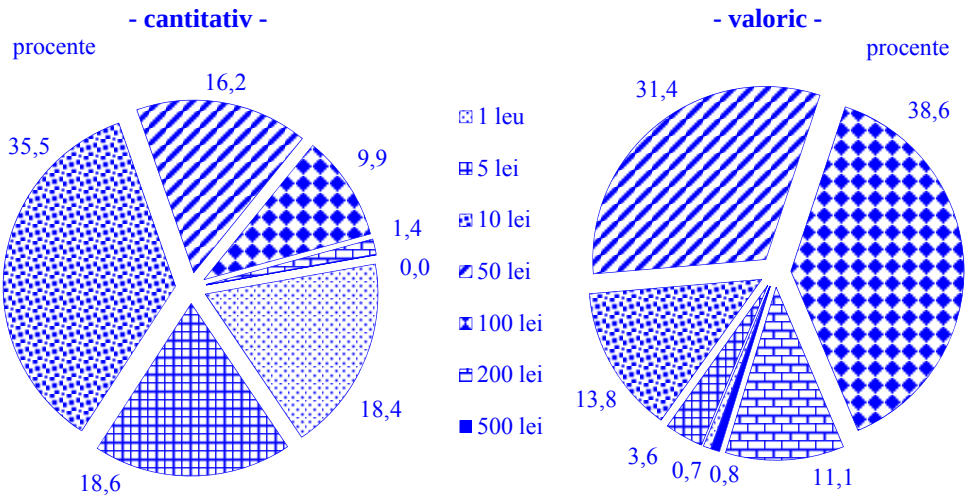

Moneda de 50 bani a avut cea mai mare pondere, din punct de vedere valoric, în plăţile în monedă efectuate către instituţiile de credit/Trezoreria Statului, de 63,4 la sută, urmată de moneda de 10 bani, cu o pondere de 28,1 la sută.

Valoarea totală a încasărilor în numerar a fost de 22 577 milioane lei, cu 14 la sută mai mică faţă de cea din anul 2011.

Încasările BNR din depunerile instituţiilor de credit/Trezoreriei Statului au readus la banca centrală 876 milioane bancnote, respectiv cu 16 la sută mai puţine decât în anul 2011 şi cu 4,5 la sută mai multe decât cele puse în circulaţie.

Structura pe cupiuri a încasărilor în bancnote

Cea mai importantă reducere a volumului bancnotelor depuse de instituţiile de credit/Trezoreria Statului, de 38 la sută, s-a înregistrat la cupiura de 500 lei, urmată de cupiurile de 1 leu şi 5 lei, cu scăderi de 34 la sută, respectiv 30 la sută.

Ponderea cea mai mare în numărul de bancnote încasate de BNR (35,5 la sută) a fost deţinută de cupiura de 10 lei, în parte ca urmare a retragerii din circulaţie, pe măsura întoarcerii la banca centrală, a bancnotei de 10 lei – emisiunea 2005.

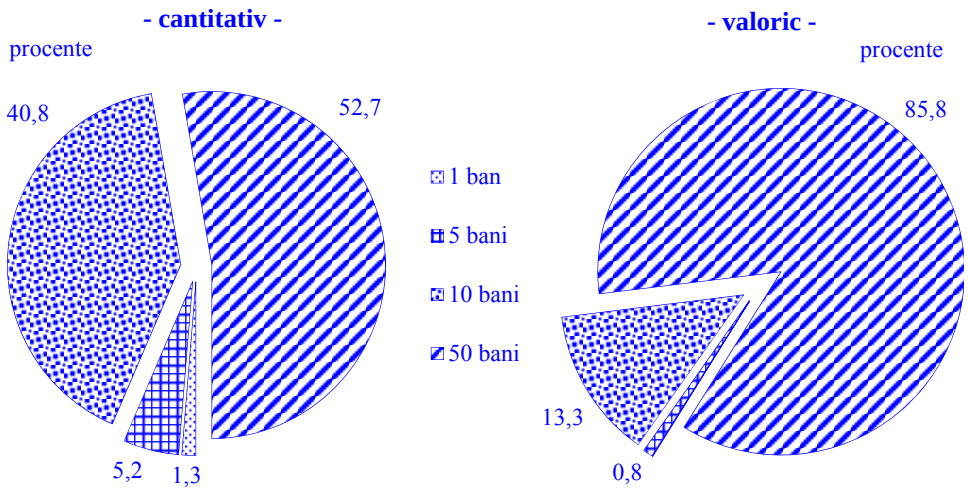
Din valoarea totală a bancnotelor încasate, cupiura de 100 lei a deţinut ponderea cea mai mare, de 38,6 la sută, urmată de cupiura de 50 lei, cu o pondere de 31,4 la sută.

În anul 2012, au revenit la banca centrală 78 milioane monede, cu 28 la sută mai multe decât în anul 2011. Deşi gradul de întoarcere la BNR a monedei metalice s-a situat la un nivel destul de modest, s-a manifestat, în continuare, tendinţa de deblocare a circulaţiei monedei metalice. Astfel, procentul de monede eliberate în plăţi care au revenit la BNR a crescut de la 18 la sută în anul 2011 la 21 la sută în anul 2012.

Din punct de vedere valoric, monedele încasate ca urmare a depunerilor instituţiilor de credit/Trezoreriei Statului au însumat 24 milioane lei, cu 11 la sută mai mult decât valoarea încasărilor în monedă metalică din anul 2011.

Cupiura de 50 bani a continuat să deţină cea mai importantă pondere în cantitatea totală de monede încasate, respectiv 52,7 la sută. Numărul de monede de 10 bani încasate prin intermediul depunerilor instituţiilor de credit/Trezoreriei Statului a crescut cu 35 la sută comparativ cu anul 2011. Ponderea cupiurii de 10 bani în numărul total de monede care au revenit la banca centrală a crescut cu 8 puncte procentuale faţă de anul 2011, iar în cazul monedei de 5 bani, creşterea a fost de 7 puncte procentuale.

Structura pe cupiuri a încasărilor în monede

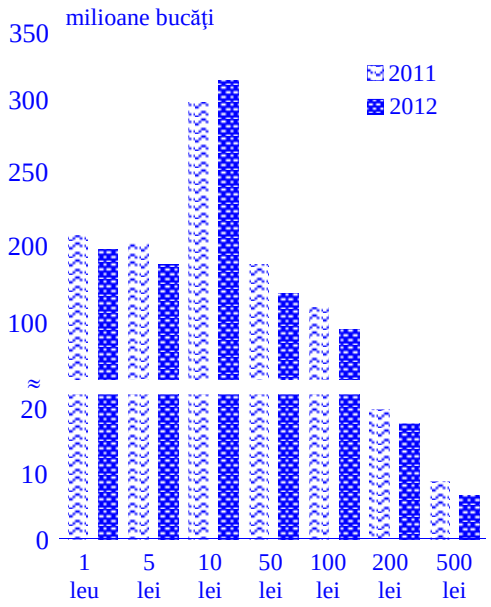
Din punct de vedere valoric, moneda de 50 bani a reprezentat 85,8 la sută din valoarea monedelor depuse de către instituţiile de credit/Trezoreria Statului la BNR, urmată de moneda de 10 bani, cu o pondere de 13,3 la sută.

3. Activitatea de procesare a numerarului

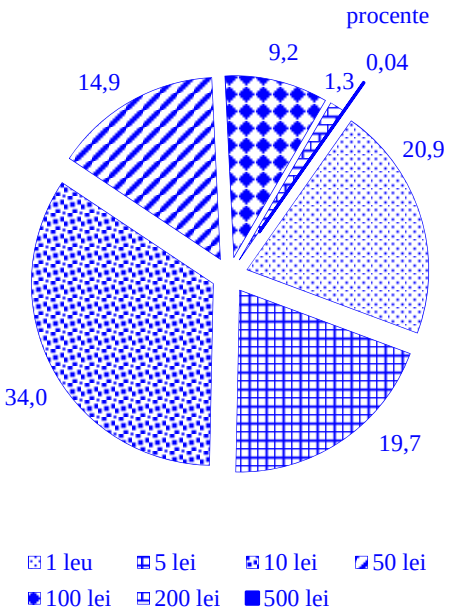
În anul 2012 au fost procesate, pe echipamentele automate de viteză medie aflate în dotarea celor patru centre de procesare ale Băncii Naţionale a României, 970 milioane bancnote, în scădere cu 10 la sută faţă de anul 2011.

Comparativ cu anul anterior, la toate cupiurile s-au procesat cantităţi mai mici de bancnote, cu excepţia cupiurii de 10 lei, în cazul căreia s-au procesat cu 5 la sută mai multe bucăţi, datorită retragerii din circulaţie a bancnotei de 10 lei – emisiunea 2005, care a fost înlocuită cu bancnota de 10 lei – emisiunea 2008.

Situaţia pe cupiuri a bancnotelor procesate în 2011 şi 2012

Structura pe cupiuri a bancnotelor procesate în anul 2012

Cupiurile mici, respectiv cele de 1 leu, 5 lei şi 10 lei, au deţinut cele mai mari ponderi în cantitatea totală de bancnote procesate, ca urmare a circulaţiei monetare mai intense a acestora şi a măsurilor de igienizare a numerarului întreprinse de Banca Naţională a României, în special în cazul cupiurilor de 1 leu şi 5 lei, precum şi a retragerii din circulaţie a cupiurii de 10 lei – emisiunea 2005.

Din cantitatea totală de bancnote procesate în cursul anului 2012, au fost sortate ca improprii circulaţiei monetare 204 milioane bancnote, ceea ce corespunde unei rate anuale a bancnotelor necorespunzătoare de circa 21 la sută.

Gradul de uzură a variat în funcţie de cupiură, într-o relaţie de inversă proporţionalitate cu valoarea nominală a bancnotelor, situându-se într-un interval cuprins între 3 şi 4 la sută la cupiurile de 50 lei, 100 lei, 200 lei şi 500 lei, în timp ce în cazul celei mai mici cupiuri, cea de 1 leu, gradul de uzură a fost de 53 la sută.

Pe parcursul anului 2012 s-au procesat, pe echipamentele automate de procesat şi ambalat monedă metalică din dotarea sucursalelor regionale ale BNR, 88,6 milioane

monede, cu 57 la sută mai mult decât în anul 2011. Ponderea cumulată a monedelor de 10 bani şi 50 bani în cantitatea totală de monedă procesată a fost, ca şi în anul 2011, de 94 la sută.

În anul 2012 au fost distruse, *on-line*, pe echipamentele automate de procesat bancnote, şi *off-line*, pe echipamentele de tocat bancnote din dotarea Centrului de procesare al Sucursalei regionale Bucureşti, 174,8 milioane bancnote, respectiv 85,7 la sută din cantitatea totală de bancnote improprii circulaţiei, ponderea cumulată a bancnotelor de 1 leu, 5 lei şi 10 lei în numărul total de bancnote distruse fiind de 96 la sută.

În anul 2012 nu au fost organizate acţiuni de distrugere a monedei metalice, cantitatea mică de monede necorespunzătoare, întoarse din circulaţie la BNR, nejustificând efortul material şi logistic pe care îl presupune o astfel de acţiune.

4. Emisiunile numismatice

Banca Naţională a României a continuat să lanseze şi pe parcursul anului 2012 emisiuni numismatice pentru colecţionare. Destinate promovării valorilor spiritualităţii româneşti şi ale patrimoniului cultural naţional, atât în ţară, cât şi peste hotare, emisiunile numismatice din anul 2012 au fost dedicate unor personalităţi remarcabile din domeniul artelor, ştiinţei, istoriei şi culturii, precum şi unor instituţii sau evenimente importante din viaţa economică şi culturală a ţării.

Au fost, de asemenea, continuate ciclurile tematice dedicate istoriei aurului şi monumentelor de artă medievală creştină.

În anul 2012, Banca Naţională a României a lansat 14 emisiuni numismatice monetare, concretizate în 15 monede, dintre care 3 din aur şi 12 din argint. Tirajele au fost diferenţiate în funcţie de metalul din care au fost confecţionate, respectiv 1 000 piese din aur şi 6 000 piese din argint.

Menţinând tradiţia ultimilor 11 ani, au fost lansate în circuitul numismatic şi 1 000 de exemplare din setul de monetărie dedicat aniversării a 100 de ani de la începerea construirii clădirii Muzeului Etnografic Românesc (astăzi Muzeul Naţional al Ţăranului Român), monument reprezentativ al artei arhitecturale a Bucureştiului, ce se înscrie în familia europeană a muzeelor de „arte şi tradiţii populare”.

În tabelul următor sunt prezentate denumirile emisiunilor numismatice ale anului 2012, metalul din care sunt realizate şi valorile nominale ale monedelor.

Tabel 2. Emisiunile numismatice realizate în anul 2012

Denumirea emisiunii numismatice	Metalul şi valoarea nominală a monedei
Aniversarea a 10 ani de la introducerea bancnotelor şi monedelor euro	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Aniversarea a 200 de ani de la naşterea lui Carol Popp de Szathmári	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Centenarul primei legi moderne a paşapoartelor româneşti	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Aniversarea a 150 de ani de la înfiinţarea Ministerului Afacerilor Externe	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Aniversarea a 100 de ani de la naşterea lui Sergiu Celibidache	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Aniversarea a 150 de ani de la unificarea instituţiilor politice centrale ale României moderne – deschiderea primului parlament şi constituirea primului guvern	set de două monede din argint cu valoare nominală de 10 lei
Aniversarea a 500 de ani de la urcarea pe tronul Ţării Româneşti a Sfântului Voievod Neagoe Basarab şi de la începerea construirii bisericii Mănăstirii Curtea de Argeş	monedă din aur cu valoare nominală de 100 lei
Aniversarea a 100 de ani de la naşterea lui Nicolae Steinhardt	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Aniversarea a 125 de ani de la naşterea Elenei Caragiani-Stoinescu	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Aniversarea a 90 de ani de la naşterea lui Marin Preda	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Aniversarea a 200 de ani de la naşterea lui George Barițiu	monedă din aur cu valoare nominală de 100 lei
Aniversarea a 100 de ani de la începerea construirii clădirii Muzeului Etnografic Românesc (astăzi Muzeul Naţional al Ţăranului Român)	set de monetărie conţinând o medalie din argint, monedele româneşti aflate în circulaţie: 1 ban, 5 bani, 10 bani, 50 bani şi monedele comemorative de 50 bani (Aurel Vlaicu, Mircea cel Bătrân şi Neagoe Basarab)
Aniversarea a 100 de ani de la naşterea cardinalului Alexandru Todea	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Aniversarea a 100 de ani de la naşterea lui George Emil Palade	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Istoria aurului – Patera din Tezaurul de la Pietroasa	monedă din aur cu valoare nominală de 10 lei

5. Falsurile depistate în cazul monedei naţionale şi al euro

Lei

În anul 2012, falsurile de bancnote româneşti expertizate la BNR au totalizat 4 575 bucăţi, în scădere cu 20 la sută faţă de anul 2011.

Tabel 3. Distribuţia lunară a falsurilor

2012											
ian.	**feb.**	**mar.**	**apr.**	**mai**	**iun.**	**iul.**	**aug.**	**sep.**	**oct.**	**nov.**	**dec.**
1 952	756	428	243	226	306	122	197	120	63	110	52

Tabel 4. Structura pe cupiuri a falsurilor

Cupiura	Număr de bancnote falsificate
1 leu	1
5 lei	2
10 lei	2 672
50 lei	95
100 lei	1 650
200 lei	146
500 lei	9

Din numărul total de bancnote false, 2 330 au fost capturate de poliţie în cursul unor acţiuni specifice, înainte de a fi puse în circulaţie, iar 77 au constituit cazuri de altă natură (confiscări şi altele), astfel încât doar 2 168 falsuri au fost depistate în circulaţie (cu 33 la sută mai puţin decât în anul 2011).

Marea majoritate a falsurilor depistate în circulaţie a fost realizată pe hârtie, uneori cu fereastra transparentă imitată rudimentar. Bancnota cu cel mai mare număr de falsuri înregistrate a fost cea de 10 lei, cu 2 672 bucăţi (2 161 bucăţi capturate de poliţie), din care 2 572 bucăţi au fost realizate pe un material plastic asemănător substratului de polimer. Pe locul al doilea s-a situat bancnota de 100 lei, cu un număr de 1 650 falsuri (din care 158 capturate de poliţie), cu doar 75 de bucăţi realizate pe material plastic, iar pe locul al treilea, bancnota de 200 lei, cu un număr de 146 falsuri (din care 9 capturate de poliţie). Materialul plastic pe care au fost imprimate bancnotele false de 10 lei s-a apropiat ca aspect şi textură de substratul autentic, iar falsurile, bine realizate, ar fi putut induce în eroare utilizatorii neavizaţi.

Numărul de falsuri la un milion de bancnote în circulaţie a fost de doar 2,75 bucăţi, cu 30 la sută mai mic decât în anul 2011.

Euro

În anul 2012, numărul de falsuri ale bancnotelor euro descoperite pe teritoriul României şi expertizate la BNR a fost de 2 484 bucăţi, cu circa 34 la sută mai mic faţă de 2011.

Capitolul VI. Sisteme de plăţi şi decontări

Banca Naţională a României are atribuţia statutară de a promova buna funcţionare a sistemelor de plăţi, în scopul asigurării stabilităţii financiare şi menţinerii încrederii publicului în moneda naţională. Principalul instrument prin care se realizează acest obiectiv, în afara funcţiei de reglementare, autorizare şi monitorizare a sistemelor de plăţi, constă în furnizarea de facilităţi pentru asigurarea unor sisteme de plăţi şi de decontare eficiente.

În acest scop, Banca Naţională a României operează sistemul de plăţi cu decontare pe bază brută în timp real pentru plăţi de mare valoare şi urgente exprimate în lei, denumit ReGIS, şi sistemul de depozitare şi decontare a operaţiunilor cu instrumente financiare pentru titluri de stat şi certificate de depozit ale Băncii Naţionale a României, denumit SaFIR, şi administrează, în numele Eurosistemului, componenta naţională a sistemului de plăţi cu decontare pe bază brută în timp real pentru plăţi de mare valoare şi urgente exprimate în euro TARGET2, denumită TARGET2-România. Banca Naţională a României este administrator de sistem pentru sistemele ReGIS şi SaFIR, serviciile de operare tehnică fiind externalizate către TRANSFOND S.A.[1].

1. Sistemul ReGIS

Aspecte generale

Sistemul ReGIS asigură decontarea pe bază brută şi în timp real a tuturor plăţilor de mare valoare sau urgente în lei ale participanţilor, în nume şi pe cont propriu sau pe contul clienţilor, precum şi decontarea poziţiilor nete provenite de la sistemele auxiliare.

În anul 2012 sistemul ReGIS a continuat să contribuie la buna funcţionare a pieţelor monetară şi valutară, deţinând un rol important în implementarea cu succes a politicii monetare a Băncii Naţionale a României, având în vedere că operaţiunile de politică monetară ale băncii centrale sunt procesate exclusiv prin acest sistem.

Sistemul ReGIS a funcţionat fără perturbări şi în anul 2012. Volumul plăţilor de mare valoare şi al celor urgente decontate prin sistemul ReGIS a cunoscut o uşoară creştere, sistemul contribuind la îndeplinirea obiectivului Băncii Naţionale a României, de promovare a decontării în banii băncii centrale.

Participarea la sistem

În anul 2012, numărul participanţilor a fost comparabil cu cel înregistrat în anul precedent. La sfârşitul anului, în sistemul ReGIS erau înregistraţi un număr de 47 participanţi (39 de instituţii de credit, Banca Naţională a României, Trezoreria

[1] TRANSFOND S.A. este o societate comercială pe acţiuni având ca acţionari Banca Naţională a României (33,33 la sută) şi 23 de instituţii de credit (66,67 la sută).

Statului şi 6 sisteme auxiliare – SENT, SaFIR, RoClear, DSClear, VISA Europe şi MasterCard International), comparativ cu 48 de participanţi înregistraţi la finele anului 2011.

Politica de comisionare

Având în vedere obiectivul Băncii Naţionale a României de a oferi mijloace de efectuare a plăţilor eficiente pentru economie[2], precum şi de aliniere a comisioanelor la cele aplicate în mod similar în celelalte state ale Uniunii Europene, Banca Naţională a României a continuat şi în anul 2012 politica de reducere a comisioanelor aplicate în sistemul ReGIS. Astfel, la data de 3 ianuarie 2012, nivelul comisionului pe tranzacţie a fost redus cu 4 la sută (de la 6,26 lei la 6,00 lei).

Operaţiunile sistemului ReGIS

În anul 2012, comparativ cu anul precedent, s-a înregistrat o creştere a numărului total de plăţi cu 7,47 la sută, iar media zilnică a volumului plăţilor procesate prin sistemul ReGIS s-a majorat cu 8,32 la sută. În ceea ce priveşte valoarea plăţilor, s-a înregistrat o creştere de 19,53 la sută comparativ cu anul 2011, iar valoarea medie pe tranzacţie a crescut cu 11,22 la sută faţă de anul 2011.

În tabelul 1 este prezentat sumarul traficului de plăţi în cadrul sistemului ReGIS în anul 2012, comparativ cu anul anterior.

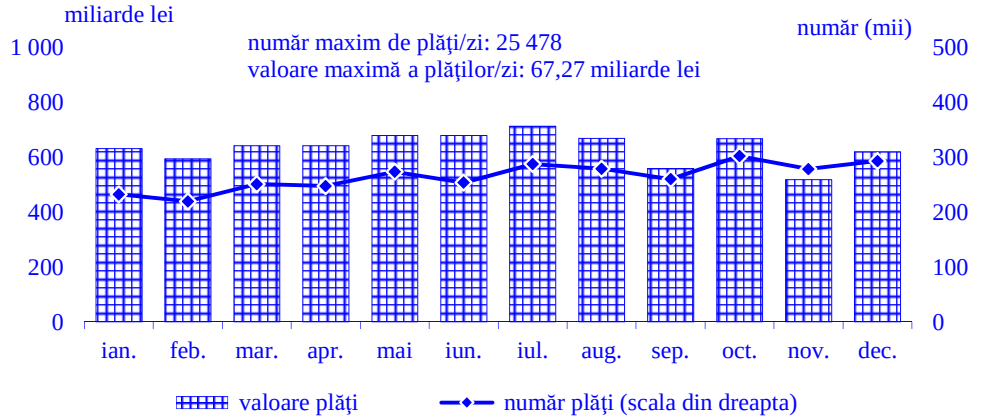
Tabel 1. Evoluţia traficului de plăţi în sistemul ReGIS

	Volum (nr. tranzacţii; mii)		Valoare (mld. lei)		Valoare medie pe tranzacţie (mil. lei)
	Total	Medie zilnică	Total	Medie zilnică	
2011	2 952	11,58	6 365	24,96	2,16
2012	3 173	12,54	7 608	30,07	2,40
Variaţie (%)	+7,47	+8,32	+19,53	+20,48	+11,22

Notă: Datorită rotunjirii datelor de pe primele două rânduri, ar putea exista unele necorelări cu variaţiile procentuale indicate.

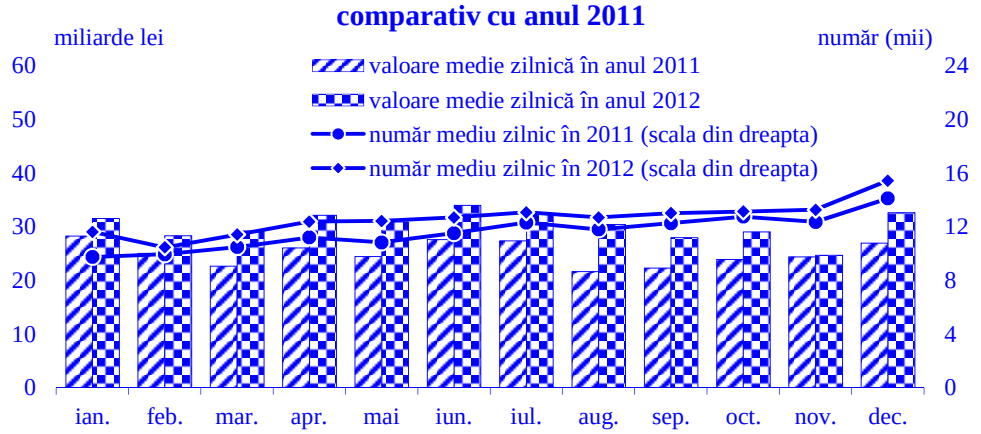
[2] Acest obiectiv se subscrie principiilor fundamentale stabilite de Comitetul pentru sisteme de plăţi şi de decontare (CPSS) al Grupului G-10, principii care au fost adoptate şi de Consiliul guvernatorilor al Băncii Centrale Europene ca standarde minime de supraveghere, de către Eurosistem, a sistemelor de plăţi de mare valoare care operează în euro (fiind aplicate, implicit, şi sistemelor RTGS naţionale). Totodată, obiectivul se subscrie şi principiilor stabilite de acelaşi comitet, împreună cu Organizaţia Internaţională a Comisiilor de Valori Mobiliare (IOSCO), pentru infrastructurile pieţei financiare, aplicabile de la 1 ianuarie 2013.

Evoluţia plăţilor de mare valoare şi/sau urgente în anul 2012

Volumul plăţilor decontate în cursul anului 2012 în sistemul ReGIS a fost de circa 3,2 milioane tranzacţii, evoluând de la o medie zilnică de 11 601 tranzacţii în luna ianuarie la 15 402 tranzacţii în luna decembrie. Volumul maxim al plăţilor decontate zilnic în sistemul ReGIS a fost atins în luna decembrie 2012 (25 478 tranzacţii/zi).

Evoluţia plăţilor de mare valoare şi/sau urgente în anul 2012 comparativ cu anul 2011

În tabelul 2 este prezentată structura pe tipuri a plăţilor efectuate prin sistemul ReGIS în anul 2012. Aceasta reflectă faptul că tranzacţiile de plată efectuate de participanţi în nume propriu, dar pe contul clienţilor (cu mesaje SWIFT MT103) sunt preponderente (90,06 la sută din volumul total al tranzacţiilor prin sistem), dar valoarea totală a acestora a fost relativ scăzută (doar 12,60 la sută din valoarea tuturor tranzacţiilor decontate în sistem). Totodată, volumul tranzacţiilor de plată efectuate de participanţi în nume şi pe cont propriu (cu mesaje SWIFT MT202) a fost relativ scăzut (7,87 la sută din volumul total al tranzacţiilor decontate în sistem), dar aceste plăţi au avut o valoare semnificativă (52,89 la sută din valoarea tuturor tranzacţiilor decontate în sistem).

Tabel 2. Structura plăţilor în sistemul ReGIS în anul 2012

procente

Plăţi	MT103	MT202	Transfer direct
Volum total	90,06	7,88	2,06
Valoare totală (mil. euro)	12,60	52,89	34,51

În ceea ce priveşte tranzacţiile de plată care implică debitarea/creditarea directă pe conturile de decontare ale participanţilor la sistem (operaţiuni în relaţia cu banca centrală, operaţiuni efectuate de Banca Naţională a României în numele participanţilor în cazuri de urgenţă, când participanţii se află în imposibilitatea de a se conecta la sistem sau de a iniţia plăţi), volumul acestora a fost scăzut (doar 2,06 la sută din valoarea tuturor tranzacţiilor decontate în sistem), dar valoarea totală a acestora a fost relativ ridicată (34,51 la sută din valoarea tuturor tranzacţiilor decontate în sistem). În cadrul acestor operaţiuni, de regulă cu frecvenţă redusă, valoarea operaţiunilor în relaţia cu banca centrală a înregistrat o creştere de 51 la sută comparativ cu anul 2011, reprezentând circa 84,5 la sută din valoarea tranzacţiilor de plată care implică debitarea/creditarea directă pe conturile de decontare ale participanţilor la sistem.

Gradul de concentrare a pieţei, atât din punct de vedere al volumului plăţilor efectuate prin sistemul ReGIS, cât şi din punct de vedere al valorii acestora, se menţine comparabil cu cel din anul precedent, primele cinci instituţii de credit deţinând circa 58,78 la sută, respectiv 61,79 la sută din piaţă.

Asigurarea unui nivel cât mai ridicat de disponibilitate pentru sistemul ReGIS reprezintă, de asemenea, un obiectiv major al Băncii Naţionale a României, în contextul importanţei sistemului ReGIS pentru sistemul financiar-bancar şi pentru economia naţională. În anul 2012, disponibilitatea medie a sistemului ReGIS, respectiv măsura în care participanţii au putut utiliza sistemul fără incidente pe durata programului de funcţionare, s-a menţinut la nivelul de 99,99 la sută, încadrându-se în toleranţa admisă de Banca Naţională a României pentru nivelul de calitate a serviciilor.

În calitatea sa de administrator al sistemului, Banca Naţională a României a monitorizat permanent şi pe parcursul anului 2012 procesul de decontare şi activitatea participanţilor în sistemul ReGIS, constatând că aceştia au avut un comportament corespunzător, respectând regulile şi procedurile sistemului. Nu au fost înregistrate blocaje în sistem datorate lipsei de fonduri în conturile de decontare ale unuia sau mai multor participanţi. În anul 2012 s-a constatat un management adecvat şi eficient al lichidităţilor la nivelul participanţilor, existând un număr relativ mic de instrucţiuni de plată plasate în coada de aşteptare (2,99 la sută din volumul tranzacţiilor decontate) şi doar pentru un interval scurt de timp.

2. Sistemul SaFIR[3]

Aspecte generale

Sistemele de depozitare şi decontare pentru instrumente financiare sunt componente de importanţă majoră ale infrastructurii pieţelor financiare. Pentru banca centrală, importanţa sistemului de depozitare şi decontare a operaţiunilor cu instrumente financiare SaFIR rezidă în interacţiunea pe care acesta o are cu toate sistemele de plăţi care funcţionează pe teritoriul României, precum şi în rolul pe care îl are acest sistem în decontarea operaţiunilor de politică monetară.

Participarea la sistem

În anul 2012, numărul participanţilor la sistem s-a menţinut constant, respectiv 37 de participanți, modificându-se doar împărţirea pe categorii a acestora. Astfel, la sfârşitul anului 2012 existau 12 intermediari primari, 11 intermediari secundari (faţă de 12 în anul 2011), 12 non-intermediari şi 2 depozitari centrali (faţă de unul singur în anul 2011).

Valoarea nominală a emisiunilor depozitate în sistem

În anul 2012 valoarea nominală totală a emisiunilor de titluri de stat denominate în lei, depozitate în sistemul SaFIR, a crescut faţă de sfârşitul anului 2011, ca urmare a revitalizării pieţei primare a titlurilor de stat şi a plasării de noi emisiuni *benchmark*, dar şi a redeschiderii emisiunilor *benchmark* aflate în circulaţie.

Valoarea nominală totală a emisiunilor de titluri de stat denominate în lei aflate în circulaţie la sfârşitul anului 2012 a fost de 83 943,1 milioane lei, înregistrându-se o creştere de aproximativ 22,5 la sută comparativ cu finele anului 2011.

Valoarea nominală totală a emisiunilor de titluri de stat denominate în euro aflate în circulaţie la sfârşitul anului 2012 a fost de 3 931,6 milioane euro faţă de 3 962,15 milioane euro la finele anului 2011.

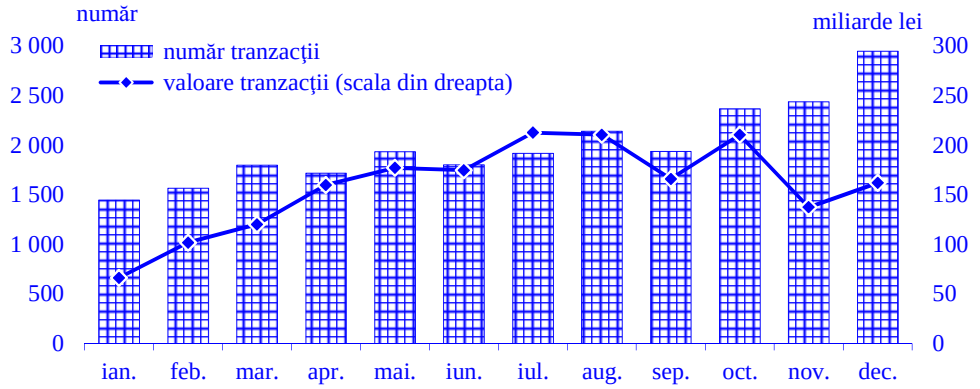
Operaţiunile decontate în sistem

Sistemul SaFIR procesează operaţiuni derulate de participanţi în relaţia cu emitentul (decontarea rezultatelor pieţei primare, plăţi de dobândă şi/sau cupon, răscumpărări parţiale/opţionale/totale) şi operaţiuni derulate de participanţi pe piaţa secundară (tranzacţii de vânzare/cumpărare, contracte de garanţie financiară, operaţiuni *repo*, transferuri de portofoliu).

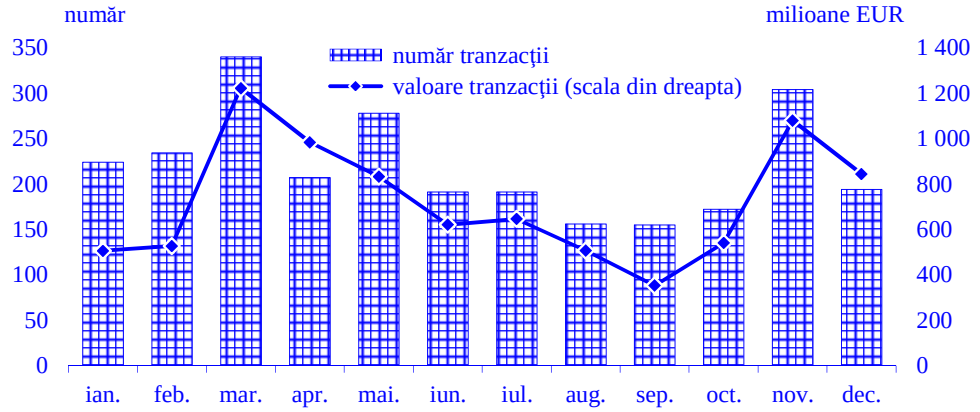
În graficele următoare sunt ilustrate volumul şi valoarea tranzacţiilor de vânzare-cumpărare, inclusiv operaţiunile reversibile.

[3] Informaţii referitoare la sistemul SaFIR sunt disponibile şi *website*-ul BNR, la adresa http://www.bnr.ro/Sistemul-SaFIR-308.aspx.

Operaţiuni cu titluri de stat denominate în lei decontate prin sistemul SaFIR în anul 2012

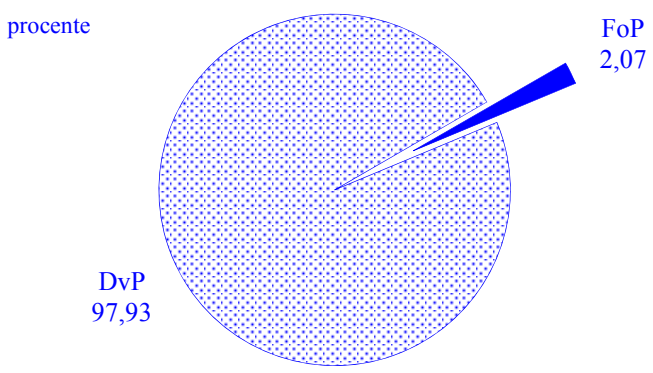
Operaţiuni cu titluri de stat denominate în euro decontate prin sistemul SaFIR în anul 2012

În ceea ce priveşte structura transferurilor de instrumente financiare, aceasta reflectă caracteristica principală a pieţei secundare a titlurilor de stat.

Astfel, din totalul transferurilor realizate în perioada analizată, 97,93 la sută reprezintă transferuri DvP (livrare contra plată), inclusiv operaţiunile realizate între instituţiile de credit şi propriii clienţi, iar 2,07 la sută reprezintă transferuri FoP (livrare fără plată), acestea din urmă reprezentând operaţiuni de transfer de portofoliu.

Structura transferurilor în anul 2012

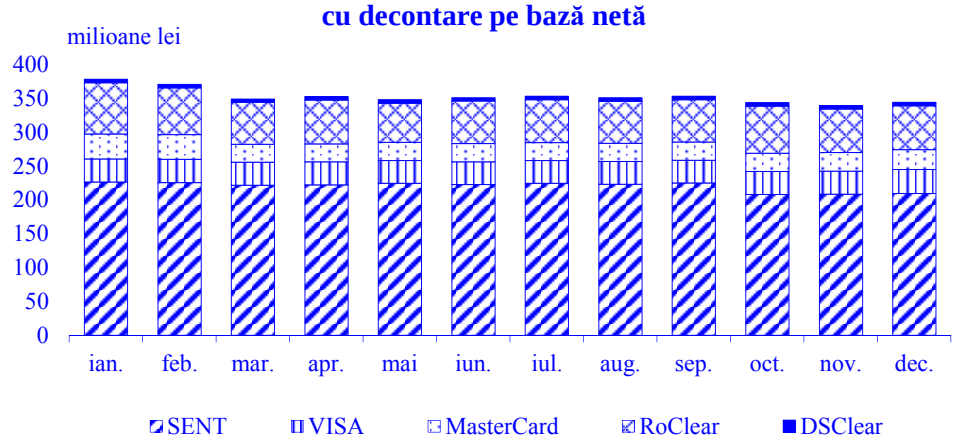

În ceea ce priveşte transferul titlurilor de stat la Depozitarul Central S.A. prin intermediul conexiunii directe între sistemul SaFIR şi sistemul RoClear, în anul 2012 a fost înregistrat un număr de 308 transferuri fără plată între cele două sisteme. La 31 decembrie 2012 valoarea nominală a titlurilor aflate în sistemul RoClear a fost de 632,05 milioane lei.

Interacţiune în timp real cu sistemele de plăţi de mică şi mare valoare

Sistemul SaFIR asigură infrastructura necesară pentru gestionarea garanţiilor (colateral) constituite în scopul garantării decontării poziţiilor nete ale participanţilor, aferente sistemelor de plăţi cu decontare pe bază netă.

Valoarea garanţiilor aferente sistemelor de plăţi cu decontare pe bază netă

Facilităţi pentru managementul lichidităţii

În scopul fluidizării decontărilor prin sistemul ReGIS, banca centrală acordă participanţilor facilităţi de lichiditate pe parcursul zilei. Lichiditatea necesară poate fi obţinută de către instituţiile de credit participante la sistemul SaFIR prin intermediul operaţiunilor *repo intraday* derulate cu active eligibile pentru astfel de operaţiuni.

În anul 2012, participanţii au apelat la această facilitate, derulându-se un număr de 1 099 operaţiuni, în valoare totală de 280 701,28 milioane lei, faţă de 208 operaţiuni, în valoare de 24 879,96 milioane lei în anul 2011.

Disponibilitatea sistemului

În anul 2012, disponibilitatea sistemului SaFIR s-a menţinut, în medie, la 99,99 la sută, valoarea acestui indicator fiind obţinută prin raportarea duratei întreruperilor sistemului la durata programată de funcţionare.

Din punct de vedere al scalabilităţii, sistemul SaFIR dispune de resurse pentru a deconta 1 500 tranzacţii pe zi, cu posibilitatea extinderii capacităţii de procesare cu încă 50 la sută. În perioadele de vârf ale zilei de operare, capacitatea de procesare a acestuia poate susţine 40 la sută din volumul maxim posibil programat.

Dezvoltări ale sistemului în anul 2012

La începutul anului 2012 a fost operaţionalizată conexiunea directă dintre sistemul de depozitare şi decontare operat de *Clearstream Banking S.A*. (Luxemburg) şi sistemul SaFIR, prin deschiderea unui cont al *Clearstream Banking S.A*. în sistemul SaFIR.

Prin intermediul acestei conexiuni se facilitează accesul potenţialilor investitori instituţionali nerezidenţi la piaţa secundară a titlurilor de stat din România, aceştia putând dobândi şi deţine titluri de stat depozitate primar în sistemul SaFIR pe baza relaţiilor contractuale pe care le au în prezent cu *Clearstream Banking S.A*., fără a fi necesară existenţa unei relaţii contractuale cu un custode local.

De asemenea, în anul 2012 a devenit operaţională conexiunea directă între sistemul SaFIR şi sistemul RoClear administrat de Depozitarul Central S.A., prin deschiderea unui cont de instrumente financiare al BNR în sistemul RoClear, soluţie ce facilitează utilizarea obligaţiunilor emise în lei de instituţiile financiare internaţionale în operaţiunile derulate cu Banca Naţională a României[4].

3. Sistemul TARGET2

Aspecte generale

Sistemul TARGET2 este sistemul de plăţi în monedă euro pus la dispoziţie de Eurosistem, utilizat pentru decontarea operaţiunilor băncilor centrale, transferurilor interbancare de mare valoare, precum şi a altor plăţi în euro. Sistemul permite procesarea plăţilor în timp real cu decontare în conturi deschise la băncile centrale şi finalitate imediată.

Prin sistemul TARGET2-România pot fi transmise plăţi indiferent de valoarea acestora, sistemul neavând limită inferioară sau superioară în ceea ce priveşte valoarea.

Din punct de vedere juridic, TARGET2 este structurat ca o multitudine de sisteme de plăţi naţionale (denumite componente naţionale TARGET2), cu reguli de funcţionare armonizate, administrarea acestora şi a relaţiilor cu comunităţile bancare naţionale fiind în responsabilitatea băncilor centrale.

Trei bănci centrale membre ale Eurosistemului (*Banca d'Italia, Banque de France* şi *Deutsche Bundesbank*) furnizează şi operează din punct de vedere tehnic, în numele Eurosistemului, infrastructura tehnică şi platforma comună unică ale TARGET2.

Componenta naţională a sistemului TARGET2 (denumită TARGET2-România) a devenit operaţională în anul 2011, Banca Naţională a României fiind astfel cea de-a 24-a bancă centrală conectată la sistem dintre cele 28 care compun Sistemul European al Băncilor Centrale (inclusiv Banca Centrală Europeană).

[4] Operaţiuni de piaţă monetară, facilitatea permanentă de creditare (credit lombard), facilitatea de furnizare de lichiditate pe parcursul zilei (operaţiuni *repo intraday*) şi operaţiuni de garantare a decontării poziţiilor nete ale sistemelor de compensare.

Participarea la sistem

Participarea la sistemul TARGET2-România este guvernată de regulile de sistem stabilite prin Ordinul Băncii Naţionale a României nr. 17/2012 privind funcţionarea sistemului TARGET2-România.

La sfârşitul anului 2012, sistemul TARGET2-România a înregistrat un număr de 22 de participanţi direcţi, respectiv Banca Naţională a României şi 21de instituţii de credit din România.

Politica de comisionare

Sistemul TARGET2-România se bazează pe schema unică de comisionare a TARGET2, stabilită de Eurosistem. Aceasta se aplică în mod uniform tuturor participanţilor la sistem, fără comisioane suplimentare practicate la nivel naţional de către băncile centrale.

Astfel, comisionul maxim pe tranzacţie plătit de o bancă participantă la sistemul TARGET2-România este de 0,8 euro, indiferent dacă plata este naţională sau transfrontalieră.

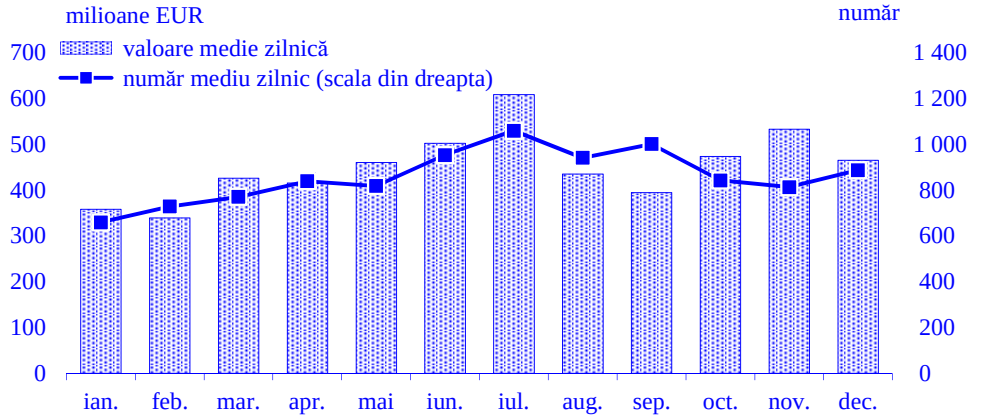
În data de 19 septembrie 2012, Eurosistemul a aprobat, pentru prima dată de la lansarea sistemului TARGET2, revizuirea politicii de comisionare, cu aplicabilitate de la 1 ianuarie 2013.

Operaţiunile TARGET2-România

În anul 2012, prin TARGET2-România au fost decontate 219 515 tranzacţii, media zilnică volumului acestora crescând de la 658 tranzacţii în luna ianuarie la 886 tranzacţii în luna decembrie.

Valoarea totală a tranzacţiilor decontate prin această componentă a fost de 114 588 milioane euro, media zilnică majorându-se de la 358 milioane euro în luna ianuarie la 465 milioane euro în luna decembrie.

Evoluţia plăţilor prin sistemul TARGET2-România în anul 2012

Atât volumul, cât şi valoarea maximă a plăţilor decontate zilnic în componenta TARGET2-România au fost atinse în luna octombrie 2012 (1 234 tranzacţii/zi şi, respectiv, 1 921,71 milioane euro/zi).

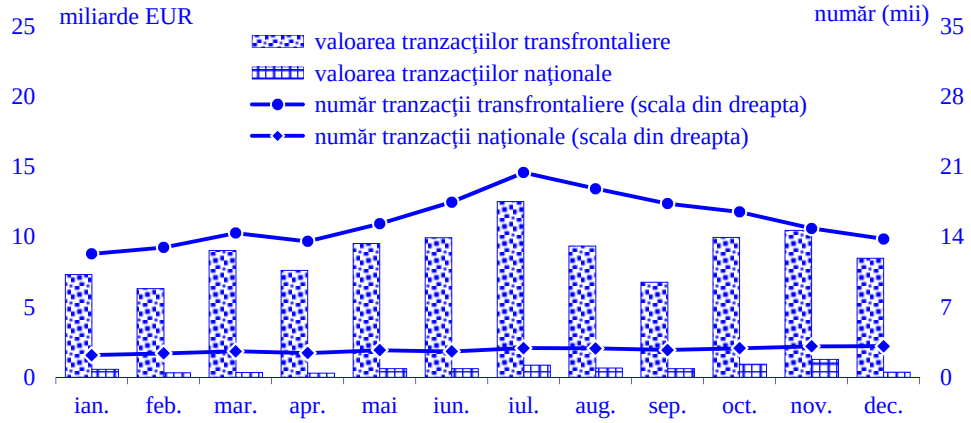
În tabelul 3 este prezentată structura pe tipuri de operaţiuni a plăţilor efectuate prin sistemul TARGET2-România în anul 2012. Astfel, tranzacţiile efectuate de participanţii la sistem în nume şi pe cont propriu sau pe contul clienţilor au avut ponderea cea mai mare, atât ca volum, cât şi ca valoare, în totalul operaţiunilor efectuate prin sistemul TARGET2-România.

Tabel 3. Structura plăţilor în sistemul TARGET2-România în anul 2012, pe tipuri de operaţiuni

Plăţi	Plăţi între participanţi	Operaţiuni cu banca centrală	Transferuri de lichiditate
Volum total	212 069	1 978	5 468
Valoare totală (mil. euro)	65 775	31 180	17 633

Din punct de vedere al structurii pe categorii (naţionale/transfrontaliere) a plăţilor efectuate lunar prin sistemul TARGET2-România în anul 2012 s-a remarcat preponderenţa tranzacţiilor de plată transfrontaliere (85 la sută din volumul total al tranzacţiilor procesate prin componenta TARGET2-România).

Evoluţia plăţilor domestice/transfrontaliere prin sistemul TARGET2-România în anul 2012

Banca Naţională a României a monitorizat permanent, şi pe parcursul anului 2012, procesul de decontare şi activitatea participanţilor la TARGET2-România, constatând că aceştia au avut un comportament corespunzător, respectând regulile şi procedurile sistemului. În anul 2012 s-a consemnat un management adecvat şi eficient al lichidităţii la nivelul participanţilor, neînregistrându-se blocaje în sistem datorate lipsei de fonduri în conturile de decontare ale unuia sau mai multor participanţi.

De asemenea, s-a observat că cea mai mare parte a plăţilor participanţilor la TARGET2-România au fost decontate în prima parte a zilei, între orele 7:00 şi 9:00 CET[5], participanţii din România utilizând frecvent facilitatea „plăţi iniţiate în avans" (*warehoused payments*).

[5] *Central European Time*.

Evoluţia sistemului TARGET2 în anul 2012

Pentru o continuă îmbunătăţire a serviciilor oferite de sistemul TARGET2 şi a performanţelor acestuia, Eurosistemul implementează, anual, o nouă versiune de sistem. Cu toate acestea, datorită constrângerilor date de evoluţia proiectului de implementare a sistemului TARGET2-Securities (T2S), versiunea 6.0 nu a mai putut fi implementată în anul 2012, fiind integrată în versiunea 7.0, care cuprinde şi adaptările necesare în vederea interconectării sistemelor TARGET2 şi T2S şi care va fi funcţională în anul 2013.

În contextul implementării proiectului T2S, în luna octombrie 2012 a fost aprobată strategia pentru migrarea sistemului TARGET2 la standardul ISO 20022. Această migrare va face posibil schimbul de informaţii între cele două platforme, dat fiind faptul că sistemul T2S a adoptat deja acest standard. De asemenea, strategia pentru migrarea sistemului TARGET2 la ISO 20022 cuprinde şi trecerea la un nou set de mesaje de plată conforme cu standardul menţionat. Migrarea la acest standard se va face prin metoda *like-for-like,* care va asigura compatibilitatea deplină cu standardele existente. Nu va exista o suprapunere a standardelor vechi şi a celor noi, orizontul de timp prevăzut pentru această migrare fiind noiembrie 2017.

TARGET2-Securities (T2S)

TARGET2-Securities (T2S) reprezintă viitorul sistem paneuropean de decontare, naţională şi transfrontalieră, a operaţiunilor cu instrumente financiare, prin conturi de decontare pentru fonduri, deschise la băncile centrale naţionale.

Sistemul decontează, în principal, operaţiunile cu instrumente financiare în euro procesate de depozitarii centrali din cadrul Uniunii Europene (utilizând conturi externalizate din cadrul sistemului TARGET2 pe platforma T2S). La solicitarea depozitarilor centrali şi a băncilor centrale naţionale, TARGET2-Securities permite şi decontarea în alte valute (prin conturi externalizate din sistemele RTGS naţionale).

T2S va fi administrat de către Eurosistem şi va utiliza o platformă tehnică comună, pusă la dispoziţie de patru bănci centrale, respectiv cele trei bănci centrale care asigură şi infrastructura tehnică a sistemului TARGET2 (*Deutsche Bundesbank, Banca d'Italia* şi, respectiv, *Banque de France*) şi *Banco de España*.

Până la sfârşitul lunii iunie 2012, un număr de 22 de depozitari centrali de instrumente financiare, atât din zona euro, cât şi din afara acesteia, printre care şi Depozitarul Central S.A. din România, au semnat Acordul-cadru pentru participarea la T2S.

În acest context, în calitate de operator al sistemului TARGET2-România şi în îndeplinirea atribuţiei statutare de promovare a bunei funcţionări a sistemelor de plăţi, Banca Naţională a României a înţeles să susţină iniţiativa Depozitarului Central, agreând să se conecteze la platforma T2S odată cu această instituţie, respectiv în luna iunie 2015 (în primul val de migrare), pentru a permite decontarea în euro a operaţiunilor cu instrumente financiare depozitate la Depozitarul Central.

4. Cooperarea în cadrul Sistemului European al Băncilor Centrale

Banca Naţională a României a participat activ în anul 2012 la activităţile Comitetului pentru sisteme de plăţi şi de decontare, structură a Sistemului European al Băncilor Centrale cu atribuţii în domeniul plăţilor şi infrastructurilor pieţei financiare, şi la activităţile substructurilor acestui comitet: Grupul de lucru pentru politică în domeniul sistemelor de plăţi, Grupul de lucru pentru supravegherea sistemelor de plăţi şi sistemelor de decontare, Grupul de lucru pentru instrumente financiare, Grupul de lucru pentru TARGET2 şi Forumul european pentru securitatea plăţilor de *retail*.

Forumul european pentru securitatea plăţilor de *retail* a fost constituit pentru întărirea cooperării dintre experţii în domeniul plăţilor şi experţii în domeniul supravegherii prudenţiale, în scopul asigurării unui nivel comun de înţelegere a riscurilor aferente plăţilor de *retail* iniţiate de la distanţă şi a măsurilor de administrare a acestor riscuri. În anul 2012, Forumul european pentru securitatea plăţilor de *retail* a formulat 14 recomandări adresate prestatorilor de servicii de plăţi, administratorilor schemelor de plată şi magazinelor virtuale privind securitatea plăţilor iniţiate prin Internet.

5. Autorizarea şi monitorizarea sistemelor de plăţi, a sistemelor de decontare a operaţiunilor cu instrumente financiare şi a schemelor de plăţi

5.1. Autorizarea sistemelor de plăţi şi a sistemelor de decontare a operaţiunilor cu instrumente financiare

În vederea administrării adecvate a riscurilor aferente sistemelor de plăţi şi sistemelor de decontare a operaţiunilor cu instrumente financiare, Banca Naţională a României impune tuturor administratorilor sistemelor de plăţi şi administratorilor sistemelor de decontare a operaţiunilor cu instrumente financiare ca orice modificare a regulilor de sistem să fie aprobată de către aceasta înainte de implementare.

În urma solicitării administratorului sistemului SENT, în cursul anului 2012, Banca Naţională a României a aprobat modificările regulilor de sistem ale SENT privind extinderea categoriilor de participanţi la toate tipurile de prestatori de servicii de plată prevăzuţi în Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 113/2009 privind serviciile de plată, diversificarea participării directe prin introducerea statutului de participant direct decontator şi al celui de participant direct nedecontator, precum şi introducerea participării indirecte. Totodată, sistemul SENT a fost dezvoltat în sensul procesării instrucţiunilor de plată de tip transfer credit în lei, în conformitate cu standardele de procesare SEPA.

În exercitarea atribuţiei de autorizare a sistemelor de decontare a operaţiunilor cu instrumente financiare, în cursul anului 2012 Banca Naţională a României a analizat şi a aprobat modificările aduse regulilor sistemelor RoClear şi SaFIR, acestea vizând în principal continuarea demersurilor de integrare în plan internaţional. Efectele pozitive care derivă din aceste demersuri constau în:

- facilitarea accesului investitorilor nerezidenţi la instrumentele financiare emise pe piaţa autohtonă, ceea ce poate contribui la creşterea lichidităţii acestora;
- posibilitatea de a transfera în sistemul SaFIR atât obligaţiunile denominate în valută emise de către Ministerul Finanţelor Publice pe piaţa externă de capital, cât şi obligaţiunile denominate în lei emise de instituţiile financiare internaţionale; prin urmare, au fost create condiţiile necesare pentru îmbunătăţirea accesului instituţiilor de credit la lichiditate odată cu decizia Băncii Naţionale a României de extindere a gamei activelor eligibile atât pentru operaţiunile de politică monetară, cât şi pentru garantarea lichidităţii furnizate în vederea fluidizării decontării în sistemul de plăţi ReGIS.

5.2. Măsurile adoptate de banca centrală în scopul limitării riscurilor asociate funcţionării sistemelor de plăţi şi sistemelor de decontare, precum şi al creşterii eficienţei în funcţionarea acestora

Preocuparea băncii centrale pentru promovarea şi monitorizarea bunei funcţionări a sistemelor de plăţi şi a sistemelor de decontare a operaţiunilor cu instrumente financiare a continuat să rămână o prioritate şi în anul 2012.

5.2.1. Sisteme de plăţi

În anul 2012, sistemele de plăţi din România au funcţionat corespunzător, fără a înregistra evenimente deosebite. Activitatea Băncii Naţionale a României de monitorizare a sistemelor de plăţi s-a concentrat pe identificarea şi evaluarea riscurilor asociate acestora, urmărindu-se respectarea standardelor internaţionale în domeniu, cu precădere a celor europene, şi implementarea măsurilor care să conducă la diminuarea acestor riscuri. În acest sens, Banca Naţională a României a emis recomandări privind aplicarea mecanismului de deblocare a cozii de aşteptare de mai multe ori în cadrul fiecărei sesiuni de compensare.

5.2.2. Sisteme de decontare a operaţiunilor cu instrumente financiare

Infrastructurile financiare implicate în activităţile de post-tranzacţionare (de exemplu, sistemele de decontare şi depozitarii centrali care le administrează) sunt asimilate infrastructurilor de importanţă sistemică.

Monitorizarea infrastructurilor pieţei financiare constituie o atribuţie importantă a Băncii Naţionale a României, fiind subsumată obiectivului general de menţinere a stabilităţii financiare. Suplimentar, interesul deosebit pe care Banca Naţională a României îl acordă promovării funcţionării sigure şi eficiente a sistemelor de decontare derivă şi din celelalte ipostaze sub care acţionează exclusiv această instituţie, respectiv: (i) bancă de emisiune a monedei în care sunt denominate majoritatea covârşitoare a tranzacţiilor decontate de aceste sisteme; (ii) agent de decontare a fondurilor aferente tranzacţiilor denominate în lei, înregistrate în cadrul sistemelor din România; (iii) autoritate care exercită supravegherea instituţională a unei părţi semnificative dintre participanţii la aceste sisteme (instituţiile de credit),

precum şi (iv) administrator al sistemului de decontare SaFIR, care asigură atât depozitarea titlurilor de stat emise de către Ministerul Finanţelor Publice pe piaţa internă şi a certificatelor de depozit emise de către Banca Naţională a României, cât şi decontarea operaţiunilor băncii centrale cu acestea.

În anul 2012 Banca Naţională a României a iniţiat evaluarea sistemelor de decontare DSClear, RoClear şi SaFIR în baza standardelor relevante în domeniul monitorizării – Recomandările ESCB-CESR pentru sisteme de decontare a operaţiunilor cu instrumente financiare din Uniunea Europeană. Evaluarea a avut ca obiective determinarea gradului de conformitate a arhitecturii şi modului de funcţionare a sistemelor cu standardele europene aplicabile, precum şi stabilirea măsurilor de corecţie a neajunsurilor constatate.

Concluziile evaluărilor finalizate până în prezent – pentru sistemele DSClear şi RoClear – consemnează o foarte bună performanţă a acestora în ceea ce priveşte atât rata de decontare a instrucţiunilor procesate, cât şi rata de disponibilitate în funcţionare. Totodată, evaluările au relevat anumite neajunsuri, de anvergură scăzută, în privinţa mecanismelor implementate pentru diminuarea riscului de lichiditate şi a riscului de credit, cu precădere în cazul realizării decontării pe bază netă. Îmbunătăţirea acestor mecanisme va contribui la creşterea soliditătii sistemelor de decontare şi la dezvoltarea pieţei de capital. Evaluările au evidenţiat o serie de aspecte care pot fi ameliorate. Astfel, se impun: (i) creşterea transparenţei privind întregul cadru juridic aplicabil şi modul de funcţionare a sistemelor evaluate; (ii) analizarea implicaţiilor pe care le va avea reducerea ciclului maxim de decontare a tranzacţiilor cu instrumente financiare; (iii) examinarea posibilităţii manifestării concomitente a incapacităţii de decontare la nivelul mai multor participanţi şi determinarea costurilor asociate finalizării la timp a decontării într-o asemenea situaţie; (iv) studierea oportunităţii utilizării serviciilor unei contrapărţi centrale care să garanteze decontarea tranzacţiilor; (v) diversificarea gamei de active care pot fi constituite drept garanţii financiare de către participanţi, în scopul diminuării costului de oportunitate suportat de către aceştia, mai ales în contextul în care va fi necesară majorarea semnificativă a valorii garanţiilor financiare constituite la nivelul sistemelor de decontare; (vi) îmbunătăţirea eficienţei activităţii sistemelor prin minimizarea intervalului de timp în care fondurile sunt blocate în procesul de decontare pe bază netă; (vii) reanalizarea profilului de risc al locaţiilor care pot fi utilizate pentru operarea sistemelor, precum şi (viii) consolidarea bunei guvernanţe a depozitarilor centrali prin includerea a cel puţin unui membru independent în cadrul conducerilor administrative.

Începând cu cea de-a doua jumătate a anului, administratorii sistemelor DSClear şi RoClear au iniţiat acţiuni concrete pentru corecţia neajunsurilor identificate de Banca Naţională a României, astfel încât acest proces să fie finalizat într-un orizont de timp rezonabil.

5.3. Măsurile adoptate de banca centrală în scopul limitării riscurilor asociate funcţionării schemelor de plăţi

În anul 2012, Banca Naţională a României a avizat favorabil proiectul comunităţii bancare din România, de dezvoltare şi implementare a schemei de plăţi în lei de tip transfer credit, demarat în anul 2011. Odată cu avizarea proiectului, Banca Naţională a României a formulat recomandări care vizează asigurarea unor aranjamente de guvernanţă adecvate pentru îndeplinirea corespunzătoare a responsabilităţilor ce revin Asociaţiei Române a Băncilor, în calitate de autoritate care îndeplineşte această funcţie în cadrul schemei de plăţi.

Funcţionarea schemei de plăţi de tip transfer de credit va face obiectul monitorizării de către Banca Naţională a României, în conformitate cu competenţele legale atribuite băncii centrale, în scopul asigurării funcţionării sigure şi eficiente a instrumentelor de plată decontate prin intermediul acestei scheme de plăţi.

Apreciind pozitiv iniţiativa comunităţii bancare din România, Banca Naţională a României a sprijinit acest proiect prin participarea la grupurile de lucru constituite sub egida Asociaţiei Române a Băncilor. Banca Naţională a României apreciază în mod deosebit adoptarea standardelor SEPA în cadrul acestei scheme de plăţi, întrucât adoptarea unor astfel de standarde asigură comunităţii bancare din România premisele pentru implementarea regulilor tehnice şi comerciale impuse de aderarea la schemele europene de tip SEPA.

5.4. Evoluţii înregistrate pe piaţa instrumentelor de plată electronică

În anul 2012, piaţa cardurilor din România s-a caracterizat prin creşterea gradului de utilizare a acestui tip de instrument. Astfel, tranzacţiile înregistrate cu cardurile, atât cu cele de debit, cât şi cu cele de credit, au înregistrat o evoluţie considerabilă, volumul tranzacţiilor cu aceste instrumente crescând cu peste 22 la sută faţă de anul 2011.

Totodată, anul 2012 s-a caracterizat atât prin diversificarea instrumentelor de plată electronică de tip card, cât şi prin extinderea utilizării cardurilor *contactless* şi a cardurilor cu *display* pentru persoane juridice.

În linie cu tendinţele de dezvoltare a pieţei la nivel european şi având în vedere oportunitatea de a valorifica o infrastructură deja existentă, strategia de dezvoltare a activităţii prestatorilor de servicii de plată din România vizează soluţii de plată inovative, precum sunt cele în care tranzacţia de plată este iniţiată prin intermediul telefonului mobil (*mobile-banking*). Astfel, în anul 2012 au fost demarate două proiecte importante: proiectul privind plata cu telefonul mobil utilizând tehnologia NFC (*Near Field Communication*) şi proiectul privind plata cu telefonul mobil pe bază de coduri QR (*Quick Response*).

În ceea ce priveşte serviciile de tip remiteri de bani, anul 2012 s-a remarcat prin dezvoltarea serviciului *MoneySend*, care permite clienţilor din România, deţinători de carduri, să efectueze plăţi către alte persoane care utilizează acelaşi tip de serviciu, din ţară sau din străinătate.

5.5. Colectarea de date statistice privind plăţile, sistemele de plăţi, aranjamentele de plăţi prin cont corespondent şi sistemele de decontare a operaţiunilor cu instrumente financiare

Colectarea de date şi informaţii statistice cu privire la plăţi reprezintă o activitate ce furnizează Băncii Naţionale a României suportul de date şi informaţii necesare pentru desfăşurarea activităţii de supraveghere a sistemelor de plăţi şi a sistemelor de decontare a operaţiunilor cu instrumente financiare şi permite aducerea la îndeplinire a responsabilităţilor sale legale pe linia asistării Băncii Centrale Europene în îndeplinirea atribuţiilor care revin acestei instituţii.

Entităţile care au raportat Băncii Naţionale a României date şi informaţii statistice în anul 2012 sunt: prestatori de servicii de plăţi, persoane juridice române autorizate să presteze servicii de acest tip, prestatori de servicii de plăţi, persoane juridice din alte state membre ale Uniunii Europene care furnizează servicii de plăţi pe teritoriul României, prin intermediul unei sucursale, administratorii sistemelor de plăţi şi administratorii sistemelor de decontare a operaţiunilor cu instrumente financiare care operează pe teritoriul României, Poşta Română şi Trezoreria Statului.

Capitolul VII. Administrarea rezervelor internaţionale

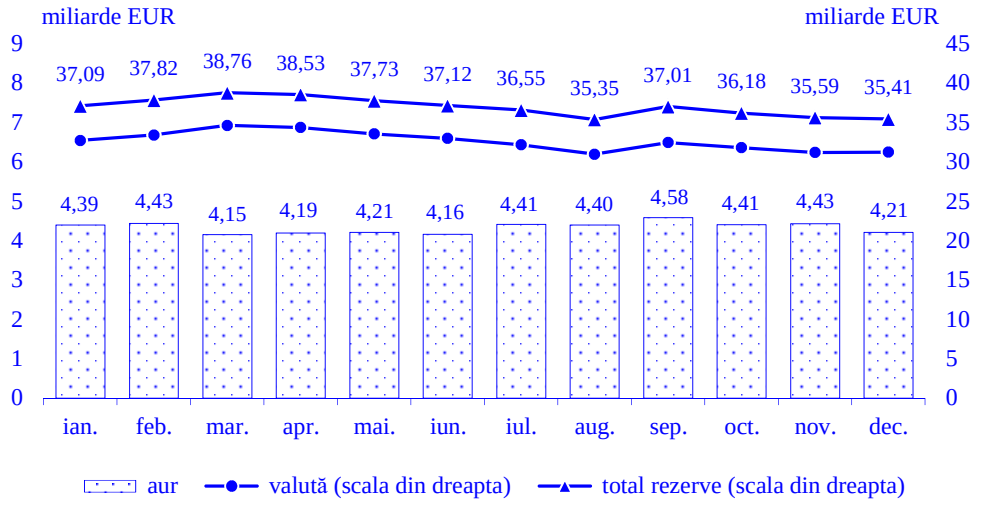
1. Evoluţia rezervelor internaţionale ale statului în anul 2012

La 31 decembrie 2012, rezervele internaţionale ale României însumau 35 413 milioane euro, din care 88,1 la sută reprezentau rezerve valutare şi 11,9 la sută valoarea deţinerilor de aur, înregistrând o scădere totală de 1 838 milioane euro faţă de finele anului 2011.

Rezerva valutară s-a diminuat în anul 2012 cu 1 987 milioane euro, atingând la sfârşitul anului o valoare de 31 206 milioane euro.

Rezerva de aur s-a menţinut la 103,7 tone, însă din punct de vedere valoric a înregistrat o creştere de 149 milioane euro, ca urmare a evoluţiei ascendente a preţului aurului pe piaţa internaţională, acesta fiind cotat la Londra, la sfârşitul anului 2012, la 1 664 dolari SUA/uncie[1], nivel cu 5,7 la sută peste cel de la finele anului 2011. Valoarea rezervei de aur s-a situat la 31 decembrie 2012 la nivelul de 4 207 milioane euro.

Evoluţia rezervelor internaţionale în anul 2012

2. Obiectivele strategice

2.1. Obiectivele stabilite pentru perioada 2012-2015

Pentru orizontul de timp 2012-2015, principalele obiective strategice fixate de Consiliul de administraţie al BNR la sfârşitul anului 2010 au fost menţinute, şi anume:

[1] Această cotaţie reprezintă fixingul determinat la ora 10:30 (GMT) de către *London Bullion Market Associatio*n în ultima zi a anului 2012.

- compoziţia valutară: euro – între 55 şi 85 la sută din totalul rezervei valutare; dolarul SUA – între 10 şi 35 la sută din totalul rezervei valutare; alte valute – maximum 15 la sută din totalul rezervei valutare;
- stabilirea unei durate medii de până la şase luni atât pentru întreaga rezervă valutară, cât şi pentru fiecare valută componentă;
- categorii de emitenţi eligibili: (i) Guvernul SUA; (ii) agenţii guvernamentale sau sponsorizate de Guvernul SUA; (iii) guvernele ţărilor membre ale Uniunii Europene; (iv) agenţii guvernamentale sau sponsorizate de guvernele ţărilor membre ale Uniunii Europene; (v) Guvernul Japoniei; (vi) alte guverne care beneficiază de *rating* AAA; (vii) instituţii supranaţionale; (viii) entităţi private emitente de obligaţiuni garantate cu active;
- limita de expunere faţă de entităţile private emitente de obligaţiuni garantate cu active: 10 la sută din totalul rezervelor internaţionale;
- limita de expunere faţă de entităţile private, altele decât cele emitente de obligaţiuni garantate cu active: 10 la sută din totalul rezervelor internaţionale – se vor asuma expuneri faţă de entităţi private doar cu aprobarea Consiliului de administraţie.

2.2. Evoluţia climatului economico-financiar extern

Pe parcursul anului 2012, criza datoriilor suverane din zona euro, gradul ridicat de incertitudine privind revirimentul economic şi lipsa unui acord politic în SUA pe tema planului de consolidare fiscală au afectat sentimentul consumatorilor şi investitorilor la nivel mondial. În aceste condiţii, ritmul de creştere a economiei globale a continuat să se atenueze, iar tendinţa de încetinire a dinamicii volumului fluxurilor comerciale internaţionale, începută în anul 2010, a persistat. Condiţiile precare de pe piaţa forţei de muncă, fragilitatea sistemului financiar şi procesul de ajustare a bilanţului în sectorul public şi în cel privat au contribuit la temperarea cererii agregate. În anul 2012, economia globală a înregistrat o rată de creştere de 3,2 la sută, în termeni reali, comparativ cu nivelul de 4,0 la sută consemnat în anul precedent[2]. Economiile dezvoltate au avansat, în aceeaşi perioadă, cu 1,2 la sută, în timp ce statele emergente şi în curs de dezvoltare au înregistrat un ritm de expansiune economică de 5,1 la sută. Prin comparaţie, în anul 2011 s-au consemnat dinamici ale produsului intern brut de 1,6 la sută, respectiv 6,4 la sută.

Rezervele valutare mondiale s-au majorat în anul 2012 cu 734 miliarde dolari SUA faţă de sfârşitul anului anterior, ajungând la nivelul de 10 936 miliarde dolari SUA[3]. China a rămas cel mai mare deţinător de rezerve valutare la nivel global, cu o pondere de aproximativ 30,3 la sută din valoarea totală a rezervelor la sfârşitul anului[4], în scădere cu 0,9 puncte procentuale faţă de finele anului 2011.

---

2 Sursa: FMI – *World Economic Outlook*, aprilie 2013. Datele pentru statele dezvoltate, respectiv pentru cele emergente şi în curs de dezvoltare provin din aceeaşi sursă.

3 Sursa: FMI – baza de date COFER (*Currency Composition of Official Foreign Exchange Reserves*).

4 Sursa pentru stocul rezervelor valutare ale Chinei: *Bloomberg*.

Cele două operaţiuni de refinanţare cu scadenţa la trei ani organizate de către Eurosistem în lunile decembrie 2011 şi februarie 2012, precum şi aprobarea formală, de către Grupul miniştrilor de finanţe din zona euro (Eurogrup), a noului pachet de finanţare a Greciei au contribuit la ameliorarea climatului financiar global la începutul anului. În perioada martie-iulie însă, preocupările participanţilor la piaţă privind potenţialul de răspândire a crizei datoriilor suverane şi viitorul zonei euro s-au accentuat considerabil. Amplificarea îngrijorărilor privind posibilitatea ieşirii Greciei din Uniunea Economică şi Monetară[5], escaladarea problemelor cu care se confruntau băncile şi comunităţile autonome spaniole şi lipsa de încredere în capacitatea guvernului iberic de a tempera turbulenţele financiare interne şi a repune pe o traiectorie sustenabilă finanţele publice ale ţării au determinat un val masiv de realocare a capitalurilor dinspre regiunile şi activele cu grad ridicat de risc înspre cele percepute ca fiind mai puţin riscante. Solicitarea de asistenţă financiară externă de către Cipru şi speculaţiile conform cărora Slovenia ar urma să recurgă la aceeaşi soluţie pentru recapitalizarea sectorului bancar local au contribuit la intensificarea tensiunilor de pe pieţele financiare internaţionale.

Într-un climat caracterizat de o conduită extrem de laxă a politicii monetare practicate de către Banca Centrală Europeană, amplificarea îngrijorărilor cu privire la criza datoriilor suverane din zona euro şi deteriorarea perspectivelor economice ale regiunii au condus la coborârea în teritoriul negativ a randamentelor cotate pentru biletele de trezorerie şi obligaţiunile convenţionale purtătoare de cupon emise de state precum Germania, Franţa, Finlanda, Olanda, Austria şi Belgia[6], cu maturităţi de până la doi ani şi jumătate. Pe de altă parte, primele de risc cotate pentru titlurile de stat spaniole au crescut semnificativ, consemnând în luna iulie noi niveluri record. Instabilitatea politică din Grecia, Olanda şi Franţa a contribuit la menţinerea aversiunii investitorilor faţă de risc la cote ridicate.

Deciziile adoptate de către Consiliul Guvernatorilor BCE în perioada iulie - septembrie şi mesajele proeminente transmise de către preşedintele instituţiei, Mario Draghi, şi liderii europeni au condus la ameliorarea climatului economico-financiar în a doua jumătate a anului. În data de 2 august, Banca Centrală Europeană a semnalat faptul că este dispusă să implementeze noi măsuri neconvenţionale de relaxare monetară, urmând ca la începutul lunii septembrie să comunice detaliile unui nou program de cumpărări de titluri de stat – denumite Tranzacţii Monetare Definitive – menit să corecteze distorsiunile severe de pe pieţele obligaţiunilor emise de către guvernele statelor „periferice” din zona euro şi să asigure un mecanism eficient de transmisie a deciziilor de politică monetară către economia reală în toată regiunea.

Incertitudinea politică din SUA, care a precedat atât alegerile prezidenţiale, cât şi pe cele pentru Congres din luna noiembrie, şi lipsa unui acord între Partidul Republican şi Partidul Democrat pe tema planului de consolidare fiscală şi a plafonului statutar al datoriei publice au limitat însă entuziasmul participanţilor la piaţă.

---

5 În luna iulie, Citigroup atribuia o probabilitate de 90 la sută scenariului conform căruia Grecia ar fi urmat să iasă din zona euro în următoarele 12-18 luni.

6 Pentru unele titluri cu scadenţe foarte scurte.

Similar BCE, pe fondul înrăutăţirii perspectivelor economiei globale, celelalte bănci centrale din statele dezvoltate au adoptat pe parcursul anului noi decizii – standard şi neconvenţionale – de relaxare monetară, al căror efect nu a fost întocmai cel scontat din cauza funcţionării ineficiente a mecanismelor de transmisie a măsurilor de politică monetară către economia reală. În general, principalele autorităţi monetare au pus un accent mai mare pe politica de comunicare a deciziilor, a obiectivelor urmărite şi a expectaţiilor privind perspectivele economiei.

Oficialii europeni au continuat să acţioneze ferm în vederea combaterii crizei datoriilor suverane şi creşterii rezistenţei la şocuri a regiunii. În luna martie, Eurogrup a decis majorarea valorii maxime cumulate a programelor de finanţare ce pot fi derulate de către Facilitatea Europeană pentru Stabilitate Financiară şi Mecanismul European de Stabilitate (MES)[7], de la 500 miliarde euro la 700 miliarde euro. În aceeaşi lună, conducătorii ţărilor membre ale Uniunii Europene[8] au semnat Tratatul de stabilitate, coordonare şi guvernanţă, menit să întărească disciplina fiscală şi să asigure convergenţa politicilor economice de interes comun şi stabilitatea regiunii. În luna iunie, Eurogrup a anunţat disponibilitatea statelor membre ale Uniunii Economice şi Monetare de a acorda până la 100 miliarde euro pentru recapitalizarea sectorului bancar spaniol[9]. În aceeaşi lună, liderii europeni au adoptat un pact de creştere economică şi creare de locuri de muncă[10] – ce presupunea mobilizarea unei sume de 120 miliarde euro[11] – şi s-au angajat să creeze un mecanism unic de supraveghere pentru băncile din zona euro[12].

Persistenţa crizei datoriilor suverane şi gradul ridicat de incertitudine privind relansarea activităţii economice la nivel global au susţinut cererea pentru activele percepute ca având un grad scăzut de risc. Astfel, pe ansamblul anului 2012, valoarea de piaţă a aurului şi preţurile instrumentelor de datorie emise de către statele solide din punct de vedere economic s-au majorat. Pe de altă parte, măsurile neconvenţionale de expansiune monetară adoptate de către BCE au contribuit la comprimarea semnificativă a primelor de risc cotate pentru obligaţiunile guvernamentale emise de către ţările „periferice" din zona euro, magnitudinea scăderilor fiind mult mai redusă în cazul titlurilor de stat spaniole datorită problemelor financiare interne. Moneda unică europeană s-a apreciat uşor în raport cu dolarul SUA, în timp ce indicii bursieri reprezentativi la nivel global au înregistrat, în general, evoluţii pozitive.

---

7 MES reprezintă un mecanism de asigurare a stabilităţii financiare în zona euro, cu caracter permanent, care a fost lansat oficial la data de 8 octombrie 2012 şi a preluat sarcinile îndeplinite la momentul respectiv de către Facilitatea Europeană pentru Stabilitate Financiară.

8 Cu excepţia Regatului Unit şi a Republicii Cehe.

9 În cele din urmă, în luna decembrie, statul spaniol a solicitat, în mod oficial, suma de aproximativ 39,5 miliarde euro.

10 *Compact for Growth and Jobs.*

11 Printre măsurile angajate, se numără creşterea cu 10 miliarde euro a capitalului de bază al Băncii Europene de Investiţii, care ar putea conduce la efectuarea de către această instituţie a unor investiţii adiţionale de până la 180 miliarde euro în UE în următorii trei ani, inclusiv în cele mai vulnerabile ţări din regiune.

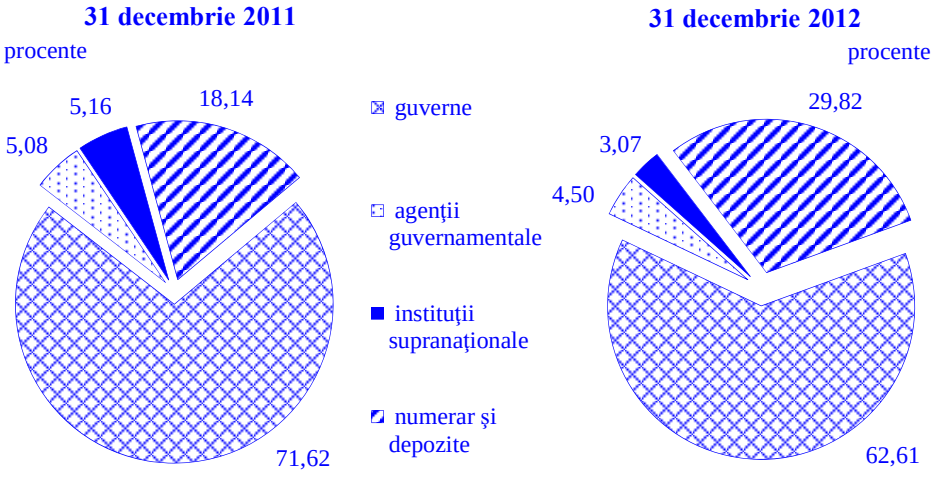
12 După intrarea în vigoare a mecanismului unic de supraveghere, MES ar putea avea posibilitatea recapitalizării directe a băncilor din zona euro.

3. Modul de realizare a obiectivelor strategice

În vederea îndeplinirii atribuţiilor sale, Comitetul de administrare a rezervelor internaţionale (CARI) a analizat permanent evoluţia mediului economic global şi tendinţele de pe pieţele financiare internaţionale, precum şi impactul efectiv şi cel potenţial al acestora asupra perspectivelor de realizare a obiectivelor stabilite prin strategia aprobată de către Consiliul de administraţie – evoluţia şi perspectivele ratelor dobânzilor şi ale cursurilor valutare, evenimentele din zona euro, condiţiile geopolitice etc. Totodată, CARI a monitorizat în permanenţă impactul efectiv şi cel potenţial al deciziilor de politică monetară şi ale celor adoptate de Ministerul Finanţelor Publice privind refinanţarea datoriei publice asupra dimensiunii şi compoziţiei valutare a rezervelor internaţionale, precum şi evoluţia economiei României în contextul derulării acordului multilateral de finanţare.

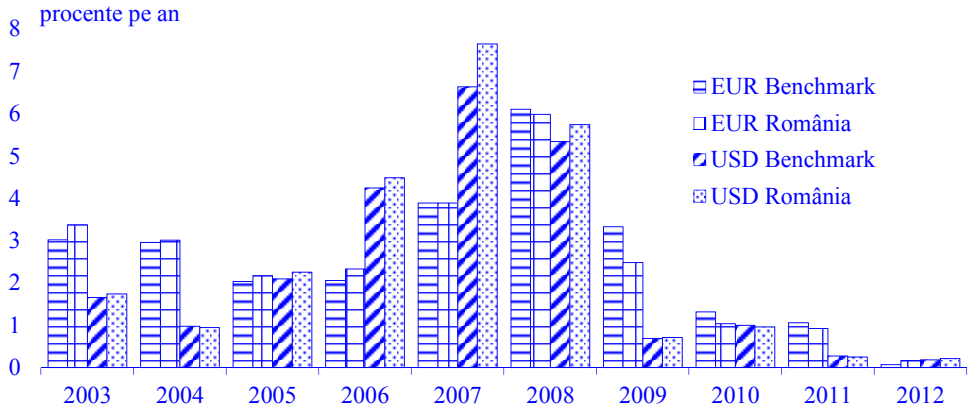
Pe fondul persistenţei fragilităţii climatului economico-financiar global şi al incertitudinii privind fluxurile externe de capital cu impact potenţial asupra dimensiunii şi structurii valutare a rezervelor, s-a pus în continuare accentul pe siguranţa şi lichiditatea investiţiilor. Activitatea de plasare de depozite la contrapartide private a rămas suspendată. În anul 2012, ponderea obligaţiunilor guvernamentale în totalul rezervelor valutare s-a diminuat în condiţiile în care randamentele la care ar fi putut fi achiziţionate titlurile de stat europene care se încadrau în parametrii strategiei multianuale s-au situat fie în teritoriul negativ, fie la niveluri prea scăzute ţinând cont de gradul de risc încorporat şi de alternativele investiţionale. Pe de altă parte, ponderea numerarului şi a depozitelor a fost majorată.

Structura rezervei valutare a României

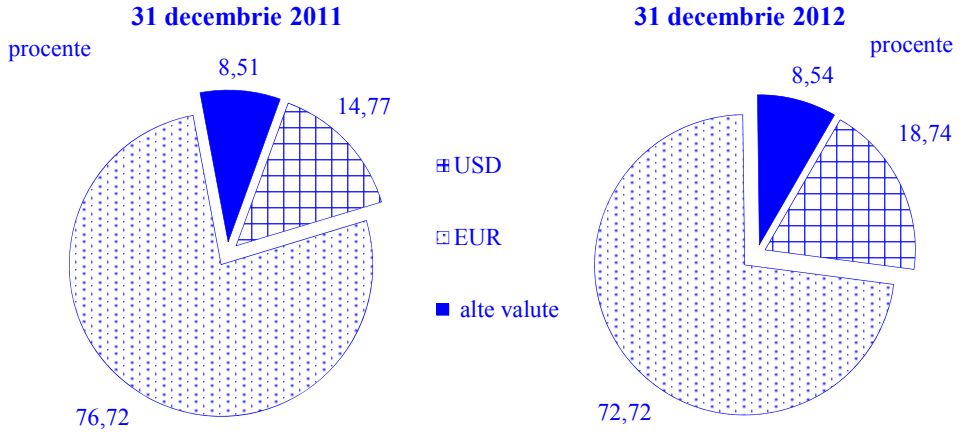
În anul 2012, rentabilitatea portofoliilor denominate în euro şi dolari SUA s-a situat la nivelul de 0,17 la sută, respectiv 0,22 la sută. Comparativ, portofoliile de referinţă (indicii Bank of America Merrill Lynch, formaţi din titluri de stat purtătoare de cupon, cu maturităţi reziduale de până la un an) au înregistrat în anul 2012 o rentabilitate totală de 0,07 la sută pentru euro şi 0,18 la sută pentru dolarul SUA.

Randament comparativ faţă de indicii Bank of America Merrill Lynch

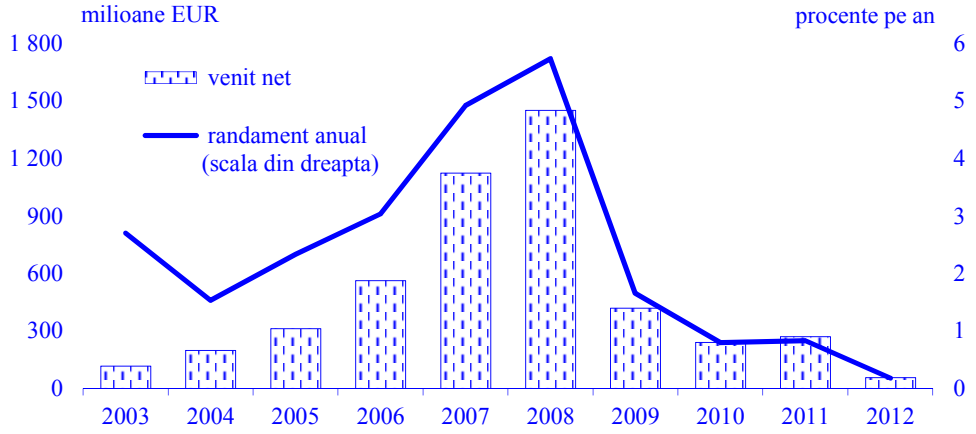
Ponderea monedei unice europene în totalul rezervelor valutare s-a diminuat la sfârşitul anului 2012 până la 72,72 la sută, de la nivelul de 76,72 la sută consemnat la finele anului precedent. În aceeaşi perioadă, ponderea dolarului SUA s-a majorat cu 3,97 puncte procentuale, până la 18,74 la sută.

Compoziţia rezervei valutare a României

În urma evoluţiilor prezentate, venitul total obţinut a fost de 57 milioane euro, în scădere faţă de nivelul de 271 milioane euro înregistrat în anul anterior.

Rezultatele administrării rezervei internaţionale

Capitolul VIII. Balanţa de plăţi şi poziţia investiţională internaţională a României

1. Contul curent

În anul 2012, deficitul contului curent al balanţei de plăţi a fost de 5 151 milioane euro, reprezentând 3,9 la sută din PIB, comparativ cu 4,5 la sută în anul anterior, valoarea deficitului contului curent fiind mai redusă cu 13,3 la sută.

Tabel 1. Contul curent

milioane EUR

	2011	2012
a) Sold balanţă comercială (bunuri)	-7 409	-7 374
– export (FOB)	45 274	45 056
– import (FOB)	52 683	52 430
b) Servicii, net	340	539
c) Venituri, net	-2 207	-1 670
d) Transferuri curente, net	3 338	3 354
Sold cont curent	**-5 938**	**-5 151**

Toate componentele au influenţat favorabil evoluţia contului curent: deficitul balanţei veniturilor şi cel al balanţei comerciale s-au redus, iar excedentele serviciilor şi transferurilor curente s-au majorat.

Deficitul balanţei veniturilor a însumat 1 670 milioane euro, cu 24,3 la sută mai mic decât în anul 2011, preponderent ca urmare a reducerii plăţilor de dobândă aferente creditelor intracompanie.

Deficitul balanţei comerciale a înregistrat o scădere de 0,5 la sută comparativ cu anul 2011, până la 7 374 milioane euro. Exporturile şi importurile[1] s-au situat la niveluri comparabile cu cele înregistrate în anul anterior, ponderea deficitului comercial în PIB menţinându-se la 5,6 la sută. Structura soldului balanţei comerciale pe stadii ale producţiei evidenţiază deficite la bunurile intermediare (4 243 milioane euro)[2], materii prime (2 963 milioane euro) şi bunurile de capital (1 181 milioane euro), respectiv excedent la bunurile de consum (1 013 milioane euro).

Pe zone geografice, cea mai mare parte a deficitului comercial a fost generată de comerţul intracomunitar (97,7 la sută).

---

1 Sursa datelor: Institutul Naţional de Statistică – Comerţul internaţional cu bunuri. Importurile FOB se calculează de BNR pe baza coeficientului de transformare CIF/FOB determinat de INS. Începând cu luna ianuarie 2012 se utilizează coeficientul de transformare CIF/FOB de 1,0430 care înlocuieşte vechiul coeficient CIF/FOB de 1,0834. Pentru comparabilitatea datelor privind importurile FOB, seriile lunare ale anului 2011 au fost recalculate utilizându-se coeficientul de transformare CIF/FOB de 1,0430.

2 Include şi soldul poziţiei „bunuri necuprinse în altă parte".

Gradul de acoperire a importurilor prin exporturi a stagnat la 85,9 la sută, iar gradul de deschidere a economiei[3] s-a redus cu 0,7 puncte procentuale faţă de 2011, până la 73,9 la sută.

Exportul de bunuri a însumat 45 056 milioane euro[4], în scădere cu 0,5 la sută faţă de anul precedent, pe fondul înrăutăţirii rezultatelor economice ale principalilor parteneri comerciali. Reducerea valorii exporturilor (cu 218 milioane euro) a fost atribuită, în principal, următoarelor grupe de mărfuri: maşini, aparate şi echipamente electrice; articole şi accesorii de îmbrăcăminte; accesorii pentru nave maritime şi fluviale; instrumente şi aparate optice şi fotografice.

Comparativ cu anul 2011, structura bunurilor exportate pe stadii ale producţiei reflectă reducerea ponderii bunurilor de capital (cu 3,0 puncte procentuale, până la 15,9 la sută) şi a materiilor prime (cu 0,5 puncte procentuale, până la 8,0 la sută), concomitent cu creşterea ponderii bunurilor intermediare (cu 2,8 puncte procentuale, până la 54,2 la sută)[5] şi a bunurilor de consum (cu 0,7 puncte procentuale, până la 21,9 la sută). Exportul de produse ale industriei prelucrătoare a însumat 41 313 milioane euro (reprezentând 91,7 la sută din exportul total), în scădere cu 0,1 la sută faţă anul 2011, evoluţie determinată de următoarele grupe: calculatoare şi produse electronice şi optice (-31,5 la sută), produse de cocserie, produse obţinute din prelucrarea petrolului (-8,0 la sută), produse ale industriei metalurgice (-7,1 la sută), piei şi produse din piele (-5,8 la sută). Trei dintre activităţile industriei prelucrătoare au înregistrat creşteri ale valorii exporturilor de peste 10 la sută: produse farmaceutice (23,2 la sută), produse rezultate din prelucrarea lemnului (15,4 la sută), hârtie şi produse din hârtie (10,2 la sută).

Importul de bunuri a totalizat 52 430 milioane euro[6], în scădere cu 0,5 la sută faţă de anul 2011. Reducerea valorică a importurilor (cu 253 milioane euro) a fost determinată de diminuarea achiziţiilor de maşini, aparate şi echipamente electrice, automobile, tractoare, combustibili minerali, hârtie, carton, bumbac, cupru, lemn şi articole din lemn.

Structura importului pe stadii ale producţiei reflectă scăderea ponderii bunurilor de capital (cu 1,1 puncte procentuale, până la 16 la sută) şi a bunurilor intermediare (cu 0,1 puncte procentuale, până la 54,6 la sută), concomitent cu creşterea ponderii bunurilor de consum (cu 0,6 puncte procentuale, ajungând la 16,9 la sută) şi a materiilor prime (cu 0,5 puncte procentuale, până la 12,5 la sută).

Indicele raportului de schimb net[7] s-a situat în anul 2012 la 103,1 la sută, în condiţiile în care preţurile bunurilor exportate au crescut într-un ritm mai alert decât cele ale bunurilor importate (cu 3,9 la sută, comparativ cu 0,8 la sută). Indicele raportului de

---

3 (exportul + importul de bunuri)/PIB*100.

4 Ponderea exportului de bunuri în PIB a scăzut cu 0,3 puncte procentuale faţă de anul 2011, ajungând la 34,2 la sută în anul 2012.

5 Inclusiv „bunuri necuprinse în altă parte”.

6 Ponderea importului de bunuri în PIB a scăzut cu 0,3 puncte procentuale faţă de anul 2011, până la 39,8 la sută în anul 2012.

7 Sursa: Institutul Naţional de Statistică.

schimb brut[7] a fost de 97,0 la sută, relevând o reducere mai accelerată a volumului fizic al exportului (cu 4,2 la sută) faţă de cea aferentă importului (cu 1,2 la sută).

Excedentul balanţei serviciilor a însumat 539 milioane euro, în creştere cu 58,5 la sută faţă de anul 2011, pe fondul îmbunătăţirii raportului dintre încasări şi plăţi la turism, alte servicii de transport, servicii financiare, informatice, leasing operaţional, servicii de arhitectură, inginerie, servicii juridice, de consultanţă contabilă şi managerială.

Excedentul transferurilor curente a totalizat 3 354 milioane euro, în creştere cu 0,5 la sută faţă de anul 2011, în condiţiile majorării transferurilor private – altele decât remiterile lucrătorilor din străinătate.

2. Contul de capital şi financiar

În anul 2012, soldul pozitiv al contului de capital şi financiar a fost de 4 186 milioane euro, în scădere cu 23,8 la sută faţă de anul precedent, tendinţă imprimată de comprimarea investiţiilor străine directe, de rambursarea primelor două rate aferente primei tranşe din acordul *stand-by* încheiat cu FMI, de majorarea rambursărilor aferente creditelor pe termen mediu şi lung primite de sectorul bancar şi de alte sectoare, de creşterea sumelor repatriate de nerezidenţi.

Investiţiile directe nete[8] au însumat 1 715 milioane euro, în scădere cu 6,7 la sută faţă de anul 2011. Investiţiile nerezidenţilor în România au atins 1 746 milioane euro, din care 54,3 la sută au reprezentat credite intragrup[9], iar restul participaţii la capital[10]. Principalele zece ţări investitoare[11] au fost: Olanda (30,8 la sută), Franţa (16,0 la sută), Italia (10,5 la sută), Elveţia (8,2 la sută), Germania (8,1 la sută), Austria (8,1 la sută), Regatul Unit (5,2 la sută), Republica Cehă (2,5 la sută), SUA (2,5 la sută) şi Luxemburg (2,3 la sută).

Investiţiile de portofoliu au înregistrat în anul 2012 influxuri nete de 3 785 milioane euro, de 2,3 ori mai mari decât în anul 2011, creşterea provenind în principal din emisiunile de obligaţiuni efectuate de Ministerul Finanţelor Publice pe pieţele externe, diferenţa fiind atribuită tranzacţiilor derulate pe piaţa secundară.

Împrumuturile şi creditele primite pe termen mediu şi lung au însumat ieşiri nete de 1 953 milioane euro (în condiţiile rambursării primelor două rate aferente primei tranşe din acordul *stand-by* încheiat cu FMI în anul 2009), faţă de 59 milioane euro în anul 2011. Împrumuturile şi creditele pe termen scurt au consemnat ieşiri nete de 92 milioane euro, comparativ cu influxuri nete de 922 milioane euro în anul precedent, pe fondul majorării rambursării creditelor primite de sectorul bancar şi de alte sectoare (economia reală).

---

8 Valoarea netă a investiţiilor nerezidenţilor în România, la care se adaugă valoarea netă a investiţiilor rezidenţilor în străinătate.

9 Credite dintre investitorul străin şi firma rezidentă.

10 Inclusiv pierderea netă estimată.

11 Din punct de vedere al ponderii în influxurile de investiţii directe ale nerezidenţilor în România în anul 2012.

În anul 2012, deficitul de cont curent (5 151 milioane euro) a fost finanţat în proporţie de 33,9 la sută prin investiţii directe ale nerezidenţilor în România.

Tabel 2. Finanţarea deficitului de cont curent

milioane EUR

	2011	2012
Finanţare deficit	**5 938**	**5 151**
Transferuri de capital, net	**560**	**1 623**
Investiţii directe, net	**1 838**	**1 715**
din care:		
– investiţii directe ale nerezidenţilor în România	1 815	1 746
▪ participaţii la capital (consolidate cu pierderea netă estimată)	1 512	798
▪ credite intragrup	303	948
Investiţii de portofoliu, net	**1 675**	**3 785**
Alte investiţii de capital:	**2 762**	**-3 424**
– credite primite pe termen mediu şi lung, net	-59	-1 953
▪ intrări	9 175	6 479
▪ rambursări	9 234	8 432
– credite acordate pe termen mediu şi lung, net	743	124
– credite pe termen scurt, net	922	-92
– altele*	1 156	-1 503
Active de rezervă BNR („-" indică creştere)	**-897**	**1 452**

* include următoarele poziţii nete: active nemateriale/nefinanciare, derivate financiare, numerar şi depozite, alte active, alte pasive, erori şi omisiuni.

3. Poziţia investiţională internaţională a României

La sfârşitul anului 2012, rezervele internaţionale ale României au totalizat 35 413 milioane euro, cu 1 838,8 milioane euro mai puţin decât la 31 decembrie 2011. Reducerea s-a datorat tranzacţiilor nete, care au înregistrat un sold negativ de 1 452,1 milioane euro, dar şi influenţelor de curs valutar (-215,0 milioane euro) şi influenţelor de preţ (-171,7 milioane euro) aferente atât titlurilor de valoare aflate în portofoliul Băncii Naţionale a României, cât şi aurului monetar. Gradul de acoperire a rezervei oficiale[12] a fost de 7,1 luni de importuri de bunuri şi servicii, comparativ cu 7,5 luni la sfârşitul anului 2011.

Datoria externă pe termen mediu şi lung[13] a crescut faţă de sfârşitul anului 2011 cu 3,7 la sută, ajungând la 78,7 miliarde euro, ca urmare a unor intrări nete din credite externe în valoare de 3,4 miliarde euro, parţial contrabalansate de influenţa variaţiei cursului de schimb (-0,5 miliarde euro) şi de cea a unor conversii de datorie în

[12] Gradul de acoperire a rezervei în luni de importuri se calculează ca raport între rezervele internaţionale (valută+aur) la sfârşitul perioadei şi importul mediu lunar de bunuri şi servicii din perioada respectivă.

[13] Provenită în special din credite externe şi obligaţiuni deţinute de nerezidenţi.

participaţii la capital (-0,1 miliarde euro). Din totalul tragerilor efectuate în anul 2012 (18,7 miliarde euro), aproximativ 4 miliarde euro au reprezentat sumele provenite din emisiunile de titluri de stat (obligaţiuni) pe termen mediu şi lung denominate în euro şi dolari SUA.

Serviciul datoriei externe pe termen mediu şi lung în anul 2012 a însumat 17,7 miliarde euro, din care 15,5 miliarde euro au reprezentat rate de capital şi 2,2 miliarde euro dobânzi şi comisioane.

Structura pe sectoare instituţionale reflectă faptul că sectorul nebancar continuă să deţină ponderea cea mai ridicată (36,7 la sută) în totalul datoriei externe pe termen mediu şi lung, urmat de sectorul administraţiei publice (30,9 la sută), sectorul bancar (21,4 la sută) şi autoritatea monetară (11,0 la sută).

Analiza în structură a datoriei externe pe termen mediu şi lung pe tipuri de creditori relevă diminuarea ponderii deţinute de organismele multilaterale (de la 37,3 la sută la sfârşitul anului 2011 la 34,0 la sută la 31 decembrie 2012), ca urmare a începerii rambursărilor în cadrul împrumutului *stand-by* acordat de Fondul Monetar Internaţional în anul 2009, concomitent cu majorarea ponderii surselor private (de la 62,4 la sută la sfârşitul anului 2011 la 65,7 la sută la finele anului 2012) datorată accesului crescut la finanţare pe piaţa privată de capital.

În ceea ce priveşte clasificarea pe scadenţe, la 31 decembrie 2012 datoria externă cu maturitate peste 5 ani deţinea poziţia cea mai importantă (74,5 la sută) în datoria externă pe termen mediu şi lung, iar cea pe termen mediu (1-5 ani) reprezenta 25,5 la sută.

Structura pe valute a datoriei externe pe termen mediu şi lung la sfârşitul anului 2012 relevă preponderenţa monedei euro (66,0 la sută, în creştere cu 1,2 puncte procentuale faţă de 31 decembrie 2011), urmată de DST (13,7 la sută, în scădere cu 2,8 puncte procentuale), leu (9,5 la sută, nivel similar anului 2011), dolar SUA (6,7 la sută, în creştere cu 1,6 puncte procentuale) şi de alte valute (4,1 la sută, la nivelul anului 2011). În cadrul serviciului datoriei externe pe termen mediu şi lung, în anul 2012 ponderea cea mai mare a revenit monedei euro (63,4 la sută), urmată de leu (14,3 la sută), DST (10,8 la sută), dolar SUA (9,7 la sută) şi de alte valute (1,8 la sută).

Datoria externă pe termen mediu şi lung reprezenta 59,7 la sută din PIB la finele anului 2012 (în creştere cu 1,9 puncte procentuale faţă de sfârşitul anului precedent). Rata serviciului datoriei externe pe termen mediu şi lung s-a majorat de la 28,8 la sută la finele anului 2011 la 33,5 la sută la 31 decembrie 2012.

Tabel 3. Principalii indicatori de îndatorare externă

procente

	2011	2012
Rezervele internaţionale / importul de bunuri şi servicii (luni de import)	7,5	7,1
Datoria externă pe termen mediu şi lung / PIB	57,8	59,7
Datoria externă pe termen mediu şi lung / exportul de bunuri şi servicii	144,5	149,4
Rata serviciului datoriei externe pe termen mediu şi lung	28,8	33,5

Datoria externă pe termen scurt a însumat 20,3 miliarde euro la finele anului 2012, soldul acesteia fiind cu 11,2 la sută mai mic faţă de sfârşitul anului 2011, ca urmare a ieşirilor nete de capital pe termen scurt în valoare de 2,6 miliarde euro. Serviciul datoriei externe pe termen scurt a totalizat 33,9 miliarde euro, iar rata aferentă acestuia a fost de 64,4 la sută la 31 decembrie 2012, cu 5,2 puncte procentuale mai mare decât la finele anului 2011.

Capitolul IX. Activitatea internaţională

1. România – stat membru al Uniunii Europene

1.1. Contextul european – aspecte privind politicile economice ale Uniunii Europene

a) Pactul de stabilitate şi creştere / Procedura privind deficitul excesiv (PDE)

În prezent, pentru 16 state membre ale UE, Consiliul ECOFIN a aprobat decizii privind constatarea existenţei unui deficit excesiv şi recomandări de corectare a acestuia. În cazul României[1], întrucât rezultatul execuţiei bugetare pentru anul 2012 indică situarea sub valoarea de referinţă de 3 la sută din PIB, iar pentru viitor este proiectată continuarea reducerii deficitului bugetar, Consiliul UE a adoptat[2] în data de 21 iunie 2013 decizia de abrogare a Deciziei 2009/590/CE privind existenţa unui deficit excesiv în România.

În cazul României, procesul de consolidare fiscală a continuat şi în anul 2012, deficitul bugetar diminuându-se de la 4,3 la sută din PIB la 2,5 la sută, uşor peste ţinta în termeni *cash* de deficit bugetar stabilită în acordul cu UE, FMI şi BM; potrivit metodologiei SEC95, nivelul deficitului bugetar a coborât de la 5,6 la sută din PIB în 2011 la 2,9 la sută din PIB în 2012, sub nivelul de 3 la sută prevăzut de PDE. Pentru anul 2013 se are în vedere atingerea unei ţinte de deficit bugetar de 2,4 la sută din PIB conform metodologiei SEC95, respectiv 2,1 la sută din PIB în termeni *cash*.

b) Programul Naţional de Reformă 2011-2013

Semestrul european 2012, parte componentă a conceptului de guvernanţă economică de la nivelul Uniunii Europene, a debutat pe 23 noiembrie 2011 prin prezentarea de către CE a comunicării privind *Analiza anuală a creşterii 2012 (AGS – Annual Growth Survey)*.

Ţinând seama de acţiunile prioritare prezentate de CE în AGS, autorităţile române au elaborat şi transmis Comisiei Europene actualizări ale Programului Naţional de Reformă 2011-2013 (PNR), precum şi Programul de convergenţă 2012-2015. Pe baza acestor documente, în etapa finală a Semestrului european, la 10 iulie 2012, Consiliul UE a adoptat recomandări specifice de ţară[3].

În cadrul PNR, Banca Naţională şi-a asumat o serie de acţiuni care vizau asigurarea unei funcţionări adecvate şi stabile a sectorului financiar, în concordanţă cu angajamentele din programul de asistenţă financiară agreat cu UE, FMI şi Banca Mondială. Majoritatea acestor acţiuni au fost implementate integral, iar pentru restul

---

1 Termenul pentru corectarea deficitului excesiv a fost anul 2012.

2 Decizii similare de încheiere a procedurii de deficit excesiv au fost adoptate şi în cazul Italiei, Letoniei, Lituaniei şi Ungariei.

3 În cazul României, recomandarea a vizat implementarea măsurilor prevăzute în Memorandumurile de înţelegere semnate cu UE în anii 2009, respectiv 2011, cu amendamentele ulterioare.

se întreprind demersurile pentru finalizarea lor în cursul anului 2013, în strânsă corelaţie cu evoluţiile în acest domeniu de la nivel european.

La data de 28 noiembrie 2012, a început cel de-al treilea Semestru european, odată cu lansarea de către CE a AGS, aferentă anului 2013[4].

c) Pactul Euro Plus

Cu ocazia reuniunii Consiliului European din 24-25 martie 2011, 23 de state membre[5] au semnat Pactul Euro Plus (PEP) pentru coordonarea mai bună a politicilor fiscale, atingerea convergenţei economice şi creşterea competitivităţii pe termen lung la nivelul zonei euro şi al UE în ansamblul său. Progresul înregistrat în direcţia îndeplinirii obiectivelor comune la nivelul statelor membre a fost monitorizat periodic de către CE.

Pentru PEP 2012, BNR a avut în vedere o acţiune nouă referitoare la realizarea, cu sprijinul Băncii Mondiale, a unui exerciţiu de simulare a situaţiilor de criză financiară pentru testarea mecanismelor de colaborare între autorităţile membre ale Comitetului Naţional pentru Stabilitate Financiară în ceea ce priveşte gestionarea acestor situaţii la nivelul instituţiilor financiare individuale, al grupurilor financiare sau al pieţei financiare în ansamblu. Acţiunea a fost realizată la data de 10 septembrie 2012, când, pe baza celor trei scenarii de criză considerate, a fost testat modul în care autorităţile reacţionează în cazul unor evoluţii nefavorabile la nivelul sistemului financiar, inclusiv al unor evenimente de natură sistemică. În plus, a fost examinată calitatea cadrului legislativ, a politicilor şi procedurilor de gestiune a crizelor financiare.

d) Măsuri de întărire a guvernanţei economice a UE

- Pachetul de şase reglementări privind guvernanţa economică a UE (*six pack*)

Pachetul de şase reglementări (cinci regulamente şi o directivă) a intrat în vigoare la data de 13 decembrie 2011 şi reprezintă un pas important în cadrul reformei guvernanţei economice, pentru asigurarea disciplinei fiscale la nivelul UE.

Un loc important în cadrul acestor reglementări îl ocupă procedura privind dezechilibrele macroeconomice, un instrument menit să ajute la detectarea şi corectarea evoluţiilor economice riscante. Ca prim pas în cadrul acestei proceduri, Comisia Europeană a publicat, la data de 14 februarie 2012, primul Raport privind mecanismul de alertă. Acest mecanism are ca instrument principal de analiză un tablou de bord construit pe baza a 11 indicatori macroeconomici[6]. Aceştia surprind

---

4 Conform instrucţiunilor CE, statele membre ale UE care fac obiectul unui program de asistenţă financiară nu trebuie să prezinte un nou program de reformă şi de convergenţă/stabilitate, întrucât se consideră că raportările regulate din cadrul aranjamentului de asistenţă sunt suficiente pentru a răspunde cerinţelor CE. În schimb, aceste state au obligaţia de a raporta CE în cursul lunii aprilie 2013 stadiul măsurilor asumate anterior în cadrul PNR şi eventuale noi angajamente pentru anul 2013.

5 Cele 17 state membre ale zonei euro şi 6 state din afara acesteia (Bulgaria, Danemarca, Letonia, Lituania, Polonia şi România).

6 Iniţial au fost 10 indicatori, însă odată cu publicarea la data de 28 noiembrie 2012 a celui de-al doilea Raport privind mecanismul de alertă, la aceştia a fost adăugat un indicator care să reflecte cu mai mare acurateţe interconexiunile dintre economia reală şi sectorul financiar (rata de creştere a pasivelor sectorului financiar).

atât dezechilibrele externe şi de competitivitate, precum şi pe cele interne, stabilind praguri orientative care servesc drept nivel de alertă. Statele membre care beneficiază de un program de asistenţă financiară din partea UE şi FMI şi, prin urmare, fac deja obiectul unei supravegheri economice consolidate nu sunt examinate în cadrul procedurii privind dezechilibrele macroeconomice.

- Noul pachet privind guvernanţa economică în zona euro (*two pack*)

La data de 23 noiembrie 2011, Comisia Europeană a lansat un nou pachet privind guvernanţa economică în zona euro, compus din două regulamente şi o Carte Verde privind fezabilitatea introducerii obligaţiunilor de stabilitate (*stability bonds*).

Cele două propuneri de regulamente conţin instrumente importante de consolidare a supravegherii bugetare şi de tratare într-un mod mai eficient a situaţiilor de instabilitate financiară în statele membre din zona euro. În urma negocierilor derulate între Consiliul UE şi Parlamentul European pe parcursul anului 2012 şi la începutul lui 2013, acestea au fost aprobate, intrând în vigoare începând cu data de 30 mai 2013.

- Tratatul privind stabilitatea, coordonarea şi guvernanţa în cadrul Uniunii Economice şi Monetare (UEM)

Tratatul privind stabilitatea, coordonarea şi guvernanţa în cadrul UEM a fost semnat la data de 2 martie 2012 de către 25 de state membre, mai puţin Regatul Unit şi Republica Cehă. Acesta a intrat în vigoare la data de 1 ianuarie 2013, după ce a fost ratificat de 12 state membre ale zonei euro. Acest tratat are drept obiectiv întărirea disciplinei fiscale şi introducerea unei supravegheri mai stricte a statelor din zona euro.

România a ratificat tratatul în luna iunie 2012, asumându-şi aplicarea dispoziţiilor titlurilor III şi IV din tratat privind pactul bugetar şi, respectiv, coordonarea politicilor economice şi convergenţa[7]. De asemenea, de la data intrării în vigoare, ţara noastră beneficiază de aplicarea prevederilor titlului V, în sensul că are posibilitatea de a participa la reuniunile la nivel înalt ale zonei euro.

e) Consolidarea Uniunii Economice şi Monetare

În cadrul reuniunii Consiliului European din 28-29 iunie 2012 s-a decis demararea unui proces de reflecţie la nivelul UE privind consolidarea UEM, pe baza raportului preliminar pe care Preşedintele Van Rompuy l-a prezentat Consiliului cu această ocazie, intitulat *Către o veritabilă Uniune Economică şi Monetară*. Raportul a fost elaborat de preşedintele Consiliului European în colaborare cu preşedintele Comisei, preşedintele Eurogrupului şi preşedintele BCE şi propune o viziune de reformare a zonei euro şi a întregii UE în scopul restabilirii încrederii investitorilor şi pieţelor financiare. Raportul este structurat pe patru puncte-cheie, respectiv: (i) un cadru financiar integrat; (ii) un cadru bugetar integrat; (iii) un cadru integrat de politică economică; şi (iv) consolidarea legitimităţii democratice. Varianta finală a raportului care a inclus contribuţiile Comisiei Europene şi Parlamentului European a fost prezentată la reuniunea Consiliului European din 13-14 decembrie 2012 şi a stat la baza foii de parcurs pentru finalizarea UEM, convenită cu această ocazie.

[7] Potrivit prevederilor tratatului, statele membre care nu au adoptat moneda euro pot avea obligaţii doar în temeiul dispoziţiilor titlurilor III şi IV din tratat.

În contextul acestor demersuri pentru adâncirea UEM, Comisia Europeană a lansat la 12 septembrie 2012 un pachet legislativ pentru constituirea primului pilon al viitoarei Uniuni Bancare[8], respectiv crearea unui mecanism unic de supraveghere[9] (MUS) format din: propunerea de Regulament al Consiliului de atribuire a unor sarcini specifice Băncii Centrale Europene în ceea ce priveşte politicile legate de supravegherea prudenţială a instituţiilor de credit şi propunerea de Regulament al Parlamentului European şi al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1093/2010 de instituire a Autorităţii Europene de Supraveghere (Autoritatea Bancară Europeană) în ceea ce priveşte interacţiunea sa cu Regulamentul (UE) de atribuire a unor sarcini specifice Băncii Centrale Europene privind politicile legate de supravegherea prudenţială a instituţiilor de credit. După lansarea acestor documente, la nivelul Consiliului UE a fost creat un grup de lucru *ad-hoc* dedicat negocierilor pe cele două propuneri de acte normative[10], la ale cărui reuniuni au participat şi reprezentanţi ai BNR. În cadrul reuniunii Consiliului European din 18-19 octombrie 2012 s-a subliniat un aspect deosebit de important şi pentru România, respectiv faptul că participarea statelor din afara zonei euro la MUS se va face cu respectarea deplină a integrităţii pieţei unice şi în acord cu necesitatea asigurării unui tratament şi a unei reprezentări echitabile ale statelor membre din zona euro şi ale celor din afara acesteia.

La reuniunea Consiliului ECOFIN din 12 decembrie 2012, miniştrii de finanţe ai statelor membre UE au ajuns la un acord general privind MUS. Momentul a însemnat şi posibilitatea începerii negocierilor cu Parlamentul European cu care s-a ajuns la un acord la data de 19 martie 2013. În etapa următoare vor fi adoptate propunerile privind MUS, existând posibilitatea publicării acestora până în luna iulie 2013.

f) Mecanismul European de Stabilitate

La data de 2 februarie 2012 statele membre din zona euro au semnat un nou Tratat privind crearea unui Mecanism European de Stabilitate pentru a acorda asistenţă financiară ţărilor din zona euro care se confruntă cu dificultăţi de finanţare, în cazul în care acest lucru este indispensabil pentru salvgardarea stabilităţii financiare a zonei euro ca întreg. Tratatul a fost ratificat de toate cele 17 state membre ale zonei euro şi a intrat în vigoare la data de 27 septembrie 2012, cu nouă luni mai devreme faţă de data preconizată iniţial, respectiv iulie 2013.

La reuniunea Consiliului European din 13-14 decembrie 2012 a fost reiterată importanţa ruperii cercului vicios dintre bănci şi datoriile suverane, punându-se accentul pe necesitatea convenirii asupra unui cadru operaţional, inclusiv asupra definiţiei activelor moştenite, cât mai curând posibil în cursul primului semestru al anului 2013, astfel încât, odată cu instituirea unui mecanism unic efectiv de supraveghere, MES, în urma unei decizii obişnuite, să poată recapitaliza băncile în mod direct.

---

8 O Uniune Bancară deplină ar urma să cuprindă pe lângă mecanismul unic de supraveghere un mecanism unic de rezoluţie şi o schemă comună de garantare a depozitelor.

9 *Single Supervisory Mechanism* (SSM).

10 *Ad-Hoc Working Party on Banking Supervision Mechanism*.

1.2. Participarea BNR la structurile europene

1.2.1. Participarea la reuniunile Consiliului General al BCE

Guvernatorul BNR, însoţit de viceguvernatorul BNR coordonator al afacerilor europene, participă la reuniunile trimestriale şi la teleconferinţele Consiliului General al BCE. Acest for de analiză şi decizie, care reuneşte guvernatorii băncilor centrale naţionale membre ale SEBC şi membrii Comitetului Executiv al BCE, a avut pe agendă în 2012 teme privind: (i) monitorizările periodice referitoare la situaţia macroeconomică, principalele evoluţii monetare, financiare şi fiscale din zona euro şi non-euro; (ii) remunerarea depozitelor guvernamentale; (iii) activitatea desfăşurată de Reţeaua de Cercetare Macroprudenţială constituită la nivelul SEBC; (iv) respectarea de către băncile centrale membre a prevederilor articolelor 123 şi 124 din Tratatul privind funcţionarea UE.

1.2.2. Participarea BNR la mecanismul decizional al BCE de consultare prin procedură scrisă

În baza Tratatului privind funcţionarea UE, a Protocolului privind Statutul SEBC şi al BCE şi a Deciziei nr. 98/415/CE a Consiliului UE din 29 iunie 1998 privind consultarea BCE de către autorităţile naţionale cu privire la proiectele de reglementare, procedura de consultare este obligatorie în legătură cu orice proiect de reglementare ale cărui prevederi intră în sfera de competenţă a BCE şi care urmează să aibă forţă juridică obligatorie şi aplicabilitate generală pe teritoriul statelor membre, în special în ceea ce priveşte: (i) problemele monetare; (ii) mijloacele de plată; (iii) băncile centrale naţionale; (iv) colectarea, elaborarea şi difuzarea datelor statistice din domeniile monetar, financiar, bancar, al sistemelor de plăţi şi al balanţei de plăţi; (v) sistemele de plăţi şi de decontare; (vi) normele aplicabile instituţiilor financiare, în măsura în care acestea au o influenţă semnificativă asupra stabilităţii instituţiilor şi pieţelor financiare. De asemenea, consultarea BCE este obligatorie în legătură cu orice proiect de reglementare privind instrumentele politicii monetare.

Participarea BNR la mecanismul procedurilor scrise implică, pe de o parte, obligaţia de a consulta BCE cu privire la orice proiect legislativ din domeniile care sunt de competenţa acesteia şi, pe de altă parte, posibilitatea de a comenta pe marginea proiectelor de aviz ale BCE referitoare la noile propuneri legislative europene aflate sub incidenţa SEBC sau BCE. În perioada de referinţă, BNR a consultat BCE cu privire la următoarele proiecte de acte normative:

- Regulamentul BNR pentru modificarea Regulamentului BNR nr. 1/2000 privind operaţiunile de piaţă monetară efectuate de Banca Naţională a României şi facilităţile permanente acordate de aceasta participanţilor eligibili (Avizul BCE nr. 78/2012 – CON/2012/78);
- Regulamentul BNR privind unele condiţii de acordare a creditelor (Avizul BCE nr. 102/2012 – CON/2012/102);
- Ordonanţa de urgenţă a Guvernului privind stabilirea unor măsuri de punere în aplicare a Regulamentului (UE) nr. 236/2012 privind vânzarea în lipsă şi anumite aspecte ale *swap*-urilor pe riscul de credit (Avizul BCE nr. 6/2013 – CON/2013/6).

1.2.3. Participarea BNR la structurile şi substructurile SEBC în componenţă extinsă

În ceea ce priveşte mecanismul de elaborare a deciziilor la nivel operaţional, reprezentanţii BNR participă la reuniunile în componenţă extinsă ale celor 12+1 comitete SEBC, contribuind la elaborarea şi implementarea deciziilor Consiliului General şi ale Consiliului Guvernatorilor BCE. Aceste structuri, împreună cu substructurile aferente din cadrul SEBC, asigură un cadru de discuţie pentru mecanismul de elaborare a deciziilor şi de analiză a evoluţiilor din domeniile lor de competenţă, respectiv: politică monetară, operaţiuni de piaţă, relaţii internaţionale, stabilitate financiară, plăţi, emisiune de numerar, comunicare, statistică, audit intern, tehnologia informaţiei, contabilitate, juridic şi resurse umane. Conducerea executivă şi Consiliul de administraţie al BNR acordă o importanţă deosebită reprezentării BNR în structurile şi substructurile SEBC, monitorizând atent toate aspectele ce decurg din această activitate.

1.2.4. Participarea BNR la CERS

Comitetul European pentru Risc Sistemic (CERS) s-a constituit ca organism independent al Uniunii Europene, în baza Regulamentului (UE) nr. 1092/2010 şi şi-a început activitatea la 1 ianuarie 2011. Responsabil cu supravegherea macroprudenţială a sistemului financiar al UE, CERS are ca atribuţii identificarea şi analiza riscurilor, emiterea de avertismente, recomandări şi monitorizarea conformării cu acestea din urmă. În îndeplinirea acestor atribuţii, activitatea CERS în 2012 s-a axat pe:

1. Identificarea şi evaluarea riscurilor macroprudenţiale.

În acest sens, CERS a elaborat şi publicat, începând cu luna septembrie 2012, *Tabloul de riscuri al CERS*, un set de indicatori cantitativi şi calitativi meniţi să identifice şi să cuantifice riscurile sistemice în Uniunea Europeană. De asemenea, a monitorizat din punct de vedere macroprudenţial evoluţiile pe plan legislativ la nivelul UE în domeniul său de competenţă.

2. Elaborarea unor recomandări noi şi monitorizarea celor emise în anul 2011.

În conformitate cu mandatul său, CERS a emis în anul 2012 două noi recomandări: (i) recomandarea privind fondurile de piaţă monetară (CERS/2012/1) şi (ii) recomandarea privind finanţarea instituţiilor de credit (CERS/2012/2).

De asemenea, CERS a fost angajat în monitorizarea măsurilor adoptate în urma recomandărilor emise în 2011: (i) recomandarea privind creditarea în valută (CERS/2011/1); (ii) recomandarea privind finanţarea în dolari SUA a instituţiilor de credit din UE (CERS/2011/2) şi (iii) recomandarea privind mandatul macroprudenţial al autorităţilor naţionale (CERS/2011/3).

3. Cercetarea unor aspecte macroprudenţiale de actualitate:

   – identificarea obiectivelor primare şi intermediare ale politicii macroprudenţiale împreună cu elaborarea unui set indicativ de instrumente necesare pentru atingerea acestora;

   – interconexiunile şi potenţialul de contagiune din sistemul financiar al UE;

   – sistemul bancar paralel (*shadow banking*);

   – expunerile suverane.

Banca Naţională a României este implicată în activitatea CERS, atât la nivel decizional, prin participarea la reuniunile Consiliului General a guvernatorului, prim-viceguvernatorului şi a viceguvernatorului responsabil cu problematica stabilităţii financiare, cât şi la nivel tehnic, unde este reprezentată în cadrul Comitetului Consultativ Tehnic (director) şi în grupurile de lucru aferente acestui comitet (experţi). De asemenea, în cursul anului 2012, BNR a participat la procesul de transpunere în practică a recomandării CERS/2011/1 privind creditarea în valută. Astfel, pe de o parte a fost extins instrumentarul de monitorizare a riscurilor aferente stabilităţii financiare generate de creditarea în valută, iar pe de altă parte, au fost analizate necesitatea şi oportunitatea ajustării cadrului de reglementare în domeniul creditării în valută prin prisma impactului asupra stabilităţii financiare. Ca urmare, au fost emise Regulamentul nr. 17/2012 privind unele condiţii de creditare şi Regulamentul nr. 15/2012 pentru completarea Regulamentului BNR nr. 18/2009 privind cadrul de administrare a activităţii instituţiilor de credit, procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri şi condiţiile de externalizare a activităţilor acestora, în vederea alinierii depline la recomandarea CERS 2011/1. Conform obligaţiilor prevăzute de recomandările emise în cursul anului 2011, BNR a efectuat, la termenele stabilite, raportările necesare către Secretariatul CERS.

1.2.5. Participarea BNR la structuri ale Consiliului UE şi ale CE

Dintre cele mai importante structuri şi substructuri ale Consiliului UE şi ale CE la care BNR participă, la diferite niveluri ierarhice, menţionăm:

– participarea bianuală, la nivelul conducerii executive, la întrunirile Consiliului ECOFIN informal, la invitaţia MFP, atunci când agenda de lucru cuprinde aspecte ce ţin de competenţa băncii centrale;

– participarea la şedinţele Comitetului Economic şi Financiar, la nivel de viceguvernator coordonator al afacerilor europene;

– participarea la reuniunile grupurilor de lucru ale Consiliului UE şi ale CE (Comitetul de Servicii Financiare, Comitetul Bancar European, Comitetul privind Conglomeratele Financiare, Comitetul privind prevenirea spălării banilor şi finanţării terorismului, Comitetul de Plăţi etc.) împreună cu reprezentanţi ai MFP şi/sau ai altor instituţii ale statului. Aceste grupuri de lucru abordează tematici aflate în strânsă legătură cu domeniile de competenţă ale băncii centrale: (i) serviciile financiare; (ii) reglementarea sectorului bancar; (iii) supravegherea sectorului bancar; (iv) statistica monetară, financiară şi a balanţei de plăţi; (v) cerinţele de capital; (vi) conglomeratele financiare;

(vii) prevenirea spălării banilor şi combaterea finanţării terorismului; (viii) creditul ipotecar; (ix) contrafacerea bancnotelor; (x) comunicarea; (xi) sistemele de plăţi etc.

Cele mai importante proiecte legislative supuse dezbaterii la nivelul acestor structuri în perioada de referinţă au fost:

- propunerea de regulament de atribuire a unor sarcini specifice Băncii Centrale Europene în ceea ce priveşte politicile legate de supravegherea prudenţială a instituţiilor de credit;
- propunerea de regulament de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1093/2010 de instituire a Autorităţii Europene de Supraveghere (Autoritatea Bancară Europeană) în ceea ce priveşte interacţiunea sa cu proiectul Regulamentului (UE) al Consiliului de atribuire a unor sarcini specifice Băncii Centrale Europene în ceea ce priveşte politicile legate de supravegherea prudenţială a instituţiilor de credit;
- propunerea de directivă pentru punerea în aplicare a cooperării consolidate în domeniul taxei pe tranzacţiile financiare;
- propunerea de directivă privind instituirea unui cadru pentru redresarea şi rezoluţia instituţiilor de credit şi a firmelor de investiţii;
- revizuirea directivei privind conglomeratele financiare;
- revizuirea directivei privind cerinţele de capital (CRD IV);
- propunerea de regulament privind cerinţele prudenţiale pentru instituţiile de credit şi societăţile de investiţii (CRR);
- propunerea de regulament privind pieţele instrumentelor financiare şi de modificare a regulamentului (EMIR) privind instrumentele derivate extrabursiere, contrapărţile centrale şi registrele de tranzacţii;
- revizuirea directivei privind schemele de garantare a depozitelor;
- propunerea de directivă privind contractele de credit ipotecar.

1.2.6. Participarea BNR la structuri ale Consiliului Europei

În luna iulie 2012, a fost finalizată misiunea de evaluare a Letoniei din perspectiva măsurilor de prevenire şi combatere a spălării banilor şi finanţării terorismului. Evaluarea a fost realizată de un grup de experţi, membri ai Comitetului Moneyval din cadrul Consiliului Europei, din care a făcut parte şi un reprezentant al BNR.

1.2.7. Participarea BNR la platforma comună de lucru cu autorităţile statului pe probleme de afaceri europene

În conformitate cu atribuţiile sale statutare legate de rolul consultativ *ex ante* în relaţia instituţională cu autorităţile statului român, BNR este reprezentată la reuniunile Comitetului de coordonare a afacerilor europene, structură responsabilă la nivel naţional cu procesul de pregătire a deciziilor şi de adoptare a poziţiilor României în ceea ce priveşte problematica afacerilor europene. Ca urmare a solicitărilor primite

şi în limita competenţelor sale legale, BNR a transmis contribuţii sau şi-a exprimat punctul de vedere asupra subiectelor incluse pe agenda reuniunilor Comitetului de coordonare a afacerilor europene:

- proiecte de directive sau de regulamente comunitare;
- pregătirea dosarului de participare a delegaţiei României la reuniunile Consiliului European.

De asemenea, BNR a participat activ la reuniunile Grupurilor de lucru interministeriale pentru PEP şi PNR, în cadrul cărora au fost discutate rapoartele de progres privind implementarea acţiunilor/măsurilor din cele două documente.

1.2.8. Participarea BNR la procesul de transpunere, implementare şi notificare a legislaţiei comunitare

a) Preluarea şi aplicarea regulamentelor comunitare

În conformitate cu art. 288 al Tratatului privind funcţionarea UE, instituţiile acesteia adoptă mai multe tipuri de acte juridice: regulamente, directive, decizii, recomandări şi avize. O categorie aparte o reprezintă regulamentele comunitare care sunt acte juridice obligatorii în toate elementele lor ce se aplică direct în fiecare stat membru, fără a fi necesară transpunerea în legislaţia naţională. Statele membre trebuie să se asigure că regulamentele sunt aplicate efectiv în dreptul lor naţional. În acest sens, BNR, în calitate de instituţie cu atribuţii de reglementare şi supraveghere, urmăreşte cu regularitate baza de date a Comisiei Europene (Eur-lex) în vederea selectării regulamentelor comunitare aplicabile domeniului său de activitate. Lista regulamentelor comunitare asumate de direcţiile de specialitate se transmite, cu aprobarea conducerii executive, către Ministerul Afacerilor Externe[11] şi se postează pe *website*-ul BNR pentru informarea corespunzătoare a instituţiilor aflate în aria de reglementare/supraveghere a băncii centrale.

b) Informarea CE în legătură cu transpunerea legislaţiei comunitare

În perioada de referinţă, BNR a transmis Ministerului Afacerilor Externe, pentru informarea CE, tabelul de concordanţă corespunzător transpunerii şi notificării tuturor articolelor care intră în aria de responsabilitate a BNR din Directiva 2010/78/UE a Parlamentului European şi a Consiliului din 24 noiembrie 2010 de modificare a Directivelor 98/26/CE, 2002/87/CE, 2003/6/CE, 2003/41/CE, 2003/71/CE, 2004/39/CE, 2004/109/CE, 2005/60/CE, 2006/48/CE, 2006/49/CE şi 2009/65/CE cu privire la competenţele Autorităţii Europene de Supraveghere (Autoritatea Bancară Europeană), ale Autorităţii Europene de Supraveghere (Autoritatea Europeană pentru Asigurări şi Pensii Ocupaţionale) şi ale Autorităţii Europene de Supraveghere (Autoritatea Europeană pentru Valori Mobiliare şi Pieţe).

În prezent, BNR participă, alături de alte instituţii cu responsabilităţi în domeniu la procesul de transpunere a Directivei 2011/89/UE din 16 noiembrie 2011 de

[11] Începând cu data de 22 decembrie 2012, activităţile şi structurile în domeniul afacerilor europene au fost preluate de către Ministerul Afacerilor Externe de la Ministerul Afacerilor Europene, ca urmare a reorganizării administraţiei publice centrale.

modificare a Directivelor 98/78/CE, 2002/87/CE, 2006/48/CE şi 2009/138/CE în ceea ce priveşte supravegherea suplimentară a entităţilor financiare care aparţin unui conglomerat financiar.

c) Informarea CE în legătură cu modificările survenite în situaţia instituţiilor de credit din România

Pentru funcţionarea armonioasă a pieţei bancare interne este necesară asigurarea convergenţei între practicile de reglementare şi de supraveghere aplicate de către autorităţile competente din statele membre. În acest scop, se desfăşoară un schimb reciproc de informaţii între statele membre şi Comisia Europeană.

Prin urmare, în conformitate cu articolul 17 al Directivei 2006/48/CE privind accesul la activitate şi desfăşurarea activităţii de către instituţiile de credit (transpusă în legislaţia română prin Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 99/2006, aprobată de Parlamentul României prin Legea nr. 227/2007), autorităţile competente pot decide încetarea valabilităţii autorizaţiei acordate unei instituţii de credit în situaţii bine stabilite, iar acest fapt se notifică CE. Ca urmare a acestei prevederi, BNR a informat CE în legătură cu încetarea valabilităţii autorizaţiei de funcţionare a băncii C.R. Firenze România S.A., activitatea acesteia fiind preluată de către Banca Comercială Intesa Sanpaolo România S.A.

1.2.9. Cooperarea tehnică sub coordonarea BCE

Odată cu aderarea României la UE şi integrarea băncii centrale în Sistemul European al Băncilor Centrale, BNR s-a alăturat eforturilor depuse de Banca Centrală Europeană şi alte bănci centrale din SEBC, în cadrul unor programe de cooperare tehnică, având ca obiectiv susţinerea instituţiilor partenere din statele candidate pentru conformarea cu cerinţele *acquis*-ului comunitar, precum şi a unor bănci centrale ale statelor din vecinătatea UE în vederea alinierii la standardele şi practicile internaţionale.

În cursul anului 2012, Banca Naţională a României a fost implicată în cadrul următoarelor proiecte de asistenţă tehnică:

- Programul de asistenţă tehnică pentru Banca Naţională a Serbiei (BNS), intitulat *Technical Assistance Programme for the National Bank of Serbia – Strengthening the Institutional Capacities of the National Bank of Serbia*. Acesta are ca obiectiv sprijinirea eforturilor BNS de aliniere a cadrului său operaţional şi de reglementare la standardele SEBC şi a demarat la 1 februarie 2011, fiind planificat să se desfăşoare pe durata a 24 de luni (până la 31 ianuarie 2013). Programul este coordonat de BCE în parteneriat cu bănci centrale membre ale SEBC şi este finanţat de Comisia Europeană prin intermediul Instrumentului de Asistenţă pentru Preaderare. BNR a participat în 2012 la acest program prin furnizarea de expertiză tehnică pentru componenta „Suport pentru aderarea la UE". În urma solicitării Băncii Naţionale a Serbiei, BCE şi Comisia Europeană au convenit extinderea programului cu 11 luni, până la sfârşitul anului 2013, fiind incluse activităţi în domeniul stabilităţii financiare, tehnologiei informaţiei şi raportărilor contabile şi financiare. În cadrul celei de-a doua etape a programului, BNR va participa în cadrul componentei „Stabilitate financiară".

– Programul de asistenţă tehnică pentru Banca Centrală a Egiptului, care s-a finalizat în 2012, cele două paliere pe care a fost structurat fiind: (i) implementarea acordului de capital Basel II (cu implicarea alături de BNR a experţilor Băncii Franţei) care a vizat dezvoltarea capacităţii instituţionale a personalului implicat în acţiuni de supraveghere la sediul instituţiilor de credit (*on-site*) şi (ii) gestionarea relaţiilor internaţionale în contextul Basel II (la care au participat în plus şi experţi ai Băncii Greciei), etapă în cadrul căreia a fost elaborat proiectul de strategie (*Policy analysis and methodology department*) care a condus la decizia de înfiinţare a unui departament aparţinând structurii cu atribuţii de supraveghere existente în cadrul Băncii Centrale a Egiptului.

1.3. Asistenţa financiară pe termen mediu acordată de UE

Pentru continuarea reformelor începute în cadrul programului de asistenţă financiară încheiat cu Uniunea Europeană (2009-2011), autorităţile române au beneficiat în perioada 2011-2013 de un sprijin financiar de tip preventiv în cadrul facilităţii de asistenţă financiară pe termen mediu a Uniunii Europene în valoare de 1,4 miliarde euro. Aceasta vine în completarea acordului *stand-by* de tip preventiv încheiat cu FMI, în valoare de 3,5 miliarde euro. Programul de natură preventivă convenit cu UE vizează continuarea consolidării fiscale, reforma administraţiei fiscale, îmbunătăţirea managementului şi controlului finanţelor publice, îmbunătăţirea funcţionării pieţei bunurilor şi serviciilor şi pieţei muncii, precum şi asigurarea stabilităţii externe, monetare şi financiare şi reforma pieţei financiare.

În urma misiunilor comune FMI/CE/BM, destinate evaluării progreselor înregistrate în implementarea programului, în anul 2012 a fost semnat al doilea Memorandum suplimentar de înţelegere, pe 22 iunie la Bucureşti şi, respectiv, 29 iunie la Bruxelles. Acesta actualizează criteriile specifice de politică economică cuprinse în Memorandumul de înţelegere iniţial.

Asistenţa financiară a fost disponibilă până la data de 31 martie 2013, iar tranşele de împrumut ar fi putut fi trase efectiv doar la solicitarea României, în cazul unei deteriorări însemnate şi neprevăzute a situaţiei economice şi/sau financiare cauzate de factori care nu intră sub controlul autorităţilor şi conduc la apariţia unui deficit de finanţare acut.

2. Relaţiile financiare internaţionale

2.1. Fondul Monetar Internaţional

România este membră a Fondului Monetar Internaţional din anul 1972, cota de participare (capitalul subscris şi vărsat) fiind în prezent de 1 030,20 milioane DST, din care 243,80 milioane DST în aur şi valute şi 786,40 milioane DST în lei. După intrarea în vigoare a majorării cotelor, prevăzută de rezoluţia Consiliului Guvernatorilor FMI nr. 66-2/15 decembrie 2010 privind cea de-a paisprezecea revizuire generală a cotelor şi reforma Consiliului Executiv, cota României va creşte, urmând să ajungă la 1 811,4 milioane DST.

În urma adoptării de către Parlament a Legii nr. 152/2012 privind acceptarea amendamentului la Statutul FMI cu privire la reforma Consiliului Executiv, propus şi aprobat de Consiliul Guvernatorilor FMI prin Rezoluţia nr. 66-2 privind cea de-a paisprezecea revizuire generală a cotelor şi reforma Consiliului Executiv, la 9 august 2012 BNR a notificat FMI acceptarea de către România a amendamentului la Statutul FMI referitor la reforma Consiliului Executiv.

Cu ocazia reuniunilor anuale ale FMI şi BM, desfăşurate la Tokyo în perioada 12-14 octombrie, a fost oficializată extinderea Constituenţei Olandeze, din care face parte şi România, prin aderarea Belgiei şi Luxemburgului, în cadrul implementării pachetului de reforme în domeniul guvernanţei aprobat de Consiliul Guvernatorilor FMI în decembrie 2010.

În anul 2012 au fost rambursate către FMI rate de principal în valoare de 1 307,25 milioane DST şi au fost achitate dobânzi nete în sumă de 283,19 milioane DST.

În anul 2012 a continuat derularea aranjamentului *stand-by* de tip preventiv în sumă de 3 090,6 milioane DST (aproximativ 3,5 miliarde euro, reprezentând 300 la sută din cota României la FMI), aprobat de Consiliul Directorilor Executivi al FMI la 25 martie 2011 şi intrat în vigoare la 31 martie 2011. În acest context, misiuni comune ale FMI, CE, BM şi BCE au fost prezente la Bucureşti pentru efectuarea evaluărilor periodice prevăzute în program, în perioadele: 24 ianuarie – 8 februarie (a patra evaluare); 24 aprilie – 7 mai (a cincea evaluare) şi 31 iulie – 13 august (a şasea evaluare), ocazie cu care experţii FMI au efectuat şi consultarea periodică prevăzută de Articolul IV din Statutul FMI în ceea ce priveşte analiza evoluţiei economice.

Echipe ale FMI şi CE s-au aflat în vizită la Bucureşti şi în perioada 6-14 noiembrie 2012, pentru a purta discuţii tehnice privind perspectivele macroeconomice şi progresele înregistrate în vederea îndeplinirii ţintelor fiscale stabilite pentru anul 2012 şi a implementării reformelor structurale, precum şi pentru a discuta în linii generale bugetul pe anul 2013.

2.2. Grupul Băncii Mondiale

Alături de Banca Internaţională pentru Reconstrucţie şi Dezvoltare şi Agenţia Internaţională pentru Dezvoltare, care reprezintă împreună Banca Mondială, în cadrul Grupului Băncii Mondiale se regăsesc Corporaţia Financiară Internaţională, Agenţia pentru Garantarea Multilaterală a Investiţiilor şi Centrul Internaţional de Arbitraj. România este membră a acestor instituţii, exceptând Agenţia Internaţională pentru Dezvoltare, dar în ultimii ani au fost începute demersurile privind aderarea la aceasta. În anul 2010, Consiliul de administraţie al BNR a aprobat desemnarea BNR ca depozitar al contului Agenţiei Internaţionale pentru Dezvoltare în care urmează a fi vărsate sumele aferente subscripţiilor de capital, acesta fiind deschis la sfârşitul lunii ianuarie 2013.

a) Banca Internaţională pentru Reconstrucţie şi Dezvoltare

BIRD urmăreşte reducerea sărăciei în ţările cu venituri medii şi mici, promovând o creştere economică sustenabilă prin intermediul acordării de împrumuturi şi garanţii, de produse de management al riscului, asistenţă tehnică şi consultanţă. Sprijinul financiar pe care BIRD îl poate acorda se realizează prin două tipuri de instrumente: credite de investiţii şi împrumuturi pentru sprijinirea politicilor de dezvoltare. Creditele de investiţii se acordă pe termen lung (între 5 şi 10 ani), iar împrumuturile pentru sprijinirea politicilor de dezvoltare reprezintă o sursă de finanţare rapidă pentru guvernele care doresc să implementeze reforme.

România a devenit membră BIRD în 1972. În prezent România deţine 4 011 acţiuni (0,23 la sută din capitalul băncii) şi are o putere de vot ce reprezintă 0,25 la sută din total. Valoarea subscripţiei vărsate este de 30,5 milioane dolari SUA.

În ultimii ani, la nivelul Băncii Mondiale au avut loc negocieri privind procesul de reformă menit să conducă la o creştere a reprezentativităţii şi, implicit, a puterii de decizie pentru ţările în tranziţie şi în curs de dezvoltare. Acestea s-au concretizat în 2011 în adoptarea rezoluţiilor nr. 612 – „Majorarea Selectivă a Capitalului Autorizat pentru sporirea puterii de vot şi a participării ţărilor aflate în curs de dezvoltare şi tranziţie 2010" şi nr. 613 – „Majorarea generală de capital 2010", care prevedeau majorarea capitalului băncii prin emiterea a 484 102 acţiuni şi, respectiv, a 230 374 acţiuni, cu o valoare nominală de 100 000 dolari SUA[12] fiecare.

În cursul anului 2012, România a demarat procedurile pentru ratificarea celor două rezoluţii, dar acţiunile alocate nu au fost încă subscrise. În momentul în care va avea loc subscrierea, poziţia României în cadrul Constituenţei (aceeaşi ca şi la FMI) se va consolida, urmând să deţină o putere de vot de 0,31 la sută.

Sprijinul financiar acordat României de la reluarea activităţii BIRD în România în anul 1991 s-a concretizat în împrumuturi în valoare totală de 8,52 miliarde dolari SUA. Cel mai recent proiect pentru România a fost aprobat de către Consiliul Directorilor Executivi al BIRD la 12 iunie 2012. Acesta este un program de tip preventiv, respectiv un împrumut pentru dezvoltare cu opţiune de amânare a tragerii (*Development Policy Loan with a Deferred Drawdown Option* – DPL DDO), în valoare de 1 miliard euro, care vine în continuarea celor trei împrumuturi pentru politici de dezvoltare (DPL) în valoare totală de 1 miliard euro demarate în 2009 şi finalizate în 2011, ca parte a sprijinului financiar coordonat pentru susţinerea României în contracararea efectelor crizei economice. Scopul acestui proiect este de a sprijini guvernul în îndeplinirea ţintelor fiscale, aşa cum sunt definite de către Uniunea Europeană în tratatul fiscal. Acest proiect urmăreşte îmbunătăţirea managementului finanţelor publice, în special prin eficientizarea cheltuielilor şi a capacităţii de colectare a veniturilor, îmbunătăţirea managementului întreprinderilor de stat din sectorul energetic pentru a stimula atragerea de capital privat necesar modernizării instalaţiilor, şi eficientizarea cheltuielilor de sănătate publică prin reducerea acelor cheltuieli nejustificate.

[12] Dolarii sunt consideraţi la valoarea de la 1 iulie 1944 (anul în care a fost înfiinţată BM).

b) Instituţii financiare afiliate Băncii Mondiale

Corporaţia Financiară Internaţională

Corporaţia Financiară Internaţională a fost înfiinţată în 1956 pentru promovarea creşterii economice în ţările membre prin intermediul investiţiilor şi asistenţei tehnice în sectorul privat. România a aderat la Corporaţia Financiară Internaţională în anul 1990, iar în prezent deţine 2 661 acţiuni în valoare de 2,661 milioane dolari SUA şi are o putere de vot în cadrul organizaţiei de 0,13 la sută la 31 martie 2013.

În anul 2012, Corporaţia Financiară Internaţională a acordat finanţare României în valoare totală de aproximativ 27 milioane dolari SUA, în cadrul a două proiecte destinate infrastructurii şi sectorului financiar.

Agenţia pentru Garantarea Multilaterală a Investiţiilor

Organizaţia a fost înfiinţată în 1988 în vederea promovării investiţiilor străine directe în ţările în curs de dezvoltare, în linie cu obiectivele Băncii Mondiale. România a devenit membră a agenţiei în 1992, iar în prezent deţine 978 acţiuni în valoare de 9,78 milioane DST şi are o putere de vot de 0,55 la sută.

Începând cu 1997, Agenţia pentru Garantarea Multilaterală a Investiţiilor a emis 13 garanţii pentru susţinerea investiţiilor în România, în valoare cumulată de aproximativ 438 milioane dolari SUA. Majoritatea au fost acordate unor investitori austrieci din domeniul bancar, în general pentru acoperirea riscului de expropriere şi de restricţionare a repatrierii capitalului. În prezent, se mai află în derulare doar una dintre acestea, în valoare de 35,3 milioane dolari SUA.

2.3. Banca Europeană pentru Reconstrucţie şi Dezvoltare

Banca Europeană pentru Reconstrucţie şi Dezvoltare a fost înfiinţată în 1991, având ca obiective principale accelerarea tranziţiei spre economii orientate către piaţa liberă şi promovarea iniţiativei private şi antreprenoriale în ţările Europei Centrale şi de Est. În timp, aria de operaţiuni a BERD s-a extins, astfel că în septembrie 2012 banca a lansat primele proiecte în Iordania, Tunisia şi Maroc, iar în decembrie 2012 în Egipt. În decembrie, Kosovo a aderat la BERD, ridicând numărul membrilor la un total de 66, inclusiv UE şi BEI.

România este membră fondatoare a BERD şi deţine în prezent 14 407 acţiuni, în valoare de 144,07 milioane euro, capitalul total subscris al băncii fiind de 29,51 miliarde euro.

În februarie 2012, a fost aprobată şi Strategia de ţară pentru România pentru perioada 2012-2015[13], care prevede că BERD se va implica în sprijinirea sectorului financiar şi a celui energetic, în dezvoltarea infrastructurii, precum şi în susţinerea unei orientări mai pronunţate a economiei spre producţie (îndeosebi în domeniul manufacturier şi cel agricol).

[13] http://www.ebrd.com/downloads/country/strategy/romania.pdf

În 2012, cuantumul finanţării BERD în România a fost de 612 milioane euro, ridicând suma cumulată a sprijinului financiar oferit de la începerea activităţii la aproximativ 6 miliarde euro.

2.4. Banca pentru Comerţ şi Dezvoltare a Mării Negre (BCDMN)

Banca pentru Comerţ şi Dezvoltare a Mării Negre a fost înfiinţată în 1994 de către cele 11 state membre ale Organizaţiei Cooperării Economice a Mării Negre (OCEMN)[14], printre care şi România, cu scopul de a susţine dezvoltarea economică şi cooperarea regională. Capitalul autorizat al BCDMN este în prezent de aproximativ 4,5 miliarde dolari SUA, România deţinând o cotă de 14 la sută din capital şi din totalul voturilor ce pot fi exprimate.

La 31 decembrie 2012, în România se mai aflau în desfăşurare 5 dintre cele 24 de proiecte derulate de la începerea activităţii băncii, în condiţiile în care pe parcursul anului 2012 au fost semnate trei proiecte. Dintre acestea, două au fost aprobate de Consiliul Directorilor în luna decembrie 2012, iar unul în decembrie 2011. Valoarea celor trei proiecte este de 50 milioane euro. Conform Strategiei de ţară pentru perioada 2011-2014, aprobată de către Consiliul Directorilor în aprilie 2011, BCDMN estimează că volumul operaţiunilor derulate în România în aceşti patru ani se va situa între 166,5 şi 212 milioane euro.

2.5. Banca Reglementelor Internaţionale

BNR este membră a Băncii Reglementelor Internaţionale încă din 1930, anul înfiinţării acesteia. Scopul BRI este de a întări colaborarea între băncile centrale, în prezent instituţia fiind formată din 60 de membri (inclusiv BCE).

BNR deţine 8 564 acţiuni din capitalul BRI, pentru care a încasat în anul 2012 suma de 3,8 milioane franci elveţieni, reprezentând dividende aferente anului financiar 2011-2012. Conform hotărârii Adunării Generale a băncilor centrale membre, valoarea dividendului a fost de 305 DST, calculat în baza rezultatelor obţinute la încheierea anului financiar al BRI, respectiv 31 martie 2012.

2.6. Organizaţia pentru Cooperare şi Dezvoltare Economică (OCDE)

Pe fondul unei intensificări semnificative a eforturilor autorităţilor române în vederea dezvoltării relaţiilor cu structurile OCDE, Banca Naţională a României a făcut paşi importanţi spre permanentizarea colaborării directe cu OCDE.

După exprimarea oficială a disponibilităţii de a participa la o serie de comitete şi grupuri de lucru specifice domeniului financiar-bancar, BNR a fost invitată să-şi înceapă participarea pe o bază *ad-hoc* la lucrările Comitetului pentru Pieţe

[14] Fondatorii OCEMN: Albania, Bulgaria, Grecia, România, Turcia, Moldova, Rusia, Ucraina, Armenia, Azerbaidjan şi Georgia.

Financiare. Manifestarea acestei deschideri a structurilor de conducere ale OCDE faţă de participarea experţilor BNR la activitatea comitetelor de specialitate este cu atât mai importantă cu cât s-a produs în contextul unei selectivităţi crescute din partea organizaţiei, formalizată de altfel prin adoptarea unor reguli noi de procedură privind participarea reprezentanţilor statelor non-membre la activitatea comitetelor.

În paralel, BNR a fost reprezentată la reuniunile interinstituţionale organizate de către Ministerul Afacerilor Externe, în scopul configurării unei strategii cât mai coerente a autorităţilor române în relaţia cu OCDE, în vederea eficientizării activităţii dedicate la nivel naţional şi subsumării relaţiilor instituţionale individuale obiectivului major de politică externă a României, respectiv obţinerea statutului de membru cu drepturi depline al OCDE.

Evenimente cu participare internaţională organizate de Banca Naţională a României

Reuniunea anuală a Constituenţei Olandeze a FMI

În perioada 15-17 iunie 2012, BNR a organizat la Bucureşti, în colaborare cu Ministerul Finanţelor Publice, Reuniunea anuală a Constituenţei Olandeze a FMI.

Statele membre ale FMI şi BM sunt grupate sub formă de *constituenţe,* reprezentate la nivelul conducerii executive de către un director executiv. România face parte din Constituenţa Olandeză alături de Armenia, Bosnia şi Herţegovina, Bulgaria, Croaţia, Cipru, Georgia, Israel, Macedonia, Republica Moldova, Muntenegru, Olanda şi Ucraina. În cadrul Constituenţei au loc întâlniri periodice, de regulă cu ocazia reuniunilor de primăvară şi a celor anuale ale FMI şi BM. Începând din 1993, în cadrul Constituenţei Olandeze s-a convenit ca fiecare ţară a grupului să găzduiască anual, prin rotaţie, o şedinţă informală a reprezentanţilor acestora, la nivel de guvernatori şi guvernatori supleanţi, care să ofere posibilitatea unui schimb de opinii pe teme de interes comun şi formulării unor puncte de vedere pe diverse subiecte din actualitatea internaţională.

Reuniunea de la Bucureşti a debutat cu şedinţa propriu-zisă, unde au fost discutate probleme interne ale Constituenţei, şi a fost urmată de sesiuni de dezbateri pe teme actuale: reformele structurale, consolidarea fiscală şi sustenabilitatea creşterii economice în Europa, stabilitatea financiară şi managementul datoriei suverane. La eveniment au participat guvernatori, miniştri de finanţe şi alţi reprezentanţi din ţările Constituenţei Olandeze, dar şi reprezentanţi de marcă ai FMI şi BM: doamna Nemat Shafik – director general adjunct al FMI, domnul Menno Snel – director executiv al Constituenţei Olandeze la FMI, domnul Philippe Le Houérou – vicepreşedinte al Băncii Mondiale, domnul Ruud Treffers – director executiv al Constituenţei Olandeze la BM. De asemenea, au avut loc întâlniri bilaterale între reprezentanţii ţărilor membre şi ai celor două instituţii.

La această reuniune au fost invitaţi reprezentanţi ai Belgiei şi Luxemburgului, în contextul negocierilor pentru înfiinţarea unei noi Constituenţe Olanda-Belgia, prin alăturarea celor două state menţionate la cele deja existente, proces încheiat în octombrie 2012.

Capitolul X. Convergenţa economiei româneşti şi noul cadru de guvernanţă economică în Uniunea Europeană

1. Stadiul procesului de convergenţă a economiei româneşti

Îndeplinirea criteriilor de convergenţă nominală şi adoptarea monedei unice europene fac parte din procesul de integrare europeană a României. Intrarea în zona euro implică transferul elaborării şi conducerii politicii monetare către Banca Centrală Europeană, instituţie ale cărei acţiuni sunt întreprinse în manieră unitară pentru întreaga zonă euro, fără a lua în calcul particularităţile economiilor naţionale, al căror grad de omogenitate este presupus a fi înalt. În aceste condiţii, se impune ca economia românească să parcurgă ajustările necesare integrării în zona euro în perioada premergătoare aderării la aceasta.

Prin Tratatul de la Maastricht au fost instituite criterii de convergenţă care privesc stabilitatea preţurilor, sustenabilitatea finanţelor publice şi a gradului de îndatorare, stabilitatea cursului de schimb şi nivelul ratelor dobânzilor pe termen lung. Evaluarea stadiului procesului de convergenţă presupune însă şi analiza unor indicatori de aliniere structurală, în vederea determinării capacităţii economiei de a funcţiona eficient în condiţiile materializării unor şocuri, fără sprijinul unei politici monetare independente la nivel naţional.

Stadiul îndeplinirii de către România a criteriilor de convergenţă nominală[1] este sintetizat în tabelul 1:

Tabel 1. Criteriile de la Maastricht (indicatori de convergenţă nominală)

	Criterii Maastricht	România	
		2012	mai 2013
Rata inflaţiei (IAPC[1]) (%, medie anuală[2])	<1,5 pp peste media celor mai performanţi 3 membri UE	3,4 (criteriul: 3,1)	4,3 (criteriul: 2,6)
Deficitul bugetului consolidat (% în PIB[3])	sub 3 la sută	2,9	…
Datoria publică (% în PIB[3])	sub 60 la sută	37,8	…
Cursul de schimb faţă de euro (apreciere/depreciere procentuală maximă pe doi ani)	±15 la sută	+5,4 / -7,6[4]	– / -11,5[5]
Ratele dobânzilor pe termen lung (% pe an, medie anuală[2])	<2 pp peste media celor mai performanţi 3 membri UE din perspectiva stabilităţii preţurilor	6,7 (criteriul: 5,1)	6,3 (criteriul: 5,4)

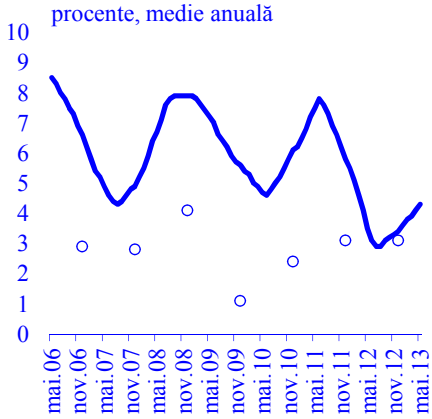
„–" = nu este cazul

1) IAPC – indicele armonizat al preţurilor de consum. 2) La calcularea nivelului de referinţă pentru anul 2012 au fost luate în considerare Suedia, Irlanda şi Germania, iar pentru luna mai 2013 Suedia, Letonia şi Irlanda. În ambele cazuri, în conformitate cu abordarea BCE, la stabilirea valorii de referinţă nu a fost luată în calcul rata inflaţiei din Grecia, întrucât nivelul acesteia a fost influenţat de factori excepţionali (recesiunea persistentă şi prelungită). 3) Metodologia SEC95. 4) Deviaţii procentuale maxime ale cursului de schimb faţă de euro în perioada 1 ianuarie 2011 – 31 decembrie 2012. Calculele sunt realizate pe serii cu frecvenţă zilnică şi se raportează la media lunii decembrie 2010. 5) Deviaţii procentuale maxime ale cursului de schimb faţă de euro în perioada 1 iunie 2011 – 31 mai 2013. Calculele sunt realizate pe serii cu frecvenţă zilnică şi se raportează la media lunii mai 2011.

Sursa: Eurostat, BCE, MFP, calcule BNR

[1] Pentru detalii, a se vedea Caseta 1 din Capitolul VIII al Raportului anual al BNR pentru anul 2006.

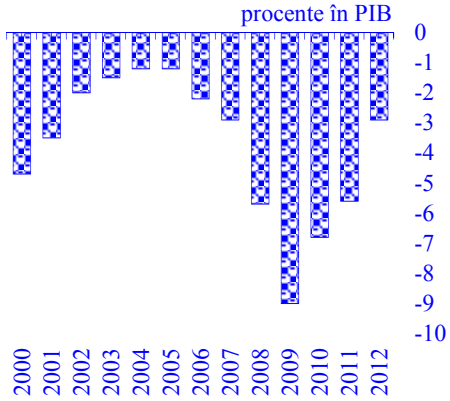
Rata inflaţiei (IAPC)

Notă: Valorile marcate la sfârşitul fiecărui an reprezintă criteriul aferent ratei inflaţiei.

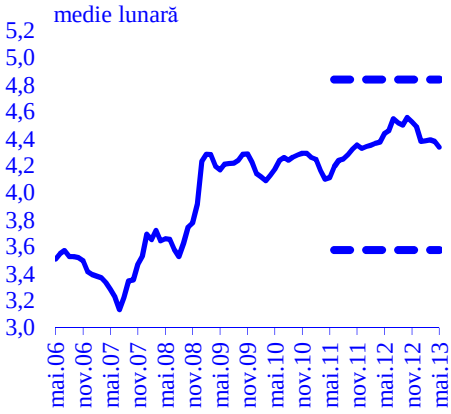
Sursa: Eurostat

Deficitul bugetului consolidat - metodologie SEC95 -

Sursa: Eurostat

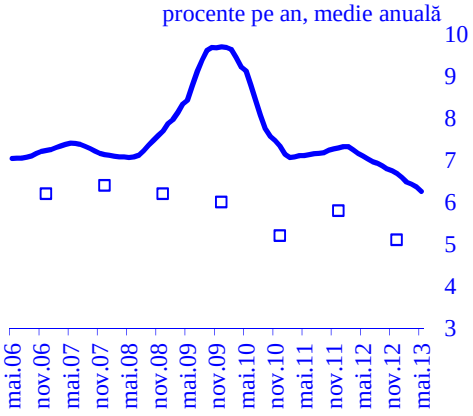
Cursul de schimb EUR/RON

Notă: Liniile punctate reprezintă marginile intervalului de ±15% faţă de media lunii mai 2011.

Sursa: calcule BNR

Ratele dobânzilor pe termen lung

Notă: Valorile marcate la sfârşitul fiecărui an reprezintă criteriul aferent ratelor dobânzilor pe termen lung.

Sursa: BCE, calcule BNR

În anul 2009, pe fondul deficitului de cerere asociat recesiunii economice, inflaţia a cunoscut un proces de temperare în majoritatea statelor europene, inclusiv în România. În anul 2010 şi în prima jumătate a anului 2011, în principal ca urmare a creşterii cotaţiilor materiilor prime pe pieţele internaţionale şi majorării cotei standard a TVA cu 5 puncte procentuale începând cu 1 iulie 2010, rata medie anuală a inflaţiei (IAPC) în România a crescut până la un maxim de 7,8 la sută, înregistrat în luna iunie 2011. Evoluţia inflaţiei pe parcursul anului 2012 s-a aflat sub efectul creşterilor preţurilor volatile ale mărfurilor alimentare şi ale preţurilor combustibililor, pe seama condiţiilor meteorologice nefavorabile şi a majorării cotaţiilor internaţionale pe pieţele materiilor prime alimentare şi energetice, această din urmă dinamică fiind accentuată de deprecierea moderată a monedei naţionale faţă de euro şi dolarul SUA. La aceşti factori s-au adăugat o serie de efecte statistice de bază, cu influenţe favorabile în prima parte a anului, respectiv nefavorabile începând cu trimestrul III. În aceste condiţii, rata medie anuală a inflaţiei în România s-a situat

la sfârşitul anului 2012 la nivelul de 3,4 la sută, cu 0,3 puncte procentuale peste valoarea de referinţă, ecart semnificativ inferior celui consemnat în 2011 (2,7 puncte procentuale). Ulterior, s-a consemnat o lărgire a acestui ecart (1,7 puncte procentuale în luna mai 2013), la aceasta contribuind atât evoluţiile interne (ajustările aplicate unor preţuri administrate şi accizelor), cât şi diminuarea nivelului de referinţă.

Ponderea deficitului bugetului general consolidat al statului în PIB a depăşit limita impusă prin Tratatul de la Maastricht în fiecare an al intervalului 2008-2011. Respectarea recomandărilor formulate cu prilejul declanşării procedurii privind deficitul excesiv pentru România[2] în anul 2009 şi a angajamentelor asumate în cadrul acordurilor de finanţare externă încheiate de România cu instituţiile financiare internaţionale s-a concretizat în măsuri de consolidare fiscală care au determinat reducerea ponderii deficitului bugetului general consolidat al statului în PIB până la 5,6 la sută în anul 2011, respectiv reintrarea în limita impusă prin Tratatul de la Maastricht în anul 2012. Ca urmare a acestor evoluţii, Consiliul UE a aprobat, la data de 21 iunie 2013, încetarea procedurii privind deficitul excesiv pentru România. Cel de-al doilea indicator al sustenabilităţii finanţelor publice, raportul dintre datoria publică şi PIB, a consemnat o traiectorie ascendentă în 2012, continuând însă să se încadreze confortabil în limita stabilită de criteriul nominal.

De la declanşarea crizei financiare globale şi până la începutul anului 2009, moneda naţională a înregistrat o depreciere semnificativă în raport cu euro, pe fondul deteriorării percepţiei investitorilor străini privind riscurile asociate statelor din regiune. Ulterior, încheierea şi derularea acordurilor cu instituţiile financiare internaţionale şi aplicarea măsurilor de consolidare fiscală, concomitent cu atenuarea tensiunilor financiare în statele din regiune, au favorizat evoluţia relativ stabilă a cursului de schimb al monedei naţionale în raport cu euro. Variaţia acestuia s-a încadrat în banda standard de ±15 la sută atât în perioada 2011-2012, cât şi în intervalul iunie 2011 – mai 2013, pe parcursul căruia nu a fost însă consemnat niciun episod de apreciere faţă de media lunii mai 2011, considerată în mod convenţional valoarea de referinţă, în absenţa unei paritaţi centrale.

Reducerea gradului de risc asociat economiei româneşti a contribuit la diminuarea semnificativă a ecartului ratei dobânzii pe termen lung faţă de nivelul de referinţă de la valoarea maximă de 3,7 puncte procentuale consemnată în anul 2009 la 1,5 puncte procentuale în 2011 şi 1,6 puncte procentuale la sfârşitul anului 2012. Ulterior, ecartul a continuat să se reducă, înregistrând un nivel de 0,9 puncte procentuale în mai 2013, pe fondul tendinţei descendente a ratelor dobânzii pe termen lung şi al majorării valorii de referinţă.

Îndeplinirea sustenabilă a criteriilor de convergenţă nominală este condiţionată de atingerea unui grad ridicat de aliniere structurală. Nivelul PIB/locuitor, structura pe sectoare a economiei, gradul de deschidere a acesteia şi ponderea comerţului cu UE în totalul comerţului exterior sunt cei mai importanţi indicatori de convergenţă reală.

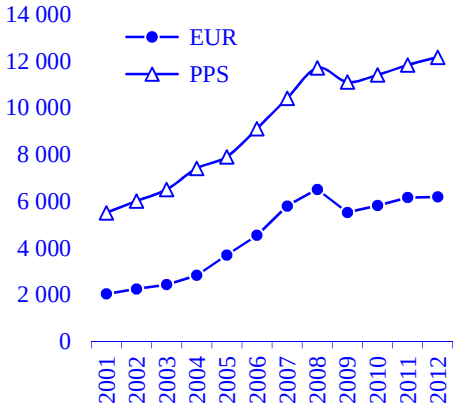
---

[2] Etapele procedurii pot fi vizualizate la adresa: http://ec.europa.eu/economy_finance/sgp/deficit/countries/romania_en.htm.

În România, PIB pe locuitor, exprimat conform standardului puterii de cumpărare, reprezenta în anul 2002 aproximativ 26 la sută din nivelul zonei euro. Ulterior, decalajul s-a redus considerabil, raportul dintre PIB pe locuitor din România şi cel din zona euro fiind de aproximativ 44 la sută în anul 2012.

În ultimii zece ani, structura sectoarelor în economie s-a apropiat de cea a zonei euro (în special prin reducerea ponderii agriculturii), evoluţie favorabilă atenuării efectelor unor posibile şocuri asimetrice. În ceea ce priveşte gradul de deschidere a economiei[3], acesta s-a menţinut în ultimii doi ani la aproximativ 85 la sută. Gradul de integrare din punct de vedere al schimburilor comerciale cu Uniunea Europeană, cuantificat prin ponderea comerţului cu celelalte state membre UE în totalul comerţului exterior al României, este evaluat a fi ridicat, înregistrând valori de peste 70 la sută în ultimii patru ani.

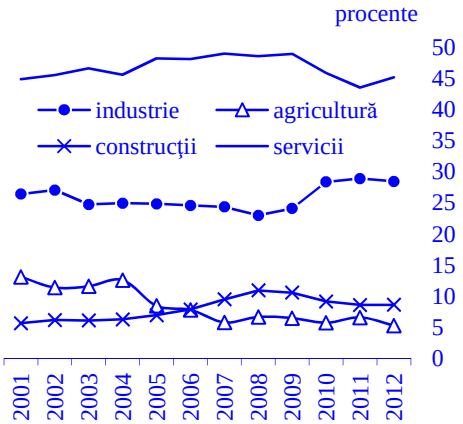
Evoluţia PIB pe locuitor

PPS = standardul puterii de cumpărare

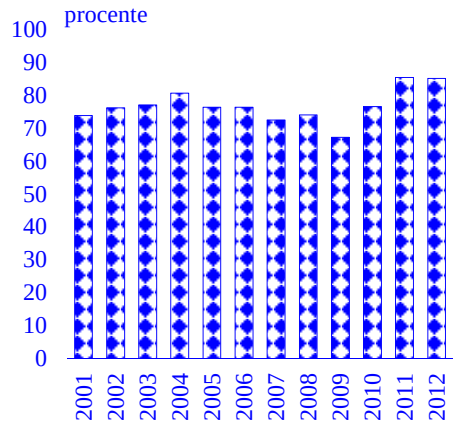
Sursa: Eurostat, INS, BNR

Ponderea sectoarelor economice în PIB

Sursa: INS

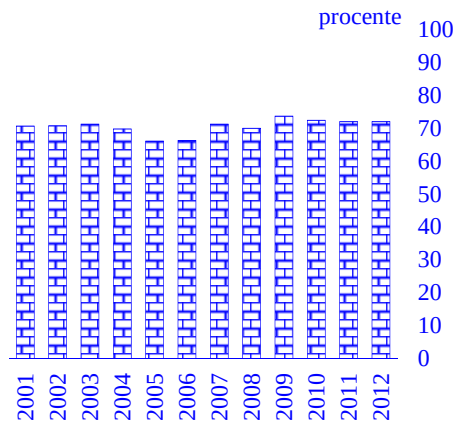
Gradul de deschidere a economiei*

* (import+export de bunuri şi servicii)/PIB

Sursa: INS

Ponderea comerţului cu UE* în totalul comerţului exterior

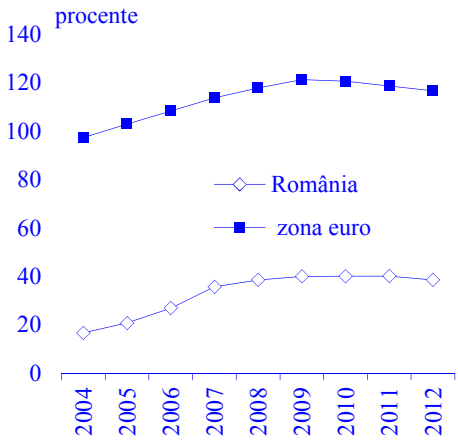

* UE-26

Sursa: INS

[3] Calculat ca suma importurilor şi exporturilor de bunuri şi servicii raportată la PIB.

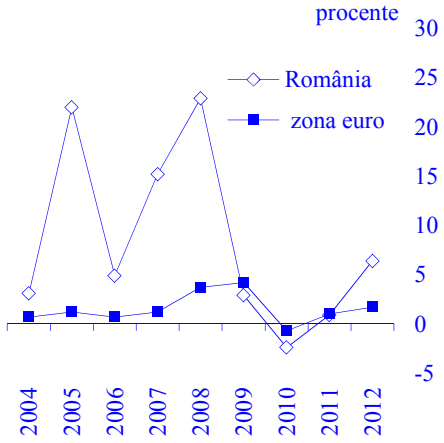
Evoluţia intermedierii financiare indirecte*

* credit acordat sectorului privat/PIB

Sursa: Eurostat, BNR

Evoluţia costurilor unitare nominale cu forţa de muncă

Sursa: Eurostat, BNR

Analiza convergenţei reale poate fi extinsă prin monitorizarea altor indicatori, asociaţi dinamicii şi finanţării deficitului de cont curent, evoluţiei costurilor unitare cu forţa de muncă şi situaţiei sistemului financiar-bancar. Pe fondul manifestării crizei financiare internaţionale şi al comprimării drastice a activităţii economice, deficitul de cont curent s-a diminuat substanţial[4], în paralel cu reducerea semnificativă a intrărilor de capital. Propagarea efectelor crizei financiare globale asupra economiei româneşti a condus la scăderi majore ale gradului de finanţare a deficitului de cont curent prin investiţii directe ale nerezidenţilor. Astfel, indicatorul a consemnat diminuări succesive în intervalul 2009-2011 (de la 71 la sută la 30,6 la sută), traiectoria inversându-se uşor în anul 2012[5].

Costurile unitare nominale cu forţa de muncă în România au cunoscut în perioada de *boom* economic ritmuri de creştere anuală ridicate, mult superioare celor din zona euro[6]. Ulterior, această dinamică s-a inversat, ca urmare a necesităţii implementării unor măsuri de eficientizare a activităţilor productive impuse de constrângerile financiare, evoluţie cu implicaţii pozitive asupra competitivităţii externe a produselor româneşti. Anul 2012 a consemnat o creştere în termeni anuali a costurilor unitare nominale cu forţa de muncă în România, înregistrându-se din nou un decalaj faţă de zona euro (6,5 la sută, comparativ cu 1,7 la sută în zona euro).

Gradul de integrare a sectorului financiar-bancar din România cu cel al zonei euro este ridicat, în condiţiile preponderenţei în structura acţionariatului băncilor comerciale de pe piaţa românească a capitalului originar din ţările zonei euro. Deşi dezvoltarea acestui sector concomitent cu procesul de aderare la UE a fost semnificativă, nivelul intermedierii financiare continuă să fie subdimensionat în raport cu cel din zona euro. Astfel, în perioada 2009-2011, intermedierea financiară indirectă în România

[4] Deficitul de cont curent aferent anului 2012 s-a situat la nivelul de 3,9 la sută din PIB (date provizorii) comparativ cu o medie de 7,9 la sută în perioada 2000-2008.

[5] Investiţiile directe ale nerezidenţilor au acoperit 33,9 la sută din deficitul contului curent al anului 2012, nivel care rămâne însă sensibil inferior mediei aferente perioadei 2009-2011 (47,3 la sută).

[6] Această evaluare este efectuată pe date care au ca sursă Eurostat.

a înregistrat un nivel de aproximativ trei ori mai mic faţă de cel din zona euro[7]. În ceea ce priveşte intermedierea financiară directă pe piaţa de capital autohtonă, aceasta a fost de 9,2 la sută din PIB în anul 2012 comparativ cu 61,1 la sută din PIB în Uniunea Europeană.

În cursul anului 2012 au avut loc şase şedinţe ale Comitetului de pregătire a trecerii la euro, iar alte trei şedinţe s-au desfăşurat în primele cinci luni ale anului 2013. Tematicile abordate în cadrul acestora au vizat domenii precum: evaluarea stadiului şi a perspectivelor convergenţei reale a economiei româneşti, pregătirile tehnice pentru iniţierea procesului de introducere a euro, performanţa României din perspectiva indicatorilor incluşi în tabloul de bord pentru supravegherea dezechilibrelor macroeconomice, prevederile şi modalităţile de implementare ale Tratatului privind stabilitatea, coordonarea şi guvernanţa în cadrul Uniunii Economice şi Monetare, implicaţii pentru România ale „Compactului Fiscal", poziţia bugetară structurală şi dimensiunea stabilizatorilor automaţi, proiecţii privind evoluţiile demografice din România, stadiul şi perspectivele proiectului de constituire a Uniunii Bancare.

În ceea ce priveşte angajamentul de adoptare a monedei euro, conform prevederilor Programului de convergenţă 2013-2016, acesta este menţinut pentru o dată la care va fi atins obiectivul privind îndeplinirea criteriilor de convergenţă nominală şi reală.

2. Evoluţii în domeniul guvernanţei economice în Uniunea Europeană

Acumularea de dezechilibre macroeconomice într-o serie de state membre pe parcursul primului deceniu de existenţă a Uniunii Economice şi Monetare s-a dovedit extrem de dăunătoare în contextul crizei economico-financiare, respectiv al crizei datoriilor suverane. Prin urmare, începând cu anul 2012 a fost implementată noua legislaţie privind guvernanţa economică (adoptată în decembrie 2011), care cuprinde prevederi referitoare la întărirea regulilor de disciplină fiscală prevăzute în Pactul de stabilitate şi creştere, dar şi la crearea unor mecanisme de prevenire şi corecţie a unor dezechilibre macroeconomice majore. Cadrul de aplicare a noilor reglementări este asigurat de formalizarea aşa-numitului Semestru european, care reprezintă un ciclu de coordonare a politicilor economice şi fiscale la nivelul UE, desfăşurat cu frecvenţă anuală, în prima jumătate a fiecărui an.

Procedura privind dezechilibrele macroeconomice deschide practic Semestrul european prin publicarea raportului privind mecanismul de alertă – al doilea document de acest tip fiind emis în luna noiembrie 2012. Pe fondul persistenţei crizei financiare la nivelul UE, în această a doua rundă de analiză, tabloul de bord (format din 10 indicatori) a fost completat cu încă un indicator, şi anume rata de creştere a pasivelor sectorului financiar, considerat a fi printre cei mai eficienţi indicatori de avertizare timpurie asupra crizelor financiare. Potrivit ultimului raport privind mecanismul de alertă, au fost identificate 14 state membre pentru care se justifică realizarea de analize aprofundate: cele 12 deja identificate în

[7] În România, intermedierea financiară indirectă, cuantificată prin raportul între creditul acordat sectorului privat şi PIB, a crescut de la 16,6 la sută în anul 2004 la 38,4 la sută în anul 2012.

ciclul anterior (Belgia, Bulgaria, Cipru[8], Danemarca, Finlanda, Franţa, Italia, Marea Britanie, Slovenia, Spania, Suedia şi Ungaria), la care se adaugă Malta şi Olanda.

Pe baza datelor complete pentru anul 2011 şi a prognozelor Comisiei Europene, raportul surprinde unele progrese înregistrate în corectarea dezechilibrelor externe, în principal ca urmare a ajustării deficitelor de cont curent în statele vulnerabile în această privinţă, mai ales ca efect al câştigurilor de competitivitate prin preţ reflectate de evoluţia favorabilă a cursului de schimb real efectiv şi a costului unitar cu forţa de muncă. Totuşi, ajustarea deficitelor nu a fost suficientă pentru redresarea poziţiei investiţionale, stocul pasivelor externe nete depăşind pragul de referinţă în majoritatea statelor membre. Astfel, în general, soldul negativ a continuat să se adâncească, puţinele cazuri contrare fiind în mare măsură rezultatul reevaluării activelor financiare naţionale deţinute de nerezidenţi.

Din perspectiva dezechilibrelor interne, economiile europene au continuat să fie afectate de dimensiunea datoriei sectorului privat, care rămâne pentru cele mai multe ţări superioară pragului stabilit, în pofida unui amplu proces de dezintermediere vizibil la nivelul UE – date fiind preocuparea băncilor pentru ajustarea bilanţurilor şi creşterea provizioanelor, dar şi perspectivele incerte de revenire economică. Sectorul construcţiilor a continuat să se ajusteze în ţările care au consemnat bule imobiliare în perioada premergătoare crizei, fiind înregistrate noi scăderi ale preţurilor în intervalul 2011-2012 şi menţinerea restricţionării creditării acestui segment. Suplimentar, complexitatea interconexiunilor dintre diferitele sectoare din economie este de natură să amplifice impactul acestor dezechilibre; de exemplu, expunerea puternică a sectorului bancar pe obligaţiuni ale statului poate conduce la creşterea randamentelor acestora din urmă, cu efecte asupra percepţiei riscului de ţară şi, implicit, asupra finanţării sectorului privat.

Procesul actual de ajustare care caracterizează Uniunea Europeană în ansamblu se realizează însă cu costuri de natură socială, reflectate de creşterea ratei şomajului şi/sau menţinerea acesteia peste nivelul de referinţă în majoritatea statelor membre.

[8] Nu a fost publicată totuşi o analiză aprofundată pentru Cipru, în condiţiile încheierii unui acord politic între Eurogrup şi autorităţile cipriote. De altfel, raportul privind mecanismul de alertă nu evaluează ţările unde există programe de asistenţă financiară în derulare (Grecia, Irlanda, Portugalia şi România), acestea fiind deja supuse unei supravegheri economice consolidate.

Tabel 2. Tabloul de bord pentru supravegherea dezechilibrelor macroeconomice

		Soldul contului curent	Poziţia investiţională internaţională netă	Cursul de schimb real efectiv pe baza IAPC	Cota de piaţă a exporturilor de bunuri şi servicii	Costul unitar nominal cu forţa de muncă	Indicele preţurilor locuinţelor	Datoria sectorului privat	Fluxul creditelor acordate sectorului privat	Datoria sectorului public	Rata şomajului	Total pasive sector financiar
		% din PIB, medie pe 3 ani	% din PIB	variaţie % pe 3 ani	variaţie % pe 5 ani	variaţie % pe 3 ani	variaţie % anuală	% din PIB	% din PIB	% din PIB	%, medie pe 3 ani	variaţie anuală (%)
		-4%/+6% din PIB	-35% din PIB	±5% (EA) ±11% (non-EA)	-6%	+9% (EA) +12% (non-EA)	6%	160% din PIB	+15% din PIB	60% din PIB	10%	16,5%
Belgia	2011	-0,2	65,6	-0,5	-10,2	6,2	0,9	237,8	13,8	97,8	7,8	4,7
	2012	-0,2	66,8	...	-15,7	6,2	-0,4	241,3	9,4	99,6	7,7	...
Bulgaria	2011	-3,4	-85,8	3,1	17,0	22,6	-9,7	146,0	-6,7	16,3	9,4	5,6
	2012	-0,9	-80,8	...	5,0	9,0	-5,3	...	...	18,5	11,3	...
Republica Cehă	2011	-3,0	-47,5	0,3	6,8	2,2	-0,5	78,6	2,8	40,8	6,9	3,8
	2012	-3,0	-49,7	...	-3,8	3,3	-3,6	...	...	45,8	7,0	...
Danemarca	2011	5,0	27,1	-1,7	-17,0	4,7	-3,5	237,6	-2,2	46,4	7,0	4,7
	2012	5,6	35,0	...	-18,8	0,0	-4,9	...	...	45,8	7,5	...
Germania	2011	6,1	32,6	-3,9	-7,0	5,9	1,4	127,8	4,8	80,4	6,9	2,1
	2012	6,5	40,5	...	-12,7	3,2	...	...	...	81,9	6,2	...
Estonia	2011	2,8	-57,8	0,8	10,9	-6,2	3,3	132,9	6,8	6,2	14,4	-4,4
	2012	1,3	-53,0	...	6,8	-2,3	3,7	...	...	10,1	13,2	...
Irlanda	2011	0,0	-94,8	-9,1	-12,3	-13,0	-15,1	309,5	4,0	106,4	13,5	-0,6
	2012	2,4	-95,8	...	-15,7	-9,4	-12,8	...	...	117,6	14,4	...
Grecia	2011	-10,4	-86,1	3,1	-18,8	4,1	-5,1	130,0	-3,4	170,3	13,2	-3,4
	2012	-7,7	-114,1	...	-27,0	-8,1	...	130,3	-6,4	156,9	18,2	...
Spania	2011	-4,3	-91,3	-1,3	-7,8	-2,1	-10,0	218,1	-4,1	69,3	19,9	3,7
	2012	-3,1	-93,0	...	-14,2	-6,7	-15,8	...	...	84,2	22,3	...
Franţa	2011	-1,6	-15,9	-3,2	-11,4	5,8	3,7	160,4	4,0	85,8	9,6	7,3
	2012	-1,9	...	...	-14,2	4,1	-2,2	...	...	90,2	9,9	...
Italia	2011	-2,9	-20,7	-2,1	-18,4	4,9	-2,0	128,6	2,6	120,8	8,2	3,8
	2012	-2,4	-24,4	...	-23,4	3,0	-5,3	...	...	127,0	9,2	...
Cipru	2011	-8,4	-71,3	-0,9	-16,5	8,5	-8,5	289,4	19,9	71,1	6,6	-0,2
	2012	-8,8	-87,7	...	-26,3	4,2	...	...	...	85,8	8,7	...
Letonia	2011	3,1	-73,3	-0,6	23,4	-15,7	4,7	125,1	-2,5	41,9	18,1	-4,5
	2012	-0,3	-65,1	...	12,0	-5,9	0,7	...	...	40,7	17,0	...
Lituania	2011	0,0	-52,6	3,6	25,0	-8,4	2,4	70,1	-0,8	38,5	15,6	8,9
	2012	-1,4	-52,2	...	30,0	-5,2	-3,4	...	...	40,7	15,5	...
Luxemburg	2011	7,5	107,8	0,8	-10,2	12,5	1,5	326,3	2,5	18,3	4,8	11,3
	2012	7,0	27,5	...	-19,8	8,3	3,0	...	...	20,8	4,8	...
Ungaria	2011	0,6	-106,3	-3,3	-2,7	3,7	-7,6	167,7	6,6	81,4	10,7	-2,6
	2012	1,2	-103,2	...	-16,6	5,7	-8,5	150,1	-7,8	79,2	11,0	...
Malta	2011	-4,1	7,5	-3,0	10,7	7,5	-2,2	209,9	2,2	70,3	6,8	1,4
	2012	-1,5	...	...	2,6	4,9	0,3	...	...	72,1	6,6	...
Olanda	2011	7,7	36,2	-1,6	-8,4	5,8	-4,0	224,6	0,7	65,5	4,2	7,2
	2012	9,3	50,9	...	-11,6	2,4	-8,5	...		71,2	4,7	...
Austria	2011	2,5	-0,5	-1,0	-12,8	5,9	-7,9	160,7	4,1	72,5	4,4	-0,3
	2012	2,2	0,5	...	-20,5	4,1	...	...		73,4	4,3	...
Polonia	2011	-4,6	-63,5	-10,9	12,7	4,1	-5,8	79,5	7,1	56,2	9,2	4,4
	2012	-4,5	-65,7	...	0,6	3,3	...	...	...	55,6	9,8	...
Portugalia	2011	-9,5	-104,9	-1,9	-8,8	1,0	-5,3	253,6	1,5	108,3	11,9	-0,7
	2012	-6,4	-116,5	...	-15,5	-5,7	-9,1	255,6	-6,1	123,6	13,6	...
România	2011	-4,4	-64,2	-2,4	23,4	1,3	-17,7	71,8	1,8	34,7	7,2	4,3
	2012	-4,3	-64,9	-0,1	5,0	4,8	-9,2	...	...	37,8	7,2	...
Slovenia	2011	-0,4	-41,2	-0,3	-6,2	8,3	1,0	128,3	1,9	46,9	7,1	-1,3
	2012	0,6	-44,6	...	-19,5	0,5	-8,6	125,2	-4,1	54,1	8,1	...
Slovacia	2011	-2,8	-64,4	4,3	21,9	4,4	-5,2	76,3	3,3	43,3	13,4	1,2
	2012	-1,2	-63,8	...	4,7	-1,2	-5,7	...	...	52,1	14,0	...
Finlanda	2011	0,6	15,7	-1,3	-23,5	9,1	-0,3	178,8	4,6	49,0	8,1	30,8
	2012	-0,6	11,5	...	-31,3	3,7	-0,3	...	...	53,0	8,0	...
Suedia	2011	6,9	-6,9	3,9	-11,8	1,5	1,0	256,4	10,9	38,4	8,2	3,6
	2012	7,0	-14,4	...	-17,4	0,2	-0,2	254,8	0,1	38,2	8,1	...
Regatul Unit	2011	-2,0	-17,0	-7,1	-24,3	8,1	-5,3	206,4	1,7	85,8	7,8	8,5
	2012	-2,8	-35,3	...	-19,5	5,9	-1,0	206,1	2,9	90,0	7,9	...

indicatorii nu se încadrează în nivelurile de referinţă

„ ...” lipsă date

Sursa: Eurostat, BNR

În ceea ce priveşte România, tabloul de bord evidenţiază persistenţa dezechilibrului extern – cu o medie de 4,3 la sută din PIB în perioada 2010-2012 (nivel comparabil cu cel din exerciţiul de evaluare anterior), deficitul de cont curent se plasează în continuare deasupra valorii de referinţă. Trebuie remarcată, totuşi, reluarea procesului de ajustare externă pe parcursul anului 2012, ponderea în PIB a deficitului contului curent coborând cu 0,6 puncte procentuale sub nivelul din 2011. În condiţiile întreruperii tendinţei de creştere a exporturilor, corecţia a fost determinată doar în mică măsură de evoluţia balanţei comerciale, contribuţiile dominante revenind surplusului înregistrat de contul serviciilor şi reducerii poziţiei deficitare a contului de venituri (cea mai scăzută din ultimii nouă ani).

Fără a coborî sub pragul definit de tabloul de bord, variaţia cumulată pe cinci ani a cotei de piaţă a exporturilor româneşti de bunuri şi servicii s-a redus considerabil faţă de nivelul corespunzător anului 2011, încă influenţat pozitiv de dinamismul schimburilor comerciale din perioada precriză. Chiar şi în aceste condiţii, România continuă să înregistreze valori pozitive ale indicatorului, ceea ce îi conferă o poziţie net superioară majorităţii statelor membre (cu cote de piaţă în scădere accelerată), fiind surclasată doar de ţările baltice.

Anul 2012 nu a consemnat o îmbunătăţire nici în cazul poziţiei investiţionale internaţionale nete, ponderea acesteia în PIB fiind relativ similară celei din anul precedent, cu circa 30 de puncte procentuale peste plafonul convenit în cadrul mecanismului privind dezechilibrele macroeconomice. În condiţiile restrângerii intrărilor de capital privat, stabilitatea indicatorului la un nivel relativ ridicat se datorează evoluţiei ascendente a fluxurilor oficiale.

Din perspectiva evoluţiilor interne, tabloul de bord sugerează corectarea dezechilibrelor acumulate în perioada de expansiune economică, toţi indicatorii situându-se sub plafoanele stabilite[9].

După modificările intervenite la nivelul guvernanţei economice în cadrul UE prin legiferarea aşa-numitului *six pack* în decembrie 2011, anul 2012 a consemnat paşi importanţi în direcţia unei noi schimbări în configuraţia instituţională a UE, de data aceasta fiind vizat sectorul bancar.

Criza financiară recentă a pus în evidenţă faptul că arhitectura actuală a Uniunii Economice şi Monetare este incompletă, *design*-ul minimalist iniţial – politică monetară unică şi o frână fiscală, reprezentată de Pactul de stabilitate şi creştere, toate celelalte politici economice şi financiare fiind reţinute la nivel naţional – dovedindu-se insuficient pentru prevenirea şi soluţionarea ameninţărilor la adresa stabilităţii financiare.

Chiar înainte de declanşarea crizei contradicţia inerentă dintre caracterul pan-european al activităţii bancare şi responsabilitatea exclusiv naţională în domeniul

[9] Valorile înregistrate în anul 2011 pentru cei trei indicatori pentru care nu sunt încă disponibile date pentru 2012 (datoria sectorului privat, fluxul creditelor acordate sectorului privat şi totalul pasivelor sectorului financiar), precum şi evoluţia consemnată în perioada analizată de creditul acordat sectorului privat şi de activele bancare sugerează îndeplinirea criteriilor respective cu o marjă considerabilă.

rezoluţiei bancare ridica semne de întrebare cu privire la adecvarea acestei arhitecturi instituţionale minimaliste, iar evenimentele din ultimii ani au pus în evidenţă alte slăbiciuni. În primul rând, piaţa financiară din zona euro, puternic integrată anterior, a intrat într-un proces de fragmentare de-a lungul graniţelor naţionale, de natură să afecteze buna funcţionare a mecanismului de transmisie a politicii monetare. Procesul a fost determinat de diferenţele semnificative *de facto* între condiţiile monetare pentru companii şi populaţie la nivelul statelor membre şi de restricţionarea fluxurilor de capital de la centru către periferie, ca rezultat al perspectivei naţionale a activităţii de supraveghere. În al doilea rând, după anul 2008 s-a format o corelaţie puternică între sistemul bancar şi crizele suverane, date fiind ponderea dominantă în portofoliile băncilor a titlurilor emise de statul de origine, responsabilitatea individuală a statelor în salvarea instituţiilor bancare în dificultate şi reemergenţa riscului de ţară.

În acest context, ideea uniunii bancare a apărut ca o soluţie pentru ruperea cercului vicios al influenţei negative reciproce dintre bănci şi state (fiind mai puţin controversată şi mai uşor de implementat decât o uniune fiscală), restaurarea bunei funcţionări a mecanismului de transmisie a politicii monetare şi rezolvarea imposibilei trinităţi a stabilităţii financiare, integrării financiare şi supravegherii la nivel naţional[10].

Proiectul instituţional actual vizează rezolvarea acestor probleme prin constituirea unei uniuni bancare la nivelul zonei euro, oferind totodată posibilitatea de participare şi celorlalte state membre ale UE. În această etapă, următoarele elemente constitutive sunt considerate esenţiale pentru realizarea unei uniuni bancare depline: un singur set de reglementări, un cadru unic de desfăşurare a supravegherii bancare, un mecanism unic de rezoluţie bancară şi un fond comun de garantare a depozitelor.

Prima componentă, care vizează existenţa unui singur set de reguli, există deja în bună măsură, acesta urmând a fi completat cu directiva privind cerinţele de capital – CRD IV (al cărei proiect se află deja în dezbatere) şi cu cea referitoare la redresarea şi rezoluţia bancară şi la armonizarea schemelor de garantare a depozitelor, pentru care o propunere legislativă trebuie realizată până la jumătatea anului 2013. Prin stabilirea şi implementarea unui cadru armonizat de reglementare şi supraveghere bancară – atribuţii ce revin Autorităţii Bancare Europene – se au în vedere eliminarea arbitrajului jurisdicţional (atenuându-se, astfel, riscurile la adresa stabilităţii financiare la nivelul uniunii), consolidarea principiului neutralităţii concurenţiale (aceeaşi activitate, acelaşi risc, aceleaşi reguli), consolidarea pieţei unice, precum şi o transparenţă sporită, generatoare de încredere.

Al doilea element constă în transferul principalelor responsabilităţi privind supravegherea de la nivel naţional către o autoritate transnaţională, cu prerogative la nivelul uniunii. Mecanismul unic de supraveghere (MUS) astfel constituit va acţiona în direcţia restabilirii încrederii investitorilor şi deponenţilor, permiţând reducerea riscului sistemic prin identificarea şi monitorizarea expunerilor şi legăturilor financiare internaţionale, precum şi înlăturarea suspiciunii cu privire la existenţa unui tratament neunitar al activelor neperformante la nivelul autorităţilor de supraveghere

[10] În condiţiile integrării pieţelor financiare, stabilitatea financiară nu poate fi asigurată dacă activitatea de supraveghere rămâne la nivel naţional (Schoenmaker, D. – *The Financial Trilemma*, "Economics Letters" 111, pag. 57-59, ianuarie 2011).

din diferite ţări. De asemenea, prin eliminarea cerinţelor de adecvare a activelor şi pasivelor la nivel naţional şi înlesnirea circulaţiei capitalurilor în interiorul UEM, va fi evitată fragmentarea pieţei financiare europene.

Opţiunea firească pentru o autoritate transnaţională cu atribuţii în sfera supravegherii bancare este Banca Centrală Europeană, instituţie cu reputaţie deja consolidată, cu expertiză în domeniul financiar şi independenţă operaţională. Alegerea este justificată, de asemenea, de: (i) existenţa oportunităţii legale (prevederile existente în Tratatul privind funcţionarea UE [art. 127 (6)] permit în mod explicit încredinţarea unui astfel de mandat BCE); (ii) sinergia existentă între activitatea de supraveghere bancară şi alte două funcţii asumate deja de BCE – funcţia de împrumutător de ultimă instanţă şi, respectiv, supravegherea sistemelor de plăţi; (iii) capacitatea de a combina supravegherea micro- cu cea macroprudenţială.

Proiectul de regulament referitor la constituirea mecanismului unic de supraveghere face distincţie între băncile „semnificative" şi băncile „mai puţin semnificative", criteriile de clasificare incluzând dimensiunea activelor, importanţa pentru economie, activitatea transfrontalieră, dar şi apelul la asistenţă financiară directă din partea UE prin Fondul European de Stabilitate Financiară sau prin Mecanismul European de Stabilitate. Separarea băncilor între cele două categorii permite o distribuire eficace a responsabilităţilor între nivelul supranaţional şi cel naţional, valorificând, totodată, expertiza în materie de supraveghere a autorităţilor naţionale cu atribuţii în această sferă, precum şi prezenţa acestora în teritoriu. Astfel, BCE va deţine prerogative depline de supraveghere asupra băncilor semnificative, pentru instituţiile de credit clasificate în cea de-a doua categorie responsabilitatea principală revenind autorităţilor naţionale. Totuşi, şi în acest ultim caz, vor trebui respectate regulamentele, orientările şi instrucţiunile generale emise de BCE. De asemenea, BCE va avea acces la toate informaţiile necesare activităţii de supraveghere, pentru orice instituţie de credit care funcţionează într-un stat membru participant la MUS, iar în baza acestora poate decide, în orice moment, exercitarea supravegherii directe a unei instituţii de credit „mai puţin semnificative" (din proprie iniţiativă sau la cererea autorităţii naţionale de supraveghere din ţara respectivă).

În ceea ce priveşte autorităţile naţionale de supraveghere, proiectul de regulament stipulează că acestea vor păstra acele responsabilităţi care nu sunt în mod explicit conferite BCE, domeniile vizate incluzând protecţia consumatorului, prevenirea şi combaterea spălării banilor, serviciile de plăţi şi supravegherea sucursalelor băncilor din state terţe.

Tranziţia către noul mecanism se va realiza, în principiu, în decurs de un an de la intrarea în vigoare a legislaţiei în domeniu, fiind vizate, într-o primă etapă, băncile care au beneficiat de suport financiar din partea statelor, precum şi băncile de importanţă sistemică.

Funcţionarea eficientă a MUS presupune completarea arhitecturii uniunii bancare cu un mecanism unic de rezoluţie bancară, destinat asigurării unei gestionări imparţiale şi eficiente a crizelor bancare, astfel încât să fie minimizate consecinţele negative asupra economiei şi apelul la fonduri publice. Pentru a evita un potenţial conflict între obiective, noua construcţie instituţională ar urma să fie guvernată

de o autoritate diferită de cea cu competenţe în supravegherea bancară, însă sfera de cuprindere instituţională şi geografică ar trebui să corespundă celei acoperite de MUS.

Întrucât credibilitatea mecanismului de rezoluţie bancară depinde de existenţa unor resurse financiare suficiente, operaţionalizarea acestuia presupune definirea clară a unor proceduri care să exploateze la maximum implicarea acţionarilor şi a creditorilor în salvarea băncilor aflate în dificultate, constituirea unui fond european de rezoluţie, alimentat *ex ante* prin contribuţii ajustate la risc ale sectorului bancar, dar şi existenţa unui mecanism de urgenţă care – în ultimă instanţă – să permită accesul la fonduri publice, asigurând însă neutralitatea fiscală pe termen mediu. Trebuie precizat, totuşi, că orice sprijin fiscal acordat în cadrul mecanismului de soluţionare a crizelor bancare este privit ca un împrumut acordat fondului european de rezoluţie, rambursarea acestuia realizându-se din taxarea suplimentară *ex post* a sectorului bancar.

La fel de importantă pentru viabilitatea mecanismului de soluţionare a crizelor bancare este existenţa unei scheme unice de garantare a depozitelor, însă – date fiind controversele dintre state pe acest subiect –, *design*-ul acestei componente nu este încă stabilit. Cu toate acestea, unele măsuri în direcţia respectivă au fost deja implementate. Astfel, acoperirea schemelor naţionale de garantare a depozitelor bancare a fost armonizată la nivelul de 100 000 euro/deponent/instituţie de credit, iar procedurile de rambursare a depozitelor garantate au fost simplificate (reducerea termenelor de plată şi îmbunătăţirea modalităţilor de finanţare).

Implementarea la nivel european a cadrului unic de rezoluţie bancară reprezintă un obiectiv pe termen mediu, într-o primă etapă urmărindu-se armonizarea elementelor deja existente la nivel naţional.

Pentru statele non-euro, mai ales în cazul celor cu sisteme bancare dominate de capital străin, participarea la uniunea bancară prezintă avantajul unei supravegheri mai eficiente, prin îmbunătăţirea accesului la informaţii şi eliminarea posibilităţii arbitrajului jurisdicţional, permite evitarea eventualelor distorsiuni în planul competiţiei şi face posibilă înlăturarea unui potenţial stimulent pentru dezintermediere, inclusiv din motive conjuncturale care ţin de grupurile bancare din ţara de origine. În plus, este preferabilă participarea la construcţia unui mecanism căruia toate ţările membre ale UE i se vor alătura, în mod necesar, odată cu adoptarea euro (cu excepţia statelor care dispun de derogare permanentă).

De asemenea, trebuie menţionat că, deşi articolul din Tratatul privind funcţionarea Uniunii Europene pe care se bazează actele normative emise de Comisia Europeană în acest domeniu oferă un suport relativ restrâns pentru implicarea statelor non-euro, negocierile care au urmat propunerii iniţiale a Comisiei Europene cu privire la arhitectura MUS (12 septembrie 2012) au condus la un proiect legislativ care conţine o serie de elemente ce asigură protecţia intereselor statelor din afara zonei euro: (i) reprezentare egală cu statele UEM în Comitetul de supraveghere al BCE; (ii) dreptul de a părăsi uniunea bancară şi de a fi, astfel, scutite de respectarea anumitor decizii; (iii) asumarea responsabilităţii de către BCE, din perspectiva atribuţiilor în sfera supravegherii bancare, în faţa unor instituţii ale Uniunii Europene

(Parlamentul European şi Consiliul de miniştri); (iv) obligativitatea Comitetului de supraveghere al BCE de a realiza raportări periodice în faţa Eurogrupului în format extins (inclusiv miniştrii din ţările membre ale UE din afara zonei euro); (v) păstrarea instrumentarului macroprudenţial la nivelul autorităţilor naţionale.

Având în vedere implicaţiile constituirii uniunii bancare pentru funcţionarea pieţei bancare autohtone, următoarele obiective sunt considerate prioritare de către autorităţile româneşti: (i) corelarea implementării MUS cu centralizarea garantării depozitelor bancare şi cu adoptarea unui cadru comun de rezoluţie, având ca bază comună cadrul de reglementare unic şi (ii) obţinerea unui statut echitabil în ceea ce priveşte drepturile şi responsabilităţile statelor membre participante la uniune, în acest sens fiind importantă calibrarea atentă a structurii de guvernanţă a BCE în cadrul MUS, în condiţiile în care statele non-euro vor avea reprezentanţi în Comitetul de supraveghere al BCE, dar nu şi în Consiliul Guvernatorilor – forul decizional ultim la nivelul BCE.

Capitolul XI. Comunicarea externă a Băncii Naţionale a României

1. Relaţii publice

Activităţile desfăşurate de Banca Naţională a României în anul 2012 în domeniul relaţiilor publice au urmărit informarea cu promptitudine a publicului larg şi creşterea transparenţei activităţii băncii centrale, potrivit prevederilor cadrului legal de reglementare a accesului la informaţiile de interes public şi ale Legii nr. 312/2004 privind Statutul BNR.

În anul 2012, activitatea de comunicare externă a Băncii Naţionale a României a avut ca scop asigurarea unei mai bune înţelegeri de către public a deciziilor de politică monetară şi a măsurilor de asigurare a stabilităţii preţurilor şi a celei financiare, în contextul menţinerii dificultăţilor la nivelul mediului extern şi intern. Ritmul lent de revenire a economiei mondiale, coroborat cu prelungirea crizei datoriilor suverane, precum şi tensiunile asociate procesului electoral din România au avut un rol important în stabilirea principalelor coordonate ale activităţii de comunicare a BNR.

Strategia de comunicare s-a axat astfel pe creşterea semnificativă a frecvenţei mesajelor pentru explicarea permanentă a deciziilor, a rolului şi funcţiilor băncii centrale, a provocărilor generate de noul context economic global şi a procesului de integrare în structurile europene. Extinderea canalelor de comunicare prin îmbinarea instrumentelor *online* cu cele directe, inclusiv prin intermediul proiectelor educaţionale şi culturale, a asigurat totodată transmiterea unor mesaje adaptate diferitelor categorii de public-ţintă (comunitatea bancară, academică, analişti financiari, jurnalişti, mediul de afaceri, publicul larg), eficientizând astfel acţiunile de comunicare externă.

Intensificarea activităţii de comunicare s-a reflectat într-un număr sporit de evenimente – conferinţe şi *briefing*-uri de presă, colocvii, seminarii, simpozioane, dezbateri şi lansări de carte. Conferinţele de presă trimestriale dedicate prezentării „Raportului asupra inflaţiei", interviurile acordate de către membrii Consiliului de administraţie şi de specialişti din cadrul băncii centrale, prezentările, alocuţiunile şi participările la dezbateri au oferit informaţii relevante privind deciziile de politică monetară, evoluţiile economice şi ale pieţelor financiare, în contextul continuării îndeplinirii angajamentelor convenite prin acordurile de finanţare externă încheiate cu Uniunea Europeană, Fondul Monetar Internaţional şi alte instituţii financiare internaţionale.

Acoperirea mediatică în presa scrisă a fost influenţată de caracterul predominant electoral al anului 2012, astfel încât referirile la Banca Naţională a României au scăzut pe acest segment cu 6 la sută faţă de anul 2011, pe parcursul anului fiind publicate peste 15 000 de articole în media internă (centrală şi locală) şi în cea internaţională. Gradul de favorabilitate s-a menţinut neutru spre pozitiv.

În ceea ce priveşte reflectarea imaginii instituţiei în mediul *online* şi pe principalele reţele de socializare (*Twitter*, *YouTube*, *blog*-uri, *Facebook, LinkedIn*), s-a evidenţiat un caracter neutru al majorităţii comentariilor şi articolelor.

Perfecţionarea instrumentelor şi a tacticilor de comunicare a vizat diseminarea promptă, echilibrată a mesajelor instituţiei şi multiplicarea corespunzătoare a acestora. Astfel, modificarea formatului de comunicare în domeniul politicii monetare prin organizarea de *briefing*-uri de presă după fiecare şedinţă a Consiliului de administraţie dedicată problemelor de politică monetară şi-a dovedit eficienţa, contribuind la o mai bună cunoaştere şi înţelegere, atât de către mass media, cât şi de către publicul larg, a măsurilor adoptate şi a rolului băncii centrale în economie. Reţeaua teritorială a BNR a reprezentat un vector important de diseminare a mesajelor în plan local.

Pe segmentul comunicării directe, cele peste 45 de evenimente – seminarii, conferinţe, simpozioane, întâlniri de lucru – organizate în anul 2012, împreună cu noile instrumente *online* şi cu publicaţiile BNR, au asigurat o diseminare cuprinzătoare a informaţiilor şi mesajelor instituţiei. În anul 2012, BNR a publicat 125 de comunicate de presă comparativ cu 83 în anul precedent, majoritatea referindu-se la măsurile şi iniţiativele băncii centrale şi la evoluţia unor indicatori statistici din domeniul financiar-bancar. Întâlnirile informale organizate periodic cu diverse categorii de public-ţintă (analişti, trezorieri ai băncilor comerciale, membri ai Asociaţiei Române a Băncilor, reprezentanţi ai mediului academic şi de afaceri, dar şi ai mass media) au facilitat, de asemenea, realizarea unui schimb direct de opinii, deosebit de important în eficientizarea comunicării externe.

Noile ediţii ale Colocviilor de politică monetară, Colocviilor juridice, Simpozionului de istorie şi civilizaţie bancară „Cristian Popişteanu", Seminarului regional pe probleme de stabilitate financiară au reprezentat şi în anul 2012 o componentă importantă a seriei de manifestări tradiţionale organizate de banca centrală.

În planul comunicării instituţionale, BNR a continuat să depună eforturi în vederea consolidării colaborării tradiţionale cu instituţii româneşti şi europene prin organizarea de evenimente şi manifestări în parteneriat. Teme importante legate de procesul de convergenţă sau de provocările asociate adoptării monedei unice europene au fost abordate în cadrul unor conferinţe la care au fost invitaţi lectori de marcă: *Zona Euro – provocări pentru viitor*, cu participarea domnului Leszek Balcerowicz, fost guvernator al băncii centrale a Poloniei, *Governors' Talk – Central Banks' Actions Cutting Through Complexity,* cu participarea domnului Zdeněk Tůma, fost guvernator al băncii centrale a Republicii Cehe, *Absorbţia fondurilor europene: este România capabilă de saltul dorit?* şi *Europa de Est şi Uniunea Economică şi Monetară*.

Organizarea unor evenimente de marcă cu participare internaţională, precum conferinţa anuală a Asociaţiei Europene de Istorie Bancară (EABH) cu tema *Public Policies and the Direction of Financial Flows*, simpozionul *Instrumente juridice de restructurare şi relansare a companiilor din România* sau conferinţa *The Power of the Mind* prilejuită de aniversarea a 40 de ani de la lansarea primului raport al Clubului de la Roma, a contribuit în mod direct la sporirea prestigiului BNR.

Tot în planul comunicării instituţionale, BNR a întărit colaborarea cu instituţiile cu atribuţii de supraveghere a altor segmente ale pieţei financiare din România, în cadrul Comitetului Naţional de Stabilitate Financiară, precum şi cu instituţii de supraveghere la nivel european şi internaţional.

Preocupările în sensul diversificării audienţei s-au materializat prin continuarea organizării de vizite la sediile BNR sau ale unor instituţii direct legate de activitatea sa, categoriile de public-ţintă fiind reprezentate în 2012 de comunitatea academică şi culturală (istorici, artişti, arhitecţi, dar şi elevi, studenţi, cadre didactice). Astfel, peste 400 de persoane au vizitat sediul central al instituţiei, principalele puncte de interes fiind Centrul de procesare a numerarului, Biblioteca, Muzeul, Sala de Consiliu şi Galeria guvernatorilor, Sucursala regională Bucureşti şi sediul Regiei Autonome „Monetăria Statului". Cu aceste ocazii participanţilor le-au fost oferite cărţi de specialitate, broşuri, pliante de prezentare şi alte materiale de informare cu privire la istoria şi activitatea BNR. Suplimentar, din 2012, publicul interesat are posibilitatea de a vizita sediul central al BNR în mod virtual, prin intermediul unei aplicaţii disponibile pe *website*-ul instituţiei.

Eforturile de a asigura diseminarea, în mod transparent, a informaţiilor legate de măsurile şi activitatea BNR au urmărit, din perspectiva comunicării *online*, utilizarea unui mix optim de instrumente şi canale cu mesaje adaptate. Astfel, dezvoltarea platformei *web* a BNR a urmărit, pe de o parte, consolidarea performanţelor tehnice şi funcţionale obţinute în urma optimizărilor aplicate în anii anteriori, iar pe de altă parte, implementarea de noi proiecte (de exemplu finalizarea instrumentului educaţional – simulator de politică monetară) şi diseminarea de noi categorii de informaţii, disponibile în diferite formate de publicare, adaptate, de asemenea, cerinţelor publicului. Statistica accesărilor *website*-ului BNR în anul 2012 relevă menţinerea interesului utilizatorilor pentru informaţiile publicate, cu precădere pentru datele statistice disponibile în timp real (curs de schimb, operaţiuni cu titluri de stat, operaţiuni pe piaţa monetară), dar şi pentru alte tipuri de informaţii (comunicate de presă, posturi scoase la concurs, publicaţii). Numărul vizitatorilor unici a înregistrat o medie zilnică de 28 000, cu maxime de peste 41 000 în unele perioade.

Intensificarea prezenţei BNR pe conturile proprii ale platformelor de comunicare *online* – *Twitter* şi *YouTube* – a contribuit de asemenea la eficientizarea comunicării externe, prin accesul simultan la informaţie al mai multor categorii de public. Astfel, prin contul de *Twitter*, BNR a transmis, în cursul anului 2012, peste 1 200 de mesaje, acestea fiind receptate direct de aproape 400 *followers* (bănci centrale, analişti financiari, firme de investiţii, instituţii publice, jurnalişti). Mesajele postate, simultan cu diseminarea lor pe *website* şi prin *email*, atât prin proceduri automate, cât şi manual, au fost adaptate specificului acestui tip de comunicare. Prin contul *YouTube*, lansat la finele anului 2011, au fost publicate în cursul anului 2012 peste 30 de materiale video (în principal *briefing*-uri şi conferinţe de presă susţinute de guvernatorul BNR, dar şi materiale prezentate la diverse seminarii şi conferinţe cu tematică economico-financiară organizate de Banca Naţională). Clipurile au însumat peste 10 000 de vizualizări şi 80 de abonaţi.

Reafirmându-şi susţinerea pentru valorile culturale româneşti şi europene, banca centrală a continuat în anul 2012 derularea proiectului „Zilele Culturale ale BNR" în

cadrul căruia au fost organizate 24 de evenimente culturale (comparativ cu 17 în anul anterior). Proiectul, devenit deja tradiţie, s-a remarcat în mediul cultural autohton ca un simbol al calităţii şi a contribuit semnificativ la îmbunătăţirea percepţiei publicului cu privire la implicarea BNR în viaţa socio-culturală. Evenimentele, derulate ca acţiuni conexe unor seminarii sau conferinţe ştiinţifice, s-au bucurat de prezenţa unui număr de peste 3 000 de participanţi şi de o mediatizare pozitivă, contribuind, în acelaşi timp, la valorificarea arhitectonică a unor spaţii emblematice pentru cultura românească. La succesul proiectului au contribuit personalităţi consacrate ale culturii româneşti, precum şi artişti tineri.

Publicaţiile BNR

Consacrate ca un important instrument de comunicare, publicaţiile BNR au continuat să ofere publicului larg o imagine clară asupra politicilor şi măsurilor adoptate de către banca centrală, contribuind astfel la consolidarea credibilităţii instituţiei.

Având în vedere tendinţa de deplasare a accentului în activitatea de publicaţii a băncilor centrale dinspre forma tipărită spre cea electronică, gradul ridicat de penetrare a dispozitivelor electronice de lectură şi preocuparea declarată a Băncii Naţionale a României de a asigura un acces facil al publicului la rapoartele sale, în anul 2012 a fost realizată prima publicaţie de tip e-PUB a BNR – Raportul anual, în limbile română şi engleză –, oferindu-se astfel o alternativă formatului *pdf*. Proiectul continuă în 2013 cu producerea de versiuni e-PUB pentru Raportul trimestrial asupra inflaţiei, formatul urmând a fi extins la principalele publicaţii ale BNR.

Activitatea de informare publică

Activitatea de comunicare externă pe componenta informării publice directe a persoanelor şi a exercitării dreptului constituţional de petiţionare, gestionată cu respectarea Legii nr. 544/2001 privind liberul acces la informaţiile de interes public, cu modificările şi completările ulterioare, şi a Ordonanţei Guvernului nr. 27/2002 privind activitatea de soluţionare a petiţiilor, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 233/2002, se realizează prin soluţionarea corespondenţei scrise adresate BNR, prin contactul direct cu publicul larg şi furnizarea promptă a informaţiilor solicitate verbal în cadrul Punctului de informare-documentare, precum şi prin soluţionarea cererilor adresate telefonic băncii. În acest context, pe parcursul anului 2012, au fost înregistrate şi soluţionate aproximativ 3 300 de cereri scrise de informaţii şi petiţii recepţionate prin poştă, fax sau email şi s-a răspuns la circa 3 200 de solicitări verbale (inclusiv cele adresate de către vizitatori la Punctul de informare-documentare).

Solicitările de informaţii de interes public/petiţiile primite au vizat în principal următoarele: (i) indicatori statistici calculaţi de banca centrală; (ii) reglementări ale băncii centrale pe diferite domenii; (iii) sesizări cu privire la activitatea instituţiilor aflate în sfera de reglementare, autorizare şi supraveghere prudenţială a băncii centrale; (iv) preschimbarea bancnotelor uzate, deteriorate sau a căror putere circulatorie a încetat; (v) emisiunile numismatice ale BNR.

În completarea informaţiilor existente, pe *website*-ul BNR în secţiunea dedicată informării publice a fost creat un formular *online* de petiţie, cu confirmare automată a înregistrării solicitării, prin intermediul căruia au fost recepţionate 94 de petiţii.

2. Educaţie financiară

Parte integrantă a activităţii de comunicare externă a BNR, proiectele educaţionale vizează sprijinirea educării financiare a publicului pentru o mai bună înţelegere şi pentru o evaluare corectă a informaţiilor de natură economică şi financiară.

În anul 2012, BNR a continuat derularea proiectelor „BNR – Zilele porţilor deschise pentru studenţii economişti" şi „Să vorbim despre bani şi bănci", consolidând astfel canalele de comunicare cu publicul-ţintă tânăr. În plus, pornind de la succesul înregistrat de forumul-dezbatere organizat în anul 2011 în formatul unei şcoli de vară, banca centrală a lansat „Academica BNR", proiect dedicat profesorilor şi cercetătorilor, în vederea transmiterii directe a mesajelor BNR către mediul academic şi sprijinirii îmbunătăţirii *curriculei* universitare în domeniul finanţe-bănci. Extinderea ariei de activităţi din cadrul proiectelor educaţionale la nivelul formatorilor configurează mai pregnant triada Academia Română – Banca Naţională a României – Universitate, recunoscându-se implicit importanţa crucială a acestor vectori în modelarea viitorilor specialişti în economie.

Derularea şi atingerea obiectivelor proiectelor educaţionale au fost susţinute în mod determinant de implicarea activă a membrilor Consiliului de administraţie al BNR, a specialiştilor şi a personalului reţelei teritoriale a băncii centrale, conferinţele susţinute constituind evenimente de marcă pentru toate categoriile de public-ţintă.

Aflat la a patra ediţie şi derulat în parteneriat cu douăsprezece centre universitare (cu două universităţi în plus faţă de anul 2011), proiectul „BNR – Zilele porţilor deschise pentru studenţii economişti" şi-a păstrat şi consolidat formatul. În anul 2012, la activităţile proiectului au participat în mod direct peste 400 de studenţi şi 270 de cadre didactice universitare şi cursanţi ai şcolilor doctorale din universităţile partenere, faţă de 350 de studenţi şi 250 de cadre didactice în 2011. Conferinţele susţinute de către membrii Consiliului de administraţie al BNR au atins o audienţă de peste 3 300 de participanţi (comparativ cu aproximativ 3 000 în anul 2011) şi au beneficiat de o mediatizare pozitivă concretizată în aproape 100 de articole, relatări audio şi video ale presei centrale şi locale. Temele abordate s-au referit direct la problematici de actualitate ale mediului financiar-bancar: indicatori macroeconomici, stabilitate financiară, politică monetară, reglementare în sectorul financiar, guvernanţă economică. De menţionat faptul că peste 50 la sută din fondurile alocate au fost utilizate pentru oferirea de cărţi de specialitate şi broşuri şi pentru dotarea reţelei teritoriale a BNR cu materiale promoţionale (*roll-up*-uri, pliante şi *flyere* de prezentare, mape personalizate etc.), parte a procesului de deschidere către public.

În anul 2012 proiectul „Să vorbim despre bani şi bănci" a dezvoltat rezultatele anterioare ale efortului educaţional dedicat adolescenţilor, în cadrul Protocolului de colaborare cu Ministerul Educaţiei, Cercetării, Tineretului şi Sportului (MECTS). Având drept obiectiv formarea unui vocabular economic de bază în rândul

elevilor din clasele a X-a – a XII-a şi înţelegerea unor noţiuni precum inflaţie, pieţe financiare, bancă centrală, proiectul s-a derulat în licee din Bucureşti şi din 12 judeţe. Faţă de anul precedent, când activităţile au implicat aproximativ 600 de elevi şi profesori de specialitate, în 2012 mai mult de 1 800 de elevi au participat direct la conferinţele susţinute de membri ai Consiliului de administraţie şi de lectori din cadrul BNR, în timp ce peste 300 de profesori de economie au dialogat cu reprezentanţi ai băncii centrale la sediile structurilor teritoriale ale instituţiei.

Mediatizarea evenimentelor, reflectată prin articole şi relatări audio-video, la nivel central şi local, cât şi *feedback*-ul de la participanţi au fost extrem de favorabile. În cadrul parteneriatului cu MECTS, banca centrală a participat la proiectul „Şcoala Altfel", desfăşurat în premieră în anul 2012, sediul central al BNR şi al Regiei Autonome „Monetăria Statului" deschizându-se pentru peste 350 de elevi şi 20 de cadre didactice din învăţământul preuniversitar din Bucureşti şi din ţară. Banca Naţională a fost de asemenea partener în cadrul proiectului „Ziua Ştafetei", organizat de asociaţia *Terre des hommes*, cu ocazia Zilei Internaţionale a Drepturilor Copilului, specialiştii BNR predând „ştafeta" unui copil de 15 ani, selectat pe baza interesului manifestat faţă de obţinerea de cunoştinţe în domeniul financiar-bancar.

Noul proiect „Academica BNR", bazat pe colaborarea directă dintre BNR şi universităţi, beneficiază de implicarea Academiei Române, şi a altor instituţii importante din domeniul financiar-bancar românesc. Formatul acestuia presupune derularea unor activităţi de tipul sesiunilor de lucru interactive, de câteva ori pe an, cât şi sesiuni virtuale de discuţii ale reprezentanţilor băncii centrale şi ale profesorilor participanţi, facilitate de forumul *online* dedicat în cadrul *website*-ului BNR. În anul 2012, proiectul s-a desfăşurat în două etape: 6-9 martie în Bucureşti, la sediul central al BNR, respectiv 30 august – 8 septembrie la Constanţa, în parteneriat cu Universitatea „Ovidius". La aceste evenimente au participat membrii Consiliului de administraţie al BNR, 18 rectori şi prorectori de la universităţile partenere şi 37 de cadre didactice universitare. Deşi proiectul se derulează într-un spaţiu profesional, conferinţele de deschidere şi de final ale celor două forumuri-dezbatere au fost deschise publicului – peste 450 de persoane, reprezentanţi ai Ministerului Finanţelor Publice, ai comunităţii academice şi bancare, precum şi ai altor instituţii şi asociaţii din domeniul pieţelor financiare au asistat la acestea – şi au beneficiat de expunere mediatică semnificativă.

Implicarea activă în cadrul „Academica BNR" a membrilor Consiliului de administraţie al BNR şi a rectorilor universităţilor partenere, întâlnirile şi dezbaterile adaugă valoare proiectelor BNR de sprijinire a educaţiei financiare şi sunt un bun prilej pentru conturarea unor acţiuni şi activităţi comune, la nivel naţional. Un exemplu în acest sens este configurarea cu sprijinul BNR a suitei de manifestări ce marchează în 2013 aniversarea a 100 de ani de la înfiinţarea Academiei de Studii Economice Bucureşti, organizată sub denumirea generică „ASE 100".

Arhiva, muzeul şi biblioteca BNR

În anul 2012, preocupările în sensul valorificării fondului de documente al BNR s-au concretizat în organizarea de conferinţe naţionale şi internaţionale, elaborarea de lucrări de cercetare, prezentate în cadrul unor manifestări ştiinţifice sau publicate în

reviste de specialitate, concomitent cu intensificarea eforturilor în sensul organizării sălii de studiu a arhivei pentru a permite accesul specialiştilor şi al studenţilor arhivişti la tezaurul documentar al băncii centrale.

Pe parcursul anului, au fost organizate o serie de evenimente consacrate istoriei economice şi financiar-bancare:

- conferinţa anuală a Asociaţiei Europene de Istorie Bancară (EABH), BNR fiind membru al EABH, cu tema *Public Policies and the Direction of Financial Flows*, şi, cu aceeaşi ocazie, a seminarului *Archives and the People – Recording Working Life in Financial Institutions* şi a mesei rotunde *Banking and Insurrance Risk in Transition;*
- dezbaterea *Bilanţul relaţiilor economice româno-germane la sfârşitul celui de-Al Doilea Război Mondial*, organizată în colaborare cu Academia Română (Secţia de ştiinţe economice, juridice şi sociologice);
- simpozionul de istorie şi civilizaţie bancară „Cristian Popişteanu" (ediţia a XX-a), cu tema *Marea criză economică din 1929-1933*, organizat în colaborare cu revista „Magazin istoric" şi simpozionul *Familia Brătianu şi instituţiile României moderne*, în parteneriat cu revista „Istorie şi Civilizaţie".

În acelaşi timp, s-au asigurat participarea în cadrul grupului de lucru care reprezintă BNR la manifestările organizate de *South Eastern European Monetary History Network* (SEEMHN) la Banca Albaniei în vederea definitivării capitolului dedicat României din volumul *South Eastern European Monetary and Macroeconomic Statistics from the Nineteenth Century to World War II,* precum şi prezenţa la congrese, conferinţe, simpozioane, seminarii şi sesiuni de comunicări ştiinţifice organizate de instituţii universitare şi de cercetare din ţară şi străinătate (Societatea de Ştiinţe Istorice din România, Universitatea din Oradea, Asociaţia Română de Istorie Bancară şi EABH).

Alte proiecte în planul preocupărilor pentru valorificarea fondului de documente al BNR s-au materializat în:

- publicarea de lucrări de istorie bancară în revistele de specialitate („Historia Urbana", „Magazin Istoric", „Revista Română de Istorie Financiar-Bancară", „Bulletin of EABH") sau în volume colective: *Consideraţii privind Marea Criză Economică din 1929-1933*, *Banca Naţională a României în anii Marii Crize Economice (1929-1933)*; *Litera tratatelor şi realitatea cifrelor*, *Activitatea României în Consiliul de Ajutor Economic Reciproc (1949-1974)*, *Capitalul străin în România modernă – Banca României, de la bancă de emisiune la bancă comercială (1865-1948)*, *Banca României (Bank of Romania) – a project for a bank of issue and its activity as a commercial bank (1865-1948*);
- realizarea primei etape de construire a Muzeului Tezaurului de la mănăstirea Tismana, locul unde a fost ascuns tezaurul BNR în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial;

- continuarea reorganizării sălii de studiu a Arhivei BNR, în asociere cu elaborarea unui nou regulament privind accesul la sală;
- diseminarea reperelor importante din istoria băncii centrale, precum şi prezentarea importanţei conservării documentelor şi a organizării depozitelor Arhivei generale studenţilor în domeniul arhivisticii.

În acelaşi timp, activităţile de conservare şi prelucrare a fondurilor arhivistice au constat în:

- derularea programului de arhivare electronică şi analogică a documentelor din arhiva istorică a BNR, prin continuarea acţiunilor de scanare şi microfilmare a documentelor din fondul „Personal" şi respectiv de inventariere şi de scanare a fondului „Organizare, muncă, salarii (1967-1969)", astfel încât, în prezent, banca centrală deţine în format digital şi analogic 2 000 000 pagini-document, care pot fi consultate prin intermediul unei aplicaţii informatice în cadrul sălii de studiu a Arhivei BNR;
- continuarea operaţiunilor de fişare tematică şi de întocmire a inventarelor pentru fondurile arhivistice cu evidenţă sumară sau de gestiune;
- acordarea asistenţei de specialitate, pe probleme arhivistice, direcţiilor din Centrala BNR, preluarea şi arhivarea documentelor create şi primite de aceste entităţi în anii anteriori, realizarea lucrărilor de selecţionare a documentelor din Arhiva BNR ale căror termene de păstrare au expirat;
- întocmirea proiectului de nomenclator al documentelor create şi primite în centrala, sucursalele şi agenţiile BNR;
- acordarea de asistenţă de specialitate cercetătorilor români şi străini care au solicitat accesul la sala de studiu a Arhivei BNR pentru elaborarea unor studii, precum: *Istoria clădirii din Calea Victoriei nr. 22-24 şi a împrejurimilor ei*, *Impactul împrumuturilor externe asupra economiei României (1928-1934)*, *Relaţiile româno-belgiene în perioada 1919-1940*, *Viaţa şi activitatea lui Eugeniu Carada*, *Modele privind organizarea administrativă de dezvoltare economică a României în perioada interbelică*, *Între ideologie şi pragmatism: relaţiile economice româno-americane (1965-1975)*.

Din perspectiva patrimoniului muzeal al BNR, în anul 2012 eforturile de dezvoltare a acestuia au fost însoţite de preocupări în sensul reorientării manierei de valorificare a colecţiilor (existente şi viitoare) către o abordare modernă, interactivă şi înalt tehnologizată. Rolul acestui proiect, care asigură, totodată, o aliniere la tendinţele observate în cazul muzeelor altor bănci centrale, este de a conferi muzeului BNR un rol mult mai important în educaţia financiară a publicului.

Muzeul BNR s-a îmbogăţit în 2012 cu 72 de monede şi medalii şi a găzduit 168 de evenimente, care au implicat un număr mare de participanţi (peste 3 000). O atenţie deosebită s-a acordat atât colaborării în cadrul proiectelor şi programelor iniţiate de BNR, cât şi celor dezvoltate cu alte instituţii de cultură – Muzeul Naţional de Istorie a României, Muzeul Naţional de Artă al României, Cabinetul Numismatic al Bibliotecii Academiei Române, Institutul de arheologie „Vasile Pârvan" al

Academiei Române, Muzeul Naţional de Istorie a Moldovei din Chişinău, Societatea Numismatică din Republica Moldova – prin asigurarea participării la simpozioane şi conferinţe ştiinţifice naţionale şi internaţionale.

În ceea ce priveşte activitatea Bibliotecii BNR, pe parcursul anului 2012 aceasta s-a desfăşurat pe două coordonate principale: (i) creşterea eficienţei procesului de informare şi documentare a salariaţilor BNR; (ii) valorificarea prin intermediul unor lucrări ştiinţifice cu caracter istoric a informaţiilor descoperite atât în izvoarele istorice ale instituţiei, cât şi în cadrul unor biblioteci şi arhive din Bucureşti.

Totodată, similar anilor precedenţi, fondul de carte a fost îmbogăţit, prin achiziţii şi donaţii, cu lucrări din literatura de specialitate română şi străină, precum şi din domeniul economic şi financiar-bancar.

Pe parcursul anului a fost continuată activitatea de înregistrare a fondului de carte în catalogul informatic al bibliotecii, fiind introduse în catalogul *online* 5 151 de titluri, cu respectarea criteriilor de descriere bibliografică. Astfel, a fost actualizată, la nivelul ultimelor achiziţii, înregistrarea fondului de carte nouă (1999-2012) şi s-a început introducerea fondului vechi de carte al Bibliotecii BNR (1698-1998). O atenţie deosebită a fost acordată indexării cât mai precise a înregistrărilor, în vederea facilitării interogărilor bibliografice. De asemenea, s-a început organizarea secţiunii de colecţii speciale, care urmează să conţină manuscrise, documente, fotografii, cărţi poştale, acţiuni referitoare la realităţile social-economice şi culturale naţionale, precum şi la diverse personalităţi ale economiei şi culturii româneşti. Ca urmare a realizării catalogului *online*, salariaţii BNR beneficiază de acces facil la înregistrările bibliografice ale bibliotecii, în anul 2012 fiind contorizate un număr de 47 818 interogări. Simplificarea accesului la resursele Bibliotecii BNR s-a reflectat în creşterea volumului de cărţi împrumutate. Astfel, numărul tranzacţiilor de împrumut individual a fost cu peste 17 la sută mai mare faţă de anul 2011, o contribuţie revenind şi editării, în format electronic, a Buletinului trimestrial al Bibliotecii BNR, prin care se aduc la cunoştinţa angajaţilor BNR achiziţiile recente ale bibliotecii, se prezintă volume din fondul vechi de carte, precum şi momente din istoria instituţiei şi a numismaticii româneşti.

De asemenea, prin crearea conturilor electronice individuale de cititor, s-a asigurat o gestiune mai eficientă a împrumuturilor de carte, numărul cititorilor interni fiind la finele anului 2012 cu peste 78 la sută mai mare faţă de anul precedent.

Totodată, numărul cititorilor din afara instituţiei a cunoscut, la rândul său, o creştere semnificativă. Publicul extern a fost format din studenţi, cadre didactice şi cercetători care, în general, au solicitat accesul la colecţiile bibliotecii în vederea definitivării tezelor de licenţă şi doctorat sau a elaborării de lucrări în cadrul studiilor doctorale sau postdoctorale. La intensificarea afluxului de cititori au contribuit şi vizitele organizate la bibliotecă în cadrul proiectelor educaţionale ale BNR, precum şi seminariile *in-house*, cu prilejul cărora personalul de specialitate a realizat prezentări referitoare la conţinutul şi evoluţia colecţiilor Bibliotecii BNR în contextul istoriei instituţiei.

În cursul anului 2012, au început şi achiziţiile retrospective, demarate în vederea refacerii şi dezvoltării vechiului fond de carte. Astfel, colecţia Bibliotecii BNR s-a îmbogăţit cu câteva lucrări cu valoare bibliofilă, printre care *Divanul sau gâlceava înţeleptului cu lumea* (1698), *The history of the growth and decay of the Ottoman Empire* (1743) şi *Hronicul vechimii româno-moldo-vlahilor* (2 volume, 1835-1836) de Dimitrie Cantemir, *Liturghier* (1713), *Hronica românilor şi a mai multor neamuri* (1852) de Gheorghe Şincai.

Totodată, în anul 2012, a fost finalizată o intensă activitate de documentare ştiinţifică întreprinsă la Biblioteca Academiei Române, Biblioteca Naţională a României şi Arhivele Naţionale în vederea realizării unor lucrări privind trecutul BNR şi istoria monetară a României. Drept urmare, a fost identificat un mare număr de documente inedite referitoare la viaţa şi activitatea lui Eugeniu Carada, care urmează a fi publicate în volumul 7 al seriei *Restitutio.* Totodată, au fost elaborate şi alte lucrări cu caracter ştiinţific: *Ary Murnu, creator de bancnote şi timbre* (în colaborare), *Influenţe ale şcolii franceze de bancnote asupra designului bancnotei româneşti, Le statut juridique de Potaissa sous Septime Sévère et Caracalla.*

Ca urmare a cercetărilor întreprinse în arhiva R.A. Imprimeria BNR, la sfârşitul anului 2012 a fost redactat şi realizat din punct de vedere tehnic volumul 4 al seriei „Bancnotele României", intitulat *Proiecte de bancnote româneşti 1921-1947*, lucrare bogat ilustrată, care prezintă în premieră proiectele biletelor de bancă realizate în intervalul menţionat. În acelaşi timp, s-a încheiat procesul de editare şi tipărire a volumului I al seriei „Palatele Băncii Naţionale a României", dedicat istoriei edificiului BNR din strada Lipscani.

Capitolul XII. Statistică şi cercetare economică

1. Activitatea statistică

Banca Naţională a României produce şi disemineză o gamă largă de indicatori din sfera financiar-monetară care, alături de datele statistice referitoare la economia reală, sunt utilizaţi în fundamentarea deciziilor de politică monetară, în evaluările privind stabilitatea financiară şi în activitatea de cercetare desfăşurată de banca centrală. Totodată, fondul de informaţii statistice publicate de BNR şi-a dovedit în timp utilitatea pentru numeroşi utilizatori, incluzând atât autorităţile publice şi pieţele financiare, cât şi publicul larg.

În anul 2012 au continuat şi s-au dezvoltat, în concordanţă cu cerinţele Băncii Centrale Europene şi ale Eurostat, statisticile privind sectorul extern (statistica balanţei de plăţi şi a poziţiei investiţionale internaţionale, cercetarea privind investiţiile străine directe), statisticile monetare şi financiare (statistica bilanţului monetar al instituţiilor financiare monetare, statistica ratelor dobânzilor practicate de instituţiile de credit în relaţiile cu gospodăriile populaţiei şi societăţile nefinanciare, statistica activelor şi pasivelor instituţiilor financiare nebancare, statistica activelor şi pasivelor fondurilor de investiţii), statistica conturilor naţionale financiare (conturile financiare anuale ale sectoarelor instituţionale şi conturile financiare trimestriale ale administraţiei publice), statistica emisiunilor şi deţinerilor de titluri de valoare.

În ceea ce priveşte statistica balanţei de plăţi, în vederea aplicării modificărilor metodologice incluse în ediţia a VI-a a Manualului balanţei de plăţi şi al poziţiei investiţionale internaţionale (BPM6) a fost elaborată matricea de conversie care permite compilarea balanţei de plăţi conform noilor standarde metodologice, pornind de la sursele de date existente.

De asemenea, în conformitate cu recomandările europene privind trecerea la colectarea datelor statistice direct de la operatorii economici, a fost elaborată metodologia cercetării statistice privind serviciile internaţionale, care va fi implementată în anul 2013, colectarea datelor efectuându-se electronic, prin intermediul sistemului informatic RAPDIR. Aceste informaţii vor fi colectate trimestrial pe baza unui eşantion de raportori şi se vor utiliza pentru estimarea componentei „Servicii" din cadrul balanţei de plăţi. Colectivele sucursalelor şi agenţiilor BNR contribuie la implementarea cercetărilor statistice în teren şi, în acest sens, au fost organizate sesiuni de instruire a acestora, atât în vederea utilizării sistemului informatic RAPDIR, cât şi în privinţa metodologiei cercetării statistice privind serviciile internaţionale.

În ceea ce priveşte statistica deţinerilor de titluri de valoare, în contextul dezvoltării de către BCE a proiectului SHSDB – *Securities Holdings Statistics Database* – şi în vederea definitivării cadrului de reglementare (Regulamentul UE nr. 1011/2012 privind statisticile referitoare la deţinerile de titluri de valoare – BCE/2012/24), Banca Naţională a României a participat la un exerciţiu *ad-hoc* privind deţinerile de titluri de valoare ale clienţilor băncilor custode din România.

În anul 2012, în contextul procesului de actualizare de către Banca Centrală Europeană a legislaţiei care guvernează statisticile economice şi financiare datorită implementării prevederilor noului Sistem european de conturi naţionale şi regionale 2010 (SEC 2010), care va înlocui SEC 1995, precum şi a unor noi cerinţe formulate de utilizatorii de date ai Sistemului European al Băncilor Centrale (Comitetul de Politică Monetară, Comitetul de Stabilitate Financiară) în sensul extinderii gamei de instrumente şi al detalierii sectoarelor instituţionale, Banca Naţională a României a participat la: (i) exerciţiul de identificare (*fact-finding exercise*) a importanţei şi fezabilităţii implementării modificărilor metodologice şi (ii) procedura de evaluare a meritelor şi costurilor, având ca obiectiv evaluarea costurilor care ar fi suportate de agenţii raportori, atât pentru implementarea noilor cerinţe, cât şi pentru administrarea periodică a noului cadru statistic de raportare. Aceste acţiuni s-au desfăşurat cu sprijinul instituţiilor de credit, societăţilor de investiţii autoadministrate şi societăţilor de administrare a investiţiilor care administrează fonduri de investiţii.

2. Cercetarea economică

Activitatea de cercetare economică din cadrul Băncii Naţionale a României se concentrează asupra temelor cu caracter aplicativ, rolul principal al acesteia fiind acela de fundamentare a procesului decizional. În anul 2012, prioritățile au fost din domeniul modelării macroeconomice, al stabilităţii financiare, al economiei reale şi al analizei monetare. Din punct de vedere al structurii organizaţionale, direcţiile în cadrul cărora s-au desfăşurat activităţile de cercetare economică sunt: Direcţia modelare şi prognoze macroeconomice, Direcţia studii economice, Direcţia politică monetară şi Direcţia stabilitate financiară.

2.1. Modelare macroeconomică

Activitatea de modelare macroeconomică în Banca Naţională a României are drept scop principal susţinerea deciziilor de politică monetară, prin asigurarea suportului teoretic şi empiric necesar. În plus, în condiţiile caracterului pronunţat prospectiv al deciziilor de politică monetară, justificat de decalajele temporale specifice de propagare în economie a deciziilor adoptate de banca centrală, prognozele macroeconomice joacă un rol crucial în cadrul strategiei de ţintire directă a inflaţiei (regim adoptat de Banca Naţională a României în luna august 2005). De aceea, şi pe parcursul anului 2012, o bună parte a activităţii de cercetare ştiinţifică a avut ca scop perfecţionarea modelului trimestrial de analiză şi previziune pe termen mediu a inflaţiei (MAPM), continuarea dezvoltării unor modele satelit sectoriale, precum şi realizarea de diverse analize conexe, cu rol de suport pentru dezvoltarea modelului central.

Activitatea de cercetare desfăşurată pe parcursul anului 2012 a inclus finalizarea unui proiect ale cărui fundamente teoretice şi empirice au fost identificate pe parcursul anului 2011, respectiv perfecţionarea unui set de metode alternative de realizare a proiecţiilor pe termen scurt (unul-două trimestre) pentru unele variabile macroeconomice din cadrul MAPM. O atenţie deosebită a fost acordată în cursul anului 2012 estimării deflatorilor componentelor PIB pe partea de cheltuieli. Portofoliul de metode a cuprins atât abordări predominant empirice (modele de tip

corecţie a erorilor şi modele autoregresive cu variabile exogene), cât şi specificaţii cu un conţinut teoretic mai ridicat (modele autoregresive vectoriale condiţionate, precum şi modele autoregresive vectoriale bayesiene), acestea din urmă dovedind, în urma aplicării procedurilor specifice de evaluare a performanţei în prognoză, o putere de predicţie mai redusă. Din acest motiv, avantajul utilizării unei suite de metode este dat, pe de o parte, de posibilitatea combinării proiecţiilor individuale într-o „valoare centrală", ce poate fi utilizată nemijlocit în cadrul MAPM (ponderarea predicţiilor individuale în raport cu acurateţea în prognoză a acestora), iar pe de altă parte, de posibilitatea construirii, în jurul acesteia, a unei distribuţii a setului complet de proiecţii, cu rol informativ asupra riscurilor asociate predicţiei centrale. Aceste metode empirice sunt permanent reevaluate, fie prin testarea de noi variabile explicative considerate a îmbunătăţi capacitatea de prognoză în afara eşantionului de date, fie prin reestimarea periodică a coeficienţilor de impact ai celor deja utilizate, pe măsură ce devin disponibile noi seturi de date statistice.

O direcţie prioritară de cercetare evidenţiată pe parcursul anului 2012 a constat în fundamentarea teoretică şi empirică a unor dezvoltări ale blocului ratelor dobânzilor practicate de instituţiile financiare la credite şi depozite, inclus în MAPM. Scopul analizei a fost acela de a surprinde într-o manieră mai analitică mecanismul de transmisie a impulsurilor ratei dobânzii de politică monetară asupra ratelor interbancare şi, mai departe, asupra ratelor de *retail* la clienţii instituţiilor financiare. În procesul de dezvoltare a blocului, s-a pornit de la actualele specificaţii din cadrul modelului, urmărindu-se asigurarea consistenţei cu teoria economică bazată pe fundamente microeconomice şi tehnici de optimizare a comportamentului agenţilor economici, precum şi validarea la nivel empiric a rezultatelor obţinute în urma includerii de noi variabile considerate relevante în surprinderea cât mai corectă a mecanismului de transmisie la nivelul ratelor dobânzilor bancare. Pentru testarea acurateţei noilor ecuaţii şi a relevanţei rezultatelor obţinute la nivel teoretic şi empiric, s-au folosit proiecţii pe diverse perioade istorice (*in-sample*), precum şi simularea secvenţială sau simultană a unor şocuri specifice. În etapele viitoare, se va urmări integrarea completă a blocului satelit menţionat al ratelor dobânzilor în cadrul modelului central de prognoză.

O altă direcţie de cercetare urmărită pe parcursul anului 2012 a avut drept obiectiv îmbogăţirea conţinutului economic al variabilei care aproximează dinamica preţurilor bunurilor de import din coşul inflaţiei de bază CORE2 ajustat, folosită în cadrul modelului trimestrial de analiză şi previziune pe termen mediu a inflaţiei (MAPM). În acest scop, s-a construit un indicator compozit în structura căruia sunt surprinşi atât indicele valorii unitare a importurilor de bunuri de consum (mai puţin autovehicule şi combustibili), calculat pe baza valorilor exprimate în euro ale comerţului internaţional cu bunuri şi servicii, cât şi evoluţia cursului de schimb nominal al leului. Prognoza indicatorului agregat rezultat se obţine pe baza unui set de determinanţi relevanţi pentru dinamica acestuia, care surprind atât impactul presiunilor inflaţioniste provenind din partea dinamicii cursului de schimb şi, respectiv, a inflaţiei externe, cât şi rezilienţa mai ridicată a acestor presiuni în sensul scăderii decât în cel al creşterii.

Una dintre activităţile cu caracter permanent, desfăşurată şi pe parcursul anului 2012, a vizat recalibrarea principalelor ecuaţii de dinamică ale MAPM, în strictă dependenţă

de evoluţia mediului economic supus modelării (atât economia românească, cât şi cea a principalilor parteneri comerciali şi financiari externi). Reevaluarea structurii şi parametrilor ecuaţiei privind dinamica preţurilor combustibililor, ocazionată de trecerea la utilizarea preţului sortimentului de petrol Brent, respecificarea unor ecuaţii privind dinamica pe termen lung a economiei, cum ar fi, de exemplu, cea a trendurilor variabilelor componente ale relaţiei parităţii neacoperite a ratelor dobânzilor (*uncovered interest rate parity*), sau continuarea realizării unor îmbunătăţiri în specificarea blocului pieţei forţei de muncă, s-au numărat printre cele mai importante activităţi derulate pe parcursul anului 2012. Pentru testarea gradului de adecvare a noilor specificaţii, s-au utilizat tehnicile tradiţionale de validare a acestora, de tipul prognozelor în cadrul eşantionului (*in-sample*), simularea secvenţială sau simultană a unor şocuri specifice şi evaluarea plauzibilităţii teoretice a acestora, precum şi gradul de concordanţă între rezultatele simulate cu ajutorul modelului şi evidenţele empirice.

Pe parcursul anului 2012 a fost început un studiu privind identificarea ciclurilor de afaceri şi analiza proprietăţilor acestora. Obţinerea unor informaţii privind ciclurile de afaceri reprezintă o arie de interes atât din punct de vedere al politicilor economice, cât şi pentru susţinerea demersurilor teoretice de explicare a caracteristicilor observate la nivelul seriilor de date istorice. Totodată, înţelegerea caracteristicilor ciclurilor de afaceri este importantă pentru evaluarea impactului recesiunilor şi expansiunilor asupra venitului disponibil şi asupra nivelului de trai al populaţiei. Studiul îşi propune aplicarea unei metodologii de identificare a ciclurilor de afaceri similare celor utilizate pe plan mondial de două instituţii specializate: *National Bureau of Economic Research* (NBER) în SUA şi *Centre for Economic Policy Research* (CEPR) în zona euro.

În ultima parte a anului 2012 a fost extinsă utilizarea modelului cu factori comuni dinamici (*Dynamic Factor Model*) pentru realizarea unor proiecţii pe termen scurt ale componentelor PIB, împreună cu intervale de încredere de tip „evantai" (*fan chart*) asociate, acestea din urmă cuantificând gradul de incertitudine aferent valorilor estimate. Astfel, au fost valorificate avantajele principale ale acestui model, respectiv utilizarea în cadrul analizei corelative a unui set vast de indicatori economici cu frecvenţe diverse şi evidenţierea caracterului anticipativ al unora dintre aceştia pentru dinamica PIB şi a componentelor sale, evitând problemele de parcimonie întâmpinate de modelele structurale atunci când numărul de variabile explicative creşte considerabil.

Pentru o mai bună evaluare a impactului climatului economic extern asupra mediului economic intern, începând cu runda de proiecţie aferentă trimestrului III 2012 dinamica cererii externe pentru produsele de export româneşti a fost evaluată pe baza unui indicator efectiv. Acesta este calculat folosind un sistem de ponderare ce are la bază structura exporturilor româneşti pe ţări de destinaţie. În plus, noul indicator este evaluat în raport cu o sferă mai largă de cuprindere a partenerilor comerciali, şi anume Uniunea Europeană (exclusiv România)[1]. În condiţiile în care modelul de analiză şi prognoză pe termen mediu (MAPM) evaluează

[1] Anterior, cererea externă era aproximată prin deviaţia faţă de tendinţa de evoluţie pe termen mediu a PIB al zonei euro, conform evaluărilor Comisiei Europene.

dinamica activităţii economice interne pornind de la componenta ciclică a acesteia (de exemplu, deviaţia PIB), pentru introducerea în MAPM a noului indicator efectiv al cererii externe s-a procedat la determinarea unui indicator ciclic al acesteia, prin ponderarea deviaţiilor PIB de la nivelul potenţial, calculate pentru fiecare ţară în parte, cu structura exporturilor româneşti pe destinaţii geografice.

Contribuţia Băncii Naţionale cu prognoze proprii la exerciţiile semestriale de coordonare a politicii monetare din cadrul Uniunii Europene a continuat şi pe parcursul anului 2012. Grupul de lucru pentru prognoze din cadrul Băncii Centrale Europene a reiterat în anul 2012 solicitarea adresată BNR în cursul anului anterior pentru efectuarea unor simulări cu ajutorul MAPM în scopul dezvoltării unui set de elasticităţi pentru scenariile de testare în condiţii extreme (*stress-testing*). Ca urmare a solicitărilor primite, Direcţia modelare şi prognoze macroeconomice a reluat exerciţiul, actualizând valorile referitoare la răspunsul variabilelor macroeconomice la o serie de şocuri provenite din variaţii ale activităţii economice atât la nivel intern, cât şi extern. Se preconizează ca această colaborare să continue, periodic, şi pe parcursul anilor următori.

2.2. Studii şi analize economice

În vederea îmbunătăţirii cadrului de prognoză şi furnizării de informaţii suplimentare decidenţilor de politică monetară, pe parcursul anului 2012 a continuat evaluarea acurateţei previziunilor Băncii Naţionale a României pe baza metodologiei dezvoltate în 2011. În plus, în cursul anului trecut a fost realizat şi un inventar comprehensiv, pe intervalul 2005-2012, al performanţei predictive, respectiv al surselor abaterilor proiecţiilor realizate cu ajutorul modelului de analiză şi prognoză pe termen mediu de la valorile efectiv înregistrate ale ratei inflaţiei. Exerciţiul a evidenţiat corelaţia istorică ridicată între magnitudinea şocurilor neanticipate care au afectat economia – în principal cele de natura ofertei[2] – şi ordinul de mărime a erorilor de prognoză ale inflaţiei determinate de MAPM. În cadrul aceleiaşi analize, s-a evidenţiat faptul că eliminarea din calculul erorilor de proiecţie a unui număr limitat de şocuri istorice de natura ofertei, cu precădere a celor care au afectat producţia agricolă, face ca erorile rămase să capete, la orizontul de timp relevant din perspectiva acţiunii politicii monetare, un caracter nesistematic, iar media prognozelor MAPM să se alinieze celei a seriei istorice a ratei inflaţiei. Rezultatele analizei au fost prezentate în cadrul ediţiei a V-a a „Colocviilor de politică monetară”, desfăşurată în luna iunie 2012.

Pe parcursul anului 2012 a fost completată metodologia de estimare a PIB potenţial prin armonizarea acesteia cu metoda dezvoltată de către Comisia Europeană şi, în acelaşi timp, prin sincronizarea cu formatul de raportare utilizat în cadrul grupurilor de lucru specifice din cadrul Băncii Centrale Europene. Astfel, dinamica factorului muncă a fost explicitată prin contribuţii ale populaţiei în vârstă de muncă, ratei de activitate, ratei şomajului şi numărului mediu de ore lucrate, iar aportul stocului de capital a fost diferenţiat între componenta rezidenţială, respectiv cea non-rezidenţială.

[2] De exemplu, şocuri asupra preţurilor alimentare datorate condiţiilor climatice nefavorabile, creşteri ale preţurilor materiilor prime pe pieţele internaţionale (petrol, materii prime agricole, produse alimentare), volatilitate amplă a cursului de schimb al monedei naţionale ca urmare a unor şocuri manifestate în plan regional sau global etc.

În acelaşi timp, trebuie menţionat că metodologia de evaluare a contribuţiilor factorilor capital şi muncă a fost adaptată specificului economiei româneşti, prin considerarea ritmului alert de manifestare a unor schimbări structurale pe parcursul ultimilor ani. În cadrul proiectului, o direcţie suplimentară de investigare viitoare este reprezentată de analizarea posibilităţii de stabilire a unei legături directe între modelul pentru piaţa muncii şi modelul de evaluare a productivităţii totale a factorilor în ceea ce priveşte estimarea şi proiecţia dinamicii pe termen lung a ratei şomajului. Metodologia şi rezultatele obţinute pentru economia românească au fost prezentate în cadrul ediţiei a V-a a „Colocviilor de politică monetară".

O altă temă de cercetare abordată în anul 2012 a constat în analiza cauzelor ajustării deficitului de cont curent în România odată cu declanşarea crizei economico-financiare şi comparaţia cu experienţa altor noi state membre. Într-o primă etapă, au fost identificaţi principalii factori determinanţi ai soldului contului curent prin estimarea unor modele de regresie pe date de tip panel, fiind generate ulterior distribuţii empirice pentru elasticităţile obţinute, cu scopul de a evidenţia contribuţia fiecărui factor în cadrul procesului de ajustare. Rezultatele au indicat faptul că ajustarea a fost determinată în principal de contracţia creditării şi a cererii interne. Dată fiind importanţa rolului jucat de balanţa comercială în reducerea soldului contului curent prin diminuarea importurilor, au fost estimate funcţii de import pentru România şi alte noi state membre. În contextul în care procesul de corecţie externă a avut o amplitudine neuniformă la nivelul economiilor studiate, acestea au fost divizate în două grupuri de analiză: unul format din România, Bulgaria şi ţările baltice (în care ajustarea a fost mai abruptă), iar cel de-al doilea alcătuit din Republica Cehă, Polonia, Ungaria, Slovacia şi Slovenia (în care gradul de ajustare a deficitelor a fost sensibil mai redus). În urma estimărilor econometrice (realizate prin utilizarea unor ecuaţii de cointegrare şi modele de corecţie a erorilor), s-a putut observa că în primul grup rolul central în cadrul procesului de contracţie a importurilor a fost deţinut de scăderea cererii interne, în timp ce în cel de-al doilea cea mai importantă contribuţie a revenit restrângerii exporturilor. Fenomenul de substituţie a cheltuielilor a fost identificat ca fiind semnificativ doar pentru ţările cu regim de curs de schimb flexibil, contribuţia acestuia la procesul de ajustare externă fiind relativ modestă, cu excepţia României, unde flexibilitatea cursului de schimb a permis ajustarea cu un cost mai mic la nivelul cererii interne.

Rezultatele preliminare ale analizelor au fost prezentate public în luna iunie 2012, în cadrul ediţiei a V-a a „Colocviilor de politică monetară"; extinderea abordării comparative prin includerea celui de-al doilea grup de ţări a făcut obiectul unei expuneri ulterioare susţinute în cadrul reţelei de cercetare privind competitivitatea *CompNet,* cu ocazia seminarului desfăşurat în perioada 10-11 decembrie 2012 la sediul BCE.

2.3. Stabilitate financiară

Principalele teme de cercetare în domeniul stabilităţii financiare abordate în anul 2012 au fost următoarele:

a) Estimarea evoluţiei profitabilităţii pe termen scurt a instituţiilor de credit prin dezvoltarea unui model econometric de tip panel, cu o frecvenţă trimestrială a seriilor de timp utilizate, având drept variabile determinante atât factori

specifici instituţiilor de credit (rata creditelor neperformante, raportul credite/ depozite, elemente care surprind condiţiile de finanţare), cât şi variabile ce ţin de mediul macroeconomic (creşterea economică şi dinamica salariului real). Rezultatele obţinute pe baza analizei atestă o aliniere a performanţei financiare efective a instituţiilor de credit la cea presupusă de model, constituind o dovadă a recunoaşterii în rezultatul financiar curent a pierderilor din activitatea de creditare. Aspectul este important, având în vedere preocupările curente la nivel european pentru evaluarea fenomenului de amânare a recunoaşterii pierderilor în contul de profit şi pierdere în funcţie de condiţiile de piaţă prevalente pentru colateralul asociat creditelor neperformante (*forbearance*).

b) Crearea unui model de evaluare a lichidităţii instituţiilor de credit în condiţii adverse de finanţare prin aplicarea unor şocuri având caracter idiosincratic asupra ratelor de reînnoire a finanţării, respectiv retragerilor anticipate. Analiza contextului macroeconomic, în scopul determinării vulnerabilităţii instituţiilor de credit la un eventual şoc de lichiditate, nu poate surprinde aspectele specifice instituţiilor de credit, impunându-se completarea acesteia printr-o metodologie de generare a şocurilor în funcţie de strategia de finanţare a fiecărei bănci (în mod particular: istoricul volatilităţii diverselor surse de finanţare, precum şi compararea situaţiei curente a lichidităţii băncii cu valori înregistrate anterior pot furniza informaţii relevante pentru calibrarea magnitudinii şocurilor). Evaluarea este efectuată prin generarea repetată de şocuri reprezentate de realizări posibile ale unor factori de risc, pe baza analizei distribuţiei multivariate a factorilor de risc şi impunerea de restricţii asupra unui subset al acestora.

c) Evaluarea sistemului bancar românesc din perspectiva caracterului sistemic al instituţiilor de credit. Evaluarea se realizează periodic, în baza unei proceduri elaborate în contextul completării cadrului de reglementare naţional prin introducerea măsurilor de stabilizare care pot fi adoptate de banca centrală în cazul băncilor aflate în dificultate. Criteriile utilizate pentru identificarea băncilor de importanţă sistemică se referă la prezenţa acestora pe cele mai importante pieţe (credite, depozite, titluri de stat, interbancar, plăţi), precum şi la vulnerabilitatea la contagiune în relaţia mamă-fiică prin prisma împrumutătorului comun. Analiza se încadrează în preocupările organismelor europene legate de extinderea la nivel naţional a cadrului de reglementare aplicabil băncilor de importanţă sistemică globală şi are în vedere faptul că falimentul unei astfel de bănci ar putea avea un impact considerabil asupra sistemului financiar şi economiei naţionale.

d) Evaluarea impactului aplicării filtrelor prudenţiale asupra indicatorilor de prudenţă bancară. Analiza a urmărit calcularea nivelului principalilor indicatori de prudenţă bancară în absenţa filtrelor prudenţiale, în scopul comparării acestora cu cei determinaţi conform reglementărilor în vigoare începând cu 1 ianuarie 2012, dată de la care băncile aplică standardele contabile IFRS ca bază a contabilităţii. Evaluările au avut în vedere impactul aplicării principalului filtru prudenţial, care vizează diferenţele dintre provizioanele specifice de risc de credit calculate în conformitate cu reglementările prudenţiale privind clasificarea creditelor şi ajustările pentru depreciere înregistrate în contabilitate în conformitate cu IFRS. Analiza a relevat, ca principal aspect, faptul că indicatorul de solvabilitate agregat, determinat cu luarea în considerare a ajustărilor pentru depreciere calculate

conform IFRS, înregistrează un nivel net superior celui calculat în condiţiile aplicării filtrelor prudenţiale (cu aproximativ 4 puncte procentuale pe tot parcursul anului 2012). Concluzia simulării a fost aceea că introducerea filtrelor prudenţiale a contribuit la menţinerea unui nivel prudent al fondurilor proprii, comparabil cu cel înregistrat de instituţiile de credit anterior introducerii noilor standarde contabile. Analiza a stat la baza stabilirii strategiei de reglementare referitoare la tratamentul filtrelor prudenţiale, care a fost permanentizat începând cu anul 2013.

e) Evaluarea riscului de lichiditate pe termen foarte scurt din sectorul bancar pe baza tranzacţiilor din sistemul de plăţi ReGIS. Metodologia folosită constă în rularea de simulări în condiţii de stres şi identificarea mecanismelor de transmisie a riscurilor în interiorul sistemului de plăţi ReGIS. Pentru selectarea instituţiilor de credit de importanţă sistemică ce pot afecta stabilitatea sistemului de plăţi ReGIS se utilizează criterii de dimensiune şi interconexiune în sistem. ReGIS permite reciclarea lichidităţilor disponibile ale instituţiilor de credit prin sincronizarea tranzacţiilor, de aceea apariţia unei disfuncţionalităţi în sistemul de plăţi poate declanşa risc de lichiditate pentru întregul sector bancar dacă se manifestă contagiune. Capacitatea sistemului de plăţi ReGIS de a absorbi şocuri de lichiditate este foarte importantă pentru stabilitatea financiară a sectorului bancar. Rezultatele simulărilor efectuate subliniază un grad ridicat de rezistenţă a sistemului de plăţi ReGIS la şocuri de lichiditate.

f) Evaluarea impactului taxei pe tranzacţii financiare (TTF) asupra sistemului bancar din România. Analiza a urmărit efectele introducerii taxei pe tranzacţiile financiare asupra sistemului bancar românesc. Pentru estimarea sumelor colectate de autoritatea fiscală naţională din aplicarea taxei asupra tranzacţiilor financiare ale instituţiilor de credit s-a folosit metodologia de calcul a Comisiei Europene propusă de McCulloch şi Pacillo (2011). Această metodologie presupune utilizarea unei rate de realocare (către alte ţări sau către alte instrumente financiare nesupuse taxării) şi evaziune, precum şi elasticitatea volumelor tranzacţionate la o modificare a costurilor aferente tranzacţionării. Astfel, au fost definite trei scenarii pentru determinarea sumelor care ar putea fi plătite de instituţiile de credit din România: (i) valoarea tranzacţiilor financiare nu se reduce (nivel maxim al TTF de plată); (ii) elasticitatea volumului tranzacţiilor la costuri (în termeni absoluţi), precum şi rata de realocare către alte ţări şi alte instrumente au un nivel mediu; (iii) elasticitatea volumului tranzacţiilor la costuri (în termeni absoluţi), precum şi rata de realocare către alte ţări şi alte instrumente au un nivel ridicat. În cazul României, introducerea TTF poate avea un efect negativ ţinând seama de gradul redus de dezvoltare a pieţelor financiare. Totodată, aplicarea acestei taxe ar putea conduce la o creştere a preţului produselor financiare, ca rezultat al transferului poverii fiscale către clienţii instituţiilor financiare.

g) Analiza cantitativă a influenţei pe care apetitul faţă de risc al investitorilor o are asupra condiţiilor de stres din piaţa interbancară. Condiţiile de stres din piaţa monetară interbancară sunt determinate de modificarea condiţiilor de lichiditate ca urmare a acţiunii a diferiţi factori, printre care apetitul faţă de risc al investitorilor. Rata interbancară ROBOR 3M a fost folosită ca şi *proxy* pentru evoluţia pieţei monetare locale, în timp ce pentru cuantificarea apetitului faţă de risc au fost utilizate cotaţiile CDS pentru ţara noastră cu maturitatea de 5 ani. Într-o primă

fază, relaţia dintre cele două variabile considerate a fost studiată cu ajutorul analizei de cauzalitate în sens Granger. Rezultatele obţinute arată o cauzalitate dinspre cotaţiile CDS către rata ROBOR, ce se reduce odată cu o creştere a numărului de *lag*-uri. În sens opus însă, estimările nu arată semnificaţie statistică pentru cauzalitate. Pentru o cuantificare cantitativă a impactului pe care apetitul faţă de risc îl are asupra pieţei monetare au fost considerate două abordări. Prima dintre ele presupune un model logistic, în care variabila dependentă reprezintă probabilitatea la fiecare moment în timp ca rata ROBOR să se afle într-un regim de stres. Această probabilitate dinamică în timp a fost obţinută utilizând un model de tip Markov. Cea de-a doua metodă constă în renunţarea la ipoteza de exogenitate din prima abordare, astfel încât a fost utilizat un model VAR structural.

h) Îmbunătăţirea modelului de estimare a probabilităţilor de nerambursare (PD) pentru sectorul companiilor nefinanciare, prin introducerea unui modul macroeconomic. Acest studiu a avut ca scop dezvoltarea unui model de legătură între PD estimat la nivel individual şi rata de neperformanţă a companiilor înregistrată la nivelul economiei. Utilizarea acestui modul contribuie la îmbunătăţirea modelului de evaluare a riscului de credit pentru companiile nefinanciare. Instrumentul este utilizat suplimentar pentru: (i) evaluarea gradului de acoperire cu provizioane a riscului de credit aşteptat asociat portofoliului corporatist şi (ii) testarea la stres a sectorului companiilor nefinanciare şi identificarea impactului asupra nivelului necesar de provizioane în cazul manifestării unor şocuri micro şi macroeconomice nefavorabile.

i) Accesul la finanţare al IMM. Lucrarea a avut ca motivaţie înţelegerea mai bună a relaţiei dintre creditori şi IMM în calitate de debitori, pe fondul constrângerilor existente la nivelul ofertei de finanţare, coroborată cu niveluri mari ale riscului de credit asociate IMM. Principalele concluzii ale analizei au fost: (i) accesul la finanţare al IMM a cunoscut evoluţii mixte, în sensul că, deşi creditorii financiari (atât interni, cât şi externi) şi-au majorat sumele cu care au finanţat IMM în anul 2011, această majorare este rezultatul creşterii importante a finanţării unui număr redus de IMM şi al diminuării finanţării pentru un număr relativ mare de IMM; (ii) numărul IMM cu credite la băncile rezidente a scăzut în perioada decembrie 2008 – decembrie 2011, astfel încât ponderea IMM care îşi finanţează activitatea prin credite de la bănci şi IFN, autohtone sau străine, rămâne relativ scăzută; (iii) condiţiile de finanţare a IMM au rămas mai restrictive, atât pentru finanţările pe termen scurt, cât şi pentru cele pe termen mediu şi lung; (iv) cererea de credite din partea IMM a înregistrat o uşoară creştere în anul 2010 şi parţial în anul 2011, ulterior intrând în teritoriu negativ, şi (v) rata creditelor neperformante în cazul IMM s-a majorat considerabil, dar capacitatea IMM de a-şi onora obligaţiile faţă de creditorii financiari se datorează şi unor factori exogeni (de exemplu dificultăţi în încasarea creanţelor).

j) Analiza companiilor de comerţ exterior. Acest studiu urmăreşte completarea perspectivei macroeconomice a echilibrului extern cu perspectiva micro. Concluziile desprinse vizează următoarele aspecte: (i) firmele care au o activitate sporadică de comerţ exterior contribuie semnificativ şi în creştere la deficitul de cont curent prin canalul balanţei comerciale a bunurilor, singura componentă a contului curent care a înregistrat o evoluţie nefavorabilă în anul 2012 (perioada ianuarie-noiembrie); (ii) companiile de comerţ exterior se finanţează preponderent

din surse externe (creditele de la bănci nerezidente şi creditele mamă-fiică deţineau 67,5 la sută din totalul finanţărilor, în septembrie 2012); aceste companii pot avea o influenţă benefică asupra îmbunătăţirii fluxului de credite nou acordate de către băncile autohtone, prin prisma implementării recomandărilor Comitetului European pentru Risc Sistemic cu privire la creditarea în valută şi (iii) principalele provocări la nivelul firmelor exportatoare în scopul menţinerii sustenabilităţii deficitului de cont curent provin din (1) manifestarea unor semne de oboseală în special în ceea ce priveşte rentabilitatea activităţii de comerţ exterior, care a fost în scădere în anul 2012 faţă de anul 2011, precum şi din (2) gradul relativ mare de concentrare a exporturilor (primele 20 de companii după surplusul comercial contribuie cu aproximativ 4,3 la sută din PIB la balanţa contului curent).

2.4. Evenimente ştiinţifice organizate de BNR

La data de 6 martie 2012, BNR a organizat seminarul: *Masa monetară şi inflaţia. Teorie şi practică*, la care au participat, pe lângă specialişti ai băncii centrale, reprezentanţi ai mediului academic, ai comunităţii de afaceri, precum şi ai presei. Tema centrală a seminarului a fost abordată în principal din perspectiva cadrului de elaborare şi aplicare a politicii monetare: cum influenţează aceasta din urmă masa monetară şi care sunt cauzele monetare ale inflaţiei, limitele de acţiune ale politicii monetare şi, respectiv, rolul analizei indicatorilor monetari în procesul de elaborare şi formulare a politicii monetare.

La începutul lunii iunie 2012, BNR a organizat cea de-a V-a ediţie a „Colocviilor de politică monetară", intitulată *Elemente ale cadrului de analiză şi prognoză al politicii monetare*. Prezentările din cadrul evenimentului s-au înscris în problematica relevantă pentru politica monetară, fiind abordate teme precum: estimarea PIB potenţial prin metoda funcţiei de producţie, aspecte relevante referitoare la economisire (concepte, evoluţie şi determinanţi), ajustarea dezechilibrului extern în economiile emergente, evaluarea empirică a relaţiei dintre agregatele monetare, activitatea economică şi evoluţia preţurilor, dar şi procesul de prognoză al BNR şi performanţa predictivă a modelului macroeconomic trimestrial. La manifestare au participat specialişti din cadrul BNR, precum şi numeroşi reprezentanţi ai mediului academic, ai comunităţii bancare şi ai mass-media.

În perioada 15-16 noiembrie 2012, BNR a organizat, în colaborare cu FMI, o nouă ediţie a Seminarului regional pe probleme de stabilitate financiară. Seminarul cu tema *Noi provocări pentru băncile centrale în implementarea politicilor de stabilitate financiară* a reprezentat pentru participanţi un prilej de analiză a informaţiilor privind cele mai recente tendinţe şi evoluţii în domeniul stabilităţii financiare şi al politicilor macroprudenţiale. La seminar au participat reprezentanţi ai băncilor centrale din Bulgaria, Grecia, Moldova, Polonia, Rusia, Turcia şi Ucraina. Pe lângă experţii FMI, au mai participat invitaţi din partea BCE, Băncii Naţionale a Austriei, Băncii Israelului şi KPMG Republica Cehă. Din partea României au participat reprezentanţi ai Băncii Naţionale a României, Ministerului Finanţelor Publice, Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar, Comisiei de Supraveghere a Asigurărilor, Comisiei de Supraveghere a Sistemului de Pensii Private şi Comisiei Naţionale a Valorilor Mobiliare.

La data de 3 decembrie 2012, BNR a organizat conferinţa *Rolul intermedierii financiare în monedă naţională pentru creşterea sustenabilă a economiei*, la care au participat reprezentanţi ai băncii centrale, precum şi ai băncilor comerciale, fondurilor de investiţii şi de pensii, ai Bursei de Valori Bucureşti şi ai Consiliului Fiscal.

2.5. Orientări şi obiective ale activităţii de cercetare în anul 2013

În anul 2013 vor continua să fie elaborate studii şi analize menite să ofere sprijin procesului decizional din BNR prin furnizarea unei game largi de informaţii relevante.

Printre obiectivele de cercetare propuse pentru anul 2013 se înscrie dezvoltarea unui set de specificaţii pentru prognoza principalelor componente ale contului curent al balanţei de plăţi. În acest sens, se va avea în vedere realizarea de proiecţii pentru exporturile şi importurile de bunuri şi servicii, precum şi pentru soldurile componentelor de venituri şi transferuri curente publice şi private, urmărindu-se, în cazul celor din urmă, fundamentarea ipotezelor pornind de la evoluţiile macroeconomice din principalele zone de provenienţă a acestor remiteri.

De asemenea, vor fi implementate specificaţiile dezvoltate pe parcursul anului 2012, în principal cea referitoare la modelarea analitică a mecanismului de transmisie a ratei dobânzii de politică monetară asupra ratelor interbancare şi ale celor practicate de instituţiile financiare în relaţia cu clienţii.

În plus, în linie cu rezultatele obţinute pe parcursul anului precedent, exerciţiile trimestriale de realizare a proiecţiilor macroeconomice se vor derula pe un interval de 12-16 trimestre. Această modificare a fost justificată de necesitatea fundamentării metodologice a evoluţiilor economiei pe un orizont de timp mai îndelungat decât cel relevant din perspectiva politicii monetare (6-8 trimestre), atât în vederea elaborării ulterioare a unor analize relevante pentru atingerea obiectivelor stabilite de România pe termen mediu (de exemplu, adoptarea monedei euro), cât şi pentru fluidizarea comunicării cu instituţiile internaţionale (CE, FMI, Banca Mondială etc.).

Un alt obiectiv de cercetare pentru anul 2013 se referă la introducerea unui sistem privind combinarea proiecţiilor pe termen scurt (*forecast combination*) pentru PIB şi componentele acestuia pe partea de cheltuieli. Având în vedere conjunctura economică actuală în care a crescut rolul prognozelor în timp real privind activitatea economică, sunt necesare exploatarea conţinutului informaţional oferit de alţi indicatori economici pe parcursul trimestrului, când informaţiile referitoare la PIB nu sunt disponibile, precum şi investigarea unui set mai amplu de modele din clasele liniară şi non-liniară. În acest context, se va avea în vedere, pe de o parte, evaluarea performanţelor prognozelor obţinute pe baza diferitelor specificaţii de modele în timp cvasireal şi în afara eşantionului (*quasi-real-time out-of-sample evaluation*). Pe de altă parte, proiectul îşi propune exploatarea avantajului combinării proiecţiilor oferite de suita de modele individuale care permite şi cuantificarea incertitudinii ce însoţeşte aceste proiecţii.

În scopul fundamentării cât mai bune a cadrului de analiză şi prognoză, precum şi al furnizării de informaţii suplimentare decidenţilor de politică monetară, a fost iniţiat

un proiect care vizează augmentarea evidenţelor privind mecanismul de transmisie a politicii monetare. În acest sens, se va urmări furnizarea de evidenţe empirice privind gradul de eficienţă al impulsurilor de politică monetară prin analiza diverselor canale prin care acestea sunt transmise către sectorul real al economiei.

O descriere teoretică complexă a mecanismului de transmisie, dublată de rezultatele empirice derivate în urma estimării vor fi oferite şi de modelul de echilibru general dinamic pentru România, model ale cărui dezvoltare şi implementare sunt prevăzute a se încheia în primul trimestru al anului 2014. Acest model, care, pe lângă o structură detaliată a sectorului real al economiei, va încorpora fricţiuni la nivelul sectorului financiar şi al pieţei muncii, va permite evaluarea şi prognoza fluctuaţiilor la nivelul ciclului de afaceri în cazul României, inclusiv prin determinarea naturii şi a surselor respectivelor fluctuaţii.

Experienţa recentă a crizei financiare a readus în centrul dezbaterilor macroeconomice rolul politicii fiscale în stabilizarea economiilor, fiind criticată viziunea de ansamblu a jocului liber al stabilizatorilor automaţi aplicabilă doar în condiţii economice normale. Astfel, au devenit necesare implementarea unor măsuri discreţionare de politică fiscală pentru atenuarea perioadelor de recesiune severă, concomitent cu menţinerea unui spaţiu de manevră fiscală suficient de mare pentru ca o ţară sa nu fie forţată să adopte măsuri de politică fiscală de natură prociclică. În acest context, o temă de cercetare pentru anul 2013 vizează cuantificarea dimensiunii stabilizatorilor automaţi şi a multiplicatorilor fiscali în România.

O altă direcţie de cercetare o constituie analiza detaliată a performanţei exporturilor economiei româneşti. Va fi urmărită cuantificarea rolului competitivităţii prin preţ (prin estimarea unor funcţii la export) şi al celei non-preţ în dinamica exporturilor. Vor fi luate în considerare următoarele abordări: (i) caracterizarea calitativă a structurii exporturilor în funcţie de nivelul tehnologic şi de gradul de diversificare pe parteneri; (ii) cuantificarea rolului orientării spre pieţele tradiţionale sau spre noi pieţe în creşterea cotei de piaţă; (iii) măsurarea contribuţiei factorilor non-preţ (alături de competitivitatea prin preţ) la soldul balanţei comerciale.

De asemenea, în anul 2013 va fi demarată o cercetare statistică privind mecanismul de stabilire şi modificare a preţurilor la nivelul economiei naţionale. Aceasta va presupune realizarea unui sondaj în rândul companiilor, reprezentativ pe principalele activităţi ale economiei naţionale, în scopul obţinerii de informaţii referitoare la mecanismul de formare şi modificare a preţurilor la nivelul companiilor nefinanciare din România. Cercetarea îşi propune să ofere fundamente microeconomice pentru comportamentul preţurilor la nivelul economiei pe ansamblu, în scopul determinării gradului de flexibilitate a acestora, aspect deosebit de relevant din perspectiva eficienţei mecanismului de transmisie a politicii monetare.

Capitolul XIII. Alte activităţi ale Băncii Naţionale a României

1. Managementul resurselor umane

În anul 2012, Banca Naţională a României a continuat să acorde o atenţie deosebită componentei de resurse umane, în contextul în care schimbările din perspectiva atitudinii, comportamentului, mentalităţii şi aşteptărilor noii generaţii sunt tot mai pregnante.

Continuarea demersurilor de aliniere la cele mai bune practici existente la nivelul Sistemului European al Băncilor Centrale a condus la flexibilizarea politicii de resurse umane, în special din perspectiva motivării salariaţilor pentru a încuraja implicarea acestora într-un mediu care stimulează şi recompensează performanţa.

Pornind de la definirea profilului de competenţe instituţionale pentru fiecare structură organizatorică, au fost identificate şi organizate cu claritate competenţele posturilor şi, implicit, cele individuale ale personalului. Aceste aspecte-cheie au determinat politica şi strategia procesului de selecţie şi recrutare, indicatorii de evaluare a performanţei profesionale, politica de promovare şi recompensare şi au creat premisele dezvoltării unui sistem care să faciliteze managementul succesiunii şi al talentelor.

Totodată, necesitatea asigurării unei abordări unitare a atribuţiilor specifice fiecărei structuri şi eficientizarea activităţii acestora au impus efectuarea de modificări la nivelul unor direcţii: (i) resurse umane, prin preluarea activităţii de calcul şi plată a drepturilor salariale; (ii) tehnică şi mentenanţă, prin centralizarea responsabilităţilor referitoare la administrarea spaţiilor ambientale şi imobilelor din proprietatea Băncii Naţionale a României; (iii) patrimoniu şi investiţii, prin preluarea activităţii de gestiune a patrimoniului muzeal al băncii de la Direcţia secretariat.

Ca urmare a creşterii importanţei acordate activităţii de control bugetar, începând cu luna martie 2012 au fost înfiinţate Comitetul permanent de control bugetar şi analiză financiară şi Serviciul control bugetar şi analiză financiară în cadrul Direcţiei audit intern. Atribuţiile noului serviciu privesc organizarea şi efectuarea misiunilor de consultanţă legate de bugetul de venituri şi cheltuieli al băncii şi, în general, de orice activităţi sau operaţiuni care influenţează veniturile şi cheltuielile instituţiei.

Modificările organizatorice mai sus menţionate, precum şi noile atribuţii rezultate s-au reflectat în forma actualizată a Regulamentului intern nr. 3/2011 privind organizarea şi funcţionarea Băncii Naţionale a României, aprobată de Consiliul de administraţie în data de 27 noiembrie 2012.

Activităţi de recrutare şi selecţie

În anul 2012, a fost adoptat Regulamentul intern nr. 1/2012 privind recrutarea şi promovarea în Banca Naţională a României cu scopul de a asigura o politică

unitară a proceselor de recrutare şi selecţie de personal, în vederea realizării unei compatibilităţi între candidat şi cerinţele postului vacant, atât din punct de vedere al profilului comportamental, cât şi al competenţelor necesare.

În acest sens, acurateţea şi eficienţa procesului de recrutare s-au îmbunătăţit considerabil prin achiziţionarea unui instrument psihometric, care permite evaluarea candidaţilor din perspectiva ansamblului abilităţilor comportamentale necesare realizării cu succes a atribuţiilor specifice postului, prin prisma a trei domenii (oameni şi relaţii, sarcini şi proiecte, impulsuri şi emoţii).

În condiţiile înregistrării unei fluctuaţii de personal în scădere faţă de anii precedenţi, de 2,95 la sută, la data de 31 decembrie 2012 numărul salariaţilor din Banca Naţională a României a fost de 1 866 persoane.

Activităţi de promovare şi mobilitate internă

Promovarea şi mobilitatea internă au constituit în anul 2012 principalele instrumente utilizate de către Banca Naţională a României pentru a asigura respectarea principiului dezvoltării carierei salariaţilor, precum şi a principiului eficienţei organizaţionale. Politica de mobilitate internă a permis diversificarea cunoştinţelor salariaţilor în diversele domenii de activitate ale băncii centrale, precum şi dezvoltarea abilităţii acestora de a se adapta la contexte diferite. Pe parcursul anului 2012, un număr de 11 angajaţi au fost promovaţi pe funcţii de conducere, 55 au fost promovaţi pe funcţii superioare de execuţie şi 122 de salariaţi şi-au schimbat locul de muncă prin mobilitate internă.

Evaluarea performanţei

Schimbările aduse de implementarea noului sistem de management al performanţei, iniţiat în cursul anului 2011, s-au concretizat în formularea de obiective individuale specifice, măsurabile, accesibile, relevante şi cu termene precizate şi aducerea lor la cunoştinţa salariaţilor, precum şi în evaluarea performanţei salariaţilor în funcţie de anumite criterii.

Activitatea de perfecţionare profesională

În anul 2012, aproximativ 61 la sută din totalul salariaţilor au fost cuprinşi în programe de perfecţionare profesională desfăşurate în ţară (918 salariaţi) şi în străinătate (96 salariaţi).

Pe plan intern, cursurile *in-house*, organizate sub formă de seminarii sau instruiri, şi-au consolidat importanţa având în vedere cerinţele de perfecţionare profesională formulate de către structurile organizatorice ale Băncii Naţionale a României ca urmare a procesului de evaluare a performanţei profesionale, precum şi obiectivele pe termen mediu şi lung privind dezvoltarea individuală a angajaţilor.

Seminariile au fost susţinute de către lectori proprii (specialişti din cadrul Băncii Naţionale a României) şi/sau lectori externi din firme specializate în *training* şi consultanţă, iar tematicile abordate au vizat: (i) aprofundarea cunoştinţelor

în domeniile de specialitate (politică monetară şi independenţa băncii centrale, implementarea standardelor internaţionale de raportare financiară etc.); (ii) dezvoltarea culturii instituţionale (managementul schimbării, istoria şi valorile băncii centrale etc.) şi (iii) alte subiecte de interes în contextul actual (strategii instituţionale pentru gestionarea situaţiilor de risc şi de criză).

Colaborarea cu Institutul Bancar Român, principalul furnizor extern de programe de perfecţionare profesională pentru personalul Băncii Naţionale a României, s-a menţinut şi pe parcursul anului 2012, aproximativ 65 la sută din totalul participărilor la acţiuni de formare profesională desfăşurate la instituţii din ţară fiind înregistrate la Institutul Bancar Român.

Pe plan extern, perfecţionarea profesională a avut la bază colaborarea atât cu Banca Centrală Europeană şi băncile centrale naţionale din cadrul Sistemului European al Băncilor Centrale, cât şi cu alte instituţii financiar-bancare internaţionale de prestigiu (Fondul Monetar Internaţional, Banca Mondială, *Federal Reserve System*). Participarea la această formă de perfecţionare profesională a urmărit nu numai pregătirea în domenii specifice unei bănci centrale, dar şi dezvoltarea aptitudinilor manageriale, a cunoştinţelor şi competenţelor necesare pentru derularea proiectelor într-un context multicultural.

Stagii de practică

Anul 2012 a marcat demararea unui parteneriat între Banca Naţională a României şi *Kennedy School of Government* din cadrul Universităţii Harvard, conform căruia studenţii acestei universităţi desfăşoară stagii de practică (*internship*) în banca centrală, în urma cărora sunt elaborate lucrări de cercetare. În anul 2012, structurile organizatorice din BNR implicate în program au fost Economistul-şef, Direcţia modelare şi prognoze macroeconomice, Direcţia studii economice, Direcţia operaţiuni de piaţă.

Succesul primului an de parteneriat a condus la decizia de continuare şi dezvoltare a programului ca formă permanentă de colaborare, care să includă atât proiectele de stagiu şi cercetare în direcţii de specialitate din bancă, cât şi susţinerea de prelegeri de către profesori de prestigiu de la universitatea parteneră.

Totodată, în anul 2012, Banca Naţională a României a oferit unui număr de 7 candidaţi posibilitatea desfăşurării unor stagii de practică de scurtă durată (o lună) la sediul central, care s-au finalizat cu elaborarea unor lucrări de cercetare.

2. Tehnologia informaţiei

În anul 2012, au fost demarate sau continuate o serie de proiecte privind eficientizarea schimbului de informaţii dintre Banca Naţională a României şi entităţi naţionale şi internaţionale, respectiv: (i) construirea portalului informatic – RAPDIR – destinat colectării, prin internet, a raportărilor statistice şi prudenţiale de la o gamă variată de entităţi raportoare (instituţii de credit, instituţii financiare nebancare, agenţi economici, persoane fizice etc.); (ii) construirea unui sistem informatic care să asigure participarea BNR, începând cu anul 2012, la schimbul transfrontalier de informaţii despre credite şi debitori – ca urmare a semnării în aprilie 2010 a unui

Memorandum de înţelegere privind schimbul de informaţii între registrele de credit naţionale *(Memorandum of understanding on the exchange of information among national central credit registers)*; (iii) reproiectarea şi lansarea în producţie atât a sistemului informatic pentru Centrala Incidentelor de Plăţi, cât şi a celui integrat de gestiune financiar-contabilă, logistică, resurse umane şi salarizare; (iv) reproiectarea sistemului destinat managementului numerarului în vederea automatizării fluxurilor prin utilizarea codurilor de bare; (v) extinderea sistemului informatic de raportare SIRBNR în vederea utilizării semnăturii digitale; (vi) actualizarea platformei tehnologice care stă la baza *site*-ului intranet al BNR; (vii) proiectarea şi configurarea aplicaţiei de *Helpdesk;* (viii) reproiectarea aplicaţiei care stă la baza colectării şi prelucrării datelor privind balanţa de plăţi în vederea implementării unei noi metodologii (BPM6) şi realizării unui *upgrade* al platformei tehnologice; (ix) informatizarea activităţilor specifice din cadrul unor direcţii din BNR.

Similar perioadelor anterioare, a fost continuat procesul de îmbunătăţire a colectării şi prelucrării datelor de la instituţiile de credit prin sistemul SIRBNR, fiind integrată o nouă raportare – conform Ordinului BNR nr. 16/2011 privind raportarea situaţiei poziţiilor pe valută şi pe aur. Alte nouă raportări au consemnat modificări importante ca urmare a armonizării legislaţiei naţionale cu reglementările europene în vigoare. De asemenea, creşterea volumului de date gestionate şi a numărului de utilizatori au determinat efectuarea de operaţiuni de *fine-tuning* în vederea îmbunătăţirii procesului de monitorizare a transmisiilor şi a performanţelor generale ale sistemului. În prezent, în cadrul sistemului SIRBNR sunt incluse 44 de raportări cu periodicităţi variate – de la zilnice la anuale –, acestea fiind accesate de peste 500 de utilizatori din instituţiile de credit şi de circa 225 din BNR.

De asemenea, în cursul anului 2012 au fost continuate o serie de proiecte referitoare la: (i) mentenanţa aplicaţiilor informatice utilizate în direcţiile din BNR, ţinând cont de solicitările de modificare şi completare a funcţionalităţilor unor sisteme informatice în raport cu nevoile specifice: *website*-ul instituţiei, raportările periodice către BCE, FMI şi Eurostat; (ii) organizarea şi derularea exerciţiilor de simulare a unor situaţii de criză, care au inclus reluarea activităţilor de importanţă majoră utilizând infrastructura informatică şi de comunicaţii de la sediul secundar (conectarea la sistemele de tranzacţionare şi furnizare de informaţii financiare *Reuters* şi *Bloomberg*, conectarea la Sistemul Electronic de Plăţi, conectarea la sistemul SWIFT, conectarea la internet şi la serviciile de poştă electronică).

Anul 2012 a marcat şi iniţierea unui proiect privind implementarea unei platforme de management al documentelor curente, având ca scop eficientizarea modului de stocare şi regăsire a documentelor în condiţii de securitate, majorarea vitezei de circulaţie a informaţiei în cadrul instituţiei, scurtarea timpului de luare a deciziilor, precum şi diminuarea consumului de hârtie şi materiale consumabile. De asemenea, operaţiunile de relocare a infrastructurii informatice şi de comunicaţii într-un nou centru de date s-au desfăşurat fără a afecta continuitatea activităţilor curente ale utilizatorilor sistemului informatic.

În ceea ce priveşte proiectele comune cu Banca Centrală Europeană, acestea au continuat, vizând retehnologizarea unor componente de infrastructură IT şi implementarea unor mecanisme şi proceduri eficiente de asigurare a securităţii datelor şi de gestiune a riscurilor asociate sistemelor informatice utilizate în comun.

3. Activitatea de audit intern

În anul 2012, au fost desfăşurate 38 de misiuni de audit intern, majoritatea fiind misiuni de asigurare, axate pe evaluarea gradului de adecvare şi a eficacităţii sistemului de control intern şi de management al riscurilor aferente proceselor băncii. În paralel cu acestea au fost desfăşurate misiuni de consultanţă, cu obiective punctuale stabilite de comun acord cu beneficiarii acestora.

Observaţiile şi recomandările auditorilor cuprinse în rapoartele de audit elaborate pentru misiunile desfăşurate au fost transmise atât conducerii structurilor organizatorice auditate, cât şi conducerii executive a băncii şi Comitetului de audit.

Similar anului anterior, au fost derulate o serie de activităţi de tip consultativ, constând în participarea în echipe sau grupuri de lucru interdepartamentale, având ca scop analiza şi evaluarea unor proiecte de regulamente importante sau acordarea de sprijin în domeniul controlului intern şi al managementului riscurilor.

În paralel cu acţiunile menţionate, a fost derulat un proiect de revizuire a manualului de audit (versiunea 2006) şi de elaborare a procedurilor operaţionale de lucru, aplicabile în misiunile de audit. Revizuirea a fost impusă de necesitatea actualizării manualului cu prevederile standardelor profesionale de audit intern ale IIA[1] (versiunea 2013), pe de o parte, respectiv de necesitatea armonizării regulilor şi practicilor de lucru cu cele aplicabile la nivelul SEBC, pe de altă parte.

În relaţia cu SEBC, la solicitarea Comitetului Auditorilor Interni[2] au fost desfăşurate activităţi specifice, constând, pe de o parte, în misiuni de audit cu obiect, sferă de cuprindere şi obiective punctuale stabilite de acest organism şi, pe de altă parte, în furnizarea de suport şi contribuţii la pregătirea metodologiei de lucru aplicabile acestor misiuni.

4. Activitatea juridică

În anul 2012, procesul de avizare – componentă importantă a activităţii juridice a Băncii Naţionale a României – s-a concretizat în emiterea de avize asupra unui număr de 60 de acte normative elaborate de direcţiile de specialitate din banca centrală, în aplicarea legislaţiei primare, 16 proiecte de instrucţiuni în aplicarea Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 99/2006 privind instituţiile de credit şi adecvarea capitalului, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 227/2007, cu modificările şi completările ulterioare, precum şi 21 de proiecte de acte normative din domeniul financiar-bancar iniţiate de alte instituţii şi transmise spre analiză Băncii Naţionale a României.

---

1 *Institute of Internal Auditors.*

2 Structură a SEBC, mandatată de Consiliul guvernatorilor, cu responsabilităţi în sfera auditului intern, respectiv cu planificarea, desfăşurarea şi raportarea misiunilor de audit efectuate la nivelul SEBC/Eurosistem, inclusiv stabilirea metodologiei de lucru şi asigurarea calităţii activităţii de audit desfăşurate în cadrul acestor organisme.

Principalele acte normative asupra cărora Banca Naţională a României a formulat observaţii şi propuneri în anul 2012

Act normativ	Subiect	Publicare în Monitorul Oficial
Lege nr. 183/2012	modificarea şi completarea Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 98/2006 privind supravegherea suplimentară a instituţiilor de credit, a societăţilor de asigurare şi/sau de reasigurare, a societăţilor de servicii de investiţii financiare şi a societăţilor de administrare a investiţiilor dintr-un conglomerat financiar	Monitorul Oficial nr. 727/2012, Partea I
Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 24/2012	modificarea şi completarea Legii nr. 571/2003 privind Codul fiscal şi reglementarea unor măsuri financiar-fiscale	Monitorul Oficial nr. 384/2012, Partea I
Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 28/2012	modificarea şi completarea unor acte normative privind garantarea în domeniul agriculturii şi dezvoltării rurale	Monitorul Oficial nr. 415/2012, Partea I
Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 31/2012	modificarea unor acte normative în domeniul serviciilor de plată	Monitorul Oficial nr. 433/2012, Partea I
Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 43/2012	modificarea art. 240^{28} alin. (1) din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 99/2006 privind instituţiile de credit şi adecvarea capitalului	Monitorul Oficial nr. 455/2012, Partea I
Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 73/2012	modificarea pct. II al anexei nr. 1 la Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori	Monitorul Oficial nr. 803/2012, Partea I
Ordonanţa Guvernului nr. 13/2011	dobânda legală remuneratorie şi penalizatoare pentru obligaţii băneşti, precum şi reglementarea unor măsuri financiar-fiscale în domeniul bancar, formulată de Ministerul Justiţiei în contextul obligaţiei de transpunere a prevederilor Directivei 2011/7/UE privind combaterea întârzierii în efectuarea plăţilor în tranzacţiile comerciale (propunere de modificare a art. 3 alin. (2))	Art. 20 din Legea nr. 72/2013 privind măsurile pentru combaterea întârzierii în executarea obligaţiilor de plată a unor sume de bani rezultând din contracte încheiate între profesionişti şi între aceştia şi autorităţi contractante, Monitorul Oficial nr. 182/2013, Partea I

Ordonanţa Guvernului nr. 12/2012	modificarea şi completarea Ordonanţei Guvernului nr. 10/2004 privind falimentul instituţiilor de credit	Monitorul Oficial nr. 593/2012, Partea I
Ordonanţa Guvernului nr. 23/2012	modificarea şi completarea Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 90/2008 privind auditul statutar al situaţiilor financiare anuale şi al situaţiilor financiare anuale consolidate şi a Ordonanţei Guvernului nr. 65/1994 privind organizarea activităţii de expertiză contabilă şi a contabililor autorizaţi	Monitorul Oficial nr. 624/2012, Partea I
Hotărârea Guvernului nr. 748/2012	aprobarea bugetului de venituri şi cheltuieli pe anul 2012 al Regiei Autonome „Monetăria Statului" din subordinea Băncii Naţionale a României	Monitorul Oficial nr. 555/2012, Partea I
Hotărârea Guvernului nr. 927/2012	modificarea art. 7 alin. (1) din Hotărârea Guvernului nr. 1 259/2010 privind stabilirea unor măsuri pentru aplicarea Regulamentului (CE) nr. 924/2009 al Parlamentului European şi al Consiliului din 16 septembrie 2009 privind plăţile transfrontaliere în Comunitate şi de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 2 560/2001	Monitorul Oficial nr. 667/2012, Partea I
Norma nr. 19/2012 a Comisiei de Supraveghere a Sistemului de Pensii Private	modificarea şi completarea Normei nr. 11/2011 privind investirea şi evaluarea activelor fondurilor de pensii private	Monitorul Oficial nr. 1/2013, Partea I
Lege	reglementarea contractelor de împrumut cu ipotecă	Proiectul a fost înaintat comisiilor permanente ale Camerei Deputaţilor în data de 05.12.2011, astfel: trimis pentru raport la Comisia juridică de disciplină şi imunităţi – termenul de depunere a amendamentelor: 12.12.2011, termen de depunere a raportului: 20.12.2011; trimis pentru aviz la Comisia pentru buget, finanţe şi bănci la 05.12.2011, aviz primit de la această comisie în data de 20.12.2011
Lege	organizarea şi funcţionarea sistemului de plată a pensiilor private	proiect

Lege	completarea art. 84 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 51/1998 privind valorificarea unor active bancare	Proiectul a fost respins definitiv de către Camera Deputaţilor în data de 11.09.2012 şi a primit aviz negativ de la Comisia pentru politică economică, reformă şi privatizare în data de 25.09.2012
Lege	punerea în aplicare a Codului de procedură penală şi modificarea şi completarea unor acte normative care cuprind dispoziţii procesual penale	Proiectul se află la comisiile din cadrul Senatului (depus în februarie 2013)
Lege	exploatarea resurselor naturale cu conţinuturi de metale preţioase ale României	Proiectul a fost adoptat de Senat în data de 04.02.2013 şi a fost transmis la Camera Deputaţilor pentru dezbatere. Comisia pentru industrii a întocmit raport de respingere (02.04.2013)
Lege	modificarea şi completarea Legii nr. 32/2006 privind obligaţiunile ipotecare	proiect
Lege	trecerea colecţiei de timbre a României de la Compania Naţională Poşta Română în patrimoniul Băncii Naţionale a României	Proiectul a fost adoptat de Senat în data de 02.10.2012 şi a fost avizat de Camera Deputaţilor – Comisia pentru cultură, arte, mijloace de informare în masă în data de 28.03.2013
Hotărâre a Guvernului	aprobarea listelor cuprinzând informaţii clasificate secrete de stat, pe niveluri de secretizare, elaborate sau deţinute de Banca Naţională a României	Hotărârea are caracter militar şi, în conformitate cu art. 108 alin. (4) din Constituţie, nu se publică, fiind comunicată numai instituţiilor interesate
Hotărâre a Guvernului	modificarea şi completarea Hotărârii Guvernului nr. 594/2008 privind aprobarea Regulamentului de aplicare a prevederilor Legii nr. 656/2002 pentru prevenirea şi sancţionarea spălării banilor, precum şi instituirea unor măsuri de prevenire şi combatere a finanţării actelor de terorism	BNR a dat aviz negativ (nr. 1484/BO/06.11.2012, retransmis cu nr. 172/FG/04.03.2013). Potrivit HG nr. 561/2009, Guvernul României va continua procedura de promovare a actului normativ

La solicitarea direcţiilor de specialitate din cadrul BNR au fost avizate din punct de vedere juridic 226 de proiecte de ordine de sancţionare şi de dispunere de măsuri aplicabile unor instituţii de credit şi unor instituţii financiare nebancare, 28 de documente reprezentând note, ordine şi hotărâri privind radierea unor instituţii financiare nebancare din Registrul general şi/sau din Registrul special, o hotărâre privind autorizarea unei instituţii de credit şi 15 hotărâri pe diverse problematici privind instituţiile de plată.

În acelaşi timp, au fost avizate 591 de proiecte de răspuns către Ministerul Administraţiei şi Internelor şi Ministerul Public, precum şi 10 note pe diverse problematici legate de activitatea băncii centrale şi au fost formulate 118 opinii juridice pe probleme punctuale.

De asemenea, în cursul anului 2012, au fost redactate 16 reglementări interne şi au fost formulate proiecte de răspuns pentru 22 de petiţii şi tot atâtea scrisori transmise Băncii Naţionale a României de către diverse persoane juridice sau instituţii ale statului, fiind, totodată, elaborate 9 note pe diverse problematici, precum şi sinteze ale actelor normative de interes pentru activitatea băncii centrale.

În anul 2012, Banca Naţională a României a fost reprezentată în instanţă într-un număr de 267 dosare, prin formularea de întâmpinări, obiecţii la rapoartele de expertiză, avize de restituire şi rapoarte de activitate internă.

Activitatea de asistenţă contractuală s-a concretizat într-un număr de 1 280 avize de contracte şi acte adiţionale la contracte, avize de note elaborate de direcţiile de specialitate din centrala băncii, precum și avize de proiecte de ordin ale guvernatorului emise în vederea respectării procedurii legale prealabile încheierii contractelor de către Banca Naţională a României.

O altă componentă a activităţii juridice a reprezentat-o asigurarea asistenţei în cadrul negocierilor cu reprezentanţii Fondului Monetar Internaţional, Băncii Mondiale şi Comisiei Europene, în special pe probleme legate de angajamentele privind modificările legislative în domeniul instituţiilor de credit, în acest sens fiind formulate 16 propuneri. De asemenea, au fost elaborate 41 de puncte de vedere cu privire la iniţiativele legislative europene şi la alte acte emise de organismele Uniunii Europene, referitoare la aspecte ce intră în sfera de competenţă a băncii centrale.

Din perspectiva activităţii desfăşurate în cadrul SEBC, s-a asigurat colaborarea cu reprezentanţii departamentelor corespondente din cadrul BCE şi din băncile centrale ale statelor membre ale Uniunii Europene, participarea la reuniunile Comitetului Juridic (*Legal Committee*), precum şi analiza documentaţiei transmise de aceasta prin procedură scrisă (*written procedure*). Totodată, a fost acordată asistenţă de specialitate cu privire la aspectele juridice de interes pentru Banca Naţională a României din perspectiva adoptării monedei unice europene, inclusiv prin participarea la şedinţele Comitetului de pregătire a trecerii la euro desfăşurate în cadrul BNR.

Pe linia colaborării cu Ministerul Afacerilor Europene, s-a asigurat în continuare reprezentarea Băncii Naţionale a României la şedinţele Grupului de lucru contencios UE (GLCUE), fiind formulate puncte de vedere în cazul unor speţe cu incidenţă asupra domeniului de competenţă al Băncii Naţionale a României.

În acelaşi timp, o atenţie deosebită a fost acordată asistenţei de specialitate pentru soluţionarea problemelor legate de funcţionarea sistemului TARGET2, precum şi a celor apărute în cadrul activităţii sistemelor de plăţi, fiind asigurată rezolvarea pe cale extrajudiciară a conflictelor apărute între prestatorii şi utilizatorii de servicii de plată.

Dialogul iniţiat în anul 2010 pe teme juridice cu reprezentanţi ai comunităţii financiar-bancare a continuat şi în 2012, când au fost organizate trei noi ediţii ale simpozioanelor desfăşurate sub egida „Colocviile juridice ale Băncii Naţionale a României", având ca teme de dezbatere: (i) instrumentele juridice de restructurare şi relansare a companiilor din România (martie 2012); (ii) Fiducia – instituţie de drept civil cu impact asupra mediului financiar-bancar (iulie 2012) şi (iii) recuperarea creanţelor în procedura reorganizării judiciare (noiembrie 2012).

5. Refacerea patrimoniului BNR

Banca Naţională a României deţine un important patrimoniu imobiliar, istoric şi artistic, a cărui conservare şi valorificare reprezintă, de peste 20 de ani, o preocupare permanentă.

Principalele componente ale patrimoniului imobiliar al BNR sunt cele trei clădiri aflate în centrul istoric financiar-bancar al capitalei, care găzduiesc sediul central şi sucursala regională Bucureşti. Acestora li se adaugă alte clădiri istorice ce deservesc reţeaua teritorială a băncii. În total, patrimoniul imobiliar include 32 de clădiri (inclusiv centrele de pregătire profesională), 14 dintre acestea sunt clasate ca monumente istorice de valoare naţională şi universală (categoria A) sau monumente istorice reprezentative pentru patrimoniul cultural local (categoria B) sau sunt situate în zone protejate din punct de vedere al patrimoniului cultural.

Dintre proiectele importante de restaurare a patrimoniului BNR derulate în anul 2012 menţionăm lucrările de refacere a conacului Oromolu, achiziţionat de Banca Naţională în 2011, şi cele de realizare a ansamblului statuar dedicat lui Eugeniu Carada, o replică a monumentului original, pe amplasamentul iniţial din strada Lipscani.

Totodată, s-a urmărit dezvoltarea unor proiecte de evidenţă analitică şi descriptivă a patrimoniului băncii pe grupe importante de imobilizări corporale (imobile, terenuri, construcţii şi bunuri mobile) şi necorporale şi a fost început proiectul de evidenţă în sistem de cod de bare a patrimoniului BNR, care se va finaliza în anul 2013.

O componentă importantă a patrimoniului BNR o reprezintă valorile culturale, pentru care s-au desfăşurat acţiuni ample de localizare, identificare, conservare şi punere în valoare, concomitent cu implementarea unor proiecte de evidenţă analitică menite să permită gruparea în bunuri ce aparţin patrimoniului cultural-artistic (ex. picturi, sculpturi, desene, schiţe) sau celui istoric şi tehnic-documentar (mobilier, documente, piese, echipamente destinate activităţii bancare).

Un alt proiect important demarat în anul 2012 a constat în identificarea şi definirea elementelor ce alcătuiesc patrimoniul cultural imaterial al băncii, respectiv elementele de concepţie şi creaţie ale emisiunilor de monede şi bancnote sau ale celor cu caracter numismatic.

Capitolul XIV. Situaţiile financiare ale Băncii Naţionale a României la 31 decembrie 2012

1. Consideraţii generale

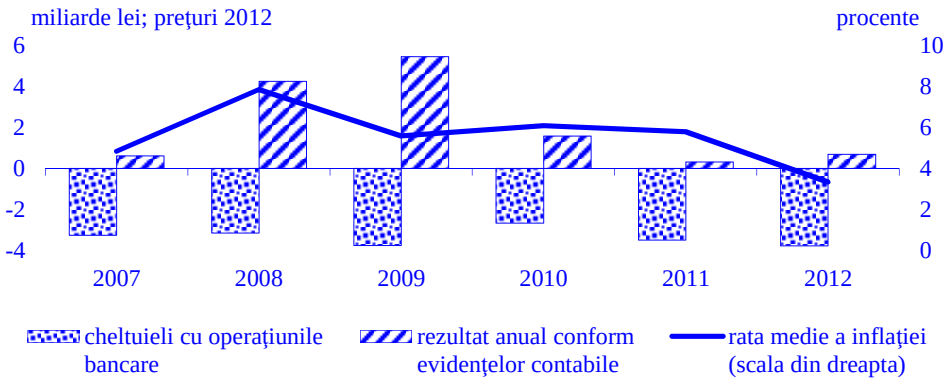
În conformitate cu Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naţionale a României, obiectivul fundamental al băncii centrale îl constituie asigurarea şi menţinerea stabilităţii preţurilor.

Prin acţiunile sale, Banca Naţională a României vizează implementarea unei politici monetare care să asigure realizarea obiectivului său fundamental şi îndeplinirea celorlalte atribuţii prevăzute în Legea nr. 312/2004, fără a urmări performanţe de ordin comercial cum ar fi maximizarea profitului. Totuşi, în activitatea BNR există o preocupare permanentă pentru administrarea eficientă a resurselor aflate la dispoziţia sa, inclusiv prin limitarea cheltuielilor proprii de funcţionare.

Conform prevederilor Legii nr. 312/2004, începând cu exerciţiul financiar 2005 Banca Naţională a României aplică standardele internaţionale de contabilitate utilizate de băncile centrale naţionale, recunoscute de Banca Centrală Europeană, pentru care a emis norme proprii în baza reglementărilor europene (Reglementarea BCE/2010/20[1]; Reglementarea BCE/2011/27[2]; Reglementarea BCE/2012/29[3]).

Îndeplinirea obiectivului fundamental al Băncii Naţionale a României vizând reducerea ratei anuale a inflaţiei (de la 6,6 la sută în 2007 la 5,0 la sută în 2012) s-a efectuat în condiţiile administrării eficiente a resurselor publice aflate la dispoziţia băncii centrale.

Evoluţia cheltuielilor BNR cu operaţiuni bancare
– valori ajustate cu inflaţia –

[1] Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 35, 9.02.2011, p. 31.
[2] Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 19, 24.01.2012, p. 37.
[3] Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 356, 22.12.2012, p. 94.

Rezultatul financiar la 31 decembrie 2012 a fost profit în valoare de 696 141 mii lei – cu 131 la sută mai mare decât profitul aferent anului 2011, în sumă de 301 348 mii lei – obţinut, în principal, pe fondul următoarelor evoluţii:

- înregistrarea în anul 2012 a unui profit operaţional în valoare de 1 556 481 mii lei – de 5 ori mai mare faţă de profitul operaţional al anului anterior, în sumă de 303 929 mii lei – ca urmare a creşterii veniturilor operaţionale (cu 1 737 626 mii lei), parţial compensată de creşterea cheltuielilor operaţionale (cu 485 074 mii lei);
- înregistrarea de cheltuieli cu diferenţele nefavorabile din reevaluare aferente activelor şi pasivelor în valută la 31 decembrie 2012 în sumă de 860 340 mii lei, semnificativ peste valoarea acestora la 31 decembrie 2011 (2 581 mii lei).

Profitul înregistrat de banca centrală în anul 2012 a fost generat, în principal, de operaţiunile de administrare a activelor şi pasivelor în valută, în contextul unui management performant al acestora, care a permis obţinerea unor randamente pozitive; de asemenea, în anul 2012, operaţiunile de politică monetară au generat profit, în condiţiile în care, din această perspectivă, banca centrală s-a situat pe poziţia de creditor faţă de sistemul bancar.

În anul 2012, cheltuielile de funcţionare au scăzut cu circa 2 la sută în termeni reali faţă de anul anterior. De asemenea, raportul dintre cheltuielile de funcţionare şi veniturile totale a scăzut de la 9,9 la sută în anul 2011 la 7,0 la sută în anul 2012, iar raportul dintre cheltuielile de funcţionare şi veniturile nete ale BNR s-a diminuat de la 131,0 la sută în anul 2011 la 57,5 la sută în anul 2012.

Potrivit legii, suma repartizată din profitul corespunzător exerciţiului financiar 2012 pentru plata la bugetul de stat a cotei de 80 la sută din veniturile nete ale BNR a fost de 556 908 mii lei[4], de două ori peste suma plătită în anul precedent (235 022 mii lei). Profitul rămas la dispoziţia băncii centrale, în sumă de 139 233 mii lei, a fost repartizat astfel:

- la 31 decembrie 2012: 60 la sută pentru majorarea rezervelor statutare ale băncii centrale (83 540 mii lei);
- la 1 ianuarie 2013: 30 la sută pentru sursele proprii de finanţare a investiţiilor (41 770 mii lei);
- la 1 ianuarie 2013: 9,99 la sută pentru fondul de participare a salariaţilor la profit (13 909 mii lei);
- la 1 ianuarie 2013: 0,01 la sută pentru rezervele la dispoziţia Consiliului de administraţie (14 mii lei).

[4] Veniturile nete aferente anului 2012 au fost determinate conform prevederilor art. 43 din Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naţionale a României, excluzând provizioanele care nu se referă la riscul de credit.

2. Reflectarea în contabilitate a operaţiunilor de politică monetară

În perioada ianuarie-decembrie 2012, banca centrală s-a aflat într-o poziţie de creditor faţă de sistemul bancar din perspectiva operaţiunilor de politică monetară, furnizarea de lichiditate realizându-se prin tranzacţii *repo*. În acest context, rezultatul final aferent operaţiunilor de politică monetară pentru anul 2012 a fost profit în valoare de 217 149 mii lei, comparativ cu pierderea din anul anterior în sumă de 329 620 mii lei.

Structura bilanţieră sintetică la 31 decembrie 2012 (tabel 1) evidenţiază următoarele aspecte:

- 91 la sută din total active sunt reprezentate de activele externe;
- 7 la sută din total active reprezintă creditele acordate instituţiilor de credit (prin intermediul operaţiunilor *repo*);
- 27 la sută din total pasive reprezintă disponibilităţi atrase de Banca Naţională a României de la instituţiile de credit sub forma rezervelor minime obligatorii;
- 25 la sută din total pasive reprezintă tranşele trase de banca centrală în anii 2009, 2010 şi 2011 din împrumutul acordat de Fondul Monetar Internaţional, conform Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 99/2009 privind ratificarea aranjamentului *stand-by* dintre România şi Fondul Monetar Internaţional, convenit prin Scrisoarea de intenţie transmisă de autorităţile române, semnată la Bucureşti la 24 aprilie 2009, şi prin Decizia Consiliului director al Fondului Monetar Internaţional din 4 mai 2009, precum şi a Scrisorii suplimentare de intenţie, semnată de autorităţile române la data de 8 septembrie 2009 şi aprobată prin Decizia Consiliului director al Fondului Monetar Internaţional din 21 septembrie 2009 şi a Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 10/2010 privind ratificarea Scrisorii de intenţie, semnată de autorităţile române la Bucureşti la 5 februarie 2010 şi aprobată prin Decizia Consiliului director al Fondului Monetar Internaţional din 19 februarie 2010;
- 20 la sută din total pasive reprezintă numerar în circulaţie;
- 14 la sută din total pasive reprezintă disponibilităţile Trezoreriei Statului la Banca Naţională a României.

După cum este evidenţiat în tabelul 1, fructificarea activelor externe a generat un randament contabil anual de 2,41 la sută, iar în cazul activelor aferente operaţiunilor de politică monetară, randamentul contabil anual a fost de 5,37 la sută. În condiţiile în care pentru majoritatea pasivelor (sursele activelor) s-au înregistrat rate medii anuale ale dobânzii (plătite de BNR) inferioare randamentului anual al activelor (încasat de BNR), în anul 2012 s-a obţinut profit operaţional.

Prin urmare, rezultatul financiar al Băncii Naţionale a României (profit) a fost influenţat în mod direct şi substanţial de veniturile nete obţinute din administrarea activelor şi pasivelor în valută şi de veniturile nete aferente utilizării instrumentelor de politică monetară pe piaţa internă; în anul 2012, veniturile nete din administrarea activelor şi pasivelor în valută au fost de 1 734 348 mii lei, iar veniturile nete aferente operaţiunilor de politică monetară au însumat 217 149 mii lei.

Tabel 1. Structura bilanţieră la 31 decembrie 2012

ACTIVE	Randament mediu anual - % -	PASIVE	Rata medie anuală a dobânzii - % -
		Rezerve minime ale instituţiilor de credit 27% (în lei 12%, respectiv în valută 15%)	lei: 1,13 valută: 0,68
Active externe 91%	2,41	Numerar în circulaţie 20%	-
		Pasive externe 28% (din care împrumutul de la FMI 25%)	2,48
Credite acordate instituţiilor de credit 7%	5,37	Disponibilităţile Trezoreriei Statului 14% (în lei 4%, respectiv în valută 10%)	lei: 1,32 valută: 0,55
Alte active 2%	-	Capital, rezerve ş.a. 11%	-

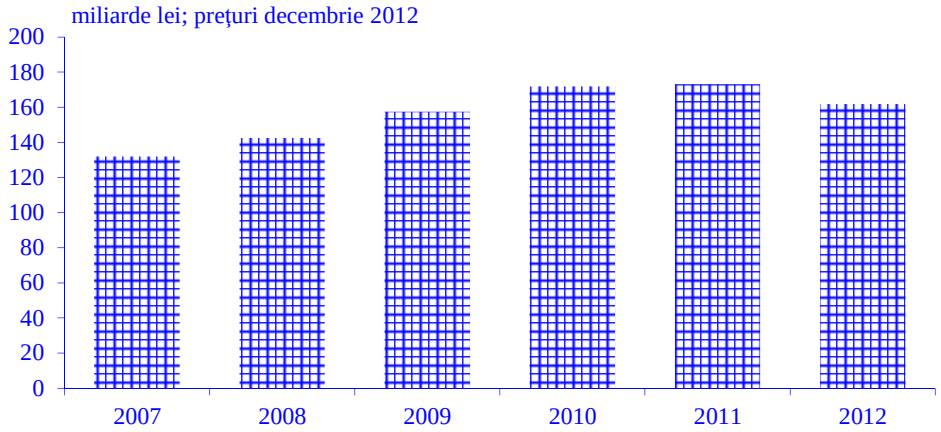
3. Reflectarea în contabilitate a operaţiunilor de administrare a activelor şi pasivelor în valută

Valoarea în lei a activelor externe la 31 decembrie 2012 s-a diminuat faţă de 31 decembrie 2011 cu 1,9 la sută (3 086 054 mii lei).

În contextul operaţiunilor de administrare a activelor şi pasivelor în valută, menţionăm tragerile efectuate de către banca centrală în anii 2009, 2010 şi 2011 din împrumutul de la Fondul Monetar Internaţional, în cadrul aranjamentului *stand-by* încheiat în anul 2009 între România şi Fondul Monetar Internaţional (tranşa I în sumă de 4,37 miliarde DST – mai 2009, o parte din tranşa a II-a[5] în sumă de 859 milioane DST – septembrie 2009, o parte din tranşele a III-a şi a IV-a[5] în sumă totală de 1,09 miliarde DST – februarie 2010, tranşa a V-a în sumă de 768 milioane DST – iunie 2010, tranşa a VI-a în sumă de 769 milioane DST – septembrie 2010 şi tranşa a VII-a în sumă de 769 milioane DST – ianuarie 2011).

[5] Tranşa a II-a din împrumutul FMI (1,72 miliarde DST) a fost împărţită în mod egal între Banca Naţională a României şi Ministerul Finanţelor Publice în luna septembrie 2009, conform Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 99/2009. Aceeaşi procedură s-a aplicat în cazul tranşelor a III-a şi a IV-a (în sumă totală de 2,18 miliarde DST), în luna februarie 2010, conform Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 10/2010.

Evoluţia activelor externe ale BNR
– valori la final de an ajustate cu inflaţia –

Rezultatele sintetice aferente administrării activelor şi pasivelor în valută înregistrate în cursul anului 2012 s-au concretizat în obţinerea de venituri în sumă de 5 118 255 mii lei şi efectuarea de cheltuieli în sumă de 3 383 907 mii lei, rezultând un profit de 1 734 348 mii lei (tabel 2), cu 71 la sută mai mare decât cel din anul anterior (1 012 760 mii lei).

În cadrul activităţii de administrare a activelor şi pasivelor în valută s-a ţinut cont şi de expunerea la riscul de curs de schimb al DST aferent deţinerii de pasive nete în DST (ca urmare a împrumutului acordat de FMI); în acest sens, riscul a fost acoperit prin expuneri contrare (active nete) în valutele componente ale coşului valutar DST, realizându-se astfel o operaţiune de *hedging* economic (diferenţele din reevaluare aferente s-au compensat reciproc, rezultând diferenţe nefavorabile nete).

Tabel 2. Rezultatele tranzacţiilor efectuate în anul 2012

mii lei

	Venituri	Cheltuieli	Rezultat
Titluri denominate în valută	1 846 769	1 335 936	510 833
Alte deţineri şi operaţiuni în valută	3 271 486	2 047 626	1 223 860
Aur	-	345	-345
Total	**5 118 255**	**3 383 907**	**1 734 348**

4. Efectele contabile ale evoluţiei cursului de schimb al monedei naţionale, respectiv ale evoluţiei preţurilor de piaţă pentru activele din rezerva internaţională

În anul 2012, s-a consemnat o depreciere nominală de 2,5 la sută a monedei naţionale faţă de euro, o depreciere nominală de 0,5 la sută faţă de dolarul SUA şi, respectiv, o depreciere nominală de 0,7 la sută faţă de DST.

La finalul exerciţiului financiar, efectele contabile ale evoluţiei cursului de schimb al monedei naţionale sunt cuantificate pe baza diferenţei dintre cursul de reevaluare[6] şi costul mediu al poziţiilor valutare deţinute de banca centrală. De asemenea, efectele contabile ale evoluţiei preţurilor de piaţă ale activelor din rezerva internaţională sunt cuantificate pe baza diferenţei între preţul de piaţă al activelor (aur, titluri în valută) şi costul mediu sau costul mediu net al acestora. Astfel, s-au înregistrat diferenţe favorabile semnificative din reevaluare la 31 decembrie 2012 (16 049 052 mii lei).

Tabel 3. Diferenţe din reevaluare la 31 decembrie 2012

mii lei

	Favorabile (înregistrate în contul special de reevaluare – în pasivul bilanţului)	Nefavorabile (înregistrate în contul de profit şi pierdere)
Titluri denominate în valută	27 142	6 483
Alte deţineri în valută	1 468 369	853 857
Aur	14 553 541	-
Total	**16 049 052**	**860 340**

De asemenea, deprecierea monedei naţionale faţă de costul mediu al poziţiei scurte DST a generat înregistrarea de diferenţe nefavorabile din reevaluare care, în cadrul operaţiunii de *hedging* economic la 31 decembrie 2012, au fost compensate cu diferenţele favorabile din reevaluare aferente poziţiilor lungi în valutele componente ale coşului valutar DST, rezultând diferenţe nefavorabile nete înregistrate pe cheltuieli. De asemenea, au fost înregistrate pe cheltuieli diferenţe nefavorabile din reevaluarea poziţiei în JPY, respectiv din reevaluarea poziţiei în CHF. Aceste cheltuieli au diminuat profitul realizat de banca centrală.

În condiţiile aplicării standardelor internaţionale de contabilitate specifice băncilor centrale, recunoscute de Banca Centrală Europeană, în perioada 2005-2012 diferenţele nefavorabile din reevaluarea activelor şi pasivelor în valută, efectuată la finele exerciţiului financiar, au fost înregistrate pe cheltuieli, nemaifiind compensate cu diferenţe favorabile din reevaluare, aşa cum s-a procedat până la 31 decembrie 2004. Excepţie a făcut operaţiunea de *hedging* contra riscului de curs de schimb al DST efectuată în anii 2010, 2011 şi 2012 pentru care, conform normelor în vigoare, s-a procedat la compensarea descrisă mai sus.

5. Concluzii

5.1. Poziţia financiară a Băncii Naţionale a României la 31 decembrie 2012 s-a îmbunătăţit prin înregistrarea de capital propriu în sumă de 18 759 114 mii lei (tabel 4), cu 2 la sută mai mare faţă de valoarea consemnată la 31 decembrie 2011 (18 360 114 mii lei), cu contribuţia pozitivă a următorilor factori:

[6] Cursul de reevaluare reprezintă cursul de schimb calculat şi publicat de Banca Naţională a României în ultima zi lucrătoare a lunii. Acest curs este utilizat pentru reevaluarea poziţiilor valutare (lungi sau scurte).

– înregistrarea unor diferenţe favorabile consistente din reevaluarea deţinerilor de aur monetar la 31 decembrie 2012 (incluse în postul bilanţier „Cont special de reevaluare"), ca urmare a creşterii preţului aurului pe pieţele internaţionale faţă de 31 decembrie 2011;

– înregistrarea unor diferenţe favorabile substanţiale din reevaluarea activelor nete în EUR, USD, GBP, AUD;

– înregistrarea unor diferenţe favorabile din evaluarea la valoarea de piaţă a portofoliului de titluri în valută.

Tabel 4. Capitalul propriu

mii lei

	31 decembrie 2012	31 decembrie 2011
Capital	30 000	30 000
Rezerve	2 624 369	2 537 682
Cont special de reevaluare	16 049 052	15 765 902
Profitul exerciţiului financiar	696 141	301 348
Repartizarea profitului	-640 448	-274 818
Total	**18 759 114**	**18 360 114**

5.2. Rezultatul în funcţie de activităţile Băncii Naţionale a României, aferent exerciţiului financiar 2012, se prezintă astfel:

Tabel 5. Rezultatul exerciţiului financiar 2012

mii lei

Activitatea	Venituri	Cheltuieli	Rezultat financiar
Politica monetară	513 696	296 547	217 149
Administrarea activelor şi pasivelor în valută	5 118 255	3 383 907	1 734 348
Emisiunea monetară şi decontarea plăţilor	100 576	105 862	-5 286
Alte operaţiuni	10 423	400 153	-389 730
Subtotal – activitatea operaţională	**5 742 950**	**4 186 469**	**1 556 481**
Reevaluarea activelor şi pasivelor la 31.12.2012	-	860 340	-860 340
Total	**5 742 950**	**5 046 809**	**696 141**

Creşterea profitului înregistrat în 2012 comparativ cu anul precedent a fost însoţită de o serie de modificări intervenite în structura acestuia:

– înregistrarea în anul 2012 a unui profit operaţional în valoare de 1 556 481 mii lei, de 5 ori mai mare decât profitul operaţional din anul anterior, în sumă de 303 929 mii lei;

– înregistrarea în anul 2012 a unor cheltuieli cu diferenţe nefavorabile din reevaluare în sumă de 860 340 mii lei – peste valoarea din anul anterior de 2 581 mii lei, ca urmare, în principal, a evoluţiei cursului de schimb. Deşi nu sunt generate de activitatea curentă a băncii centrale, ci de fluctuaţiile pieţei,

diferenţele nefavorabile rezultate din reevaluarea activelor şi pasivelor în valută, inclusiv a celor aferente *hedging*-ului contra riscului de curs de schimb al DST, se înregistrează în contul de profit şi pierdere (similar rezultatelor operaţionale) din raţiuni de prudenţă economică (conform Reglementării BCE/2010/20, cu modificările şi completările ulterioare).

5.3. Rezultatul financiar operaţional reflectă rezultatele activităţii Băncii Naţionale a României. Astfel, se constată înregistrarea în anul 2012 a unui profit operaţional în valoare de 1 556 481 mii lei, ca urmare a rezultatelor înregistrate de principalele activităţi, după cum urmează:

Tabel 6. Rezultatul operaţional al exerciţiilor financiare 2011 şi 2012

Activitatea	Rezultat operaţional (mii lei)		Variaţie anuală (%)
	2012	2011	
Politica monetară	217 149	-329 620	-
Administrarea activelor şi pasivelor în valută	1 734 348	1 012 760	71
Emisiunea monetară şi decontarea plăţilor	-5 287	5 928	-
Alte operaţiuni	-389 729	-385 139	1
Rezultat operaţional total	**1 556 481**	**303 929**	**412**

Tabelul de mai sus evidenţiază creşterea profitului operaţional în anul 2012 faţă de anul anterior, ca urmare a creşterii profitului generat de activitatea de administrare a activelor şi pasivelor în valută, precum şi a realizării de profit din operaţiunile de politică monetară.

5.4. Repartizarea profitului corespunzător exerciţiului financiar 2012. Principala destinaţie a constituit-o viramentul în sumă de 556 908 mii lei, reprezentând cota de 80 la sută din veniturile nete ale băncii datorată bugetului de stat. Profitul rămas (139 233 mii lei) a fost repartizat astfel: 60 la sută pentru majorarea rezervelor statutare (83 540 mii lei); 30 la sută pentru sursele proprii de finanţare a investiţiilor (41 770 mii lei); 9,99 la sută pentru fondul de participare a salariaţilor la profit (13 909 mii lei) şi 0,01 la sută pentru rezervele la dispoziţia Consiliului de administraţie (14 mii lei).

În concluzie, în anul 2012, acţionând în interes public, în scopul reducerii ratei inflaţiei şi al consolidării poziţiei valutare a statului, Banca Naţională a României a înregistrat profit, prin contribuţia pozitivă a veniturilor nete înregistrate din administrarea activelor şi pasivelor în valută, respectiv din operaţiunile de politică monetară.

Situaţiile financiare ale Băncii Naţionale a României la 31 decembrie 2012

(auditate de KPMG)

KPMG Audit SRL
Victoria Business Park
DN1, Soseaua Bucuresti-Ploiesti nr. 69-71
Sector 1

P.O. Box 18-191
Bucharest 013685
Romania

Tel: +40 (21) 201 22 22
+40 (372) 377 800
Fax: +40 (21) 201 22 11
+40 (372) 377 700
www.kpmg.ro

Raportul auditorului independent

Catre Consiliul de Administratie al Bancii Nationale a Romaniei

Raport asupra situatiilor financiare

1 Am auditat situatiile financiare anexate ale Bancii Nationale a Romaniei ("Banca") care cuprind bilantul contabil la data de 31 decembrie 2012, contul de profit si pierdere pentru exercitiul financiar incheiat la aceasta data si un sumar al politicilor contabile semnificative si alte note explicative, numerotate de la pagina 1 la pagina 38. Situatiile financiare mentionate se refera la:

- Total active: 177.440.919 mii lei
- Activ net / Total capital, fonduri si rezerve: 18.759.114 mii lei
- Rezultatul net al exercitiului financiar: 696.141 mii lei, profit

Responsabilitatea conducerii pentru situatiile financiare

2 Conducerea Bancii este responsabila pentru intocmirea si prezentarea fidela a acestor situatii financiare in conformitate cu Normele privind organizarea si conducerea contabilitatii Bancii Nationale a Romaniei Nr. 1/2007, cu modificarile si completarile ulterioare, si cu politicile contabile descrise in notele la situatiile financiare si pentru acel control intern pe care conducerea il considera necesar pentru a permite intocmirea de situatii financiare care sa nu contina denaturari semnificative, datorate fraudei sau erorii.

Responsabilitatea auditorului

3 Responsabilitatea noastra este ca, pe baza auditului efectuat, sa exprimam o opinie asupra acestor situatii financiare. Noi am efectuat auditul conform standardelor de audit adoptate de Camera Auditorilor Financiari din Romania. Aceste standarde cer ca noi sa respectam cerintele etice, sa planificam si sa efectuam auditul in vederea obtinerii unei asigurari rezonabile ca situatiile financiare nu cuprind denaturari semnificative.

4 Un audit consta in efectuarea de proceduri pentru obtinerea probelor de audit cu privire la sumele si informatiile prezentate in situatiile financiare. Procedurile selectate depind de rationamentul profesional al auditorului, incluzand evaluarea riscurilor de denaturare semnificativa a situatiilor financiare, datorate fraudei sau erorii. In evaluarea acestor riscuri, auditorul ia in considerare controlul intern relevant pentru intocmirea si prezentarea fidela a situatiilor financiare ale Bancii pentru a stabili procedurile de audit relevante in circumstantele date, dar nu si in scopul exprimarii unei opinii asupra eficientei controlului intern al Bancii. Un audit include, de asemenea, evaluarea gradului de adecvare a politicilor contabile folosite si rezonabilitatea estimarilor contabile elaborate de catre conducere, precum si evaluarea prezentarii situatiilor financiare luate in ansamblul lor.

©2013 KPMG Audit SRL, a Romanian limited liability company and a member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity. All rights reserved. PDC no.15632

Fiscal registration code
RO12997279
Trade Registry
no.J40/4439/2000
Share Capital 2,000 RON

5 Consideram ca probele de audit pe care le-am obtinut sunt suficiente si adecvate pentru a constitui baza opiniei noastre de audit.

Opinia

6 In opinia noastra, situatiile financiare pentru exercitiul financiar incheiat la 31 decembrie 2012 au fost intocmite, in toate aspectele semnificative, in conformitate cu Normele privind organizarea si conducerea contabilitatii Bancii Nationale a Romaniei Nr. 1/2007, cu modificarile si completarile ulterioare, si cu politicile contabile descrise in notele la situatiile financiare.

Alte aspecte

7 Situatiile financiare anexate nu sunt menite sa prezinte pozitia financiara, rezultatul operatiunilor si un set complet de note la situatiile financiare in conformitate cu reglementari si principii contabile acceptate in tari si jurisdictii altele decat Romania. De aceea, situatiile financiare anexate nu sunt intocmite pentru uzul persoanelor care nu cunosc reglementarile contabile si legale din Romania inclusiv Normele privind organizarea si conducerea contabilitătii Bancii Nationale a Romaniei Nr. 1/2007, cu modificarile si completarile ulterioare si politicile contabile descrise in notele la situatiile financiare.

Pentru si in numele KPMG Audit SRL:

S. Toader

Camera Auditorilor Financiari din Romania
Toader Şerban Cristian Nr.1502

KPMG Audit SRL

Toader Serban-Cristian
Senior Partner

inregistrat la Camera Auditorilor Financiari
din Romania cu numarul 1502/2003

KPMG Audit SRL

inregistrat la Camera Auditorilor Financiari
din Romania cu numarul 9/2001

Bucuresti, Romania
27 mai 2013

BILANŢUL CONTABIL LA 31 DECEMBRIE 2012

mii lei

	Nota	31 decembrie 2012	31 decembrie 2011
Disponibilităţi băneşti şi alte valori		**24 895**	**23 625**
Metale şi pietre preţioase,		**242 760**	**228 513**
din care:			
Aur la alte standarde		189 727	179 446
Alte metale şi pietre preţioase		53 033	49 067
Active externe,		**161 929 196**	**165 015 250**
din care:			
Disponibil în DST la FMI	**4**	506 154	1 970 146
Aur monetar	**5**	18 600 428	17 502 536
Depozite la vedere	**6**	30 763 494	8 025 806
Depozite la termen	**7**	7 935 145	15 204 761
Plasamente în valută	**8**	1 844 140	1 454 813
Valori mobiliare denominate în valută	**9**	94 657 035	114 522 314
Împrumuturi în valută	**10**	1 841 925	806 441
Participaţii externe,	**11**	5 458 417	5 415 179
din care: participaţii la FMI		*5 323 013*	*5 281 533*
Alte active externe TARGET2		322 458	113 254
Credite acordate instituţiilor de credit,	**12**	**12 295 179**	**6 710 960**
din care:			
Credite acordate instituţiilor de credit		12 306 979	6 722 760
Credite în litigiu		13 209	13 209
Provizioane specifice de risc de credit-principal		(25 009)	(25 009)
Alte active		**2 289 826**	**1 541 542**
Credite acordate salariaţilor		106	130
Imobilizări	**13**	1 496 473	1 503 267
Stocuri		4 265	3 599
Titluri de participare	**14**	2 321	2 319
Decontări cu bugetul statului	**15**	769 236	116
Conturi de regularizare		13 072	30 424
Diferenţe din reevaluare pentru elemente în afara bilanţului	**16**	831	-
Alte active		58 614	56 497
Provizioane pentru creanţe aferente altor active	**17**	(55 092)	(54 810)
Dobânzi de încasat		**659 063**	**1 408 727**
Dobânzi de încasat	**18**	665 131	1 414 795
Provizioane de risc de credit-dobândă	**19**	(6 068)	(6 068)
TOTAL ACTIVE		**177 440 919**	**174 928 617**

Notele prezentate în paginile 207-237 fac parte integrantă din situaţiile financiare.

BILANŢUL CONTABIL LA 31 DECEMBRIE 2012

mii lei

	Nota	31 decembrie 2012	31 decembrie 2011
Numerar în circulaţie	**20**	**36 036 523**	**34 249 563**
Pasive externe,		**49 054 850**	**54 795 719**
din care:			
Obligaţii faţă de instituţii financiare internaţionale,		43 690 955	49 512 038
din care: împrumuturi de la FMI	**21**	*43 675 520*	*49 486 582*
Depozite atrase la vedere		259 196	228 674
Împrumuturi de la bănci şi alte instituţii financiare	**22**	16 433	6 392
Alocaţii în DST de la FMI	**23**	5 088 266	5 048 615
Disponibilităţi ale instituţiilor de credit la BNR,		**48 368 159**	**53 704 074**
din care:			
Conturi curente ale instituţiilor de credit		21 295 993	27 339 419
Disponibilităţi în regim special		28 636	163 084
Rezerve obligatorii în valută		26 720 111	26 086 165
Conturi ale instituţiilor de credit în faliment		961	2 152
Alte disponibilităţi ale instituţiilor de credit TARGET2		322 458	113 254
Disponibilităţi ale Trezoreriei Statului	**24**	**24 973 197**	**13 564 299**
Alte pasive		**32 120**	**46 795**
Creditori		14 410	13 747
Personal şi conturi asimilate		2 314	1 856
Decontări cu bugetul statului		12 771	16 161
Conturi de regularizare		814	13 220
Alte pasive		1 811	1 811
Dobânzi de plătit	**25**	**216 956**	**208 053**
Capital, fonduri şi rezerve,		**18 759 114**	**18 360 114**
din care:			
Capital		30 000	30 000
Rezerve	**27**	2 624 369	2 537 682
Cont special de reevaluări	**28**	16 049 052	15 765 902
Profitul exerciţiului financiar		696 141	301 348
Repartizarea profitului exerciţiului financiar		(640 448)	(274 818)
TOTAL PASIVE		**177 440 919**	**174 928 617**

Situaţiile financiare au fost aprobate de Consiliul de administraţie în data de 27 mai 2013 şi semnate în numele acestuia de:

Guvernator

Dl. Mugur Isărescu

CONTUL DE PROFIT ŞI PIERDERE
PENTRU ANUL ÎNCHEIAT LA 31 DECEMBRIE 2012

mii lei

	Nota	31 decembrie 2012	31 decembrie 2011
Venituri din dobânzi	**29**	2 355 875	2 385 874
Cheltuieli cu dobânzi	**30**	(3 132 149)	(3 017 131)
Rezultat net din dobânzi		**(776 274)**	**(631 257)**
Venituri din taxe şi comisioane	**31**	103 371	94 632
Cheltuieli cu taxe şi comisioane	**32**	(56 886)	(74 655)
Rezultat net din taxe şi comisioane		**46 485**	**19 977**
Câştiguri nete realizate din operaţiuni valutare	**33**	2 728 508	1 256 168
Câştiguri nete realizate din operaţiuni cu titluri	**34**	34 736	105 084
Pierderi nete realizate din operaţiuni cu metale preţioase	**35**	(366)	(319)
Pierderi din diferenţe nefavorabile din reevaluare	**36**	(860 340)	(2 581)
Rezultat net al operaţiunilor financiare		**1 902 538**	**1 358 352**
Cheltuieli cu emisiunea monetară	**37**	(87 270)	(71 487)
Venituri/Cheltuieli din provizioane		(281)	5 616
Alte cheltuieli din operaţiuni specifice		(1 994)	(9 483)
Alte venituri din operaţiuni specifice		2 679	12 566
Rezultat net al operaţiunilor specifice		**(86 866)**	**(62 788)**
Alte venituri		10 332	11 884
Cheltuieli cu personalul		(241 808)	(220 702)
Cheltuieli administrative		(45 352)	(38 581)
Cheltuieli cu amortizarea activelor fixe-corporale şi necorporale		(48 230)	(47 459)
Alte cheltuieli generale		(64 684)	(88 078)
Profit net aferent exerciţiului financiar		**696 141**	**301 348**

Situaţiile financiare au fost aprobate de Consiliul de administraţie în data de 27 mai 2013 şi semnate în numele acestuia de:

Guvernator

Dl. Mugur Isărescu

NOTE LA SITUAŢIILE FINANCIARE LA 31 DECEMBRIE 2012

1. Informaţii generale

Banca Naţională a României („Banca" sau „BNR") a fost înfiinţată în anul 1880 ca bancă centrală a României. Sediul social este situat în strada Lipscani nr. 25, Bucureşti, România. Banca este condusă de un Consiliu de Administraţie format din: Mugur Isărescu – preşedinte, Florin Georgescu – vicepreşedinte, Bogdan Olteanu – membru, Cristian Popa – membru, Marin Dinu – membru, Nicolae Dănilă – membru, Virgiliu Stoenescu – membru, Agnes Nagy – membru şi Napoleon Pop – membru. Conducerea executivă este exercitată de către Mugur Isărescu – guvernator, Florin Georgescu – prim-viceguvernator, Bogdan Olteanu – viceguvernator şi Cristian Popa – viceguvernator. Membrii Consiliului de administraţie sunt numiţi de Parlament pe o perioadă de 5 ani. Capitalul Băncii este 100 la sută deţinut de către Statul Român. Numărul efectiv de salariaţi la data de 31 decembrie 2012 este de 1 866 persoane (31 decembrie 2011: 1 861 persoane).

Operaţiunile Băncii în decursul anului 2012 au fost reglementate de Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naţionale a României („Legea nr. 312/2004"), intrată în vigoare la data de 31 iulie 2004, cu excepţia prevederilor privind raportarea financiară care au intrat în vigoare din data de 1 ianuarie 2005. Scopul acestei legi este armonizarea Statutului Băncii cu legislaţia Uniunii Europene şi, în particular, cu prevederile privind independenţa Băncii Centrale din cadrul Tratatului Comunităţii Europene.

În conformitate cu legislaţia în vigoare, obiectivul fundamental al Băncii este asigurarea şi menţinerea stabilităţii preţurilor. În plus, Banca are dreptul exclusiv de a emite monedă, precum şi sarcina de a reglementa şi supraveghea sistemul bancar din România.

2. Metode şi politici contabile semnificative

a) Întocmirea şi prezentarea situaţiilor financiare

Situaţiile financiare ale Băncii Naţionale a României sunt întocmite conform principiilor şi regulilor contabile prevăzute de standardele internaţionale de contabilitate, aplicabile băncilor centrale, recunoscute de Banca Centrală Europeană şi cuprind: bilanţul, contul de profit şi pierdere şi notele explicative.

Situaţiile financiare pentru exerciţiul financiar 2012 au fost întocmite în conformitate cu Normele privind organizarea şi conducerea contabilităţii Băncii Naţionale a României, cu modificările şi completările ulterioare (nr. 1/2007, nr. 1/2008, nr. 3/2008, nr. 1/2010, nr. 2/2010 şi nr. 4/2011). Aceste norme au fost întocmite pentru actualizarea Normei nr. 2/2005 privind organizarea şi conducerea contabilităţii Băncii Naţionale a României – dezvoltate pe baza Orientării („Orientarea 2003/131/CE") Băncii Centrale Europene din data de 5 decembrie 2002 privind cadrul legal pentru contabilitatea şi raportarea financiară în Sistemul European al

Băncilor Centrale (BCE/2002/10[1]) – cu prevederile Orientării („Orientarea 2006/887/CE") Băncii Centrale Europene din data de 10 noiembrie 2006 privind cadrul legal pentru contabilitatea şi raportarea financiară în Sistemul European al Băncilor Centrale (BCE/2006/16[2]), cu prevederile Deciziei („Decizia 2009/98/CE") Băncii Centrale Europene din 11 decembrie 2008 de modificare a Orientării BCE/2006/16 privind cadrul legal pentru contabilitatea şi raportarea financiară în Sistemul European al Băncilor Centrale (BCE/2008/21[3]), cu prevederile Deciziei Băncii Centrale Europene din 29 decembrie 2009 de modificare a Orientării BCE/2006/16 privind cadrul legal pentru contabilitatea şi raportarea financiară în Sistemul European al Băncilor Centrale (BCE/2009/28[4]) şi cu prevederile Deciziei Băncii Centrale Europene din 11 noiembrie 2010 de modificare a Orientării BCE/2006/16 privind cadrul legal pentru contabilitatea şi raportarea financiară în Sistemul European al Băncilor Centrale (BCE/2010/20[5]).

Astfel, Norma nr. 1/2007, cu modificările şi completările ulterioare, stabileşte principiile şi regulile contabile de bază, forma şi conţinutul situaţiilor financiare anuale, având ca scop general încadrarea în prevederile standardelor internaţionale de contabilitate aplicabile băncilor centrale, recunoscute de Banca Centrală Europeană.

Politicile contabile au fost aplicate în mod consecvent de către Bancă pentru exerciţiile financiare 2012 şi 2011.

b) Bazele întocmirii

Situaţiile financiare sunt întocmite ţinând cont de principiul continuităţii activităţii şi sunt prezentate în lei, rotunjite la cea mai apropiată valoare exprimată în mii lei.

Veniturile şi cheltuielile sunt recunoscute în perioada contabilă în care apar şi nu în perioada în care sunt efectiv încasate sau plătite (contabilitate de angajamente).

c) Distribuţia veniturilor nete ale Băncii către stat

Banca este scutită de la plata impozitului pe profit, dar, conform Legii nr. 312/2004, virează lunar la bugetul statului o cotă de 80 la sută din veniturile nete rămase după acoperirea cheltuielilor exerciţiului financiar, exclusiv cheltuielile cu alte provizioane decât cele de risc de credit, şi a pierderilor exerciţiilor precedente rămase neacoperite din alte surse.

Pe parcursul anului 2012, pe baza veniturilor nete înregistrate, Banca a realizat viramente către bugetul de stat reprezentând cota aferentă de 80 la sută. Regularizările aferente exerciţiului financiar 2012 sunt efectuate până la termenul de depunere a bilanţului contabil anual, conform legii, în baza unei declaraţii speciale rectificative (în anul 2011 cota de 80 la sută din veniturile nete a fost plătită la bugetul statului lunar începând cu luna septembrie).

---

1 Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 58, 03.03.2003, p. 1.

2 Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 348, 11.12.2006, p. 1.

3 Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 36, 05.02.2009, p. 1.

4 Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 348, 29.12.2009, p. 75.

5 Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 35, 09.02.2011, p. 31.

d) Principii contabile semnificative

Prevalenţa economicului asupra juridicului: Tranzacţiile sunt înregistrate şi prezentate în concordanţă cu substanţa şi realitatea lor economică şi nu doar cu forma juridică.

Prudenţa: evaluarea activelor şi pasivelor, precum şi recunoaşterea veniturilor şi cheltuielilor sunt realizate în mod prudent. Exercitarea prudenţei nu permite subevaluarea deliberată a activelor/veniturilor sau supraevaluarea deliberată a datoriilor/cheltuielilor.

Evenimentele ulterioare datei bilanţului: activele şi pasivele sunt ajustate pentru evenimentele ce au loc între data bilanţului anual şi data la care situaţiile financiare sunt aprobate de către Consiliul de administraţie, dacă aceste evenimente afectează situaţia activelor şi pasivelor la data bilanţului. În cazul în care evenimentele ulterioare datei bilanţului nu afectează situaţia activelor şi pasivelor la data bilanţului, dar sunt importante deoarece omiterea lor din prezentare ar afecta capacitatea utilizatorilor situaţiilor financiare de a efectua evaluări corecte şi de a lua decizii, activele şi pasivele aferente nu sunt ajustate, realizându-se doar o descriere a evenimentelor.

Pragul de semnificaţie: devierile de la regulile contabile, inclusiv cele ce afectează calculul contului de profit şi pierdere, vor fi permise doar dacă acestea pot fi considerate în mod rezonabil ca fiind nesemnificative pentru contextul de ansamblu şi pentru prezentarea situaţiilor financiare ale Băncii.

Contabilitatea de angajamente: veniturile şi cheltuielile sunt recunoscute în perioada contabilă în care apar şi nu în perioada în care sunt efectiv încasate sau plătite.

e) Folosirea estimărilor

Întocmirea situaţiilor financiare în conformitate cu prevederile Normei nr. 1/2007, cu modificările şi completările ulterioare, impune conducerii să facă unele estimări şi presupuneri care influenţează valorile raportate ale activului şi pasivului, precum şi ale veniturilor şi cheltuielilor aferente perioadei de raportare. Rezultatele efective pot fi diferite faţă de aceste estimări. Estimările sunt revizuite periodic şi, dacă sunt necesare ajustări, acestea sunt înregistrate în contul de profit şi pierdere în perioada în care ele devin cunoscute. Deşi aceste estimări individuale prezintă un oarecare grad de incertitudine, efectul cumulat al acestuia asupra situaţiilor financiare este considerat ca nesemnificativ.

f) Recunoaşterea activelor şi pasivelor

Activele/pasivele financiare sau de altă natură sunt recunoscute în bilanţ dacă:

- este probabil ca un beneficiu economic viitor asociat cu activul/pasivul respectiv va intra/ieşi în/din patrimoniul Băncii;
- toate riscurile şi avantajele asociate cu activul/pasivul respectiv au fost transferate efectiv Băncii; şi
- valoarea activului/pasivului poate fi măsurată în mod credibil.

Activele şi pasivele financiare sunt recunoscute iniţial la valoarea de achiziţie, după cum este prezentat în continuare.

g) Poziţia valutară

Poziţia valutară (deţinerea valutară) reprezintă soldul net într-o anumită valută, respectiv diferenţa dintre total creanţe (activul bilanţului şi conturi în afara bilanţului de natura activelor) şi total angajamente (pasivul bilanţului şi conturi în afara bilanţului de natura pasivelor) în valuta respectivă, cu unele excepţii. Aurul la standard internaţional este considerat ca şi valută, determinându-se poziţia aurului.

Începând cu 31 decembrie 2010, Banca a aplicat Norma nr. 2/2010 pentru modificarea şi completarea Normei Băncii Naţionale a României nr. 1/2007 privind organizarea şi conducerea contabilităţii BNR, cu modificările şi completările ulterioare, aplicabilă începând cu situaţiile financiare anuale aferente exerciţiului financiar 2010, care include următoarele prevederi:

- valuta DST este considerată ca fiind o valută separată; tranzacţiile care implică o schimbare a poziţiei nete a DST vor fi tranzacţii denominate în DST sau tranzacţii care respectă structura coşului valutar DST;
- este permisă desemnarea pentru *hedging* economic DST a deţinerilor valutare nete ale valutelor componente ale coşului DST, măsurate la costul mediu anterior reevaluării de sfârşit de an;
- la sfârşitul anului poziţia valutară netă a DST va include: poziţia valutară a DST şi deţinerile nete ale valutelor individuale ale coşului DST. Împreună, acestea vor fi tratate ca o singură deţinere valutară netă;
- la data de închidere a perioadei financiare, Banca poate efectua operaţiunea de acoperire a riscurilor („*hedging* economic") asupra poziţiei nete a DST, care presupune înregistrarea rezultatului reevaluării poziţiei valutare a DST după cumularea acestuia cu rezultatele reevaluării coşului de valute componente desemnate conform structurii coşului valutar DST.

Elementele care nu sunt incluse în poziţia valutară sunt următoarele: sumele denominate în valută înregistrate în conturile Casa în valută, Valută în tranzit, Furnizori, Debitori, Operaţiuni în curs de clarificare şi Cheltuieli în avans.

h) Metoda costului mediu

Metoda costului mediu se aplică pentru următoarele elemente:

- poziţia valutară, inclusiv DST;
- poziţia aurului la standarde internaţionale;
- portofoliul de titluri denominate în valută – pentru fiecare ISIN/CUSIP (serie titlu).

Costul mediu al poziţiei valutare se determină zilnic şi este un curs de schimb exprimat sub forma cotaţiei indirecte (lei/1 unitate valutară). În cazul poziţiei valutare lungi, achiziţiile nete de valută din cursul zilei, exprimate la costul mediu al achiziţiilor din

ziua respectivă, sunt adăugate la deţinerea din ziua anterioară pentru a obţine un nou cost mediu al poziţiei valutare. Vânzările nete de valută din cursul zilei nu modifică costul mediu al poziţiei valutare. În cazul poziţiei aurului, se aplică aceeaşi metodă.

Costul mediu al deţinerii de titluri în valută se calculează pentru fiecare ISIN/CUSIP (serie titlu) şi se obţine prin raportarea valorii de tranzacţie a deţinerii totale la valoarea nominală a deţinerii. Achiziţiile de titluri din cursul zilei sunt adăugate la deţinerea din ziua anterioară pentru a obţine un nou cost mediu pentru fiecare ISIN/CUSIP (serie titlu).

Costul mediu net al deţinerii de titluri în valută se obţine prin raportarea la valoarea nominală pentru fiecare ISIN/CUSIP (serie titlu) a deţinerii la cost mediu ajustate cu amortizarea cumulată a primei/discountului. Prima/discountul rezultat(ă) la achiziţiile de titluri sunt amortizate pe durata rămasă de viaţă a titlului, utilizând metoda ratei interne de rentabilitate în anul 2012. Pentru anul 2011 s-a folosit metoda de amortizare lineară cu excepţia titlurilor cu discount care, la momentul achiziţiei, au o perioadă rămasă până la scadenţă mai mare de un an: acestea au fost contabilizate prin metoda ratei interne de rentabilitate.

Câştigurile/pierderile realizate din tranzacţiile valutare, tranzacţiile cu aur/argint la standarde internaţionale şi tranzacţiile cu titluri în valută sunt determinate pe baza costului mediu aferent deţinerii respective (vezi Nota 2i şi Nota 2j).

La sfârşitul exerciţiului financiar, conform procedurii de reevaluare (vezi Nota 2p), costul mediu al poziţiei valutare, respectiv costul mediu net al titlurilor în valută – în cazul în care s-au înregistrat pe cheltuială diferenţe nefavorabile din reevaluare la 31 decembrie pentru respectiva poziţie valutară sau deţinere de ISIN/CUSIP (serie titlu) – devine egal cu cursul de reevaluare, respectiv preţul de piaţă al titlurilor.

i) Tranzacţii valutare

Operaţiunile exprimate în monedă străină sunt înregistrate în lei la cursul oficial de schimb de la data tranzacţiei. Activele şi pasivele monetare exprimate în monedă străină la data bilanţului sunt transformate în lei la cursul de schimb de la acea dată.

Cumpărările şi vânzările la termen/la vedere în cazul operaţiunilor *swap* valută/RON sunt recunoscute în conturile din afara bilanţului de la data tranzacţiei până la data decontării (la rata la vedere a tranzacţiei), respectiv în conturile din bilanţ la data decontării. Diferenţa dintre rata la vedere şi rata la termen este înregistrată ca dobândă de plătit sau dobândă de încasat. Poziţia valutară este afectată de către dobânda de plătit/încasat în valută.

Conform metodei costului mediu pentru poziţia valutară lungă, orice vânzare de valută (ieşire din poziţia valutară) generează câştig/pierdere determinat(ă) astfel:

- dacă în cursul zilei achiziţiile depăşesc vânzările, câştigul/pierderea realizat(ă) din vânzările totale ale zilei se determină prin multiplicarea vânzărilor totale ale zilei cu diferenţa între preţul mediu al vânzărilor din ziua respectivă şi costul mediu al achiziţiilor din ziua respectivă;

– dacă în cursul zilei vânzările depăşesc achiziţiile, câştigul/pierderea realizat(ă) din vânzările totale ale zilei se determină prin însumarea următoarelor:

  - câştigul/pierderea din vânzările acoperite de achiziţiile zilei curente, determinat(ă) ca rezultat al multiplicării achiziţiilor totale ale zilei cu diferenţa între preţul mediu al vânzărilor din ziua respectivă şi costul mediu al achiziţiilor din ziua respectivă;

  - câştigul/pierderea din vânzările acoperite de deţinerile de valută din ziua anterioară, determinat(ă) ca rezultat al multiplicării vânzărilor nete ale zilei cu diferenţa dintre preţul mediu al vânzărilor din ziua respectivă şi costul mediu al poziţiei valutare din ziua precedentă.

În cazul unei poziţii valutare scurte pentru o valută sau pentru aur, se aplică metoda inversă celei descrise anterior. Astfel, costul mediu al poziţiei scurte este afectat de ieşirile nete, în timp ce intrările nete reduc poziţia la costul mediu existent şi generează câştiguri sau pierderi realizate.

j) Titluri denominate în valută

Prima/discountul rezultat(ă) la achiziţiile de titluri sunt amortizate pe durata rămasă de viaţă a titlului, utilizând metoda ratei interne de rentabilitate în anul 2012. Pentru anul 2011 s-a folosit metoda de amortizare lineară cu excepţia titlurilor cu discount care, la momentul achiziţiei, au o perioadă rămasă până la scadenţă mai mare de un an: acestea au fost contabilizate prin metoda ratei interne de rentabilitate.

Eşalonarea discountului/amortizarea primei se înregistrează zilnic în conturi, conform principiilor contabilităţii de angajamente şi este asimilată veniturilor/ cheltuielilor din dobânzi. Creanţele de încasat aferente titlurilor se înregistrează zilnic în conturi conform principiilor contabilităţii de angajamente, fiind exprimate în lei la cursul BNR al zilei.

Titlurile cu discount, care au la momentul achiziţiei o perioadă rămasă până la scadenţă mai mare de un an, sunt contabilizate prin metoda ratei interne de rentabilitate. Titlurile pe termen scurt – tranzacţionate pe pieţe unde există mai puţin de trei formatori de piaţă – sunt contabilizate la cost. Titlurile clasificate ca deţinute până la scadenţă nu sunt reevaluate la piaţă, fiind evaluate la cost amortizat supus deprecierii.

Câştigul/pierderea din vânzarea de titluri se determină ca diferenţă între preţul de vânzare şi costul mediu al deţinerii de titluri aplicată la valoarea nominală vândută. Componentele câştigului/pierderii din vânzarea de titluri se evidenţiază astfel:

– efectul preţului de piaţă determinat ca diferenţă dintre preţul de vânzare şi costul mediu net al deţinerii de titluri aplicată la valoarea nominală vândută – înregistrat în contul de profit şi pierdere la data decontării;

– efectul ratei dobânzii determinat ca diferenţă dintre costul mediu net şi costul mediu al deţinerii de titluri aplicată la valoarea nominală vândută – înregistrat în contul de profit şi pierdere prin procedura de amortizare/eşalonare zilnică a primelor/discounturilor aferente titlurilor în valută.

Câştigul/pierderea din reevaluarea la preţul pieţei se determină ca diferenţă între preţul de piaţă şi costul mediu net.

k) Credite acordate instituţiilor de credit şi altor entităţi

Creditele sunt prezentate în bilanţ la valoarea principalului, mai puţin provizionul pentru deprecierea valorii creditelor, necesar pentru a reflecta valoarea recuperabilă a acestor active. Totodată la acest post bilanţier sunt incluse şi creditele acordate instituţiilor de credit ca urmare a transferurilor de titluri însoţite de un angajament de răscumpărare.

l) Titluri de participare

Titlurile de participare, inclusiv titlurile de participare în societăţile în care Banca exercită influenţă semnificativă, sunt înregistrate la cost conform prevederilor Normei nr. 1/2007 cu modificările şi completările ulterioare, prezentele situaţii financiare nefiind consolidate.

m) Imobilizări corporale şi necorporale

Imobilizările corporale şi necorporale sunt prezentate în situaţiile financiare la cost sau cost reevaluat minus amortizarea cumulată.

Cheltuielile generate de construcţia de imobilizări sunt capitalizate şi amortizate odată cu darea în folosinţă a activelor.

Cheltuielile generate de înlocuirea unei componente a elementelor de imobilizări corporale, incluzând cheltuielile cu modernizarea, sunt capitalizate. Alte cheltuieli cu reparaţiile şi întreţinerea sunt înregistrate în contul de profit şi pierdere, la momentul efectuării lor, având statut de cheltuieli de exploatare.

Amortizarea a fost calculată prin metoda lineară pe perioada duratei de viaţă estimate pentru fiecare element din categoria imobilizărilor corporale. Amortizarea este recunoscută ca o reducere a valorii activelor. Terenurile nu sunt supuse amortizării. Duratele legale de viaţă pe categorii sunt următoarele:

Clădiri	20-60 ani
Echipament	5-20 ani
Mijloace de transport	5 ani
Echipament informatic	3 ani

n) Ajustări pentru deprecierea valorii activelor

În cadrul politicii monetare şi de curs de schimb, Banca poate acorda credite instituţiilor de credit. Banca constituie provizioane de risc de credit conform normelor proprii aprobate de către Consiliul de administraţie al Băncii, cu avizul consultativ al Ministerului Finanţelor Publice.

Ajustările pentru deprecierea valorii creditelor sunt recunoscute drept cheltuieli specifice în contul de profit şi pierdere şi deduse din total credite şi dobânzi de încasat.

Când creditul se consideră nerecuperabil şi toate măsurile legale pentru recuperarea acestuia au fost luate, acesta este trecut pe pierderi şi înregistrat în contul de profit şi pierdere.

Ajustările pentru deprecierea valorii activelor constituite de Bancă – altele decât cele pentru risc de credit – se suportă din profitul rămas după virarea la bugetul de stat a cotei de 80 la sută din veniturile nete. Activele financiare sunt analizate pentru a determina dacă există vreun indiciu obiectiv potrivit căruia un activ poate fi depreciat. Dacă orice astfel de indiciu există, Banca estimează valoarea recuperabilă a activului. O pierdere din depreciere este recunoscută când valoarea contabilă a activului depăşeşte valoarea sa recuperabilă.

Provizioanele pentru deprecierea valorii imobilizărilor sunt anulate parţial/total în situaţia în care a avut loc o modificare în estimările anterioare folosite pentru determinarea valorii recuperabile a activelor. Un provizion pentru deprecierea activelor este anulat parţial/total numai în măsura în care noua valoare contabilă a imobilizărilor nu depăşeşte valoarea contabilă netă care ar fi fost determinată dacă pierderea din depreciere nu ar fi fost recunoscută în anii anteriori.

o) Numerar în circulaţie

Banca elaborează programul de emisiune a bancnotelor şi monedelor, asigură tipărirea, distribuirea şi administrarea rezervei de numerar, astfel încât să se asigure necesarul de numerar în strictă concordanţă cu nevoile reale ale circulaţiei băneşti.

Numerarul în circulaţie se înregistrează la valoarea nominală a bancnotelor şi monedelor produse/primite de la Imprimeria BNR, Monetăria Statului şi alţi furnizori externi, mai puţin valoarea bancnotelor şi monedelor distruse şi a celor asimilate cu acestea (bancnotele şi monedele retrase din circulaţie, nepreschimbate la termenul stabilit), valoarea bancnotelor şi monedelor trecute la colecţie şi a celor vândute ca produse numismatice, valoarea bancnotelor şi a monedelor din fondul de rezervă existent în Tezaurul central şi la sucursalele judeţene ale Băncii, precum şi cele aflate în expediţie între acestea.

p) Reevaluarea

Reevaluarea poziţiilor valutare lungi şi scurte se înregistrează lunar în contul special de reevaluare din bilanţ, ca diferenţă între cursul de reevaluare (cursul de schimb oficial stabilit în ultima zi lucrătoare a lunii) şi costul mediu al poziţiei valutare. Activele (participaţia la FMI) şi pasivele (alocaţiile şi depozitul de la FMI) denominate în DST se reevaluează de asemenea la cursurile comunicate de Fondul Monetar Internaţional valabile la datele de 30 aprilie, respectiv 31 decembrie.

Reevaluarea la valoarea de piaţă se efectuează lunar pentru deţinerile de aur/argint la standarde internaţionale şi titlurile denominate în valută, cu excepţiile menţionate mai jos; diferenţele din reevaluarea la valoarea de piaţă se înregistrează în conturile

de ajustare din bilanţ. Reevaluarea aurului se efectuează pe baza preţului în lei pe unitatea de aur, rezultat prin aplicarea cotaţiei fixing de pe piaţa metalelor preţioase de la Londra şi a cursului de reevaluare lei/USD. Reevaluarea titlurilor denominate în valută se efectuează prin compararea preţului de piaţă (preţ mediu de piaţă) la finalul ultimei zile lucrătoare din lună cu costul mediu net al deţinerii de titluri.

Nu sunt permise compensări între diferenţele nefavorabile din reevaluare aferente oricărei deţineri de titluri, valută sau aur şi diferenţele favorabile din reevaluare aferente altor deţineri de titluri, valută sau aur.

La sfârşitul exerciţiului financiar, diferenţele nefavorabile din reevaluarea activelor şi pasivelor sunt înregistrate în contul de profit şi pierdere, fără posibilitatea de anulare ulterioară prin diferenţele favorabile din reevaluare ale exerciţiilor financiare viitoare. Ulterior, costul mediu al poziţiei valutare, respectiv costul mediu net al titlurilor în valută pentru care s-au înregistrat pe cheltuială diferenţe nefavorabile din reevaluare, devine egal cu cursul de reevaluare, respectiv preţul de piaţă al titlurilor. Diferenţele favorabile din reevaluarea activelor şi pasivelor în valută la sfârşitul exerciţiului financiar sunt înregistrate în contul special de reevaluare.

La final de an, diferenţele din reevaluare aferente DST sunt compensate cu diferenţele din reevaluare aferente deţinerilor valutare desemnate pentru operaţiunea de *hedging* contra riscului cursului de schimb DST (vezi Nota 2g), iar diferenţele nete nefavorabile rezultate din compensare sunt înregistrate pe cheltuială.

q) Pensiile şi beneficiile angajaţilor

Banca, în desfăşurarea normală a activităţii, execută plăţi către fondurile de stat româneşti pentru angajaţii săi din România, pentru pensii, asigurări de sănătate şi şomaj. În cursul anului 2012, precum şi în anii anteriori, toţi angajaţii Băncii au fost incluşi în sistemul de pensii de stat. De asemenea, conform legislaţiei în vigoare, începând din anul 2007, angajaţii eligibili ai Băncii au fost incluşi şi în sistemul de pensii private.

În baza Contractului colectiv de muncă în vigoare, Banca plăteşte la pensionare angajaţilor săi o indemnizaţie de pensionare care este calculată în funcţie de salariul la data pensionării. Contractul colectiv de muncă este în fiecare an aprobat de către Consiliul de administraţie. Banca recunoaşte datoria aferentă indemnizaţiilor de pensionare la data la care acestea sunt datorate salariaţilor Băncii.

r) Recunoaşterea veniturilor şi cheltuielilor

Veniturile şi cheltuielile sunt recunoscute conform principiului contabilităţii de angajamente. Pierderile sau câştigurile realizate din vânzarea de valută, aur sau titluri sunt înregistrate în Contul de profit şi pierdere. Aceste câştiguri/pierderi realizate sunt calculate prin diferenţă faţă de costul mediu al activului respectiv.

Diferenţele favorabile din reevaluare nu sunt recunoscute ca venituri, ci sunt transferate direct într-un cont special de reevaluare.

La sfârşitul exerciţiului financiar, diferenţele nefavorabile din reevaluare sunt înregistrate în Contul de profit şi pierdere dacă sunt mai mari decât diferenţele favorabile din reevaluare înregistrate anterior în contul special de reevaluare aferent. Nu se realizează compensare între diferenţele din reevaluare pentru diferitele deţineri de titluri, valută şi aur, cu excepţia operaţiunii de *hedging* DST (vezi Nota 2g şi 2p).

Comisioanele aferente Aranjamentului *stand-by* încheiat în anul 2009 între România şi Fondul Monetar Internaţional sunt trecute pe cheltuieli/ venituri la momentul plăţii/ încasării lor, cu excepţia comisionului anual de angajament care este rambursat de FMI la tragerea fiecărei tranşe în cursul anului aferent; acesta se trece pe cheltuială/ venit în mod eşalonat pe măsura tragerii fiecărei tranşe de împrumut din anul aferent.

s) Capitalul social şi rezervele statutare

Capitalul Băncii Naţionale a României este deţinut în întregime de stat şi nu este divizat în acţiuni. La 31 decembrie 2012 şi 31 decembrie 2011 capitalul Băncii era de 30 000 mii lei.

Rezervele statutare au fost constituite la data de 1 ianuarie 2005 în conformitate cu Legea nr. 312/ 2004 prin preluarea sumelor rămase în fondul de rezervă. Ulterior, au fost utilizate integral pentru acoperirea pierderii reportate. La 31 decembrie 2012, rezervele statutare au fost majorate prin repartizarea unui procent de 60 la sută din profitul rămas după virarea la bugetul de stat a cotei de 80 la sută din veniturile nete aferente anului 2012.

La 31 decembrie 2011, rezervele statutare au fost majorate prin repartizarea unui procent de 60 la sută din profitul rămas după virarea la bugetul de stat a cotei de 80 la sută din veniturile nete aferente anului 2011.

t) Repartizarea profitului

Profitul rămas al anului 2012, respectiv 2011, se repartizează conform Legii nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naţionale a României (vezi Nota 40).

3. Politici de gestionare a riscului

Principalele riscuri asociate cu activităţile Băncii sunt de natură financiară şi operaţională, rezultând din responsabilitatea Băncii de a asigura şi menţine stabilitatea preţurilor. Principalele categorii de riscuri financiare la care Banca este expusă se referă la riscul de credit, riscul de lichiditate şi riscul de piaţă. Riscul de piaţă include riscul de dobândă şi riscul valutar.

a) Riscul de credit

Banca este expusă riscului de credit ca rezultat al activităţilor de tranzacţionare, acordare de credite şi efectuare de investiţii.

Riscul de credit asociat cu activităţile de tranzacţionare şi de investiţii este gestionat prin intermediul procedurilor de administrare a riscului de piaţă. Acest risc este

controlat atât prin selectarea unor parteneri cu cele mai bune ratinguri de credit, prin monitorizarea activităţilor şi ratingurilor acestora, cât şi prin utilizarea metodei limitelor de expunere.

Banca este expusă riscului de credit, în principal ca rezultat al activităţii de acordare de credite pe termen scurt în lei către instituţiile de credit interne. Valoarea care reprezintă expunerea la acest risc de credit este dată de valoarea contabilă a creditelor acordate de către Bancă, recunoscută în bilanţul contabil. Creditele pe termen scurt în lei acordate băncilor sunt în mod normal garantate cu titluri de stat emise de Guvernul României sau cu depozite la termen. Totuşi, Banca poate, în cazuri extreme, să acorde credite negarantate instituţiilor de credit cu scopul de a preveni crizele sistemice.

Expunerea maximă la riscul de credit, reprezentând pierderea maximă contabilă care ar trebui recunoscută la data întocmirii bilanţului în situaţia în care împrumutaţii nu îşi pot îndeplini obligaţiile contractuale, iar valoarea justă a oricăror garanţii este zero, este în sumă de 12 295 285 mii lei (31 decembrie 2011: 6 711 090 mii lei). Menţionăm că, la data aprobării prezentelor situaţii financiare, creditele acordate instituţiilor de credit aflate în sold la 31 decembrie 2012 în sumă de 12 295 179 mii lei au fost rambursate integral de contrapartide (31 decembrie 2011: 6 710 960 mii lei).

b) Riscul de lichiditate

Banca este împrumutătorul de ultimă instanţă al instituţiilor de credit din România. Obiectivul principal al operaţiunilor derulate zilnic este asigurarea existenţei unei lichidităţi corespunzătoare pe piaţa internă.

Banca gestionează în acelaşi timp şi rezerva valutară externă, prin planificare şi diversificare, pentru a asigura îndeplinirea la timp a obligaţiilor valutare.

c) Riscul de dobândă

Banca se confruntă cu riscul de dobândă, în principal datorită expunerii la fluctuaţiile nefavorabile ale ratei dobânzii pe piaţă, în măsura în care activele şi pasivele purtătoare de dobânzi devin scadente, valoarea de piaţă a activelor/ pasivelor este influenţată de fluctuaţia ratei dobânzii sau rata dobânzii se modifică în perioade diferite sau în procente diferite.

Pentru creanţele şi datoriile financiare în lei, Banca urmăreşte ratele curente de dobândă de pe piaţă. Obţinerea unei marje pozitive nu este întotdeauna posibilă datorită faptului că nivelurile acestor active şi pasive sunt dictate de obiectivele politicii monetare. Totuşi, Banca monitorizează în mod constant costurile implementării acestei politici faţă de beneficiile previzionate.

Pentru controlul riscului de dobândă, Banca ajustează durata medie a activelor în funcţie de obiectivele de siguranţă şi rentabilitate asumate. Pentru datoriile financiare în valută, sunt utilizate în diferite proporţii instrumente cu dobândă fixă şi variabilă în vederea limitării expunerii la riscul de dobândă.

d) Riscul valutar

Banca este expusă riscului valutar prin tranzacţiile de schimb valutar.

Principalele active nete deţinute de Bancă sunt exprimate în EUR şi USD. De asemenea, principalele pasive nete sunt exprimate în DST. Datorită volatilităţii cursului de schimb şi a pieţelor financiare, există un risc de pierdere/creştere de valoare în ceea ce priveşte activele/pasivele monetare denominate în valută. Poziţiile de schimb valutar deschise reprezintă o sursă a riscului valutar.

Pentru a evita pierderile care pot fi generate de fluctuaţiile nefavorabile ale cursului de schimb, dar în limita obiectivelor sale de administrare a rezervelor internaţionale, Banca implementează în prezent o politică de diversificare a portofoliului, cu scopul de a obţine o distribuţie echilibrată pe valute. De asemenea, Banca a realizat la 31 decembrie 2012 şi 31 decembrie 2011 operaţiunea de *hedging* pentru protejare împotriva riscului de curs de schimb DST (vezi Nota 2g).

Activele şi pasivele denominate în EUR, USD şi alte valute la data bilanţului sunt prezentate în Nota 38.

Cursurile de reevaluare ale principalelor monede străine la final de an au fost:

Valuta	31 decembrie 2012	31 decembrie 2011	% creştere (descreştere)
Euro (EUR)	1: RON 4,4287	1: RON 4,3197	2,5
Dolar SUA (USD)	1: RON 3,3575	1: RON 3,3393	0,5
Drepturi speciale de tragere (DST)	1: RON 5,1637	1: RON 5,1256	0,7

4. Disponibil în DST la FMI

Fiecare stat membru al FMI are un cont curent în DST la Fondul Monetar Internaţional, utilizat pentru derularea acordurilor de împrumut şi a altor operaţiuni aferente între statele membre şi FMI. Acest cont este purtător de dobândă la acelaşi nivel ca şi dobânzile la alocaţiile FMI în DST.

5. Aur monetar

mii lei

	31 decembrie 2012	31 decembrie 2011
Lingouri de aur în formă standard	5 012 358	4 716 503
Monede	2 586 701	2 434 021
Depozite externe	11 001 369	10 352 012
Total	**18 600 428**	**17 502 536**

La 31 decembrie 2012, Banca are depozitat în afara ţării aur în valoare de 11 001 369 mii lei (31 decembrie 2011: 10 352 012 mii lei). Preţul de reevaluare a aurului la data de 31 decembrie 2012 a fost de 179,629 lei/g pentru stocul deţinut de Bancă, în

greutate totală de 103 549,3 Kg (la 31 decembrie 2011 preţul a fost de 169,026 lei/g pentru stocul deţinut de Bancă în greutate totală de 103 549,3 Kg).

6. Depozite la vedere

La data de 4 iulie 2011 Banca a implementat sistemul TARGET2 România (sistemul transeuropean de transfer de fonduri cu decontare pe bază brută în timp real). Acest sistem reprezintă un canal pentru procesarea interbancară a plăţilor în euro, atât a celor efectuate în nume propriu de către bănci, cât şi a celor efectuate în numele clienţilor.

mii lei

	31 decembrie 2012	31 decembrie 2011
Depozite la vedere la instituţii internaţionale	406 641	867 636
Depozite la vedere la bănci centrale	30 355 614	7 150 472
Depozite la vedere la bănci din străinătate	1 239	7 698
Total	**30 763 494**	**8 025 806**

La data de 31 decembrie 2012 poziţia „depozite la vedere la bănci centrale" cuprinde în principal disponibilul Băncii ca participant direct în TARGET2 în sumă de 21 647 742 mii lei reprezentând 4 888 058 mii EUR (31 decembrie 2011: 5 027 426 mii lei reprezentând 1 163 837 mii EUR), depozitul la vedere constituit la o bancă centrală din Uniunea Europeană în sumă de 8 673 895 mii lei reprezentând 1 958 565 mii EUR (31 decembrie 2011: 2 041 002 mii lei reprezentând 472 487 mii EUR), precum şi alte depozite.

La data de 31 decembrie 2012, disponibilul la BRI este în sumă de 406 641 mii lei (31 decembrie 2011: 867 636 mii lei), reprezentând contravaloarea a 90 348 mii EUR (31 decembrie 2011: 200 847 mii EUR), 6 mii USD (31 decembrie 2011: 6 mii USD) şi 1 770 mii CHF (31 decembrie 2011: 5 mii CHF).

Structura pe valute a celorlalte depozite la vedere se regăseşte la Nota 38.

7. Depozite la termen

mii lei

	31 decembrie 2012	31 decembrie 2011
Depozite la termen la bănci centrale	1 328 610	8 622 121
Depozite la termen la instituţii internaţionale	6 606 535	6 582 640
Total	**7 935 145**	**15 204 761**

La 31 decembrie 2012, depozitele la termen la bănci centrale includ depozitul constituit la o bancă centrală din Uniunea Europeană în sumă de 1 328 610 mii lei reprezentând 300 000 mii EUR (31 decembrie 2011: 8 622 121 mii lei, reprezentând 1 996 000 mii EUR), iar depozitele la termen la instituţii internaţionale includ depozitul constituit la o instituţie financiară din afara Uniunii Europene în sumă de 6 606 535 mii lei reprezentând 950 000 mii USD şi 629 300 mii GBP (31 decembrie 2011: 6 582 640 mii lei reprezentând 1 500 000 mii EUR şi 20 000 mii GBP).

8. Plasamente în valută

mii lei

	31 decembrie 2012	31 decembrie 2011
Plasamente la Banca Mondială,		
din care:		
– în depozite la vedere la Fed	323 629	956
– în titluri	1 520 511	1 453 857
Total	**1 844 140**	**1 454 813**

Conform contractului de administrare de investiţii încheiat între Bancă şi BIRD în anul 2002, BIRD a devenit consultantul şi mandatarul Băncii pentru administrarea unor active externe limitate la 20 la sută din rezerva valutară internaţională. La 31 decembrie 2012, plasamentele administrate de BIRD (depozite) sunt în valoare de 323 629 mii lei reprezentând 96 390 mii USD (31 decembrie 2011: 956 mii lei – echivalent al 286 mii USD).

La 31 decembrie 2012, plasamentele în titluri administrate de Banca Mondială în conformitate cu contractul de administrare de investiţii sunt în valoare de 1 520 511 mii lei, echivalentul a 452 871 mii USD (31 decembrie 2011: 1 453 857 mii lei, echivalentul a 435 378 mii USD).

9. Valori mobiliare denominate în valută

mii lei

	31 decembrie 2012	31 decembrie 2011
Titluri cu discount – Trezorerii europene	33 083 703	16 718 706
Titluri cu discount – Instituţii de credit şi bănci	-	9 667 916
Titluri cu discount – Agenţii guvernamentale europene	1 141 369	-
Titluri cu discount – Trezoreria Japoniei	3 919 685	4 799 215
Titluri cu cupon – Trezoreria SUA	16 132 879	10 366 288
Titluri cu cupon – Trezorerii europene	30 207 970	66 355 705
Titluri cu cupon – Instituţii de credit şi bănci	5 990 124	674 369
Titluri cu cupon – Organizaţii financiare internaţionale – BRI (MTI)	-	5 940 115
Titluri cu cupon – Organizaţii financiare internaţionale (BEI, BIRD, BNI, BERD)	4 181 305	-
Total	**94 657 035**	**114 522 314**

La 31 decembrie 2012, portofoliul băncii include titluri în valoare totală de 94 657 035 mii lei (31 decembrie 2011: 114 522 314 mii lei).

Titlurile cu cupon emise de trezoreriile europene, trezoreria SUA, organizaţii financiare internaţionale şi instituţiile de credit şi bănci au rată de dobândă fixă. Ratele de dobândă variază între 0,25 la sută şi 5,38 la sută pe an pentru titlurile în EUR (2011: între 0,50 la sută şi 5,38 la sută pe an), respectiv între 0,13 la sută şi 5,25 la sută pe an pentru cele în USD (2011: între 0,88 la sută şi 4,25 la sută pe an). La 31 decembrie 2012 şi 31 decembrie 2011 banca nu deţinea titluri cu cupon denominate în GBP, respectiv JPY. La data de 31 decembrie 2012 şi 31 decembrie 2011 se află în portofoliu titluri cu discount atât în GBP, cât şi în JPY.

La 31 decembrie 2012 şi 31 decembrie 2011 nu existau titluri clasificate ca deţinute până la scadenţă.

10. Împrumuturi în valută

La data de 31 decembrie 2012, Banca are plasată la Fed o sumă de 1 841 925 mii lei – echivalentul a 548 600 mii USD (31 decembrie 2011: 806 441 mii lei – echivalentul a 241 500 mii USD).

11. Participaţii externe

mii lei

	31 decembrie 2012	31 decembrie 2011
Cota de participare a României la FMI	5 323 013	5 281 533
Participarea la capitalul Băncii Reglementelor Internaţionale	91 361	90 687
Participaţii la Banca Centrală Europeană	44 043	42 959
Total	**5 458 417**	**5 415 179**

Banca a înregistrat în această categorie fondurile naţionale reprezentând cota de participare la alte instituţii financiare internaţionale.

În conformitate cu Legea nr. 97/1997, Banca exercită toate drepturile şi obligaţiile care decurg din faptul că România este stat membru al FMI. Excepţii sunt tranşele a II-a, a III-a şi a IV-a aferente împrumutului de la FMI – tranşe împărţite în anul 2010 în mod egal între Bancă şi Ministerul Finanţelor Publice – pentru care exercitarea drepturilor şi îndeplinirea obligaţiilor referitoare la împrumut revin fiecărei instituţii în parte, conform Legii nr. 72/16 aprilie 2010 pentru aprobarea Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 10/2010 privind ratificarea Scrisorii de intenţie, semnată de autorităţile române la Bucureşti la 5 februarie 2010 şi aprobată prin Decizia Consiliului director al Fondului Monetar Internaţional din 19 februarie 2010 şi pentru modificarea Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 99/22 septembrie 2009 privind ratificarea Aranjamentului *stand-by* dintre România şi Fondul Monetar Internaţional, convenit prin Scrisoarea de intenţie transmisă de autorităţile române, semnată la Bucureşti la 24 aprilie 2009, şi prin Decizia Consiliului director al

Fondului Monetar Internaţional din 4 mai 2009, precum şi a Scrisorii suplimentare de intenţie, semnată de autorităţile române la data de 8 septembrie 2009 şi aprobată prin Decizia Consiliului director al Fondului Monetar Internaţional din 21 septembrie 2009.

La 31 decembrie 2012 şi 31 decembrie 2011, cota de participare totală a României la FMI era de 1 030 milioane DST. Banca acţionează ca depozitar pentru depozitele FMI legate de participare.

12. Credite acordate instituţiilor de credit

mii lei

	31 decembrie 2012	31 decembrie 2011
Credite acordate instituţiilor de credit	12 306 979	6 722 760
Credite în litigiu	13 209	13 209
Provizioane specifice de risc de credit – principal	(25 009)	(25 009)
Total	**12 295 179**	**6 710 960**

Creditele acordate instituţiilor de credit la 31 decembrie 2012 se compun din creditele în sumă de 12 295 179 mii lei acordate de Bancă pe baza transferurilor de titluri însoţite de angajamente de răscumpărare cu instituţiile de credit (31 decembrie 2011: 6 710 960 mii lei), respectiv creditul în sumă de 11 800 mii lei acordat băncii în faliment Credit Bank S.A., conform Ordonanţei de urgenţă nr. 26/2000 privind autorizarea Băncii Naţionale a României de a acorda un credit pentru acoperirea cererilor populaţiei de retragere a depozitelor constituite la Banca „Renaşterea Creditului Românesc" S.A. – Credit Bank (31 decembrie 2011: 11 800 mii lei).

La 31 decembrie 2012 şi 31 decembrie 2011, poziţia credite în litigiu include creditul acordat Credit Bank S.A. înainte de intrarea în faliment a băncii.

Provizionul specific de risc de credit, în sold la 31 decembrie 2012 şi 31 decembrie 2011, include provizionul înregistrat de către Bancă pentru creditul în sumă de 11 800 mii lei acordat Credit Bank S.A şi pentru creditul acordat aceleiaşi bănci în sumă de 13 209 mii lei.

13. Imobilizări

La data de 31 decembrie 2012, categoria „echipamente" include mijloace fixe achiziţionate prin contracte de leasing financiar aflate în derulare în valoare brută de 16 722 mii lei (31 decembrie 2011: valoarea brută a contractelor: 6 251 mii lei). Menţionăm că în anul 2012 a fost încheiat un nou contract de leasing financiar în valoare de 13 981 mii lei, reprezentând echipamente de procesat bancnote (în anul 2011 nu a fost înregistrat niciun contract de leasing financiar nou).

mii lei

	Terenuri şi clădiri	Echipamente	Imobilizări în curs	Imobilizări necorporale	Total
Cost sau cost reevaluat					
La 31 decembrie 2011	1 442 950	96 916	37 127	28 851	1 605 844
Intrări	24 517	22 158	16 554	3 857	67 086
Ieşiri	-	(8 979)	(20 093)	-	(29 072)
La 31 decembrie 2012	**1 467 467**	**110 095**	**33 588**	**32 708**	**1 643 858**
Amortizare cumulată					
La 31 decembrie 2011	31 323	50 513	-	20 741	102 577
Amortizarea în cursul anului	31 450	11 137	-	5 643	48 230
Ieşiri	-	(3 422)	-	-	(3 422)
La 31 decembrie 2012	**62 773**	**58 228**	**-**	**26 384**	**147 385**
Valoare netă contabilă					
La 31 decembrie 2012	**1 404 694**	**51 867**	**33 588**	**6 324**	**1 496 473**
La 31 decembrie 2011	**1 411 627**	**46 403**	**37 127**	**8 110**	**1 503 267**

14. Titluri de participare

Titlurile de participare sunt înregistrate la cost conform prevederilor Normei nr. 1/2007, cu modificările şi completările ulterioare, prezentele situaţii financiare nefiind consolidate.

Titlurile de participare, în sumă de 2 321 mii lei la 31 decembrie 2012 (31 decembrie 2011: 2 319 mii lei), includ acţiunile deţinute de Bancă la TRANSFOND S.A. (2 240 mii lei la 31 decembrie 2012 şi 31 decembrie 2011) – o societate pe acţiuni care furnizează servicii de decontare a operaţiunilor interbancare pentru băncile din România (acestea reprezintă 33 la sută din capitalul social al TRANSFOND S.A.), respectiv 8 acţiuni la SWIFT achiziţionate prin realocare la data de 20 februarie 2006 şi nemodificate la realocarea din 2008 în valoare totală de 18 mii EUR – 81 mii lei (31 decembrie 2011: 18 mii EUR – 79 mii lei).

Informaţiile financiare auditate sintetizate ale TRANSFOND S.A. sunt prezentate în tabelul următor:

mii lei

	31 decembrie 2012	31 decembrie 2011
Capitaluri proprii	144 129	139 251
Total active	153 610	143 421
Profit net pentru exerciţiul financiar	12 704	7 826

15. Decontări cu bugetul statului

La data de 31 decembrie 2012, soldul este format în principal din contravaloarea cotei de 80 la sută din veniturile nete ale Băncii ce urmează să fie regularizată cu bugetul de stat conform prevederilor legale.

16. Diferenţe din reevaluare pentru elemente în afara bilanţului

La data de 31 decembrie 2012, Banca deţinea operaţiuni în valută înregistrate în conturile din afara bilanţului constând din tranzacţii spot cu decontare la trei zile lucrătoare de la data tranzacţiei (la 31 decembrie 2011 nu a existat sold la acest post bilanţier). Aceste operaţiuni sunt reevaluate la sfârşitul fiecărei luni, iar rezultatul reevaluării se înregistrează în bilanţ. La data de 31 decembrie 2012, valoarea contabilă a reevaluării este de 831 mii lei.

17. Provizioane pentru creanţe aferente altor active

mii lei

	31 decembrie 2012	31 decembrie 2011
Provizioane pentru:		
Garanţii plătite de Bancă în calitate de garant pentru Credit Bank S.A. (a)	53 009	52 722
Alte provizioane aferente activelor (b)	2 083	2 088
Total	**55 092**	**54 810**

a) La 31 decembrie 2012, echivalentul în lei al garanţiilor plătite de Bancă în calitate de garant pentru Credit Bank S.A. este în sumă de 53 009 mii lei (31 decembrie 2011: 52 722 mii lei). Aceste garanţii în valută au fost reevaluate la 31 decembrie 2012 şi 31 decembrie 2011.

b) Această poziţie este formată în principal din provizioane constituite pentru diverşi debitori litigioşi.

Provizioanele de la punctele a şi b corectează grupa bilanţieră „Alte active”.

18. Dobânzi de încasat

mii lei

	31 decembrie 2012	31 decembrie 2011
Dobânzi de încasat aferente:		
Titlurilor în valută	654 899	1 398 643
Depozitelor şi plasamentelor în valută	1 569	4 733
Creditelor acordate băncilor	7 979	10 542
Altor active	684	877
Total	**665 131**	**1 414 795**

19. Provizioane de risc de credit – dobândă

La data de 31 decembrie 2012 şi, respectiv, 31 decembrie 2011 s-a menţinut provizionul de risc de credit pentru dobânda de încasat în sumă de 6 068 mii lei aferentă creditului acordat Credit Bank S.A. conform Ordonanţei de urgenţă nr. 26/2000 privind autorizarea Băncii Naţionale a României de a acorda un credit pentru acoperirea cererilor populaţiei de retragere a depozitelor constituite la Banca „Renaşterea Creditului Românesc" S.A. – Credit Bank.

20. Numerar în circulaţie

mii lei

	31 decembrie 2012	31 decembrie 2011
Bancnote	35 718 325	33 961 460
Monede	318 198	288 103
Total	**36 036 523**	**34 249 563**

21. Împrumuturi de la FMI

mii lei

	31 decembrie 2012	31 decembrie 2011
Împrumuturi de la FMI	43 675 520	49 486 582
Total	**43 675 520**	**49 486 582**

La data de 31 decembrie 2012, contul FMI înregistrează un sold în valoare de 8 452 829 150 DST – în scădere faţă de 31 decembrie 2011 cu suma de 1 199 875 000 DST datorită ratelor rambursate în cursul anului 2012 conform Acordului de Împrumut dintre România şi Fondul Monetar Internaţional din anul 2009 (la data de 31 decembrie 2011, contul FMI înregistrează un sold în valoare de 9 652 704 150 DST din care suma de 769 000 000 DST este aferentă tranşei a VII-a încasate în anul 2011 conform Acordului de Împrumut dintre România şi Fondul Monetar Internaţional din anul 2009).

22. Împrumuturi de la bănci şi alte instituţii financiare

La data de 31 decembrie 2012, Banca deţine împrumuturi în sumă de 16 433 mii lei – 3 711 mii EUR (31 decembrie 2011: 6 392 mii lei – 1 480 mii EUR), reprezentând contracte de leasing financiar pentru achiziţionarea de sisteme/maşini de procesat bancnote.

23. Alocaţii în DST de la FMI

Banca a înregistrat la această poziţie un împrumut nerambursabil cu aceeaşi rată de dobândă ca şi contul curent în DST la FMI. La 31 decembrie 2012 şi 31 decembrie 2011, alocaţiile în DST de la FMI erau în sumă de 984 767 719 DST cu o rată de dobândă de 0,03 la sută pe an în 2012, respectiv 0,11 la sută pe an în 2011.

24. Disponibilităţi ale Trezoreriei Statului

mii lei

	31 decembrie 2012	31 decembrie 2011
Cont curent în lei al Trezoreriei Statului	7 175 078	891 628
Cont curent în valută al Trezoreriei Statului	17 798 119	12 672 671
Total	**24 973 197**	**13 564 299**

Începând cu luna iunie 2011 conturile curente ale Trezoreriei Statului în lei sunt purtătoare de rată de dobândă la nivelul celei stabilite de Bancă pentru facilitatea de depozit, iar pentru disponibilităţile în valută atât pentru anul 2012 cât şi pentru anul 2011 se aplică rata de dobândă aferentă rezervelor minime obligatorii în valută.

25. Dobânzi de plătit

mii lei

	31 decembrie 2012	31 decembrie 2011
Dobânzi de plătit aferente:		
Împrumuturilor externe	205 831	197 252
Rezervelor minime ale instituţiilor de credit	9 156	10 377
Disponibilităţilor Trezoreriei Statului	1 969	424
Total	**216 956**	**208 053**

26. Tranzacţii cu entităţi aflate în relaţii speciale

Guvernul, prin intermediul Trezoreriei Statului, dispune de conturi curente deschise la Bancă ale căror operaţiuni fac obiectul comisionării începând cu data de 31 decembrie 2005. În plus, Banca acţionează ca agent de înregistrare al Trezoreriei Statului în ceea ce priveşte titlurile de stat şi certificatele de trezorerie, administrează rezervele valutare internaţionale şi asigură serviciul datoriei publice externe a României.

Banca exercită de asemenea, prin intermediul membrilor Consiliului de administraţie, o influenţă asupra altor două instituţii de stat: Imprimeria BNR şi Monetăria Statului.

Totalul achiziţiilor de bancnote şi monede efectuate de Bancă de la cele două entităţi în decursul anului 2012 s-a ridicat la 86 371 mii lei (2011: 141 164 mii lei). La data de 31 decembrie 2012 şi 31 decembrie 2011 Banca nu înregistra creanţe sau datorii faţă de aceste două entităţi. Tranzacţiile efectuate s-au desfăşurat în condiţii comerciale normale.

Banca exercită o influenţă semnificativă asupra TRANSFOND S.A., o entitate creată în anul 2000 pentru a externaliza activitatea Băncii de decontare a operaţiunilor interbancare între băncile din România. În data de 8 aprilie 2005 a devenit operaţional sistemul ReGIS (sistemul de decontare pe bază brută în timp real), la care s-au adăugat ulterior modulele SENT (modul pentru plăţi de mică valoare – administrat integral de TRANSFOND S.A.) şi SaFIR (modul pentru titluri de stat şi certificate de depozit emise de Bancă – administrat de Bancă).

TRANSFOND S.A. primeşte pentru serviciile prestate 95 la sută din comisionul primit de Bancă de la băncile participante la decontare, precum şi procente diferenţiate stabilite prin contracte în relaţia cu celelalte module ale Sistemului Electronic de Plăţi. Totalul comisioanelor plătite de către Bancă către TRANSFOND S.A. în anul 2012 a fost de 16 289 mii lei (2011: 18 591 mii lei). La 31 decembrie 2012 şi 31 decembrie 2011, Banca nu înregistra creanţe sau datorii faţă de TRANSFOND S.A.

27. Rezerve

mii lei

	31 decembrie 2012	31 decembrie 2011
Rezerve statutare	502 230	418 690
Alte rezerve	802 805	795 583
Diferenţe favorabile din reevaluare - imobilizări	1 319 334	1 323 409
Total	**2 624 369**	**2 537 682**

Sumele înregistrate ca rezerve statutare reprezintă rezervele constituite ca urmare a repartizării a 60 la sută din profitul rămas aferent anului 2012, a repartizării a 60 la sută din profitul rămas aferent anului 2011, a repartizării a 50 la sută din profitul rămas aferent anului 2010, respectiv 60 la sută în anul 2009, plus majorarea rezervelor statutare începând cu luna iulie 2010 conform Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 78/2010 pentru modificarea şi completarea Legii nr. 118/2010 privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar.

Alte rezerve reprezintă:

- Rezerve constituite din preluarea fondului imobilizărilor corporale (14 450 mii lei atât la 31 decembrie 2012, cât şi la 31 decembrie 2011);
- Rezerve constituite din preluarea fondului privind sursele proprii de finanţare a investiţiilor (57 629 mii lei atât la 31 decembrie 2012, cât şi la 31 decembrie 2011);
- Rezerve constituite din preluarea fondului privind participaţiile la FMI (318 532 mii lei atât la 31 decembrie 2012, cât şi la 31 decembrie 2011);
- Rezerve constituite din preluarea fondului privind participaţiile la BRI (44 550 mii lei atât la 31 decembrie 2012, cât şi la 31 decembrie 2011);
- Rezerve constituite, potrivit legii, pentru sursele proprii de finanţare a investiţiilor în sumă de 209 652 mii lei la data de 31 decembrie 2012 (31 decembrie 2011: 189 755 mii lei);
- Alte rezerve în sumă de 157 992 mii lei la data de 31 decembrie 2012 (31 decembrie 2011: 170 666 mii lei).

Diferenţe favorabile din reevaluarea imobilizărilor reprezintă soldul rezervelor aferente diferenţei dintre valoarea justă şi valoarea netă contabilă a imobilizărilor corporale.

28. Cont special de reevaluări

mii lei

	31 decembrie 2012	31 decembrie 2011
Diferenţe favorabile din reevaluarea aurului, metalelor şi pietrelor preţioase	14 553 541	13 440 445
Diferenţe favorabile din reevaluarea activelor şi pasivelor în valută	1 468 369	2 036 340
Titluri denominate în valută (reevaluare la valoarea de piaţă)	27 142	289 117
Total	**16 049 052**	**15 765 902**

Sumele înregistrate în contul special de reevaluare reprezintă diferenţele favorabile din reevaluare la 31 decembrie 2012 şi 31 decembrie 2011.

În cursul exerciţiilor financiare 2012 şi 2011, Banca a deţinut poziţii valutare lungi atât pentru toate valutele din portofoliu, cât şi pentru aur (total creanţe mai mare decât total datorii în valuta respectivă), excepţie fiind poziţia valutară în DST, care s-a menţinut ca poziţie valutară scurtă pe tot parcursul anilor respectivi.

Efectuarea operaţiunii de *hedging* economic la 31 decembrie 2011 a permis înregistrarea în contul special de reevaluare a rezultatului (diferenţe favorabile nete) din reevaluarea deţinerii nete DST după cumularea acestuia cu rezultatul reevaluării deţinerilor desemnate ce fac parte din deţinerea netă DST, stabilite în conformitate cu structura coşului de valute DST (vezi Nota 2p).

29. Venituri din dobânzi

mii lei

	2012	2011
Operaţiuni în valută		
Dobânzi şi venituri similare provenind din:		
Valori mobiliare externe	1 812 004	2 096 010
Plasamente în valută	12 390	192 833
Disponibilităţi în DST	17 779	10 341
Total venituri din dobânzi aferente operaţiunilor în valută	**1 842 173**	**2 299 184**
Operaţiuni în lei		
Credite acordate instituţiilor de credit	513 216	86 456
Alte venituri	486	234
Total venituri din dobânzi aferente operaţiunilor în lei	**513 702**	**86 690**
Total venituri din dobânzi	**2 355 875**	**2 385 874**

În exerciţiul financiar 2012, veniturile din dobânzi aferente operaţiunilor în valută provin, în principal, din acumularea cupoanelor aferente valorilor mobiliare în sumă

de 1 678 646 mii lei (2011: 1 785 019 mii lei) şi din eşalonarea discountului rezultat din achiziţiile de valori mobiliare în sumă de 133 358 mii lei (2011: 310 991 mii lei).

Veniturile din dobânzi aferente operaţiunilor în lei provin din operaţiunile de creditare a instituţiilor de credit, inclusiv din operaţiunile de transferuri de titluri însoţite de angajamente de răscumpărare cu instituţiile de credit şi sunt în sumă de 513 216 mii lei (2011: 86 456 mii lei).

30. Cheltuieli cu dobânzi

mii lei

	2012	2011
Operaţiuni în valută		
Dobânzi şi cheltuieli similare provenind din:		
Valori mobiliare externe, rezerve minime obligatorii şi depozite atrase	1 601 800	1 440 044
Împrumut/depozit Fondul Monetar Internaţional	1 233 802	1 181 796
Total cheltuieli cu dobânzile aferente operaţiunilor în valută	**2 835 602**	**2 621 840**
Operaţiuni în lei		
Dobânzi şi cheltuieli similare provenind din:		
Depozite la termen atrase de la instituţiile de credit	11 942	26 257
Rezerve minime obligatorii	258 532	310 837
Contul curent al Trezoreriei Statului	26 073	58 197
Total cheltuieli cu dobânzile aferente operaţiunilor în lei	**296 547**	**395 291**
Total cheltuieli cu dobânzi	**3 132 149**	**3 017 131**

În exerciţiul financiar 2012, cheltuielile cu dobânzi aferente operaţiunilor în valută provin, în principal, din dobânzile plătite la rezerva minimă obligatorie în valută şi depozite atrase la vedere – 265 893 mii lei (2011: 306 604 mii lei), din amortizarea primei nete rezultate din achiziţiile de valori mobiliare externe – 1 335 907 mii lei (2011: 1 133 440 mii lei), precum şi din dobânzile datorate pentru împrumutul acordat de FMI – 1 233 802 mii lei (2011: 1 181 796 mii lei).

31. Venituri din taxe şi comisioane

mii lei

	2012	2011
Venituri din comisioane şi taxe în lei	97 896	83 264
Venituri din comisioane şi taxe în valută	5 475	11 368
Total venituri din comisioane şi taxe	**103 371**	**94 632**

Veniturile din comisioane şi taxe în lei reprezintă venituri din comisioane pentru serviciile de decontare a operaţiunilor în relaţia cu instituţiile de credit şi Trezoreria Statului în sumă de 97 896 mii lei (2011: 83 264 mii lei).

Veniturile din comisioane şi taxe în valută provin din operaţiunile de redistribuire comisioane TARGET2 în sumă de 5 475 mii lei; (2011: 11 368 mii lei reprezentând valoarea comisionului anual de angajament rambursat de către FMI (vezi Nota 2r) şi comisioane TARGET2).

32. Cheltuieli cu taxe şi comisioane

mii lei

	2012	2011
Cheltuieli cu taxe şi comisioane în lei	16 289	16 747
Cheltuieli cu taxe şi comisioane în valută	40 597	57 908
Total cheltuieli din taxe şi comisioane	**56 886**	**74 655**

Cheltuielile cu taxe şi comisioane în lei în sumă de 16 289 mii lei (2011: 16 747 mii lei) reprezintă cheltuieli cu comisioanele pentru serviciile primite de Bancă, inclusiv pentru serviciile prestate de TRANSFOND S.A., aceasta primind pentru serviciile prestate 95 la sută din comisionul încasat de către Bancă de la instituţiile de credit participante la decontare (vezi Nota 26).

Cheltuielile din comisioane şi taxe în valută în sumă de 40 597 mii lei (2011: 57 908 mii lei) provin în principal din operaţiunile cu FMI şi reprezintă valoarea comisionului anual de angajament (care se rambursează de FMI la tragerea fiecărei tranşe), valoarea comisionului de serviciu (0,5 la sută din tranşele încasate), precum şi valoarea comisionului de angajament aferent celui de-al doilea an din Acordul *stand-by* de tip preventiv încheiat în anul 2011.

33. Câştiguri nete realizate din operaţiuni valutare

mii lei

	2012	2011
Venituri din operaţiuni valutare		
Venituri din diferenţe de curs	3 221 473	1 292 950
Dividende pentru acţiunile deţinute la Banca Reglementelor Internaţionale	14 368	12 182
Total venituri din operaţiuni valutare	**3 235 841**	**1 305 132**
Cheltuieli din operaţiuni valutare		
Cheltuieli cu diferenţe de curs	(505 335)	(26 183)
Alte cheltuieli cu operaţiuni valutare	(1 998)	(22 781)
Total cheltuieli din operaţiuni valutare	**(507 333)**	**(48 964)**
Câştiguri nete realizate din operaţiuni valutare	**2 728 508**	**1 256 168**

Veniturile şi cheltuielile din diferenţe de curs din exerciţiile financiare 2012 şi 2011 sunt aferente, în principal, ieşirilor de valută din poziţiile valutare lungi, fiind calculate pe baza metodei costului mediu (vezi Nota 2i).

34. Câştiguri nete realizate din operaţiuni cu titluri

mii lei

	2012	2011
Venituri din operaţiuni cu titluri		
Câştiguri din operaţiuni cu titluri	34 765	187 405
Total venituri din operaţiuni cu titluri	**34 765**	**187 405**
Cheltuieli din operaţiuni cu titluri	**(29)**	**(82 321)**
Câştiguri nete realizate din operaţiuni cu titluri	**34 736**	**105 084**

Veniturile/cheltuielile reprezintă efectul preţului de piaţă, provenind din vânzările de titluri denominate în valută, acestea fiind calculate pe baza metodei costului mediu (vezi Nota 2j).

35. Pierderi nete realizate din operaţiuni cu metale preţioase

mii lei

	2012	2011
Cheltuieli din operaţiuni cu metale preţioase	(366)	(319)
Pierderi nete din operaţiuni cu metale preţioase	**(366)**	**(319)**

Cheltuielile din operaţiuni cu metale preţioase reprezintă taxele de depozitare şi stocare plătite pentru cantitatea de aur aflată în depozitul extern.

36. Pierderi din diferenţe nefavorabile din reevaluare

mii lei

	2012	2011
Cheltuieli cu diferenţe nefavorabile din reevaluare		
Reevaluarea la valoarea de piaţă a titlurilor denominate în valută	6 483	2 581
Reevaluarea la cursul de reevaluare a poziţiilor valutare	853 857	-
Pierderi din diferenţe nefavorabile din reevaluare	**860 340**	**2 581**

Pierderile din diferenţe din reevaluare reprezintă diferenţele nefavorabile dintre valoarea de piaţă a titlurilor denominate în valută la 31 decembrie şi costul mediu net al acestora, precum şi pierderile din diferenţele nefavorabile rezultate din reevaluarea poziţiilor valutare la cursul de reevaluare (vezi Nota 2p).

Efectuarea operaţiunii de *hedging* economic la 31 decembrie 2012 a permis înregistrarea pe cheltuială a rezultatului (diferenţe nefavorabile nete) din reevaluarea deţinerii nete DST după cumularea acestuia cu rezultatul reevaluării deţinerilor desemnate ce fac parte din deţinerea netă DST, stabilite în conformitate cu structura coşului de valute DST (vezi Nota 2p).

37. Cheltuieli cu emisiunea monetară

Cheltuielile cu emisiunea monetară reprezintă costul cu imprimarea bancnotelor şi baterea monedei metalice.

38. Riscul valutar

Structura pe valute a activelor Băncii (mii lei) la 31 decembrie 2012 este următoarea:

mii lei

	LEI	EUR	USD	DST	Aur	Altele	Total
Disponibilităţi băneşti şi alte valori	24 629	137	129				**24 895**
Aur la alte standarde					189 727		**189 727**
Alte metale şi pietre preţioase						53 033	**53 033**
Disponibil în DST la FMI				506 154			**506 154**
Aur monetar					18 600 428		**18 600 428**
Depozite la vedere		30 725 528	1 934			36 032	**30 763 494**
Depozite la termen		1 328 610	3 189 625			3 416 910	**7 935 145**
Plasamente în valută			1 844 140				**1 844 140**
Valori mobiliare denominate în valută		67 846 821	18 968 204			7 842 010	**94 657 035**
Împrumuturi în valută			1 841 925				**1 841 925**
Participaţii externe		44 043		5 414 374			**5 458 417**
Alte active externe TARGET2		322 458					**322 458**
Credite acordate instituţiilor de credit	12 306 979						**12 306 979**
Credite în litigiu	13 209						**13 209**
Provizioane specifice de risc de credit-principal	(25 009)						**(25 009)**
Credite acordate salariaţilor	106						**106**
Imobilizări	1 496 473						**1 496 473**
Stocuri	4 265						**4 265**
Titluri de participare	2 240	81					**2 321**
Decontări cu bugetul statului	769 236						**769 236**
Conturi de regularizare	13 072						**13 072**
Diferenţe din reevaluare pentru elemente din afara bilanţului	831						**831**
Alte active	58 614						**58 614**
Provizioane pentru creanţe aferente altor active	(2 083)		(53 009)				**(55 092)**
Dobânzi de încasat	8 663	605 472	50 818	62		116	**665 131**
Provizioane de risc de credit-dobândă	(6 068)						**(6 068)**
Total active	**14 665 157**	**100 873 150**	**25 843 766**	**5 920 590**	**18 790 155**	**11 348 101**	**177 440 919**

Structura pe valute a pasivelor Băncii (mii lei) la 31 decembrie 2012 este următoarea:

mii lei

	LEI	EUR	USD	DST	Aur	Altele	Total
Numerar în circulaţie	36 036 523						**36 036 523**
Obligaţii faţă de instituţii financiare internaţionale	14 930		504	43 675 521			**43 690 955**
Depozite atrase la vedere		259 196					**259 196**
Împrumuturi de la bănci şi alte instituţii financiare		16 433					**16 433**
Alocaţii în DST de la FMI				5 088 266			**5 088 266**
Conturi curente ale instituţiilor de credit	21 295 993						**21 295 993**
Disponibilităţi în regim special	28 636						**28 636**
Rezerve obligatorii în valută		26 500 915	219 196				**26 720 111**
Conturi ale instituţiilor de credit în faliment	961						**961**
Alte disponibilităţi ale instituţiilor de credit TARGET2		322 458					**322 458**
Disponibilităţi ale Trezoreriei Statului	7 175 078	10 655 156	7 141 123			1 840	**24 973 197**
Creditori	14 410						**14 410**
Personal şi conturi asimilate	2 314						**2 314**
Decontări cu bugetul statului	12 771						**12 771**
Conturi de regularizare	814						**814**
Alte pasive	1 811						**1 811**
Dobânzi de plătit	8 141	6 451	816	201 548			**216 956**
Total pasive	**64 592 382**	**37 760 609**	**7 361 639**	**48 965 335**	**-**	**1 840**	**158 681 805**
Active nete / (pasive nete)[*)]	**(49 927 225)**	**63 112 541**	**18 482 127**	**(43 044 745)**	**18 790 155**	**11 346 261**	**18 759 114**

[*)] *reprezintă capitalurile, fondurile şi rezervele Băncii*

Structura pe valute a activelor Băncii (mii lei) la 31 decembrie 2011 este următoarea:

mii lei

	LEI	EUR	USD	DST	Aur	Altele	Total
Disponibilităţi băneşti şi alte valori	23 400	134	91				**23 625**
Aur la alte standarde					179 446		**179 446**
Alte metale şi pietre preţioase						49 067	**49 067**
Disponibil în DST la FMI				1 970 146			**1 970 146**
Aur monetar					17 502 536		**17 502 536**
Depozite la vedere		7 941 923	5 108			78 775	**8 025 806**
Depozite la termen		15 101 671				103 090	**15 204 761**
Plasamente în valută			1 454 813				**1 454 813**
Valori mobiliare denominate în valută		85 591 498	18 877 431			10 053 385	**114 522 314**
Împrumuturi în valută			806 441				**806 441**
Participaţii externe		42 959		5 281 533		90 687	**5 415 179**
Alte active externe TARGET2		113 254					**113 254**
Credite acordate instituţiilor de credit	6 722 760						**6 722 760**
Credite în litigiu	13 209						**13 209**
Provizioane specifice de risc de credit-principal	(25 009)						**(25 009)**
Credite acordate salariaţilor	130						**130**
Imobilizări	1 503 267						**1 503 267**
Stocuri	3 599						**3 599**
Titluri de participare	2 319						**2 319**
Decontări cu bugetul statului	116						**116**
Conturi de regularizare	30 424						**30 424**
Alte active	56 497						**56 497**
Provizioane pentru creanţe aferente altor active	(2 088)		(52 722)				**(54 810)**
Dobânzi de încasat	11 419	1 366 541	36 223	610		2	**1 414 795**
Provizioane de risc de credit-dobândă	(6 068)						**(6 068)**
Total active	**8 333 975**	**110 157 980**	**21 127 385**	**7 252 289**	**17 681 982**	**10 375 006**	**174 928 617**

Structura pe valute a pasivelor Băncii (mii lei) la 31 decembrie 2011 este următoarea:

mii lei

	LEI	EUR	USD	DST	Aur	Altele	Total
Numerar în circulaţie	34 249 563						**34 249 563**
Obligaţii faţă de instituţii financiare internaţionale	24 955		501	49 486 582			**49 512 038**
Depozite atrase la vedere		228 674					**228 674**
Împrumuturi de la bănci şi alte instituţii financiare		6 392					**6 392**
Alocaţii în DST de la FMI				5 048 615			**5 048 615**
Conturi curente ale instituţiilor de credit	27 339 419						**27 339 419**
Disponibilităţi în regim special	163 084						**163 084**
Rezerve obligatorii în valută		25 874 256	211 909				**26 086 165**
Conturi ale instituţiilor de credit în faliment	2 152						**2 152**
Alte disponibilităţi ale instituţiilor de credit TARGET2		113 254					**113 254**
Disponibilităţi ale Trezoreriei Statului	891 628	12 539 951	131 555			1 165	**13 564 299**
Creditori	13 747						**13 747**
Personal şi conturi asimilate	1 856						**1 856**
Decontări cu bugetul statului	16 161						**16 161**
Conturi de regularizare	13 220						**13 220**
Alte pasive	1 811						**1 811**
Dobânzi de plătit	7 485	7 154	16	193 398			**208 053**
Total pasive	**62 725 081**	**38 769 681**	**343 981**	**54 728 595**	**-**	**1 165**	**156 568 503**
Active nete / (pasive nete)[*)]	**(54 391 106)**	**71 388 299**	**20 783 404**	**(47 476 306)**	**17 681 982**	**10 373 841**	**18 360 114**

[*)] *reprezintă capitalurile, fondurile şi rezervele Băncii*

39. Angajamente şi contingente

La data de 31 decembrie 2012, Banca deţine în custodie următoarele:

- bilete la ordin emise de către Ministerul Finanţelor Publice în favoarea Fondului Monetar Internaţional în valoare de 1 839 125 000 DST. În cursul anului 2012, soldul a fost diminuat cu suma de 107 375 000 DST datorită rambursării părţii aferente din tranşa a II-a trase de Ministerul Finanţelor Publice; biletele la ordin au fost depuse la Bancă la data eliberării tranşelor de împrumut, certificând obligaţiile de plată aferente (31 decembrie 2011: bilete la ordin emise de către Ministerul Finanţelor Publice în favoarea Fondului Monetar Internaţional în valoare de 1 946 500 000 DST formate din bilete la ordin emise în anul 2010 în valoare de 704 500 000 DST – echivalentul părţii din tranşa a III-a şi 383 000 000 DST – echivalentul părţii din tranşa a IV-a încasate de către Ministerul Finanţelor Publice în conformitate cu prevederile Ordonanţei de urgenţă nr. 10/2010, respectiv un bilet la ordin emis în anul 2009 în valoare de 859 000 000 DST – echivalentul părţii din tranşa a II-a încasate de către Ministerul Finanţelor Publice în conformitate cu prevederile Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 99/2009);
- un bilet la ordin emis de către Ministerul Finanţelor Publice în favoarea Agenţiei Multilaterale de Garantare a Investiţiilor în valoare de 600 510 USD (31 decembrie 2011: 600 510 USD);
- un bilet la ordin emis de către Ministerul Finanţelor Publice în favoarea Băncii Mării Negre aferent cotei de 20 la sută din participaţia României la capitalul majorat în valoare de 21 750 000 DST. În cursul anului 2012, biletul la ordin a fost diminuat cu suma de 3 625 000 DST (31 decembrie 2011: 25 375 000 DST).

40. Repartizarea profitului

Potrivit legii, suma repartizată din profitul corespunzător exerciţiului financiar 2012 (696 141 mii lei) pentru plata la bugetul de stat a cotei de 80 la sută din veniturile nete ale Băncii a fost de 556 908 mii lei. Profitul rămas (139 233 mii lei) a fost repartizat astfel:

- la 31 decembrie 2012: 60 la sută din profitul rămas – pentru majorarea rezervelor statutare (83 540 mii lei);
- la 1 ianuarie 2013: 30 la sută din profitul rămas – pentru sursele proprii de finanţare a investiţiilor (41 770 mii lei);
- la 1 ianuarie 2013: 9,99 la sută din profitul rămas – pentru fondul de participare a salariaţilor la profit (13 909 mii lei);
- la 1 ianuarie 2013: 0,01 la sută din profitul rămas – pentru rezervele la dispoziţia Consiliului de administraţie (14 mii lei).

Potrivit legii, suma repartizată din profitul corespunzător exerciţiului financiar 2011 (301 348 mii lei) pentru plata la bugetul de stat a cotei de 80 la sută din veniturile nete

ale Băncii a fost de 235 022 mii lei. Profitul rămas (66 326 mii lei) a fost repartizat astfel:

- la 31 decembrie 2011: 60 la sută din profitul rămas – pentru majorarea rezervelor statutare (39 795 mii lei);
- la 1 ianuarie 2012: 30 la sută din profitul rămas – pentru sursele proprii de finanţare a investiţiilor (19 898 mii lei);
- la 1 ianuarie 2012: 9,99 la sută din profitul rămas – pentru fondul de participare a salariaţilor la profit (6 626 mii lei);
- la 1 ianuarie 2012: 0,01 la sută din profitul rămas – pentru rezervele la dispoziţia Consiliului de administraţie (7 mii lei).

Anexe

ORGANIGRAMA BĂNCII NAȚIONALE

CONSILIUL DE

Mugur Isărescu – președinte
Florin Georgescu – vicepreședinte
Bogdan Olteanu – membru
Cristian Popa – membru

GUVERNATOR

VICEGUVERNATOR
Cristian Popa

DIRECȚIA POLITICĂ MONETARĂ
- Serviciul analiză și strategie de politică monetară
- Serviciul administrarea lichidității

DIRECȚIA MODELARE ȘI PROGNOZE MACROECONOMICE
- Serviciul modele de prognoză macroeconomică
- Serviciul modele de evaluare macroeconomică

DIRECȚIA STABILITATE FINANCIARĂ
- Serviciul instituții financiare
- Serviciul piețe financiare și infrastructură financiară
- Serviciul riscuri macroprudențiale
- Serviciul riscuri bancare
- Serviciul monitorizare sisteme de plăți și sisteme de decontare

DIRECȚIA STUDII ECONOMICE
- Serviciul studii
- Serviciul publicații
- Serviciul traduceri, editare și documentare

DIRECȚIA RELAȚII INTERNAȚIONALE
- Serviciul Uniunea Europeană
- Serviciul relații externe

PRIM-VICEGUVERNATOR
Florin Georgescu

DIRECȚIA REGLEMENTARE ȘI AUTORIZARE
- Serviciul reglementare activități financiare și instituții financiare nebancare
- Serviciul reglementare contabilă și valutară
- Serviciul autorizare
- Serviciul reglementare prudențială bancară 1
- Serviciul reglementare prudențială bancară 2

DIRECȚIA SUPRAVEGHERE
- Serviciul inspecție I
- Serviciul inspecție II
- Serviciul inspecție III
- Serviciul evaluare a sistemului bancar, metodologie și proceduri de supraveghere
- Serviciul inspecție instituții financiare nebancare și instituții de plată
- Serviciul monitorizarea aplicării sancțiunilor internaționale, prevenirea spălării banilor și finanțării terorismului

DIRECȚIA EMISIUNE, TEZAUR ȘI CASIERIE
- Serviciul emisiune
- Serviciul gestionarea numerarului
- Serviciul tezaurul central
- Serviciul coordonare procesare numerar

DIRECȚIA PLĂȚI
- Serviciul administrare ReGIS
- Serviciul depozitare și decontare instrumente financiare
- Serviciul procesare mesaje financiare
- Serviciul administrare TARGET2

DIRECȚIA CONTABILITATE
- Serviciul contabilitate operațională
- Serviciul contabilitatea administrației proprii - financiar
- Serviciul contabilitatea administrației proprii - patrimoniu
- Serviciul norme contabile proprii și control financiar preventiv

COMPARTIMENTUL GESTIUNEA CRIZELOR FINANCIARE

DIRECȚIA PATRIMONIU ȘI INVESTIȚII
- Serviciul investiții
- Serviciul patrimoniu mobiliar
- Serviciul patrimoniu imobiliar
- Muzeul Băncii Naționale a României

Notă: Corespondența culorilor arată coordonarea compartimentelor

A ROMÂNIEI la 31 decembrie 2012

A D M I N I S T R A Ţ I E

Marin Dinu – membru
Nicolae Dănilă – membru
Virgiliu-Jorj Stoenescu – membru
Agnes Nagy – membru
Napoleon Pop – membru

Mugur Isărescu

VICEGUVERNATOR
Bogdan Olteanu

DIRECŢIA STATISTICĂ
- Serviciul statistică monetară şi financiară
- Serviciul balanţa de plăţi
- Serviciul raportări statistice directe
- Serviciul procesare date statistice
- Serviciul administrare date SIRBNR

DIRECŢIA SERVICII INFORMATICE
- Serviciul sisteme informatice
- Serviciul administrare reţele
- Serviciul suport informatic
- Serviciul suport multimedia

DIRECŢIA JURIDICĂ
- Serviciul avizare şi documentare juridică
- Serviciul contencios şi asistenţă contractuală
- Serviciul drept european şi internaţional

DIRECŢIA TEHNICĂ ŞI MENTENANŢĂ
- Serviciul tehnic mentenanţă construcţii
- Serviciul tehnic mentenanţă echipamente şi instalaţii
- Serviciul administrativ
- Serviciul administrare imobil Negru-Vodă
- Serviciul administrare imobile Dr. Staicovici

DIRECŢIA ACHIZIŢII
- Serviciul organizare proceduri
- Serviciul metodologie-contractări
- Serviciul programare-monitorizare
- Serviciul gestiuni şi achiziţii directe

SUCURSALE REGIONALE ŞI AGENŢII

CANCELARIA BNR
- Cabinetele conducerii executive
- Economistul şef şi Grupul consilierilor BNR
- Corpul de control al Guvernatorului
- Serviciul secretariat al CA al BNR
- Serviciul informaţii clasificate
- Serviciul protocol

DIRECŢIA OPERAŢIUNI DE PIAŢĂ
- Serviciul operaţiuni de politică monetară
- Serviciul operaţiuni cu Trezoreria
- Serviciul administrarea rezervelor internaţionale
- Serviciul execuţia operaţiunilor de piaţă

DIRECŢIA COMUNICARE
- Serviciul publicaţii electronice şi website
- Serviciul relaţii mass-media
- Serviciul analiză imagine şi dezvoltare de proiecte în domeniul relaţiilor publice
- Serviciul educaţie financiară

DIRECŢIA SECRETARIAT
- Serviciul evidenţă documente
- Serviciul arhivă
- Serviciul bibliotecă
- Serviciul informare publică
- Serviciul organizare evenimente
- Serviciul transport parc auto comun
- Cantina salariaţilor

DIRECŢIA RESURSE UMANE
- Serviciul organizare şi planificare
- Serviciul management resurse umane
- Serviciul perfectionare profesională şi dezvoltarea carierei

DIRECŢIA AUDIT INTERN
- Serviciul audit general
- Serviciul analiză şi sinteză
- Serviciul audit informatic
- Serviciul control bugetar şi analiză financiară

DIRECŢIA PROTECŢIA VALORILOR
- Serviciul managementul situaţiilor de urgenţă şi continuitatea activităţii
- Serviciul protecţie internă
- Serviciul transport special
- Serviciul sisteme de securitate
- Cabinetul medical de urgenţă

CENTRUL DE PERFECŢIONARE PROFESIONALĂ ŞI ACTIVITĂŢI SOCIALE
- Serviciul suport al organizării perfecţionării profesionale
- Serviciul activităţi sociale
- Serviciul activităţi auxiliare
- Unităţi de perfecţionare profesională şi activităţi sociale

Lista publicaţiilor Băncii Naţionale a României la 31 decembrie 2012

1. Raport anual
2. Balanţa de plăţi şi poziţia investiţională internaţională a României – Raport anual
3. Raport asupra stabilităţii financiare
4. Raport asupra inflaţiei
5. Buletin lunar
6. Buletin de conjunctură
7. Conturi naţionale financiare
8. Caiete de studii
9. *Occasional Papers*
10. Simpozionul de istorie şi civilizaţie bancară „Cristian Popişteanu”
11. *Restitutio*
12. Bancnotele României
13. *Regional Seminar on Financial Stability*
14. Investiţiile străine directe în România
15. Caietele juridice ale Băncii Naţionale a României

Principalele lucrări transmise Parlamentului României de către Banca Naţională a României în anul 2012

1. Raport anual 2011
2. Raport asupra stabilităţii financiare 2012
3. Balanţa de plăţi şi poziţia investiţională internaţională a României – Raport anual 2011
4. Raport asupra inflaţiei
5. Conturi naţionale financiare 2007-2011

Principalele reglementări emise de Banca Naţională a României în anul 2012

5 ianuarie 2012 — **Circulara nr. 1** privind nivelul ratei dobânzii de referinţă a Băncii Naţionale a României (Monitorul Oficial al României nr. 13/6.01.2012).

9 ianuarie 2012 — **Regulamentul nr. 1** privind organizarea şi funcţionarea la Banca Naţională a României a Centralei Incidentelor de Plăţi (Monitorul Oficial al României nr. 49/20.01.2012).

Regulamentul nr. 2 privind organizarea şi funcţionarea la Banca Naţională a României a Centralei Riscului de Credit (Monitorul Oficial al României nr. 49/20.01.2012).

10 ianuarie 2012 — **Circulara nr. 2** privind rata dobânzii penalizatoare pentru deficitele de rezerve minime obligatorii în monedă naţională începând cu perioada de aplicare 24 ianuarie – 23 februarie 2012 (Monitorul Oficial al României nr. 37/17.01.2012).

Circulara nr. 3 privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii începând cu perioada de aplicare 24 decembrie 2011 – 23 ianuarie 2012 (Monitorul Oficial al României nr. 37/17.01.2012).

11 ianuarie 2012 — **Ordinul nr. 1** pentru aprobarea Normelor metodologice referitoare la modelele raportărilor periodice pentru necesităţi de analiză a stabilităţii financiare, aplicabile instituţiilor de credit (Monitorul Oficial al României nr. 55/24.01.2012).

12 ianuarie 2012 — **Ordinul nr. 2** pentru modificarea şi completarea Ordinului Băncii Naţionale a României nr. 8/2006 privind procedurile de lucru referitoare la derularea operaţiunilor de piaţă monetară efectuate de Banca Naţională a României şi a facilităţilor permanente acordate de aceasta participanţilor eligibili (Monitorul Oficial al României nr. 55/24.01.2012).

Ordinul nr. 3 pentru modificarea şi completarea Ordinului Băncii Naţionale a României nr. 7/2006 privind procedurile de lucru pentru derularea operaţiunilor cu certificate de depozit emise de Banca Naţională a României (Monitorul Oficial al României nr. 58/24.01.2012).

Regulamentul nr. 3 pentru modificarea Regulamentului Băncii Naţionale a României nr. 1/2000 privind operaţiunile de piaţă monetară efectuate de Banca Naţională a României şi facilităţile permanente acordate de aceasta participanţilor eligibili (Monitorul Oficial al României nr. 54/23.01.2012).

20 ianuarie 2012 **Circulara nr. 4** privind punerea în circulaţie, în scop numismatic, a unei monede din argint dedicate aniversării a 10 ani de la introducerea bancnotelor şi monedelor euro (Monitorul Oficial al României nr. 112/13.02.2012).

2 februarie 2012 **Circulara nr. 5** privind nivelul ratei dobânzii de referinţă a Băncii Naţionale a României (Monitorul Oficial al României nr. 88/3.02.2012).

7 februarie 2012 **Circulara nr. 6** privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii constituite în lei şi în euro începând cu perioada de aplicare 24 ianuarie – 23 februarie 2012 (Monitorul Oficial al României nr. 111/13.02.2012).

Circulara nr. 7 privind rata dobânzii penalizatoare pentru deficitele de rezerve minime obligatorii în monedă naţională începând cu perioada de aplicare 24 februarie – 23 martie 2012 (Monitorul Oficial al României nr. 111/13.02.2012).

14 februarie 2012 **Regulamentul nr. 4** pentru modificarea Regulamentului Băncii Naţionale a României nr. 6/2002 privind regimul rezervelor minime obligatorii (Monitorul Oficial al României nr. 123/20.02.2012).

21 februarie 2012 **Circulara nr. 8** privind punerea în circulaţie, în scop numismatic, a unei monede din argint dedicate aniversării a 200 de ani de la naşterea lui Carol Popp de Szathmári (Monitorul Oficial al României nr. 142/2.03.2012).

8 martie 2012 **Ordinul nr. 4** referitor la raportarea situaţiei privind clasificarea expunerilor din credite/credite legate de serviciile de plată şi necesarul de provizioane specifice de risc de credit aferent acestora, aplicabil entităţilor supravegheate de Banca Naţională a României, altele decât instituţiile de credit (Monitorul Oficial al României nr. 179/20.03.2012).

Regulamentul nr. 5 privind clasificarea creditelor şi constituirea, regularizarea şi utilizarea provizioanelor specifice de risc de credit aplicabil entităţilor supravegheate de Banca Naţională a României, altele decât instituţiile de credit (Monitorul Oficial al României nr. 179/20.03.2012).

13 martie 2012 **Circulara nr. 9** privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii începând cu perioada de aplicare 24 februarie – 23 martie 2012 (Monitorul Oficial al României nr. 195/26.03.2012).

14 martie 2012 **Circulara nr. 10** privind punerea în circulaţie, în scop numismatic, a unei monede din argint dedicate centenarului primei legi moderne a paşapoartelor româneşti (Monitorul Oficial al României nr. 195/26.03.2012).

29 martie 2012	**Circulara nr. 12** privind nivelul ratei dobânzii de referinţă a Băncii Naţionale a României (Monitorul Oficial al României nr. 213/ 30.03.2012).
10 aprilie 2012	**Circulara nr. 13** privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii începând cu perioada de aplicare 24 martie – 23 aprilie 2012 (Monitorul Oficial al României nr. 262/20.04.2012).
10 aprilie 2012	**Circulara nr. 14** privind rata dobânzii penalizatoare pentru deficitele de rezerve minime obligatorii în monedă naţională începând cu perioada de aplicare 24 aprilie – 23 mai 2012 (Monitorul Oficial al României nr. 262/20.04.2012).
20 aprilie 2012	**Circulara nr. 15** privind punerea în circulaţie, în scop numismatic, a unei monede din argint dedicate aniversării a 150 de ani de la înfiinţarea Ministerului Afacerilor Externe (Monitorul Oficial al României nr. 284/27.04.2012).
2 mai 2012	**Circulara nr. 16** privind punerea în circulaţie, în scop numismatic, a unei monede din argint dedicate aniversării a 100 de ani de la naşterea lui Sergiu Celibidache (Monitorul Oficial al României nr. 317/ 11.05.2012).
9 mai 2012	**Regulamentul nr. 6** privind modificarea şi completarea Regulamentului Băncii Naţionale a României nr. 4/2005 privind regimul valutar, precum şi abrogarea Normei Băncii Naţionale a României nr. 4/2005 privind efectuarea operaţiunilor de schimb valutar (Monitorul Oficial al României nr. 341/19.05.2012).
14 mai 2012	**Circulara nr. 17** privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii constituite în lei şi în dolari SUA începând cu perioada de aplicare 24 aprilie – 23 mai 2012 (Monitorul Oficial al României nr. 343/21.05.2012).
15 mai 2012	**Circulara nr. 18** privind punerea în circulaţie, în scop numismatic, a unui set de două monede din argint dedicate aniversării a 150 de ani de la unificarea instituţiilor politice centrale ale României moderne – deschiderea primului parlament şi constituirea primului guvern (Monitorul Oficial al României nr. 392/12.06.2012).
21 mai 2012	**Regulamentul nr. 7** privind comisioanele practicate de Banca Naţională a României pentru efectuarea operaţiunilor de eliberare şi primire de numerar în relaţia cu instituţiile de credit şi Trezoreria Statului (Monitorul Oficial al României nr. 350/23.05.2012).
28 mai 2012	**Ordinul nr. 5** pentru modificarea Ordinului Băncii Naţionale a României nr. 8/2006 privind procedurile de lucru referitoare la derularea operaţiunilor de piaţă monetară efectuate de Banca Naţională a României şi a facilităţilor permanente acordate de aceasta participanţilor eligibili (Monitorul Oficial al României nr. 363/29.05.2012).

11 iunie 2012 **Regulamentul nr. 8** pentru modificarea Regulamentului Băncii Naţionale a României nr. 20/2009 privind instituţiile financiare nebancare (Monitorul Oficial al României nr. 408/19.06.2012).

Regulamentul nr. 9 privind procedura de soluţionare a diferendelor dintre utilizatorii serviciilor de plată şi prestatorii de servicii de plată, aplicată de Banca Naţională a României (Monitorul Oficial al României nr. 408/19.06.2012).

12 iunie 2012 **Circulara nr. 19** privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii începând cu perioada de aplicare 24 mai – 23 iunie 2012 (Monitorul Oficial al României nr. 410/20.06.2012).

13 iunie 2012 **Norma nr. 1** pentru modificarea art. 11 din Normele Băncii Naţionale a României nr. 5/2003 privind condiţiile specifice de funcţionare a caselor de economii pentru domeniul locativ (Monitorul Oficial al României nr. 411/20.06.2012).

Circulara nr. 20 privind punerea în circulaţie şi lansarea în circuitul numismatic a unor monede dedicate aniversării a 500 de ani de la urcarea pe tronul Ţării Româneşti a Sfântului Voievod Neagoe Basarab şi de la începerea construirii bisericii Mănăstirii Curtea de Argeş (Monitorul Oficial al României nr. 463/9.07.2012).

4 iulie 2012 **Ordinul nr. 6** pentru modificarea şi completarea Normelor metodologice privind întocmirea situaţiilor financiare consolidate conforme cu Standardele Internaţionale de Raportare Financiară, solicitate instituţiilor de credit în scopuri de supraveghere prudenţială, aprobate prin Ordinul Băncii Naţionale a României nr. 1/2011 (Monitorul Oficial al României nr. 474/12.07.2012).

Ordinul nr. 7 pentru modificarea şi completarea Normelor metodologice privind întocmirea raportărilor periodice cuprinzând informaţii statistice de natură financiar-contabilă, aplicabile sucursalelor din România ale instituţiilor de credit din alte state membre, aprobate prin Ordinul Băncii Naţionale a României nr. 2/2011 (Monitorul Oficial al României nr. 474/12.07.2012).

Ordinul nr. 8 pentru modificarea şi completarea Normelor metodologice privind întocmirea situaţiilor financiare FINREP la nivel individual, conforme cu Standardele internaţionale de raportare financiară, aplicabile instituţiilor de credit în scopuri de supraveghere prudenţială, aprobate prin Ordinul Băncii Naţionale a României nr. 3/2011 (Monitorul Oficial al României nr. 475/12.07.2012).

Ordinul nr. 9 pentru modificarea Ordinului Băncii Naţionale a României nr. 25/2011 privind raportarea situaţiilor aferente aplicării Regulamentului Băncii Naţionale a României nr. 11/2011 privind clasificarea creditelor şi plasamentelor, precum şi determinarea şi utilizarea ajustărilor prudenţiale de valoare, în perioada 1 ianuarie – 31 decembrie 2012 (Monitorul Oficial al României nr. 470/11.07.2012).

Regulamentul nr. 10 pentru modificarea Regulamentului Băncii Naţionale a României nr. 18/2009 privind cadrul de administrare a activităţii instituţiilor de credit, procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri şi condiţiile de externalizare a activităţilor acestora (Monitorul Oficial al României nr. 471/11.07.2012).

5 iulie 2012 **Circulara nr. 21** privind punerea în circulaţie, în scop numismatic, a unei monede din argint dedicate aniversării a 100 de ani de la naşterea lui Nicolae Steinhardt (Monitorul Oficial al României nr. 486/16.07.2012).

Regulamentul nr. 11 privind piaţa primară a titlurilor de stat administrată de Banca Naţională a României (Monitorul Oficial al României nr. 502/23.07.2012).

16 iulie 2012 **Circulara nr. 22** privind punerea în circulaţie, în scop numismatic, a unei monede din argint dedicate aniversării a 125 de ani de la naşterea Elenei Caragiani-Stoinescu (Monitorul Oficial al României nr. 529/31.07.2012).

Circulara nr. 23 privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii începând cu perioada de aplicare 24 iunie – 23 iulie 2012 (Monitorul Oficial al României nr. 499/20.07.2012).

2 august 2012 **Ordinul nr. 10** pentru aprobarea Sistemului de raportare contabilă semestrială aplicabil entităţilor ce intră în sfera de reglementare contabilă a Băncii Naţionale a României (Monitorul Oficial al României nr. 570/10.08.2012).

3 august 2012 **Circulara nr. 24** privind punerea în circulaţie, în scop numismatic, a unei monede din argint dedicate aniversării a 90 de ani de la naşterea lui Marin Preda (Monitorul Oficial al României nr. 599/21.08.2012).

7 august 2012 **Circulara nr. 25** privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii începând cu perioada de aplicare 24 iulie – 23 august 2012 (Monitorul Oficial al României nr. 599/21.08.2012).

Circulara nr. 26 privind ratele dobânzilor penalizatoare pentru deficitele de rezerve minime obligatorii în valută începând cu perioada de aplicare 24 august – 23 septembrie 2012 (Monitorul Oficial al României nr. 599/21.08.2012).

3 septembrie 2012 **Circulara nr. 27** privind punerea în circulaţie, în scop numismatic, a unei monede din aur dedicate aniversării a 200 de ani de la naşterea lui George Bariţiu (Monitorul Oficial al României nr. 664/20.09.2012).

13 septembrie 2012 **Circulara nr. 28** privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii începând cu perioada de aplicare 24 august – 23 septembrie 2012 (Monitorul Oficial al României nr. 664/20.09.2012).

8 octombrie 2012 **Circulara nr. 29** privind lansarea în circuitul numismatic a setului de monetărie cu anul de emisiune 2012 (Monitorul Oficial al României nr. 742/2.11.2012).

9 octombrie 2012 **Circulara nr. 30** privind punerea în circulaţie, în scop numismatic, a unei monede din argint dedicate aniversării a 100 de ani de la naşterea cardinalului Alexandru Todea (Monitorul Oficial al României nr. 742/2.11.2012).

12 octombrie 2012 **Circulara nr. 31** privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii începând cu perioada de aplicare 24 septembrie – 23 octombrie 2012 (Monitorul Oficial al României nr. 707/16.10.2012).

8 noiembrie 2012 **Circulara nr. 32** privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii începând cu perioada de aplicare 24 octombrie – 23 noiembrie 2012 (Monitorul Oficial al României nr. 772/15.11.2012).

9 noiembrie 2012 **Circulara nr. 33** privind punerea în circulaţie, în scop numismatic, a unei monede din argint dedicate aniversării a 100 de ani de la naşterea lui George Emil Palade (Monitorul Oficial al României nr. 804/29.11.2012).

12 noiembrie 2012 **Ordinul nr. 12** pentru modificarea Ordinului Băncii Naţionale a României nr. 8/2006 privind procedurile de lucru referitoare la derularea operaţiunilor de piaţă monetară efectuate de Banca Naţională a României şi a facilităţilor permanente acordate de aceasta participanţilor eligibili (Monitorul Oficial al României nr. 763/13.11.2012).

Regulamentul nr. 14 pentru modificarea Regulamentului Băncii Naţionale a României nr. 1/2000 privind operaţiunile de piaţă monetară efectuate de Banca Naţională a României şi facilităţile permanente acordate de aceasta participanţilor eligibili (Monitorul Oficial al României nr. 763/13.11.2012).

Norma nr. 2 pentru aplicarea Regulamentului Băncii Naţionale a României nr. 11/2012 privind piaţa primară a titlurilor de stat administrată de Banca Naţională a României (Monitorul Oficial al României nr. 783/21.11.2012).

19 noiembrie 2012 **Ordinul nr. 13** privind exerciţiul de raportare de către instituţiile de credit a informaţiilor referitoare la remunerarea angajaţilor acestora (Monitorul Oficial al României nr. 790/23.11.2012).

Ordinul nr. 14 privind exerciţiul de raportare de către instituţiile de credit a informaţiilor referitoare la angajaţii care beneficiază de remuneraţii de nivel înalt (Monitorul Oficial al României nr. 790/ 23.11.2012).

Regulamentul nr. 15 pentru completarea Regulamentului Băncii Naţionale a României nr. 18/2009 privind cadrul de administrare a activităţii instituţiilor de credit, procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri şi condiţiile de externalizare a activităţilor acestora (Monitorul Oficial al României nr. 808/3.12.2012).

11 decembrie 2012 **Circulara nr. 34** privind punerea în circulaţie, în scop numismatic, a unei monede din aur cu tema „Istoria aurului – Patera din Tezaurul de la Pietroasa" (Monitorul Oficial al României nr. 896/28.12.2012).

Circulara nr. 35 privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii începând cu perioada de aplicare 24 noiembrie – 23 decembrie 2012 (Monitorul Oficial al României nr. 861/19.12.2012).

12 decembrie 2012 **Ordinul nr. 15** privind raportarea situaţiilor aferente aplicării Regulamentului Băncii Naţionale a României nr. 16/2012 privind clasificarea creditelor şi plasamentelor, precum şi determinarea şi utilizarea ajustărilor prudenţiale de valoare (Monitorul Oficial al României nr. 866/20.12.2012).

Ordinul nr. 16 privind unele dispoziţii de aplicare a cerinţelor referitoare la determinarea fondurilor proprii în contextul abrogării Ordinului Băncii Naţionale a României nr. 26/2011 privind unele dispoziţii de aplicare a cerinţelor de prudenţă bancară în contextul modificărilor legislative legate de implementarea Standardelor internaţionale de raportare financiară la nivel individual ce intră în vigoare la data de 1 ianuarie 2012 (Monitorul Oficial al României nr. 865/20.12.2012).

Regulamentul nr. 16 privind clasificarea creditelor şi plasamentelor, precum şi determinarea şi utilizarea ajustărilor prudenţiale de valoare (Monitorul Oficial al României nr. 865/20.12.2012).

Regulamentul nr. 17 privind unele condiţii de creditare (Monitorul Oficial al României nr. 855/18.12.2012).

20 decembrie 2012 **Ordinul nr. 17** privind funcţionarea sistemului de plăţi TARGET2-România (Monitorul Oficial al României nr. 894/28.12.2012).

